

MANETHO SEBENNYTA.

Suidas : Μάνεθως, Μένδης (Μενδίτης s. Μενδήσιος Küster.) τῆς Αἰγύπτου, ἀρχιερεὺς (sic Mss. Pariss.; in reliqq. ἱερεὺς). Ἐγραψε Περὶ κατασκευῆς κυρίων.

Μάνεθως (*), Διοσπόλεως τῆς Αἰγύπτου ἢ Σεβεννύτης. Φυσιολογικά. Ἀποτελεσματικά δι' ἐπῶν καὶ ἄλλα τινὰ ἀστρονομούμενα.

Manetho (ægyptiace *Ma-n-thoth*, Μανεθῶθ, i. e. *datus a Thoth*., Ἐρμῶδωρος. V. Bunsen. *Ægypten* tom. I, p. 91) oriundus fuit e Sebennyto (nunc *Semmenud*) urbe, quæ caput erat nomi cognominis. Sebennyta enim Manetho non apud Suidam tantum appellatur, sed etiam apud Plutarchum De Is. et Os. c. 9 et 28 (fr. 75 et 78). In epistola quam Manetho ad Ptolemæum Philadelphum scripsisse dicitur, leguntur hæc : Μανεθῶ ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν ἀδούτων, γένει Σεβεννύτης ὑπάρχων Ἡλιουπόλιτης. Quæ epistola quamvis serioris hominis foetus sit, nihil tamen obstat quin recte Manetho dicatur Heliopolita. Igitur in Heliopoli urbe et dei sui cultu et literis clara (***) munere sacerdotali functus sit. Num vero fuerit ἀρχιερεὺς an ἱερεὺς in medio relinquo. — Manethonem *Mendesium* quem Suidas de χῦφι suffimenti præparatione scripsisse ait, alius nemo memorat. Vereorque ne idem sit cum Sebennyta. Certe hunc de χῦφι præparatione scripsisse inde collegeris, quod de eadem re pluribus exponit Plutarchus libro de Iside (v. fr. 84), ubi Sebennytæ sæpius, Mendesii ne semel quidem fit mentio. Fortasse igitur Suidas vel auctor ejus

(*) Nomen Manethonis, sive de nostro historico sive de Ἀποτελεσματικῶν auctore sermo sit, varie admodum in codicibus exaratur : Μάνεθως, Μανεθῶς, Μανεθῶς, Μανέτω, Μανεθων, Μανεθῶν, Μανεθῶ, Μαναιθως, Μαναιθως. Apud Syncellum Dindorfius ubique scripsit Μανεθῶ, quod codices præbent p. 97, 7 et 486, 17 ed. Bonn. Μανεθῶς exhibent p. 146, 10 et 145, 11. Μανεθῶν legebatur p. 73, 4, de qua nominis forma Dindorfius p. 145 annotat hæc : « Aut Μανεθῶ (ut Ἀπολλῶ, Φαραῶ) scribendum, aut Μανεθων, græca nominis forma, qua utitur Syncellus p. 194, 10. 18. Memorabile est quod libri præbent Μανεθῶθ p. 135, 1. Fortasse Μανεθῶθ. » Secundum Joannem Alex. De accentibus, scribendum est Μανεθῶς. De reliquis formis non est cur testium nomina cumulemus. Ineptam vocis etymologiam vide apud Harduinum in Chron. Vet. Test. p. 32 (Fabricius vide apud B. Gr. tom. IV, p. 128 ed. Harl.). Μανεθῶ, virgo martyr, B. Gr. tom. IV, p. 186, notante Dindorfio occurrit in Menologio Gr. vol. I, p. 186, notante Dindorfio in Stephan. Thes. Gr. p. 563, A.

(**) Strabo XVI, p. 806 : Ἐν δὲ τῇ Ἡλιουπόλει καὶ οἴκουσ εἰδομεν μεγάλους, ἐν οἷς διέτριβον οἱ ἱερεῖς· μάλιστα γὰρ δὴ ταύτην κατοικήσαν ἱερῶν γεγονέναι φασὶ τὸ παλαιὸν φιλοσόφων ἀνδρῶν καὶ ἀστρονομικῶν· ἐκλείπει δὲ καὶ τοῦτο νυνὶ τὸ σύστημα καὶ ἡ ἀσκησις.

cum Manethone confundit Ptolemæum Mendesium, qui sicuti Manetho tres libros *Ægyptiacorum* scripsisse dicitur. Confusio ista ita possit explicari, ut Ptolemæum suspiceris novam quandam Manethoniani operis dedisse recensionem.

Vixit Manetho sub Ptolemæo primo ejusque successore. Illud constat e Plutarcho (De Is. et Os. c. 28. fr. 78), ubi narrat Timotheum et Manethonem Serapidis simulacrum agnovisse in colosso isto quem Sinope Alexandriam transportandum Ptolemæus Soter curaverat. Eundem sub Ptolemæo Philadelpho scripsisse, regique opera vel plura vel unum saltem dedicasse, ex epistola illa, quam Pseudo-Manetho ad Philadelphum scripsisse dicitur, augurari licet. Syncellus p. 14, B, Manethonem Annales suos composuisse dicit κατὰ μέμνησιν Βηρώσσου κατὰ τοὺς αὐτοὺς σχεδόν περὶ χρόνους ἢ μικρὸν ὕστερον. Berossus vero Chaldaica sua Antiocho dedicare non potuit ante a. 281 a. C. Ptolemæus Philadelphus autem regnum suscepit anno 285 a. C. Ceterum huic Syncelli testimonio haud multum tribuerim; neque enim antiquiorum scriptorum fide hoc asseverare, sed ipse ex conjectura posuisse mihi videtur, quum Panodori ineptiis fisis persuasum haberet, Manethonem in chronologicis suis ab eodem atque Berossus in Chaldaicis anno profectum esse, unde alterum paulo post alterum scripsisse collegerit (vide not. ad fragm. 3).

Tenuissimis his indiciis si addideris testimonium Josephi (C. Ap. I, 14), qui Manethonem Ἑλληνικῆς παιδείας participem fuisse dicit, atque Ælianum (N. An. X, 16. fr. 79), qui eundem appellat σοφίας εἰς ἄκρον ἑλληλακότα ἄνδρα, habebis omnia quæ de vita Manethonis tradita accepimus.

Scripta Manethonis partim ad historiam pertinent, partim ad philosophiam et theologiam et antiquitates sacras. Tituli laudantur hi :

1. Αἰγυπτιακά (*Ægyptiaca monumenta* Eusebii. Fortasse Ὑπομνήματα Αἴγ. inscripta fuisse conjicit Bœckhius) libris III.

2. Βίβλος Σώθεος.
  3. Ἴερὰ βίβλος.
  4. Φυσικῶν ἐπιτομή.
  5. Περὶ ἑορτῶν.
  6. Περὶ ἀρχαῖσμοῦ καὶ εὐσεβείας.
  7. Περὶ κατασκευῆς κυρίων.
- [s. Τὰ πρὸς Ἡρόδοτον.]

De *ÆGYPTIORUM HISTORIA* Josephus C. Apion. I, 14 : Μανεθῶς τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχηκῶς παι-

δείας, ὡς δῆλός ἐστιν· γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῆ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἐκ τῶν ἱερῶν, ὡς φησὶν αὐτὸς, μεταφράσας καὶ πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον. — Idem ibid. c. 26 : M. δὲ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἐρμηνεύειν ὑπεσχημένος (fr. 52). — Eusebius P. E. p. 44, C : Πᾶσαν μὲν οὖν τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν εἰς πλάτος τῆς Ἑλλήνων μετέληψε φωνῆς, ἰδίως δὲ τὰ περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς θεολογίας Μανεθῶς ὁ Αἰγύπτιος ἐν τε ἡ ἔγραψεν ἱερᾶ βιβλῶ καὶ ἐν ἐτέροις αὐτοῦ συγγράμμασιν.

Historiarum opus tres complectebatur libros, quorum primo auctor recensuit tempora mythica sive quæ de deorum et semideorum regnis ferebantur, et deinceps priores undecim dynastias regum mortalium; libro secundo continebantur sequentes dynastiae octo (XII—XIX), quarum prima Sesostride rege celeberrima est, postrema Sesostri-Ramesse inclaruit; reliquas undecim dynastias vel duodecim (XX—XXX vel XXXI) usque ad postremum regem Ægyptium vel usque ad Alexandri dominationem exhibebat liber tertius (*). Sed de his antequam accuratius exponamus, videndum est de opere quod Βίβλος Σώθεος inscribatur. Quæ de eo comperta habemus, uni debemus Syncello. Is enim postquam de Berosi chronologia Chaldaica verba fecit, ad Ægyptiorum tempora se convertens perguit hunc in modum p. 40, A :

Πρόκειται δὲ λοιπὸν καὶ περὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων δυναστείας μικρὰ διαλαθεῖν ἐκ τῶν Μανεθῶ τοῦ Σεβεννύτου, ὃς ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἀρχιερεὺς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ εἰδωλείων χρηματίσας ἐκ τῶν ἐν τῇ Σηριαδικῇ γῆ κειμένων στηλῶν ἱερᾶ φησι διαλέκτῳ καὶ ἱερογραφικοῖς γράμμασι κεχαρκτηρισμένων ὑπὸ Θῶθ τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ, καὶ ἐρμηνευθειῶν μετὰ τὸν κατακλισμὸν ἐκ τῆς ἱερᾶς διαλέκτου εἰς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν (εἰς τὴν κοινὴν φωνὴν s. διάλεκτον;) γράμμασιν ἱερογλυφικοῖς, καὶ ἀποτεθειῶν ἐν βιβλοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀγαθοδαίμονος υἱοῦ τοῦ δευτέρου Ἑρμοῦ, πατρὸς δὲ τοῦ Τάτ ἐν τοῖς ἀδύτοις τῶν ἱερῶν Αἰγύπτου, προσεφώνησε τῷ αὐτῷ Φιλαδέλφῳ βασιλεῖ δευτέρῳ Πτολεμαίῳ ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς Σώθεος γράφων ἐπὶ λέξεως οὕτως :

Ἐπιστολὴ Μανεθῶ τοῦ Σεβεννύτου πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον.

« Βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ Φιλαδέλφῳ σεβαστῷ Μανεθῶ ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν ἀδύτων, γένει Σεβεννύτης ὑπάρχων Ἡλιουπολίτης, τῷ δεσπότῃ μου Πτολεμαίῳ χαίρειν. »

« Ἡμᾶς δεῖ λογίζεσθαι, μέγιστε βασιλεῦ, περὶ πάντων

(*) Dynastia XXXI reges Persarum recensens, quæ post Neclanebum usque ad Alexandri tempora regnarunt, probabiliter non ab ipso Manethone profecta, sed ab aliis addita est.

ὧν ἂν βούλη ἡμᾶς ἐξετάσαι πραγμάτων. Ἐπιζητοῦντί (οὖν addit Bœckh.) σοὶ περὶ τῶν μελλόντων τῷ κόσμῳ γίνεσθαι καθὼς ἐκέλευσάς μοι παραφανῆσεται σοὶ ἃ ἔμαθον ἱερὰ βιβλία γραφέντα ὑπὸ τοῦ προπάτορος τρισμεγίστου Ἑρμοῦ. Ἐρρωσὸ μοι, δεσποτά μου βασιλεῦ. »

Ταῦτα περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ὑπὸ τοῦ δευτέρου Ἑρμοῦ βιβλίων λέγει. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ ἔθνων Αἰγυπτιακῶν πέντε ἐν τριάκοντα δυναστεαῖς ἱστορεῖ, κτλ. (v. fr. 2).

Igitur Ptolemæus Philadelphus e Manethone petiverat, ut de fati mundi futuris ipsum edoceret. Postulatis obtemperans Manetho libros Hermeticos recondita sapientia refertos adiit, et quæ ex iis didicit, ea ipse consignavit libro, quem inscripsit De periodo Sothiaca. Jam quum satis constet astrologos mundi et initium et interitum et epochas præcipuas metiri solitos esse ex cyclis quibusdam astronomicis, dubitari vix potest eundem in finem Manethonem quoque adhibuisse periodum Sothiacam.

Verum enimvero dudum viri docti perspexerunt librum hunc Sothiacum ævi senioris esse sœtum, cui auctor nomen Manethonis et epistolam ad Ptolemæum scriptam præfigens, speciem antiquitatis conciliare studuerit. Fraudem clamant verba epistolæ. Nam istud Πτολεμαίῳ Φιλαδέλφῳ Σεβαστῷ manifesto prodit tempora imperatorum Romanorum. Porro Hermae epitheton τρισμέγιστος a Ptolemæi II temporibus alienum esse videtur. Primum ejus exemplum in Rosettana demum inscriptione occurrit, frequentissime autem nomen istud usurpatur in Hermeticis libris, quorum plurimi tertio post Christum sæculo sunt compositi. Iisdemque fere temporibus nostram quoque epistolam assignandam esse suspicantur viri clarissimi Letronnius (*Recueil des Inscr. gr. et lat. de l'Égypte*, tom. I, p. 206, 283 sqq.) et Bœckhius (*Manetho u. die Hundsternperiode*, Berlin 1845, p. 15). Præterea nullam Ægyptus habet γῆν Σηριαδικὴν, nullum novit diluvium, neque duos Hermetes vetus Ægyptiorum mythologia agnoscit (*). Satis hinc intelligitur Σώθεος librum, de

(*) Omnia hæc ex Asiatica mythologia in Ægyptiacam sunt translata. Quemadmodum apud Nostrum Agathodæmon interpretatur Thothis monumenta literaria, sic apud Berosum Annodotus secundus explicat literas sacras, quas Oannes ante diluvium condiderat. Similiter apud Phœnices Surnubelus apparuit, ut scripta Taauti (i. q. Θῶθ) exponeret. Taaut apud Josephum (A. J. I, 2, 3) in Seth regem abiit, qui ne literæ vi aquarum destruerentur, stelas effigatas posuit κατὰ γῆν τὴν Σηριάδα (Cf. Eustath. Hexam. p. 27). — Signa sacra (ἱερογραφικά; quod non muto in ἱερογλυφικά), quæ Toth apud Manethonem stelis insculpsit, tanquam ignota prorsus Ægyptiis mortalibus cogitari debent, adeo ut deo interprete opus esset

quo Syncellus loquitur, haud magis ad Manethonem nostrum pertinere quam carmina Ἀποτελεσματικά, quæ item ex Hermeticis stelis fluxisse itemque Ptolemæo (Philadelpho) a Manethone dedicata esse feruntur (*). V. Apotelesm. lib. V init. :

Ἐξ ἀδύτων ἱερῶν βιβλίων, βασιλεῦ Πτολεμαίε,
καὶ χρυφίμων στηλῶν, ἃς εὗρατο πάνσοφος Ἑρμῆς.

Ceterum ad Sotheos librum probabiliter referenda sunt quæ Iamblichus (De Myst. VIII, 1) de rerum initiis disserens affert hæc : Τὰς μὲν οὖν θλας (sc. ἀρχὰς Ἑρμῆς) ἐν ταῖς δισμυρίασι βιβλίοις, ὡς Σέλευκος ἀνεγράψατο, ἢ ἐν ταῖς τρισμυρίασι τε καὶ ἑξακισχίλισι καὶ πεντακοσίαις καὶ εἴκοσι πέντε (36525 = 25 × 1461), ὡς Μανεθῶς ἱστορεῖ, τελείως ἀνέδειξεν. Cf. Bæckh. p. 16. Tot igitur volumina Hermes scripsit, quot annos periodi Sothiacæ viginti quinque continent, atque regno Ægyptiorum tribuit auctor Chronici Veteris.

Jam vero Syncellus postquam apposita epistola nos de argumento Sotheos libri edocuit, perguit hunc in modum : Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν Αἰγυπτιακῶν πέντε ἐν τριάκοντα δυναστεῖαις ἱστορεῖ, τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς θεῶν καὶ ἡμιθέων καὶ νεκῶν καὶ θνητῶν. Secundum hæc igitur Pseudo-Manetho non modo περὶ τῶν μελλόντων τῷ κόσμῳ γίνεσθαι exposuit, sed etiam rerum præteritarum rationem habuit atque tempora, per quæ regnum Ægyptiorum steterit, singillatim recensuit. Eamque fuisse Syncelli sententiam vel inde concludas, quod sic demum perspicitur, cur omnino auctor de temporibus Ægyptiorum disputaturus, τῆς Σώθειας βιβλίου mentionem fecerit. At num vere res ita se habeat, an Syncellus, iis quæ in fonte suo (in Pannodoro, puta) reperit, perperam intellectis, diversa prorsus opera, Pseudo-Manethonis scilicet de Sothide librum atque Manethonis libros tres Αἰγυπτιακῶν, in unum temere conjunxerit, a plerisque dubitatum est. Ego cur hoc loco fidem Syncelli et iudicium suspectemus, nihil video.

qui sensus earum notis literis hieroglyphicis exprimeret. Fuse ac doctissime de his disseruit Movers. (*Untersuchungen über die Religion u. d. Gottheiten der Phœnizier mit Rücksicht auf die verwandten Culte der Carthager, Ægypter, etc.* Bonn. 1841, p. 105 sqq. et passim). Cf. Ideler. Hermapion. Append. p. 5; Bæckh. l. l. p. 17. — Ceterum hæc si sola exstarent, juniorem Σώθειας βιβλίου originem hand probarent, quum parum liqueat, quousque Ptolemæi II ætate docti theologi in conjungendis variarum gentium mythologumenis progressi sint. Cui quidem fabularum mixtionem inde ab Alexandri temporibus tum totius orbis terrarum conditio, tum imprimis studia Ptolemæorum magnopere favebant.

(*) De auctoribus eorum (neque enim ab una manu omnia profecta sunt) v. Axt. et Rigler. in edit. Ἀποτελεσμα. (Coloniae 1832) p. XXXIV. Cf. Hengstenberg. *Die Bücher Moses und Ägypten*, p. 219.

Facile equidem concedo tibi Sothidis libro cum Manethonis opere historico nihil esse commune, quamquam ipse etiam Manetho in historiis suis de periodo Sothiaca, cujus non poterat non rationem habere, exposuerit. Quid vero cogit, ut apud Syncellum l. l. de Manethonis Αἰγυπτιακοῖς cogitemus? Nonne complures dynastiarum laterculi sub Manethonis nomine circumferebantur? Horum igitur unus etiam Sotheos libro vel insertus vel adjectus fuerit, eo haud dubie consilio, ut ostenderet auctor, quamnam vim periodus illa Sothiaca in conversiones rerum humanarum exerceret. Unde consequitur tempora Ægyptiorum in eo libro ita fuisse adornata, ut certum quendam periodorum numerum explerent (*). Ex hac igitur parte Chronicon Pseudo-Manethonianum componere licet cum Chronico Vetere, in quo regna deorum et mortalium comprehenduntur dynastiis triginta, annis vero 36525 sive 25 + 1461. Quapropter si Syncellus p. 51 de Vetere hoc Chronico verba faciens dicit : Φέρεται παρ' Αἰγυπτίοις παλαιόν τι χρονογραφεῖον ἐξ οὗ καὶ τὸν Μανεθῶ πεπλανῆσθαι νομίζω, et paullo post : Ὁ γὰρ παρ' Αἰγυπτιακοῖς ἐπισημώτατος Μανεθῶ περὶ τῶν αὐτῶν λ' δυναστεῶν γράψας, ἐκ τούτων δηλαδὴ λαβὼν τὰς ἀφορμὰς, κατὰ πολὺ διαφωνεῖ περὶ τοὺς χρόνους περὶ ταῦτα : facilis conjectura est referenda hæc esse ad Pseudo-Manethonem, τῆς Σώθειας βιβλίου auctorem. Idque vel eo confirmatur, quod Pseudo-Manetho, eodem modo quo Vetus Chronicon, triginta dynastiis et mortalium et immortalium regna comprehendisse dicitur, dum veri Manethonis triginta dynastiæ non nisi ad mortales pertinent. Porro ut in Vetere Chronico recensentur mortalium et immortalium generationes 113, sic etiam Pseudo-Manetho totidem generationes numerasse dicitur, teste Syncello l. l. Ulterius hæc paullo infra prosequemur. Nunc hoc unum monuisse referebat, Sotheos librum sequioris esse ætatis, neque ullo modo cum Manethonis libris tribus Αἰγυπτιακῶν conjungendum.

Ceterum si Sotheos libri auctorem Pseudo-Manethonem modo appellavi, non ita tamen hoc intelligas, quasi reliqua quæ ex Manethone traduntur, omnia vere Manethoniana essent. Immo quæ ex Αἰγυπτιακῶν libris apud Josephum, Africanum, Eusebium, Syncellum citantur, tantopere inter se differunt, ut nemo non videat dynastiarum adorationem numerosque regnorum anno-

(*) Cf. Scaliger. ad Euseb. p. 408 : « Videntur Ægyptii annorum suorum epocham certissimam ἀπὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου repetivisse, ut manifesto colligitur ex Clemente Alex. (Strom. I, p. 355), neque dubito τὴν Σώθειας βιβλίον τοῦ Μανεθῶ ab eodem initio regum suorum dynastias deduxisse. »

rumque apud alios fuisse alia. Quid, quod nihil horum omnium sinceri sigillo ita est notatum, ut pro vere Manethoniano cordatior aliquis venditare id ausit. Causæ hujus varietatis quænam fuerint, in universum satis patet, quamquam de singulis quibusque rationem reddere haud possis. Videlicet Judæi et Christiani atque fortasse etiam Helladici Χρονικῶν auctores Ægyptias Manethonis historias mutando et interpolando cum sui quisque populi chronologia conciliare studebant. Probant hæc auctoris nostri famam et auctoritatem, exinde illam derivandam, quod primus Manetho existit Ægyptius et inter Ægyptios sacerdos, qui ex templorum ἀναγραφαῖς continuam aliquam regum omnium seriem in usum Græce loquentium contexerit, idque cum religiosa ista et pæne dixerim fastidiosa ἀκριβεία, quâ non annos solum Ægyptii notant sed menses quoque diesque, quibus singuli regnarint: quid, quod in papyro Turinensi vel deorum regna ad mensem atque diem exputantur. Deinde vero reliquiarum color varius viam ostendit quæ in tractatione earum sit ineunda. Nimirum ante omnia anquiri debet quænam hujus operis quasi recensiones earumque indoles fuerint. Quod negotium rite quidem ab omni parte peragi nequit ob fragmentorum rationem mancã atque raritatem. Sed tanto curiosius premenda sunt pauca illa quæ cognoscere adhuc licet. Igitur recenseamus auctores, qui Manethoniana nobis servarunt.

Antiquissimus eorum Flavius est *Josephus*. Quæ apud hunc e Manethone traduntur omnia pertinent ad pastorum regna et ad subsequentes duas dynastias, cum Judæorum historia illas conjunctas (fr. 42. 50. 52). Hæc sola supersunt fragmenta, quæ de forma operis Manethoniani nos edoceant. Nam sæpius ipsa verba auctoris eaque sat multa exhibentur. Unde discimus primum non substitisse Manethonem in recensendis regum nominibus annisque, sed continuam Ægyptiorum texuisse historiam sermone simplici et perspicuo; deinde vero regnorum singulorum non annos modo sed menses etiam et dies enotatos fuisse ex more Ægyptio. Africanus et Eusebius non nisi annos integros ponunt. Qua in re num ita certe egerint, ut summæ annorum nihil tamen a Manethonianis calculis differrent, jure tu quæras. Denique monendum est reges ad plures dynastias pertinentes ipsissimis verbis Manethonis recenseri absque ulla dynastiæ distinctione. Aut igitur Josephus mentionem earum omisit, aut Manetho seorsum dynastiæ laterculos exhibuit (*). — Jam vero, ut illuc rever-

tar, vel Josephi ætate τὰ Αἰγυπτιακὰ Manethonis variis modis interpolata esse, vel diversas eorum recensiones existisse, apparet. Etenim Josephus (C. Ap. I, 14. fr. 42) postquam e Manethone narravit *Hyksos* nomen significare βασιλεῖς ποιμένας (qui Arabes fuerint), addit: Ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ (sc. εὐρον) οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι, ... ἀλλὰ αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμένας. Eandem interpretationem mox iterum memorat his verbis: Ἐν ἄλλῃ δὲ τινι βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μανεθῶν τοῦτο φησὶν ἔθνος τοὺς καλουμένας ποιμένας αἰχμαλώτους ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν βίβλοις γεγράφθαι. In his illud ἄλλο ἀντίγραφον (sc. Αἰγυπτιακῶν) vel, uti deinceps minus perspicue dicit, ἄλλη τις Αἰγυπτιακῶν βίβλος, significat: *aliud* τῶν Αἰγυπτιακῶν *exemplar*, quod continebat quæ in aliis exemplaribus non legebantur. Dubium autem vix est quin narratio ista de Hyksos regibus utpote captivis (quam probat Flavius, quoniam ad Josephum ejusque fratres apte referri possit) a Judæo Alexandrino in libros Manethonis illata sit. Contra ab adversario Judæorum profecta et Manethonianis inserta Bœckhius probabiliter censet ea quæ fr. 52 leguntur de Judæis λεπρῶν πλήθει sub Amenophi rege Ægypto expulsis. Qua in narratione Josephus ait Manethonem non secutum esse τὰς Αἰγυπτίων ἀναγραφάς, sed ipsum fateri narrare se τὰ μυθεύόμενα περὶ τῶν Ἰουδαίων vel τὰ ἀδεσπότης μυθολογούμενα. — Igitur quum Josephum diversas ejusdem operis recensiones adhibuisse videamus, hinc cetera quoque explicanda putaverim quibus pugnantia inter sese profert. Sic e singulis regnis dynastiæ XVIII apud Josephum (fr. 50) summam colligimus annorum 333; neque librorum errorem numeris inesse ex collato Eusebio et Syncello intelligitur; contra ipse Josephus duobus locis summam ponit annorum 393. Quod ipsum ne Josephi calculis vitiosis, sed mixtioni computorum tribuamus, vel illud suadere videtur, quod proxime ad numerum 393 accedit auctor Syncelli, qui annos 398 exputat.

Josephum excipit *Africanus*, qui Manethonianos

princeps. Vide *Bulletin universel* 1824, N° 6. Scriptum esse temporibus dynastiæ XIX propterea censent quod in obversa papyri parte computa quædam exstant, in quibus *Ramsis Magni* mentio fit, deinde vero quod regum nomina, quæ erui adhuc possunt, omnia ad priores dynastias I—XVII pertinere videntur. Seiffertus anno 1826 reliquias reperit nominum 200 et ultra. Primitus fuisse videntur circa 250. Lepsius qui summo studio centones papyri coagmentavit pristinumque ad ordinem revocavit, inter mortales reges numerat 34, qui pertineant ad dyn. I—V, 20 qui sint dyn. VI—XII; 65 qui referendi sint ad pastorum tempora sive ad dyn. XIII—XVII. Quæ de deorum regnis leguntur, suo loco indicabimus. V. Lepsius, *Urkunden* tab. III sqq., Bunsen l. l. p. 82 sqq.; Bœckh. l. l. p. 114 ibique citatos, Champollion sen. in *Nouvelle revue encyclopédique*, 1846, N° 2.

(*) Talem dynastiæ regum Æg. ἀναγραφὴν continebat papyrus Turinensis, cujus centones supersunt. Documentum hoc anno 1824 detexit Champollion, Ægyptologorum

regum laterculos in Πεντάβιβλον suam, opus nunc deperditum, receperat. Hinc dynastias mortalium inde a Mene rege Syncellus in Chronica sua transcripsit; idque fecisse putandus est eadem cum diligentia, quam in Eusebii laterculis exscribendis adhibuit. Africanus vero num ipsius Manethonis opus ante oculos habuerit, an per traducem sua acceperit, non discerno; quamquam hoc multo probabilius esse videtur. Ut ut est, quæ accepit Africanus, ea fideliter reddiderit. Nam ubi Ægyptia Man. chronologia cum Judaica conciliari nequit, ibi numeros non ad suas ipsius rationes detorquet, sed dissensum fatetur ingenue (V. not. ad dyn. XVIII; Bœckh. p. 115; Bunsen. I, p. 245). Africanus autem a Josepho multum discrepat. Igitur alia Manethoniani operis recensione usus est. Porro si recte habent verba Syncelli p. 54 (v. fr. 8): 'Ομοῦ πρώτης καὶ δευτέρας δυναστείας ἔτη φνε' (555) κατὰ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν Ἀφρικανοῦ, duæ fuissent editiones non τῆς Πεντάβιβλου, sed τῆς ἀναγραφῆς regum Ægyptiorum, et fortasse ne horum quidem omnium.

Post Africanum Eusebius in Chronicorum libro primo dynastias recensuit omnes tum immortalium regum tum mortalium. Idem in Canone sive in Chronicorum libro secundo denuo enumerat reges mortales inde ab dynastia XVI, cujus annus primus mirum in modum incidit in annum primum Abrahami. Nos Eusebiana hæc novimus ex Syncello, ex versione Eusebii Armeniaca, ex Hieronymo. Qui quidem omnes, si leviora quædam exceperis, optime inter se consentiunt, adeo ut dubium non sit, quin Eusebiana talia certe habeamus qualia erant seculo quinto. Ne ipsam manum Eusebii in omnibus agnoscendam esse pro certo asseveres, illud videtur obstare, quod complura in iis leguntur aperte corrupta, veluti anni illi centum, qui tribuuntur dynastiis VIII et IX, et turbata rationes dynastiarum IV et V. Quamquam fieri potuit ut Eusebius jam turbata repererit neque in ordinem ea redigere operæ pretium duxerit, ipse denique festinanter excerpens nonnulla peccaverit. Idque tanto facilius admitti potest, quoniam turbæ istæ omnes pertinent ad priores dynastias, quas Eusebius suam chronologiam ab dynastiae XVI demum temporibus exordiens minus curavit. — Missis hisce corruptelis, si reliquam laterculorum rationem consideramus, magnopere Eusebium ab Africano dissentire apparet. Novit quidem opus Africani, in nonnullis fortasse etiam adhibuit (*), plurima vero ex diversa plane Mane-

thoniani operis recensione deprompta esse debent. Syncellum sane si audias, Eusebius nonnisi Africanum ob oculos habuisset, ab eoque tradita pro lubito temere mutasset. Quæ prava levissimi hominis sententia est, uti præclare docet Bœckhius p. 116 sq. Haud quidem pernegare ausis Eusebium e suo penu mutasse aliqua, ut Judaica cum Ægyptiis conciliaret (quamquam ne hoc quidem certo demonstrari potest): verum si unum Africanum pro fonte adhibuisset, hunc certe in iis reddere debebat, quibus cum Judaica historia nihil commune est. Qui igitur fit ut de dynastiis I—XIV tam diversa prodatur? Quod deinde Eusebio Syncellus exprobrat, aiens eum ex dynastia XV fecisse dynastiam XVII, ut Josephi et Apophis regis tempora componi possent: crimen hoc, monente Bœckhio (p. 117), eo diluitur, quod cum Eusebio consentit scholiasta Platonis (p. 424 ed. Bekker.), quem sua ex Eusebio petisse tum per se parum probabile est, tum propterea, quod scholiasta de regis dyn. XVII complura affert quæ apud Eusebium non leguntur, contra vero omittit ea quæ de Josepho habet Eusebius. Præter hæc alia multa Bœckhius affert, quæ Syncellianam de laterculis Eusebii sententiam refellant (*). Statuen-

(*) Bœckhius l. I. p. 117: « Ist es zum Beispiel wohl denkbar, dass er den Äthiopen Ammeres, mit welchem er (sc. Eusebius), freilich ungeschickt genug, die der Äthiopischen nachfolgende 26te Dynastie beginnen lässt, rein aus der Luft gegriffen habe? Sollten die Zusätze, wie bei der zwölften Dynastie der über die Statur des Sesostris, auch aus Africanus entnommen sein, obgleich sie in unserem Africanischem Auszuge fehlen, und also wieder erst die Voraussetzung zu bilden wäre, der letztere sei verstümmelt? Diese Voraussetzung ist vielmehr geradezu unzulässig: Syncell hat den Auszug des Eusebius genau und vollständig wiedergegeben; also muss man ihm die Gerechtigkeit widerfahren lassen, er habe dasselbe in Bezug auf Africanus gethan. Ferner stimmt die 27. 29. und 30. Dynastie der Eusebischen Redaction des Manetho nicht mit dem Eusebischen Canon überein; folglich hat Eusebius diese Dynastien, ungeachtet sie von denen des Africanus abweichen, nicht nach seiner Zeitrechnung umgewandelt... Freilich hat Eusebius oft dieselben Worte wie Africanus; dies erklärt sich aber hinkenglich daraus, dass ihre Quellen häufig übereinstimmen mochten, und dass Eusebius, wie natürlich, auch das chronographische Werk des Africanus vor sich hatte und benutzte. Allerdings muss zugegeben werden, dass Eusebius im Canon, Einiges auch wohl in Manetho, eigenmächtig zugeschnitten habe, wenn er nicht für seine ganze Zeitrechnung schon einen Jüdischen oder Christlichen Vorgänger hatte, was eben nicht wahrscheinlich ist; und namentlich dass es ihm gelungen ist, den Anfang der 16. Dynastie gerade auf das erste Jahr des Abraham zu bringen, und so vollkommen bis ans Ende mit seinen Ansätzen auszureichen, beweiset gegen ihn. Aber sehr viele seiner scheinbaren Neuerungen können nicht auf seine Rechnung kommen, und ich werde ihn namentlich in Bezug auf seine 16. Dynastie vollständig, wie ich hoffe, rechtfertigen. Nach Ueberlegung alles Angeführten dürfte sich aus allen Schwierigkeiten, und aus dem labyrinthi-

(*) Mirum certe est Eusebium de summis annorum, quos primo et secundo libro Manetho recensuisse perhibetur, cum Africano consentire, quom de singulis dynastiis diversa plane habeat.

dum igitur est haud dubie, Eusebianis excerptis aliam quandam Manethoniani operis recensionem subesse. Hæc vero, nisi egregie fallor, eadem erat, ex qua laterculi Panodori et Veteris Chronici et ipsius Syncelli promanarunt.

Panodorus et Annianus, monachi Ægyptii, sæculi quinti, in Chronographiis suis hoc maxime allaborasse videntur, ut Chaldaicam et Ægyptiam chronologiam cum Judaica conciliarent. Certe ex Syncello discimus quomodo Panodorus annos 432,000, quos Chaldaicis regibus antediluvianis Berosus assignat, ad annos 1183 $\frac{1}{2}$ revocaverit, qui numerandi sint ab mundi anno 1157 usque ad annum 2241, sive usque ad annum qui e Judæorum Alexandrinorum computo proxime antecedit diluvium. (*) Ad eosdem vero annos 1183 Panodorus revocavit etiam annos quos deorum et semideorum dynastiis apud Manethonem (fr. 2) assignari dicebat. Manetho vero, quem Panodorus intellexit, ille est, qui Sotheos librum composuit, uti ex tenore disputationis Syncellianæ patet. Supra jam monui Manethonem hunc ita rem adornasse, ut triginta dynastiæ non essent mortalium (ut apud Manethonem Africani et Eusebii), sed et mortalium et immortalium, sicuti in Chronico Vetere. Jam ex Syncello docemur Panodorum numerasse deorum dynastias sex, semideos vero in duas dynastias distinxisse. Igitur, immortalium dynastiæ quum octo sint, mortalibus relinquuntur

schen Gewirre alles dessen, was die verschiedenen Schriftsteller auf Manetho zurückführen, kaum ein anderer Ausweg finden lassen als anzunehmen, das Manethonische Werk, dem die Auszüge entlehnt sind, habe den Anfertigern der letzteren in einer Gestalt oder in Gestalten vorgelegen, vermöge deren das Verschiedenste daraus entnommen werden konnte. Mag nun auch Manetho selber hier und da verschiedene Meinungen angeführt haben, so genügt dieses gewiss doch nicht, um daraus all die verschiedenen Angaben zu erklären: vielmehr muss sein Werk vielfach interpolirt, ja es müssen äusserst abweichende Ausgaben oder Recensionen davon gemacht worden sein, für welche es weder an Veranlassung noch an Stoff fehlen konnte. »

(*) Panodorus annos illos 1183 $\frac{1}{2}$, ita exputavit, ut statueret apud Berosum annum dici mensem dierum 29 $\frac{1}{2}$. — In Septuaginta ab Adamo ad diluvium numerantur 2242 anni; porro ab diluvio ad Abrahamum nonnulli numerarunt annos 944. Jam vero, ut egregie monet Bœckhius p. 86 sqq., anni solares 2242 continent 27,759 (sive 19 + 1461) menses dierum 20 $\frac{1}{2}$; porro anni solares 944 continent 11688 (sive 8 + 1461) menses dierum 29 $\frac{1}{2}$. Unde concludit Bœckhius computum hunc esse Judæorum Alexandrinorum, qui Judaica accommodassent ad Ægyptiacam quandam chronologiam, ex qua tempus deorum 19 periodis Sothiacis comprehenderetur; deinde aliud temporis spatium (semideorum vel heroum) poneretur vel octo periodorum (si anni semideorum item fuerunt menstrui) vel potius duorum periodorum (si anni semideorum putabantur esse quadrimestres, ὥροι).

dynastiæ viginti duæ. Ex Africani laterculis Manetho viginti duabus dynastiis postremis (e dyn. IX—XXX) secundum Bœckhium tribuuntur anni circiter 3700. Haud ita multum ab hoc numero recedit Manetho, quem Panodorus adhibuit. Is enim regnis mortalium assignavit annos 3555, Scilicet Syncellus postquam Veteris Chronici rationem exposuerat, pergit hunc in modum: Μανηθῶν περι τῶν αὐτῶν λ' δυναστειῶν γραφίτας, ἐκ τούτων δηλαδὴ λαβὼν τὰς ἀφορμὰς, κατὰ πολὺ διαφωνεῖ περι τοὺς χρόνους πρὸς ταῦτα, καθὼς ἐστὶ καὶ ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν ἀνωτέρω μαθεῖν καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς λεχθησομένων. Τῶν γὰρ ἐν τοῖς τρισὶ τόμοις ριγ' γενεῶν ἐν δυναστείαις λ' ἀναγεγραμμένων αὐτῶ ὁ χρόνος τὰ πάντα συνῆξεν ἔτη γφνε' (3555) ἀρξάμενα τῶ ἀφης' (1586) ἔτει τοῦ κόσμου καὶ λήξαντα εἰς τὸ ἐρμῆ' (5147) ἔτος, ἧτοι πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος κοσμοκρατορίας ἔτη που ιε'. Diversa in hisce misceri non dubium est. Sin verba premis, triginta dynastiæ esse debent deorum hominumque, ut in Vet. Chronico. Tum vero anni 3555 explicari nequeunt, nisi ita, ut statuas annos immortalium esse istos 1183, quos Panodorus ex Manethonianis annis elicuit, ideoque mortalium annos fuisse 2372, qui proxime accederent ad annos 2325, quos Vetus Chronicon mortalibus tribuit (suppletis sc. 184 annis, quos excidisse constat). Sic igitur omnis discrepantia Manethonis et Veteris Chronici versaretur in regnis deorum; id vero Syncellum significare noluisse, sed annos 3555 ad solos mortales referre, inde colligis quod hosce annos 3555 componit cum annis 2365, quos ipse inde a Mene rege exputavit. Bœckhius igitur ipsum Syncellum in numero 3555 errasse statuit atque in fonte ejus pro 3555 notatos fuisse censet annos 5355, quot fere exputare licet e Manethone Africani. — Ego propter similitudinem quæ Veteri Chronico cum Manethone Panodori intercedit, quamque ipse Syncellus (e Panodoro hæc omnia, puto, referens) verbis ἐκ τούτων δηλαδὴ λαβὼν τὰς ἀφορμὰς innuit, annos 3555 eo quo in antecedentibus dixi modo intelligenda esse puto, Syncellum vero in eo errasse, quod triginta deorum hominumque dynastias confudit cum triginta dynastiis mortalium, quæ per tres Ægyptiacorum libros antiquior ille Manetho Africani et Eusebii recenset. De Bunsenii sententia paullo infra monebo. — Ceterum num Manetho Panodoreus, quem dicere liceat, ita egerit ut priores octo mortalium dynastias prorsus deleret, inde a nona autem antiquioris Manethonis laterculos presse sequeretur, an suas quasdam dynastias antiquissimas fingeret, quorum caput Menes rex erat, in medio relinquo. Hoc tamen verisimillimum est, quia

Syncellus quoque ita egit, itemque Vetus Chronicon, cujus priores reges quindecim, etsi nominatim non recensentur, eodem modo atque in Eratosthenico laterculo adornatos fuisse inde colligitur, quod anni 443, in Vetere Chronico iis attributi egregie respondent annis 443, quos Eratosthenes Menæ ejusque successoribus quatuordecim assignat.

Syncellus reprehendit *Manethonem* ut qui regibus tribuerit annos 3555 (*). Etenim Menem esse eundem atque *Misraim*; de hujus vero tempore constare e libris sacris; quorum auctoritate innitentem se ab annis illis 3555 resecare annos 1090, ita ut *Ægyptiorum* regnum steterit per annos 2365. Ex hoc igitur computo profectus *Syncellus* suum quendam regum laterculum constituit, in quo inde a Mene usque ad *Eusebii* dynastiam XVI nonnisi 17 reges annique 510 recensentur. Unde patet mutationes *Syncelli* longe plurimas ad antiquiores has dynastias referendas esse, id quod etiam per se verisimillimum est. Jam vero quum nomina regum a *Syncello* efficta esse non sit cur credamus, ipse *Syncellus* autem suum computum componit cum illo *Manethonis* *Panodori*: consentaneum est laterculos, ex quibus *Syncelliana* regum series prodiit, haud alios esse atque *Manethonis* illius *Panodori*. Hic vero *Manetho* quum ipse ex antiquiore *Manethone* decurtatus esse debeat, deinde vero *Syncelli* laterculi in multis simillimi sint *Eusebianis*, *Syncellus* autem sua ex *Eusebio* depromi non potuerit: hinc nos colligimus communem fundum subesse laterculis *Manethonis* *Eusebiani* et *Panodori*. Confirmare sententiam exemplis studebo.

Dynastia XVI apud *Eusebium* fuisse dicitur regum octo (η'; sic enim cum *Vet. Chron.* scribendum pro ε', notante *Bœckhio*), annorumque 190. Eodem modo *Chronicon* *Vetus* statuit. Regum nomina neque *Eusebius* neque *Vetus Chronicon* recenset. Jam comparemus *Syncellum*. Apud hunc (p. 104) rex vicesimus sextus est ὁ πρῶτος τῶν ἐξ τῆς ιζ' δυναστείας παρὰ Μανεθῶν. Igitur antecedentes reges sunt dynastiae XVI. Sin supputaveris annos qui octo regibus antecedentibus tribuuntur, summam obtines annorum 190, uti ap. *Eusebium*, etsi hic singulos reges non recenset.

Sequitur dynastia XVII, cujus *Eusebius* exhibet pastores reges quattuor annosque 104. Sic etiam *Vetus Chronicon*, nisi quod reges *Tanitas* dicit. Eodem modo rem tradidisse *Manethonem* *Syncelli*, ex verbis hujus intelligitur. Nam sic habet

(*) Haud longe recedit *Dicæarchus* (fr. 7), qui a *Sesonchosi*, qui statim post *Horum* regnasse dicitur, usque ad *Olymp.* 1 numerat annos 2936; adeo ut usque ad finem *Nectanebi* II (340 a. C.) sint anni 3372.

p. 103, C: Καὶ διεδέξαντο Τανῖται βασιλεῖς δ', οἱ καὶ ἐβασίλευσαν Αἰγύπτου ἐπὶ τῆς ιζ' δυναστείας ἐτη σνδ' (deb. σνθ'. 259), ὡς ἐξῆς ἐστοιχείωται. Vides *Syncellum* in fonte suo reperisse dynastiam regum quattuor, uti est ap. *Eusebium*. Quod pro annis 103 ponit annos 259, id incredibili auctoris negligentiae debetur. Etenim in seqq. dicit se in constituendis pastorum dynastiis nolle *Manethonem* sequi, sed præferre *Josephi* computum. *Josephus* vero numerat 6 regum annos 259, quos *Syncellus* cum 4 regibus *Manethonis* sui inepte composuit. Haud minus absurde *Manethoni* opponit *Josephum*, qui ipse sua e *Manethone* affert, quum diversas chronologias, quæ omnes *Manethoni* tribuerentur, opponere sibi debuisset. Vel hinc, sicuti ex aliis indiciis, quæ referre longum est (v. *Bœckh.* p. 286), apparet ipsum *Syncellum* non inspexisse libros *Josephi*, sed sua invenisse apud alium, *Panodorum* puto. Præterea ex allatis intelligitur quam temere *Syncellus* *Eusebium* incusaverit, quod ille dynastiam XVII suo arbitrio constituisset.

Porro *Africanus* dynastiae XXVII (fr. 60 sq.) reges novem, annos 120 tribuit; nomina autem regum non recenset nisi trium, qui regnant per annos 49. *Eusebius* contra nonnisi tres hujus dynastiae reges fuisse, eosque per annos 49 regnasse tradit. Quæ discrepantia *Eusebii* festinantiae impunita esse videtur quammaxime. Attamen *Syncellus* quoque in suo laterculo (p. 184) nonnisi tres reges (Nº 72-74) cum annis 49 recenset. Hos vero ex *Eusebio* non magis petiverit quam reges dynastiae XVI, idque vel inde colligitur, quod primi regis nomen non idem tradit uterque. Quare, etsi non nego tres reges dyn. XXVII inde ortos esse, quod hi tantum nominatim afferebantur in antiquiore laterculo, nihil tamen est cur id *Eusebii* culpa factum esse censeamus.

His potissimum indiciis ducti laterculis *Eusebii*, *Panodori*, *Veteris Chronici* et *Syncelli* fundum communem subesse censemus eandem *Manethoniani* operis recensionem. Quam integram, vel ex majori parte integram servavit *Eusebius*; deinde mortalium regna diminuit, reliquaque ad placita sua astrologica accommodavit auctor *Sotheos* libri, homo *Judæus*, puto. Hac adoratione usus deinde est *Panodorus*, qui in deorum regnis tacito nonnulla mutaverit, quum alias vix fieri potuisset, ut *Ægyptii* dii ex ipsius placito totidem annis regnassent atque *Babyloniorum* reges antediluviani. *Veteris Chronici* auctor, eodem atque *Panodorus* fonte usus, mortalium tempora magis diminuit, deorum regna vero auxit, ut eam quam voluit annorum periodum efficeret; *Syncellus* denique, *Panodoro* usus, regna immortalium prorsus

rejecit, hominum tempora ad suos ipsius calculos exegit.

Primus auctor hujus laterculorum quasi familiae Judæus fuerit. Nam vel ea quæ Eusebius exhibet, ad Judaica tempora accommodata sunt in dynastiis XVI, XVII—XIX, neque illud quod de transpositis dynastiis Syncellus crepat, fundamento caret, modo ne Eusebii crimen esse dicas.

Mentio denique facienda laterculorum, quæ in *Excerptis Barbaris* leguntur. Laceri sunt et a viro stupidissimo e græcis latine facti. Usus eorum pæne nullus est. Numeri partim cum Africano, partim cum Eusebio, partim cum neutro faciunt. Præterea memorantur dynastiæ *Bubastanorum* et *Hermopolitanorum*, quas alius habet nemo neque tamen ipse homuncio ille finxisse potest.

Quomodo græci et pagani Αἰγυπτιακῶν scriptores Manethoniano opere usi sint, parum liquet. Quamquam horum quoque studiis turbata nonnulla esse haud obscure indicant rationes dynastiæ XVIII et XIX, in quibus *Ramesses* et *Armais* iidem esse cum *Ægypto* et *Danao* putabantur. Nimirum *Ramesses* in nostris laterculis ter vel quater ponitur, quum semel esset ponendus. Antequam igitur ejusdem regis mentio sic repeteretur, alii fuisse videntur, qui semel tantum, sed alii alio loco regem commemorant, prouti de Argivorum temporibus quisque statuebat.

Hactenus de fontibus ex quibus Manethoniana nostra promanarunt. Inde ab Eusebio omnes turbidos esse vel ex paucis quæ hucusque attulimus colligitur. Quare spes Manethonianæ chronologiæ restituendæ in uno posita est Africani laterculo. De eo jam paullo accuratius dicendum est. Africanus igitur primum exhibet in plurimis certe dynastiis annos, quibus reges singuli regnarunt; deinde summam annorum in quaque dynastia recensitorum, denique summam annorum, quæ ex singulis Manethonis libris colligitur. At multum abest ut computa hæc inter se concinant. Et quinam numeri pro corruptis rejiciendi, quinam probandi sint, ut plurimum dictu difficillimum est; quanquam patet in universum majoris faciendas esse summas annorum, quas ad finem dynastiæ notatas accepimus, quam illas, quæ a nobis jam e singulis regnis supputantur. Quærendum igitur adminiculum, cui in niti, vel norma quædam, ad quam dirigere computationes possimus. Circumspicienti vero ejusmodi machinam sponte sese offert periodus Sothiaca. Usum eo esse Veteris Chronici auctorem constat; porro etiam Sotheos libri auctorem in chronologicis suis eandem periodum adhibuisse omnia clamant, testaturque Syncellus, qui in suo laterculo (p. 103) habet ita: Τούτω τῷ εἴ ἔτει τοῦ κεῖ βασι-

λεύσαντος Κογχάρεως τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῆς εἰς δυναστείας τοῦ κυνικοῦ λεγομένου κύκλου παρὰ τῷ Μανεθῶ ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ οἰκίστου Μεστράτη τῆς Αἰγύπτου, πληροῦνται ἔτη ψ'.

Igitur Menæ initium apud Manethonem Syncelli compositum fuerat cum initio periodi canicularis. Quidni hactenus certe Africani quoque Manetho similiter rem instituerit? Et ne clamites esse hos lusum astrologorum ævi infimi, et a sana antiquitate alienos. Immo, id quod rectissime monet Bæckhius, apud plerosque populos vetustissimæ historiæ chronologia cyclorum quorundam ope adornata est. Neque eximendi sunt Ægyptii propterea quod certa rerum memoria apud eos paullo altius quam apud reliquos ascendit. Illuc revertor. Ipse Africanus hoc saltem affirmat, Ægyptios jactare ingentes quosdam annorum numeros eosque definitos esse κατὰ θέσιν τῶν παρ' αὐτοῖς ἀστρολογουμένων (Syncell. p. 17). Periodus autem, quam ad hoc adhibitam Africanus innuit, vix alia nisi Sothiaca esse potest (*).

Jam vero Manetho recensuisse dicitur in libro primo annos 2300, in libro secundo annos 2121, in libro tertio annos 1050. Ex his numerus 1050 (αυ) aperte corruptus est ex ων', 850, qui ipse ponitur pro accuratiore numero 853: tot enim anni labuntur a fine dynastiæ XIX sive a Trojæ excidio (1184) usque ad finem dynastiæ XXXI. Anni 2300 ex numeris ad singulas dynastias libri primi annotatis commode possunt supputari: hunc

(* Bæckh. 1, 1. p. 90: « Bei Manetho aber muss mit noch grösserem Nachdruck wieder gesagt werden, was wir schon oben ausgesprochen haben, dass die grossen Jahreszahlen schon an sich und ohne näheres Zeugniß darauf führen, sie seien nach Cyclen entworfen; und welcher Cyclus als die Hundssternperiode sollte sich für die Ägyptische Zeitrechnung darbieten? Freilich findet sich in den Auszügen aus des Manetho Ägyptischen Geschichten im Syncell oder in dessen Africanischen Dynastien und bei Eusebius keine Erwähnung der Hundssternperiode; dies ist aber ganz natürlich; den älteren christlichen Chronographen wie Africanus und Eusebius war es bloss um die nackten Zeitbestimmungen zu thun, nicht um das phantastische System an welches sie geknüpft waren, und in den Ägyptischen Geschichten des Manetho mochte die Hundssternperiode auch nur sehr nebenher berührt gewesen sein; aber wenn Africanus sagt die Ägypter hätten grosspralend übermässige Zeiträume und Myriaden von Jahren nach einer Setzung von astrologischen Bestimmungen angegeben, wen könnte er hier eher im Auge gehabt haben als den von ihm benutzten Manetho, aus welchem er ja selbst diese grossen Zeiträume verzeichnet hatte? Dass unter den astrologisch bestimmten Zeiträumen eben Hundssternperioden gemeint seien, ist die einfachste und natürlichste Voraussetzung: sie ist um se begründeter, wenn die Anwendung dieser Periode in der Uebersetzung der siebenzig Dollmetscher nach dem von uns Dargestellten nicht zu läugnen sein möchte. » — De ratione et usu hujus cycli doctissime, uti solet, exponit Bæckhius (p. 18 sqq), quem tu adeas.

igitur numerum Bœckhius genuinum esse censet. Contra numerum annorum 2121 libri secundi pro corrupto habet; nam ex annis singularum dynastiarum conflatur summa annorum 2222, quos Bœckhius pro 2121 reponendos esse statuit. Secundum hæc igitur Manetho in libris suis tribus recensuit annos 5375 ($2300 + 2222 + 853$). Alexandri in Ægypto imperii annus primus incipit die 14 Nov. an. 332 a. C. Per. Jul.; igitur Menæ annus primus ex Manethonis computo incipit die 20 Julii an. 5702 a. C. Per. Jul. (Vide Canon. Bœckhii ad calcem fragmentorum). Illud vero simul est initium periodi Sothiacæ proleptice exputatum (2×1460 ante 1322 a. C.). Hæc igitur quadrant optime.

Jam si initium regum mortalium ita positum est, ut incidat in initium astronomicum periodi Sothiacæ, multo etiam probabilius est annos 24900, quos immortalibus Manetho tribuit, certum quendam periodorum numerum involvere, ideoque revocandos esse ad annos 34837 sive 17×1461 , uti Bœckhius monuit atque ipse statui in fragm. Chron. p. 191. In mortalium regnis Manetho secundum Bœckhium satis habuit primi regis initium ita collocasse, ut in cycli canicularis incideret initium; neque omne mortalium tempus cyclorum certo numero absolvit, neque efficere studuit ut in antiquiore saltem historia finis periodi primæ cum fine dynastiæ alicujus congrueret. Nam ex Bœckhii computo initium secundæ periodi cadit in annum 71 Phiopis regis dynastiæ VI; tertiæ periodi initium in annum nonum dynastiæ XIV; quartæ initium in annum quintum dyn. XIX incidit.

Nullus ego dubito quin hæc quam Bœckhius exposuit chronologiæ adornatio latuerit in ea Manethonis recensione, quam Africanus si non in singulis quibusque, tamen in plurimis certe expressit. Num vero ab ipso Manethone talis profecta sit, asseverare non ausim. Immo deprehendisse in Africano mihi videor, quæ aliam adornationem, quam antiquiorem esse duxerim, exstitisse arguant. Quid sentiam paucis declarabo.

Etenim usus cyclorum Sothiacorum in historia duplex esse potuit. Aut enim ita adhiberi potuit, ut historiæ initium vel etiam epochæ ejus præcipuæ cum initiis astronomicis cyclorum componerentur; aut hoc tantum spectarunt chronologi, ut ab initio historiæ usque ad certum quoddam ejus *πάρρηγμα* tot numerarentur anni, quot cyclorum certo numero continebantur. Prioris rationis exemplum non novi præter illud a Bœckhio propositum; posterior ratio apud historicos frequentissima est. Hoc modo græci chronologi suis cyclis utuntur; hoc modo etiam Sothiacus cyclus ad temporis spatium per

quod regnum Assyriorum stetisse dicitur translatus est (v. Fragm. Chron. p. 163); hoc modo etiam Veteris Chronici auctor egisse debet. Is enim, sicuti Manetho initium cycli cum Menæ regis anno primo componit; patet vero illud cycli initium non esse astronomicum. Contra si supputaveris annos qui labuntur a Mene usque ad finem dynastiæ XIX, quo Troja expugnata est secundum Manethonem, unum obtinemus cyclum Sothiacum; adeo ut dubium vix sit æram Trojanam pro parapegmate fuisse atque terminum, a quo cyclus exputatus sit. — Quidni eodem modo etiam Manetho egerit, qui quamquam Ægyptius homo, tamen græce doctus erat, et in usum Græcorum chronologica sua composuit, et vel eo quod secundum Αἰγυπτιακῶν librum usque ad annum excidii Trojani deduxit, rationem aliquam celeberrimæ hujus æræ habuisse apparet. Faciamus rei periculum. Dynastiæ undeviginti quæ primo et secundo libro recensentur, in duas partes dispescere licet, quæ separantur memorabili illa dynastia septima, in qua 70 reges per 70 dies regnasse dicuntur. Prior pars sive dyn. I—VI unum cyclum, altera pars sive dyn. VIII—IX duos cyclos olim explevisse mihi videntur. Etenim a dynastia VIII usque ad finem dynastiæ XI, quæ postrema est libri primi, Syncellus exputat annos 803 ($2300 - 1497$). In secundo autem libro Manetho recensuisse perhibetur annos 2121. Ne hunc numerum librariorum culpa corruptum putem, impedit quod non modo apud Africanum Syncelli, sed etiam apud Eusebium Syncelli et versionis Armeniacæ exhibetur. Fieri potest ut ipse Africanus diversas recensiones h. l. confuderit. Ut cunque sit, numeri 803 et 2121 summam efficiunt annorum 2924, sive duos cyclos Sothiacos (2922 an.) duobus redundantibus annis. Quæ duorum annorum abundantia in tanto numero fere nulla est. — Superest ut videamus de dynastiis I—VI. Africanus ita habet:

I.	8	Thinitæ...	an.	263;	sec.	Syncell.	253
II.	9	—		302	—		302
III.	9	Memphitæ		214	—		214
IV.	8	—		284	—		274
V.	9	Elephantini		248	—		248
VI.	6	Memphitæ		203	—		203
							1494
							1514 (sec. Syn. 1497)

Primo obtuitu parum hæc sententiæ nostræ favere videntur. Jam vero Syncellus p. 54, D, reges dynastiæ secundæ non nisi septem numerat, quarum e regnis summa colligitur annorum 224; reges octavus et nonus cum annis 78 alio plane loco

Sothiac falls of period II

= 1 - 11 falls in the Sothiac period

(p. 56 A) afferuntur, ibique demum notatur summam dynastiæ secundæ esse, ann. 302, κατὰ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν Ἀφρικανοῦ. Turbæ istæ nonnisi librariorum fuerint; quamquam ipse Syncellus occasionem iis dederit. Nam quum illa δευτέρα ἔκδοσις indicare videatur, diversas hujus dynastiæ adornationes ab Africano memoratas, vel ab alio ad Africanei libri exemplar annotatas esse, ipse Syncellus de his ad marginem sui operis monere potuit. Deinde vero memorabile sane est apud Eratosthenem reges novem (N° VI—XIV) qui ex serie laterculi nostris regibus novem respondent, regnare per annos 224, quot septem prioribus regibus tribuit Syncellus. Deinque Bunsenius alias ob causas haud improbabiler statuit Africani regem octavum et nonum errore adscribi dynastiæ secundæ. His igitur indicibus motus equidem puto dynastiæ secundæ regibus sive novem sive septem olim nonnisi 224 annos attributos fuisse. Quo admissio regibus Thinitis septemdecim assignantur anni $263+224=487$. Sequuntur totidem reges Memphitæ (dyn. III, IV), qui per totidem annos regnant, salva unius anni differentia ($214+274=488$). Jam vero anni 487 tertiam partem efficiunt periodi Sothiacæ. Ad explendum cyclum necesse foret, ut dynastiæ V et VI alios annos 487 suppeditarent. Africani numeri nonnisi 451 annos præbent, qui non ei debentur recensio, de qua nos jam verba facimus. Ceterum dynastiam sextam aliis finisse una cum Sothiaca periodo, vel eo indicari mihi videtur, quod postremum regnum ejus dynastiæ fuit Nitocridis, mulieris flavæ rubrisque genis formosæ, quæ, sicuti Herodotus narrat, in cineres se conjiciens vitam finivit. Nonne in memoriam hæc revocant Phœnicem, avem rubram, quam sub finem periodi Sothiacæ se ipsam concremare fabulabantur? Tu videas.

His adjicere pauca liceat de Manethone Eusebii. Etenim Eusebius priores sex dynastias adornavit hunc in modum :

I. 8 Thinitæ	252
II. 9 —	297
III. 8 Memphitæ	197
IV. 17 Memphitæ	448
V. Phiops rex	100
VI. 6 Memphitæ	203
	<hr/>
	1497

Summa annorum eadem est quam ex Africano Syncellus exputat. At concordia hæc calculorum modo absurdo effecta est, quoniam quintæ dynastiæ loco unum ponitur regnum Phiopis. Quod qui primus commisit, haud vidit ille 17 reges Memphitas dynastiæ quartæ male conflatos esse ex 8 re-

gibus dynastiæ IV et ex 9 regibus dynastiæ V, ideoque Phiopis regnum iis jam comprehendi. Sequitur summam annorum non esse 1497, sed 1397. Hic vero annorum computus explicationem probabilem admittit. Nimirum, si recte dixi fuisse qui inde a fine dynastiæ XIX usque ad Menen tres periodos Soth. numeraverint, Menæ annus primus esset an. 5565 (3×1461 ante 1183) a. Chr. — Ex Eusebii vero numeris primus cyclus, qui dynastiarum I—VI regna comprehendit, diminuitur annis 64 (1397 an. pro 1461); igitur Menæ annus primus foret an. 5501 a. C.; is vero apud Panodorum, Annianum, Syncellum, alios, est mundi vel Adami annus primus. Unde colligo Judæum aliquem vel Christianum antiquiores numeros ita mutasse ut regna mortalium non ante mundum creatum inciperent. Idque tanto facilius concesseris, quum alia complura jam viderimus, quæ Judaicam Eusebii Manethonis originem coarguant.

Utcunque de his statuas, negari nequit Manethonem in temporibus suis adornandis periodo usum esse Sothiaca. Num primus id fecerit, an ante eum alii eodem modo rem instituerint, incertum est. Quamquam Bœckhius p. 36, Sothiacam periodum significari etiam apud Herodotum censet, lib. II, 142, ubi secundum sacerdotum narrationem refertur inde a Mene usque ad Sethonem sacerdotes fuisse 341 regesque totidem, atque inter horum tempora solem quater sedem suam mutasse. Quibus mihi alius quidam cyclus sacerdotalis subesse videtur (vid. Fragm. mea Chronol. p. 191 not.). Ceterum locus Herodoteus eatenus ad nostram rem facit, quatenus docet sacerdotes Ægyptios tempora historiæ luce clara et incertæ antiquitatis ita conjunxisse, ut certum quendam periodorum numerum explerent. Regum numerus 341 a Manethonis rationibus haud ita longe abest; neque multo longius recedit Diodorus (I, 44), qui a Mene rege usque ad Ol. 180 sive 60 a. C. annos circiter quinquies mille effluxisse ait.

Quatenus sacerdotales hæc traditiones fidem mereantur, vel, ut disertius rem eloquar, inde a quoniam tempore certa rerum memoria succedat figmentis conjecturisve sacerdotum, ego dicere non habeo, ac, uti nunc res habet, omnino certius quidquam de his pronuntiari posse negaverim. Temporis spatium quod Ægyptiorum regno apud Manethonem assignatur, majus esse quam historia generis humani admittere videatur, nemo sanior non largietur. Ac probabile est longam istam regum seriem in antiquissimis certe temporibus eo conflata esse, quod diversæ ἀναρχαὶ in unum

conjugebantur, vel dynastiæ quæ eodem tempore alia juxta alias regnaverant, in continuam seriem chronologicam deducebantur. Similiter in singulis dynastiis plures eodem tempore reges interdum exstiterint, quos deinde chronologi seriem quam longissimam venantes ita memorarunt, quasi alter rex alteri successisset. Aliaque ejus generis excogitare licet, quæ quatenus vera sint vel verisimilia, de singulis explorandum monumentorumque fide confirmandum est. Ceterum hæc multos induxerunt, ut putarent dynastias, quæ eodem tempore regnarint, ab ipso Manethone probe distinctas, sed a senioris ævi excerptoribus in continuam seriem cum reliquis conjunctas esse. Cui sententiæ, utpote ab omni verisimilitudinis specie destitutæ dudumque refutatæ, haud immorarer, nisi nuper novus ei patronus exstitisset Bunsenius, vir celeberrimus Ægyptologorumque decus. Is enim l. l. tom. I, p. 119 ita habet :

« Was nun die Zahl der Könige und die Summe ihrer Regierungsjahre betrifft, so schwanken die Angaben über die erste zwischen etwa 300-350-500 : die Zeitsumme aber zwischen 49 und 54 Jahrhunderten, von Menes bis neun Jahre vor der Eroberung Ægyptens durch Alexander den Grossen.

« Wir sagten absichtlich : die Summe der Regierungsjahre. Aber ist damit gesagt, dass alle Dynastien auf einander folgen? Wenn es ein getheiltes Reich gab, so mussten doch Königslisten wie die unsrigen, die Häuser, die sich in dasselbe theilten, nach einander aufführen. Aber wir nehmen hier eine oben gemachte Bemerkung wieder auf und fragen : was berechtigt uns anzunehmen, die Summe in ein und derselben Dynastie sei nothwendig gleich der Zeitdauer der Dynastie? Gesetzt, wir hätten die Listen der Kaiser des römischen Reiches von Severus bis Theodosius, ohne alle geschichtliche Erklärung, könnten wir nicht berechtigt zu sein scheinen, die Summe ihrer Regierungen gleich mit der wirklichen Zeit zu setzen, welche jene beiden Kaiser trennt. Und doch wäre der Irrthum bedeutend. Aber wer (wird man sagen) würde in einem solchen Falle überhaupt Summen ziehen? Gewiss niemand, welcher einen rein chronologischen Zweck hätte. Aber lässt sich nicht auch ein System denken, wo man einerseits nur die sämtlichen Regierungsjahre derjenigen Glieder eines Hauses nach einander aufzählte, die nach oder neben einander, kürzer und länger regiert hatten, andererseits den chronologischen Schlüssel dazu gab, wodurch man die eigentliche Zeitdauer für dieses regierende Haus fand? Eine solche Darstellung ist bei vorherrschender dynastischer Rücksicht und

der Form von Königslisten sogar die natürliche. Bei einer solchen Methode nun ist es gar nicht unmöglich, dass man auch von Anfang an in den Listen des alten Reiches die Regierungszahlen eines Hauses zusammengezählt, als Probe für die einzelnen Jahre. Wahrscheinlicher jedoch ist es, dass diese Zusammenzählung erst im neuen Reiche für die beiden älteren Reiche geschah : der Schlüssel für die wirkliche Zeitdauer war vielleicht im Anfange noch daneben erhalten in chronologisch-geschichtlichen Werken, die in den spätern Zeiten des neuen Reiches verloren gingen oder vergessen wurden. So viel ist aber sicher, dass auch in Manethos Listen sich nirgends Regierungen neben einander aufgeführt finden. Und doch zeigen die Denkmäler dergleichen im alten Reiche (in der zwölften Dynastie).

« Im neuen Reiche allerdings wäre ein solches Verzeichniss der Summen aller Regierungsjahre eines Hauses bei Manetho auffallend. Da es zu Anfange desselben Königslisten vom alten und mittleren Reiche gab, so kann es unmöglich an geschichtlichen Verzeichnissen über das neue gefehlt haben. Die Bildung und das Schriftthum Ægyptens wurden von da bis zum Untergange der römischen Herrschaft nicht wieder unterbrochen : und Manetho lebte in der Blüthe der ptolemäischen Herrschaft. Aber wer sagt uns dass die Listen des neuen Reiches in ihrer jetzigen Form und mit ihren gegenwärtigen Summen das Werk Manethos sind? Können sie nicht aus Auszügen des Geschichtswerks entstanden, oder, da die Form von Listen offenbar altägyptisch ist, durch Einschaltung von Königsnamen (Mit- oder Gegenkönigen) aus demselben erweitert, und also chronologisch verdorben sein? Ueber diesen Punkt wird erst die Geschichte der Manethonischen Ueberlieferung unter den Händen der Christlichen Forscher etwas Näheres lehren können, die Kritik der Denkmäler aber allein zur Entscheidung führen.

« Was aber die Folge der Dynastien im neuen Reiche betrifft, so kann es hier bereits als nachgewiesen angenommen werden, dass keine derselben, von der 18ten bis zur 30sten, gleichzeitig mit einer andern war. Diese Wahrheit ist von allen Ægyptologen anerkannt : was ihrer Wahrheitsliebe um so grössere Ehre macht, als ihnen die daraus hervorgehende Dauer des neuen Reiches höchst unbequem war. Wir wollen hier nur beiläufig bemerken, dass diese Dauer fast genau eine dreizehnhundertjährige war.

« Wenn nun aus jener Thatsache die Ægyptologen von Champollions Schule mit ihrem Meister den Schluss gezogen, es seien überhaupt bei Ma-

ho long some Dyn. 18/19/20

netho keine Gleichzeitigkeiten anzunehmen, und so müssten also die Dynastien des alten und mittleren ebenfalls als aufeinander folgend gelten, so war das mindestens sehr voreilig... Dazu kam, dass keiner von jenen, so wenig als die englischen Gelehrten, auch nur versucht hat die Zeitrechnung vor dem neuen Reich nach Manetho zu ordnen. Aber fragen wir doch lieber Manetho selbst. Der Syncellus (p. 52 D) hat uns dessen eigene Angabe aufbewahrt über die Dauer des Reichs, welches er in 30 Dynastien beschrieben. Diese seltsamer Weise bisher ganz übersehene höchst merkwürdige Stelle lautet folgendermassen: « *Die Zeit der von Manetho in den drei Bänden, in dreissig Dynastien verzeichneten ein hundert dreizehn Geschlechtsfolgen (Generationen, γενεαί) ergibt ihm zusammen dreitausend fünfhundert fünf und fünfzig Jahre.* » Diess kann nur aus Manetho selbst entnommen sein, denn es passt durchaus nicht in des Syncellus Canon und Berechnungen. Es kann auch keine Verschreibung dabei statt finden... Sie passt in keines Christlichen Kirchenvaters oder Chronologen System. Wir dürfen sagen, dass uns des Manetho Zahlen eben so sicher überliefert sind wie die des Ptolemäischen Canon. Hiernach setzen wir also fest dass Manetho dem Ägyptischen Reiche von Menes an bis zu des jüngeren Nectanebus Tode eine Dauer von *dreitausend fünfhundert fünf und fünfzig Jahren* zugeschrieben habe. Der Syncellus konnte diess in einem Abschnitte des Afrikanischen Auszuges finden, den er sonst nicht ausschrieb: denn wir kennen den Afrikaner nur durch ihn. Vielleicht fand er die Angabe nur in einer der Ausgaben oder Abschriften der Manethonischen Listen, die er als von ihm verglichen erwähnt. Ja er mochte auch das Manethonische Geschichtswerk ganz oder zum Theil vor Augen gehabt haben, eben so gut wie er Eratosthenes Königsliste kannte, welche seine Vorgänger vernachlässigt hatten.

« Wir sahen also, nach demselben Gewährsmann, in der Summe aller Dynastien Manethos anderthalb bis zweitausend Jahre mehr als Manetho selbst für die Dauer der ägyptischen Geschichte innerhalb der 30 Dynastien angegeben hatte. *Die Zusammenzählung der Dynastien ist also nicht Manethos Werk.* So wie dieser Hauptpunkt feststeht, drängt sich die Frage auf: *welche Dynastien bildeten die geschichtliche Reihe für die Zeitrechnung? welche waren gleichzeitig?* Manetho muss dies in seinem Geschichtswerke angegeben haben: wir sahen oben dass in dem Papyrus sich vielleicht ein solcher Schlüssel fand... Sollten wir diesen chronologischen Schlüssel vielleicht in den Forschun-

gen der Alexandrinischen Gelehrten des Museum finden? »

Vides cardinem hujus disputationis positum esse in interpretatione loci Syncelliani. Verum quemadmodum Syncellus ne verbo quidem lectorem de tanti re momenti commonuit, sic nexus eorum, quæ Syncellus l. l. de Ægyptiorum temporibus disputat, affatim docet annos illos 3555 pertinere ad Manethonem Sotheos libri auctorem, ab Africani Manethone bene distinguendum (V. supra). Porro Syncellum ipsum veteris Manethonis opus ante oculos habuisse nemo serio contenderit; Africanus autem si arcana hæc novisset, Syncellus vero in laterculis Africani mentionem hujus rei facere oblitus esset, mireris certe Eusebium, qui ex Africano liquido cognoscere potuisset id, de quo nonnisi conjecturam in medium proferre ausus est. Cautius igitur veriusque Bœckhius disserit hunc in modum (l. l. p. 2):

« Wir tragen kein Bedenken zuzugeben, dass in manchen Zeiten mehr als Eine Herrschaft in Ägypten bestand: es giebt davon nicht nur mehrere Beispiele, auf welche wir unten zurückkommen werden, sondern es scheint sogar in der Natur einer auf Despotie und Priestergewalt beruhenden Regierung zu liegen, dass häufige Empörungen und Usurpationen eine Zersplitterung der Macht herbeiführen mussten (*). Aber es fehlt viel dass daraus folge, irgend zwei der Manethonischen Dynastien oder Theile derselben seien von Manetho für gleichzeitig angesehen worden. Eusebius dachte freilich auch schon an solche Gleichzeitigkeit. Er sagt nach der lateinischen Uebersetzung aus dem Armenischen (p. 213 Aucher.): *Fortè enim iisdem temporibus multos Ægyptiorum reges (simul) fuisse contigerit. Siquidem Thinitas aiunt et Memphitas Saitasque ac Æthiopes regnasse, ac interim alios quoque; et sicut (mihi) videtur, alios quidem alicubi, dynastas vero ita se habuisse, quemadmodum in ipsa quidem eorum lege scriptum exstat (**), minime autem simul consedissee (vel alterum alteri successisse), sed alios hic aliosque illic regnare (oportuisse): et ideo tot annorum multitudo ut hoc modo colligeretur accidit.* Dies ist eine

(*) « Man vergleiche das Urtheil des Tacitus Hist. I, 11, über den unruhigen Geist der spätern Ägypter, desgleichen Curtius IV, 5, 30 und dort die Anm. v. Mützell. Dies bloss auf die spätern Zeiten und auf die Alexandriner zu beschränken scheint mir nicht hinlänglich begründet. »

(**) « Die Worte: Quemadmodum in ipsa quidem eorum lege scriptum exstat, scheinen auf einem Missverständnisse zu beruhen, und Eusebius scheint gesagt zu haben, verschiedene νομοί hielten verschiedene Dynasten gehabt. Νόμος und νομὸς wird im Armenischen mit demselben Worte bezeichnet (S. die Anm. bei Aucher. p. 213). »

Vermuthung, kein Zeugniß; auch behauptet Eusebius keinesweges, dass Manetho dieser Meinung sei. Weiter ging Marsham; mit unüberlegter Kühnheit warf er die Behauptung hin, nicht Manetho, sondern Julius Africanus sei der Urheber dieser verknüpften Folge von Dynastien, eine Behauptung der jede Begründung fehlt, und die durch die einfachsten Betrachtungen widerlegt werden kann. Africanus war weder so einfältig, um den Manetho dergestalt misszuverstehen, wenn dieser die Sache anders gemeint hätte, noch ist irgend ein Grund gedenkbar, der ihn zu absichtlicher Entstellung bewegen konnte. Africanus war ein glaubiger Christ, ein Verehrer der biblischen Zeitrechnung; was hätte ihn bestimmen können, ein System der Aegyptischen Zeitrechnung zu bilden, welches dem biblischen, auch nach der Uebersetzung der siebenzig Dollmetscher, und seinem eigenen geradezu widersprach? Hat sich schon Perizonius in dem Werke « Origines Babylonicæ et Ægyptiacæ » gegen Marshams Verfahren erklärt, so ist man in unseren Zeiten immer mehr von der Vorstellung des Synchronismus zurückgekommen; Plath (Quæst. Ægypt. specimen. Gœtting. 1829) hat sie ausführlich und gründlich widerlegt; noch andere Gründe hat Rossellini (Monum. stor. dell' Egitto et della Nubia, tom. I, p. 98 ff. Ihm folgt Jul. Ideler. Hermap. I, p. 218 ff.) beigebracht. Ein Theil derselben ist aus den Aegyptischen Denkmälern gezogen, welche freilich, so weit sie bekannt sind, noch nicht für alle Dynastien den Beweis der Aufeinanderfolge liefern und schwerlich jemals liefern werden; doch ist es bemerkenswerth das Lepsius (in Monatsbericht d. k. Acad. d. Wiss. zu Berlin, Juli 1843, p. 179) versichert, die Denkmäler drängen ihm die entschiedene Ueberzeugung auf, die fünfte der Manethonischen Dynastien, die der Könige von Elephantine, sei eine in Memphis residirende, unmittelbar auf die vierte folgende Reichsdynastie gewesen. Mir kommt es zunächst nur auf die Ansicht des Manetho an, deren durchgängige geschichtliche Wahrheit ich nicht behaupte, dem Manetho aber ist die Vorstellung der Gleichzeitigkeit sicherlich fremd. Welches auch die Schicksale seines Werkes gewesen sein mögen, so müsste man eine unerhörte Fahrlässigkeit oder Unfähigkeit der Berichtstatter, namentlich so gelehrter Männer wie Africanus und Eusebius, voraussetzen, wenn sie Dynastien, welche Manetho als gleichzeitige gedacht hatte, für aufeinanderfolgende gegeben hätten; sie geben sie aber als aufeinanderfolgende. Eben darauf beruht die Verwunderung über die grosse Zahl der Jahre; sucht Eusebius diese durch die Vermuthung, einige Dynastien seien

gleichzeitige gewesen, zu beseitigen, so geschieht es, weil ihm das Gegentheil der Gleichzeitigkeit überliefert war, und er leitet daher die oben aus ihm angeführte Stelle mit den Worten ein: *Tamen si exinde (von Menes an) quoque valde auctus temporum numerus reperiatur, tamen et illius (des Manetho) diligenter rationem scrutari oportet.* Ferner ist die Zusammenrechnung der Zeiten der verschiedenen Dynastien, welche sich in unseren Quellen findet, in Betracht zu ziehen. Syncell giebt bis einschliesslich zur achten Dynastie sowohl bei den Africanischen als bei den Eusebischen Auszügen nach jeder Dynastie die Gesamtzahl der Jahre an, welche sich von Menes ab bis zum Schluss jeglicher dieser Dynastien ergibt; diese Zusammenrechnung fehlt im Armenischen Eusebius, und ist also in Bezug auf diesen Schriftsteller sicher nur von Syncell; da sie aber auch bei den Africanischen Auszügen mit derselben Dynastie wie bei der Eusebischen schliesst, so ist es augenscheinlich, dass sie auch bei diesen nur von Syncell herrührt: er hatte diese Zusammenzählung für beide angefangen, brach sie aber bei der achten Dynastie ab, wovon ich später noch einmal reden werde. Diese Zusammenrechnung ist also ohne Beweiskraft. Ausserdem findet sich aber am Ende jedes Manethonischen Bandes die Summe der Jahre, welche der ganze Band umfasst, sowohl bei der Africanischen als bei der Eusebischen Ausgabe (*ἄκθουσις*) im Syncell; diese Summen hat nicht Syncell gezogen: denn sie finden sich auch im Armenischen Eusebius. Dem Manetho selbst kann wenigstens die Summe des dritten Bandes unter der möglichen Voraussetzung abgesprochen werden, die Persische Dynastie, hinter welcher diese Summe steht, sei nicht von Manetho: es wird also auch für die beiden ersten Bände zweifelhaft, ob ihre Summen von Manetho gezogen worden. Auf jeden Fall aber sind sie spätestens von Africanus, wiewohl sie ihm auch schon überliefert sein konnten, und dies genügt zu unserer Behauptung, die Berichtstatter hätten die Dynastien für aufeinanderfolgende gehalten, und zwar zunächst die eines jeden Bandes: ich füge hinzu dass auch der sogenannte Barbarus, dessen Excerpte Scaliger herausgegeben hat, jene Summen wenn auch gänzlich verderbt giebt, und dass in diesen Auszügen nach des Herausgebers Bemerkung Einiges aus Africanus entlehnt ist. Nun schliesst aber der erste Band des Manetho mit Ammenemes, welcher der eilften Dynastie angehängt ist; und der zweite Band beginnt mit dem Sohne desselben, als erstem Könige der zwölften Dynastie: beide Bände enthalten also nur aufeinanderfolgende Dynastien: dass aber die

Dynastien des dritten Bandes, welche mit Abrechnung möglicher Irrthümer gegen allen Verdacht des Fabelhaften gesichert sind, mit irgend welchen Theilen der vorhergehenden zusammenhängenden Reihe gleichzeitig seien, kann keinem Besonnenen einkommen. Endlich hat Africanus in der siebzehnten Dynastie wirklich zwei gleichzeitige Dynastien angemerkt, und lässt beide nur einfach zählen; es ist also bei der Zählung der Jahre und bei der Folge der Dynastien schon auf die Gleichzeitigkeit Rücksicht genommen, und folglich sind die übrigen Dynastien, bei welchen eine solche Bemerkung nicht vorkommt, für aufeinanderfolgende zu halten.»

Quamvis igitur Bunsenii sententiam, quatenus ad operis Manethoniani adorationem pertinet, erroneam esse censeamus, nihilque tribuamus calculis, quibus illos ipsos annos 3555 Syncelli eruere studet: nihilominus tamen in universum probanda est, opinor, ratio quam in Manethonianis laterculis ad veræ historiæ chronologiam traducendis vir doctissimus sequitur. Qua in re quantam sagacitatem et eruditionem prompserit, res ipsa docebit. Successum cœptorum in iis dynastiis sperare licebat, quæ monumentis superstitibus illustrantur: verum ne de antiquissimarum quidem dynastiæ chronologia restituenda Bunsenius, etsi monumentorum adminiculis fere destitutus, desperavit. Etenim usus hunc in finem est regum laterculo, quem Eratosthenes Ptolemæi jussu confecit, ex Eratosthene mutuatus est Apollodorus, siquidem fidem meretur (quod in diem magis addubito) Syncellus vel potius auctor ejus Panodorus. Ex hoc laterculo priores reges triginta octo a Syncello enotatos adhuc habemus; iisque continuam seriem chronologicam, cujus ratio in Manethonianis laterculis non habita sit, exhiberi Bunsenius sibi persuasit. Audiamus ipsum ita de his exponentem (tom. I, p. 166):

« Schon wenn man das Verhältniss der einzelnen Namen in beiden Listen ins Auge fasst, so wird man sich der Ueberzeugung nicht erwehren können, dass beide auf dem Grunde und Boden derselben Ueberlieferung stehen. Die Verschiedenheit in mehren Regierungsjahren kann auf mancherlei Weise sich befriedigend erklären lassen: die Uebereinstimmung aber, wenn sie unter 38 Königen mehrmals vorkommt, kann nach allen Gesetzen der Wahrscheinlichkeit nicht anders erklärt werden, als durch die Annahme von der Einheit der sich gegenüberstehenden Könige der beiden Listen. Vollendet aber wird dieser Eindruck durch zwei wichtige Thatsachen. Die entsprechenden Namen folgen sich — mit einer kleinen Versetzung

zwischen der dritten und vierten Dynastie — ganz in derselben Weise: das heisst, die manethonische Liste hat offenbar durchgängig mehr Regierungen als die eratosthenische. Dass sie dies hat, kann uns nicht befremden. Denn wir waren schon darauf vorbereitet, bei Manetho im alten Reiche dieselbe Methode zu finden, welche die Urkunde des 13ten Jahrhunderts uns zu verrathen schien: nämlich alle Könige, welche in einem Stamme, wenn auch nur als Mitherrscher, regiert haben, aufzuführen, als wenn sie eine Reihe bildeten. Wir dürfen dem Eratosthenes wohl zutrauen, dass er keine andere Methode in diesem Theile seiner Forschungen gelten liess als in allen andern, das heisst, die streng chronologische: und als solche wird uns auch die Liste gegeben: ihre 1076 Jahre werden durch 38 Könige gebildet, deren einer sich an den andern als Nachfolger anschliesst. Manethos Listen müssen also der Regel nach mehr Regierungen gehabt haben als Eratosthenes... Die acht manethonischen Dynastien welche von der eratosthenischen Reihe berührt werden, erstrecken sich von der ersten bis zur zwölften: es bleiben dann noch drei eratosthenische Namen übrig, die wir der nächstfolgenden manethonischen, also der dreizehnten zuweisen müssen: obwohl, beim Mangel aller Namen, der Beweis dafür sich nur verneinend führen lässt. Aber welche Dynastien sind nun diese entsprechende? Die erste ist die *Thinitische*, und einen Thiniten nennt auch Eratosthenes den Menes, ihr Haupt. Der sechste eratosthenische König heisst ihm *Memphit*, und ihm und den folgenden acht Königen stehen bei Manetho die neun ersten Memphiten, als dritte Dynastie, gegenüber. Alle folgenden, deren Namen an die eratosthenischen Namen und Zahlen anklingen, sind ebenfalls Memphitische bis zur achten: und die eilfte, zwölfte und dreizehnte sind *thebaische*. Thebaische Könige aber heissen die Könige der eratosthenischen Listen mit ihren allgemeinen Namen. *In allen nicht memphitisch-thebaischen Dynastien, deren Namen erhalten sind, findet sich nicht ein einziger eratosthenischer Name, und wo die Namen fehlen, zeigt sich dass keiner derselben in ihnen enthalten sein konnte.* Die nicht memphitisch-thebaischen Dynastien sind nämlich folgende:

die 2te, thinitische, 9 Könige, mit Namen;
 die 5te, elephantinische, 9 Könige, mit Namen:
 die 9te } heracleopo- { 19 Könige, ohne Namen.
 die 10te } litische { 19 Könige, ohne Namen.

« Die Namen der achtzehn Könige der zweiten und fünften Dynastie geben auch nicht die geringste, entfernteste Aehnlichkeit mit den entspre-

chenden eratosthenischen : die Regierungsjahre eben so wenig. Was aber die Könige der neunten und zehnten Dynastie betrifft, so ist das Verhältniss der Regierungen in beiden Listen dieses. Zwischen der sechsten und zwölften Dynastie Manethos haben wir nur neun eratosthenische Regierungen (XXIII—XXXI), und für diese geben uns die siebente, achte und eilfte, wie wir bereits angedeutet, eine ganz natürliche Erklärung. Wie sollte also in dem hierhergehörigen engen Raume der eratosthenischen Listen, die überhaupt nur 38 Regierungen enthalten, Platz für 38 heracleopolitische Fürsten sein? Dass von XXXI an Könige der zwölften Dynastie folgen, wollen wir hier vorwegnehmen, zur Vollendung des Beweises. Aber schon jene obenauf liegenden Thatsachen machen es, um wenig zu sagen, höchst wahrscheinlich, dass die eratosthenische Reihe von dem unmittelbaren thinitischen Stamme sogleich auf die Herrscher in Memphis übergeht, und hierin fortschreitet bis dieser Stamm verschwindet, und thebaische Könige an ihre Stelle treten. Theben und Memphis waren die beiden Hauptstädte Ägyptens.

In ihnen musste der gesetzliche König anerkannt werden: eine Liste, die, was die Krönung in Memphis betrifft, noch bis zu den Ptolemäern bestand, wie die Inschrift von Rosette beweist. Die *memphitisch-thebaischen*, oder kurz ausgedrückt die thebaischen Könige stellen also im alten Reiche, nach dem Aussterben des thinitischen Mannsstammes, die *Folge der Reichskönige Ägyptens* dar. In ihrer Folge gab Eratosthenes den chronologischen Kanon für den ältesten Zeitraum der ägyptischen Geschichte. »

Reges hosce 38 Bunsenius pertinere censet usque ad invasionem pastorum (dyn. XIII). Ad ipsa pastorum tempora refert reges sequentes 53, quos Syncellus in auctore suo reperit, neque vero nominatim consignare operæ pretium duxit. — Ceterum num vera sint, quæ de hoc laterculo Bunsenius statuit, dijudicare non ausim, quamquam ad negandum quam ad affirmandum multo sum propensior. Nullum nunc in Ægypto non movet lapidem doctissimus Lepsius, quem novis instructum auxiliis denuo facem his admoturum esse spero et confido.

hope much for
Lepsius
(C. 1853. Ch. M.)

LIBER PRIMUS.

I. DYNASTIÆ DEORUM, SEMIDEORUM,
MANIUM.

I.

MANETHO EUSEBII.

Eusebius Arm. Chron. p. 93 ed. Mai. :

Ex Ægyptiacis Manethonis monumentis, qui in tres libros historiam suam tribuit. De diis et de heroibus, de manibus et de mortalibus regibus qui Ægypto præfuerunt usque ad regem Persarum Darium.

1. Primus homo (deus) Ægyptiis Vulcanus est, qui etiam ignis repertor apud eos celebratur. Ex eo Sol; [postea Agathodæmon;] deinde Saturnus; tum Osiris; exin Osiridis frater Typhon; ad extremum Orus, Osiridis et Isidis filius. Hi primi inter Ægyptios rerum potiti sunt. Deinceps continuata successione delapsa est regia auctoritas usque ad Bydin per annos tredecim mille ac nongentos. Lunarem tamen annum intelligo, videlicet 30 diebus constantem : quem enim nunc mensem dicimus, Ægyptii olim anni nomine indigitabant.

2. Post deos regnarunt heroes annis MCCLV : rursusque alii reges dominati sunt annis MDCCCXVII : tum alii triginta reges Memphitæ annis MDCCXC : deinde alii Thinitæ decem reges annis CCCL.

3. Secuta est manium heroumque dominatio annis MMMMDCCCXIII.

4. Summa temporis in mille myriadas (deb. mille et myriadem) consurgit annorum, qui tamen lunares, nempe menstrui, sunt. Sed revera dominatio, quam narrant Ægyptii, deorum, heroum et manium tenuisse putatur lunares annos omnino viginti quattuor mille et nongentos, ex quibus fiunt solares anni MMCCVI.

5. Atque hæc si cum Hebræorum chronologia conferre volueris, in eandem plane sententiam conspirare videbis. Namque Ægyptus ab Hebræis Mestramimus appellatur : Mestramimus autem multo post diluvium tempore exstitit. Quippe ex Chamo, Noachi filio, post diluvium ortus est Ægyptus sive Mestramimus, qui primus ad Ægypti incolatum profectus est, qua tempestate gentes hac illac spargi cœperunt. Erat autem summa temporis ab Adamo ad diluvium secundum Hebræos annorum MMCCXLII.

6. Ceterum quum Ægyptii prærogativa antiqui-

tatis quadam seriem ante diluvium tenere se jactent Deorum, Heroum et Manium annis plus viginti mille regnantium, plane æquum est ut hi anni in menses tot convertantur quot ab Hebræis memorantur anni : nempe ut qui menses continentur in memoratis apud Hebræos annis, ii totidem intelligantur Ægyptiorum lunares anni, pro ea temporum summa, quæ a primo condito homine ad Mestramimum usque colligitur. Sane Mestramimus generis Ægyptiaci auctor fuit, ab eoque prima Ægyptiorum dynastia manare credenda est.

7. Quodsi temporum copia adhuc exuberet, reputandum est plures fortasse Ægyptiorum reges una eademque ætate exstitisse; namque et Thinitas regnavisse aiunt et Memphitas, et Saitas et Æthiopes eodemque tempore alios. Videntur præterea alii quoque alibi imperium tenuisse : atque hæc dynastiæ suo quæque in nomo semet continuisse : ita ut haud singuli reges successivam potestatem acceperint, sed alius alio loco eadem ætate regnaverit. Atque hinc contigit, ut tantus numerus annorum confieret. Nos vero, his omissis, persequamur singillatim Ægyptiorum chronologiam.

§ 1. Primus homo] scioli cujusdam sunt. Deos istos revera homines fuisse statuebant. V. Diodor. I, 13 et passim. — postea Agathodæmon] Hæc Majus inseruit e margine codicis, qui lacunam exhibet. Aucherus, qui Armeniaca verbo tenus reddere solet, vertit : a quo sol; quem ** Saturnus. Unde Bœckhius l. l. p. 83 in græcis fuisse statuit : διεδέξατο Ἀγαθοδαίμων· μετὰ τοῦτον κτλ. — Bydin] Biten Aucheri versio. Is qui sit parum constat. Probabile tamen est eundem indicari, quem Bityn, prophetam Ammonis, qui Hermæ de rebus divinis libros interpretatus sit, appellat Iamblichus De myst. VIII, 5. IX, 7. V. Zoëga De obel. p. 49. Bunsen l. l. I, p. 102. In laterculo Manethonis Syncelliani vel Panodorei post Ammonem sequitur Tithoes; postremus recensetur Zeus. De Bytie nihil. Eundem tamen esse suspicor, quem postremum deorum ante Sesostrim ponit et Θεῶν vocat Malala. Vide fr. 5, not. — Juxta annos lunares triginta dierum, etc.] De annis illis unius vel duorum, trium, quattuor mensium Bœckhius laudat Eudoxum ap. Procl. ad Platon. Tim. I, p. 31; Varro ap. Lactant. D. G. II, 12; Diodor. I, 26; Plin. VII, 10; Plutarch. Num. 18; Censorin. D. N. 19; African. ap. Syncell. p. 40, D; Chron. Paschal. p. 45, B et inde Suidas v. Ἡλιος; Cedren. p. 17 sq. Paris. Ceterum hanc computa-

tionem a Manethone alienam esse, vel inde concludas quod Josephus (Ant. Jud. I, 3, 9), ubi defendit ea, quæ de patriarcharum vita longissima in sacris libris referuntur, ad Manethonem provocet, quippe qui similia de Ægyptiis tradiderit: Μαρτυροῦσι δὲ μου τῶ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἑλλήσι καὶ παρὰ βαρβάρους συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. Καὶ γὰρ καὶ Μανεθῶν ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν καὶ Βηρωσσὸς κτλ... συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.

§ 2. *Post deos regnarunt heroes*] Aucher. : *post deos regnavit gens semideorum.*

§ 3. *Manium Heroumque*] Aucher. : *manium et semideorum.* Heroes vel semideos jam recensuit auctor. Quare denuo eos afferre non potuit. Mensus est : secuta est dominatio manium, quos item appellant semideos, quorum inferiorem aliquem ordinem constituunt. Rem ita esse liquet ex Africano ap. Syncell. p. 54, B, ubi : μετὰ νέκυας τοὺς ἡμιθέους πρώτη βασιλεία καταριθμεῖται, κτλ. ; et ex Excerpt. Barbar. p. 74 : *Post hæc Ecyniorum reges interpretavit Imitheos vocans et ipsos*, i. e. μετὰ ταῦτα τὰς νεκύων βασιλείας ἐξηγήσατο (Μανεθῶ) ἡμιθέους καλῶν καὶ αὐτούς. V. Bœckh. p. 101. Pro Africani verbis Eusebius quidem ap. Syncell. p. 55, habet : μετὰ νέκυας καὶ τοὺς ἡμιθέους, κτλ. Verum si vocula καὶ hoc loco recte se haberet, dicendum erat μετὰ τοὺς νέκυας καὶ τ. ἡ. ; deinde semidei ante manes poni debebant. Perperam igitur particulam καὶ verbis Africani inseruit Routh. Reliq. Sacr. tom. II, p. 132, quem secutus est Bunsen. *Urkundenbuch*, p. 8.

§ 4. *Mille myriades*] accuratius Aucherus : *simul omnes anni recensentur myrias mille*, i. e. myrias et mille, 11000; quæ summa est rotundius expressa annorum, quibus semidei et manes regnarunt. Exputantur anni 11025. — MMCCVI] Numerus corruptus est, quum nullo computo erui possit. V. infra.

§ 5. *Multo post diluvium*] Bunsenio scribendum videtur : *non multo p. d.* De corruptela verborum jam Majus cogitavit.

§ 6. Eandem hanc sententiam ex Eusebio affert Syncellus p. 40 D.

§ 7. *Hæc dynastice... continuisse*] Aucher. : *dynastas vero ita se habuisse quemadmodum in ipsa quidem eorum lege scriptum erat.* « Armenius interpres νόμον legem [νόμον pro νομόν] et περιγεγραφήν scriptum esse intellexit. » MAL.

Igitur tres apud Manethonem recensentur classes dynastiæ mythicarum. Prima est *deorum*, quorum duo certe distinguendi ordines, alter septem deorum majorum, Hephæsti (*Ptah*), Helii (*Ra*), Agathodæmonis (*Num. Chnum. Cneph*), Croni (*Seb*), Osiridis (*Usiri*), Typhonis (*Seth*),

Hori (*Hor*) : alter nescio quot deorum minorum, quorum postremus sec. Euseb. fuit Bydis (vel Bitys). — In laterculis dynastiæ, quæ ex parte supersunt in lacero papyro Turinensi (Lepsius *Urkunden*, tab. III—VI.), deorum majorum nomina etiamnum leguntur quattuor postrema (4. *Seb*; 5. *Osiris*; 6. *Seth*; 7. *Horus*). Deinde sequuntur : 8. *Toth*. et 9. *Ma.*; sequentia oblitterata sunt. Patere tamen, Bunsenius p. 429 ait, inde ab regno decimo tertio novum ordinem incepisse. Igitur post septem deos majores alii dii sequebantur quinque. Apud Manethonem Panodori (fr. 2) post Horum primi sequuntur *Ares* et *Anubis* et deinceps alii sex, qui ibi tamquam semidei recensentur. Nihil inde lucis vero Manethoni affundi cencet Bunsenius, l. 1. Ceterum de tribus deorum Ægypt. ordinibus, quos Herodotus indicat, deque ratione qua ex monumentis constituendi sint, fuse disputat idem Bunsenius I, p. 429 sqq.

Deos excipiunt *Semideorum* dynastiæ quattuor. Tertiam earum et quartam exhibuisse videmus semideos certarum provinciarum. Idem de secunda valuerit. Prima fortasse eos continebat, qui a majori Ægyptiorum parte agnoscebantur. Sin hosce semideos appellamus *Herohs*, cavendum est ne de deorum et mortalium liberis cogitemus. Id enim ab Ægyptiorum mythologia alienum esse ex Herodoto constat.

Manes (νεκύαι) quales fuerint, nusquam traditur. Bunsenio indicari videntur stirpium auctores, qui in singulis civitatibus eximio ac tantum non divino cultu honorati fuerint (*).

Ordinem dynastiæ, quem Eusebius præbet, Bunsenius I, p. 105 mutari vult. Post deos ponit semideorum dynastiam annorum 1255. Deinceps tertiam ponit eam, quam Eusebius omnium postremam facit, *Manium et Heroum*; quæ itaque mixti generis fuisset transitum efficiens a diis ad reges mortales. His deinde subjungit reliquas, quippe quæ recenseant reges mortales singulis civitatibus imperantes, antequam superiorem Ægyptum cum inferiore Menes in unam dominationem

(*) Bunsen. I, p. 104 : « Die Manen scheinen solche Könige der Urzeit zu bezeichnen, die zwar als reine Sterbliche galten, aber doch als Stammväter der einzelnen Landschaften, wie die *Prittis* der Inder, einer besonderen Verehrung genossen. Sie werden in den alten Verzeichnissen vorzugsweise mit dem Ausdrucke *matū*, die Gerechtfertigten, Vollendeten, bezeichnet worden sein. So heissen næmlich alle Verstorbenen; aber auch von den Königen der geschichtlichen Zeit haben einige vorzugsweise diese Bezeichnung. Auf æhnliche Weise mag es sich mit jenen Manen verhalten. Wir haben in ihnen jedenfalls die Könige der æltesten geschichtlichen Sage zu erkennen, nicht mehr zur Gøttergeschichte sondern zur Menschengeschichte gehørig : die Könige der Urzeit. »

conjunxisset. Quæ quidem sententia quamquam habet quo commendare se videatur, admittenda tamen non est. Nam mixta illa dynastia *Manium* et *Semideorum* quum per se offendit, tum aperto nititur errore; de quo supra monuimus.

Antequam de numeris annorum videamus, quos dynastiis immortalium Manetho tribuit, apponere liceat quæ de iisdem regnis in lacero isto papyro Turinensi supersunt. Quamquam usus eorum haud

ita magnus est, præsertim quum ne ea quidem quæ enucleasse viri docti sibi visi sunt, ubique inter se consentiant. Quod ut pateat, tum ea exscribam quæ apud Bunsenium tom. I, p. 85 exhibentur (nam Lepsius opus, *Urkunden* tab. III, inspicere non potui), tum ea quæ Champollion. senior (in *Nouvelle Revue encyclopéd. Juin 1846*, p. 226 sq.) communicavit e schedulis fratris sui, qui papyrum adhuc integriorem vidit.

E COLUMNA PAPYRI PRIMA.

CHAMPOLLION.		BUNSENIUS.	
Le roi ***	années 300		
Le roi ***	— 300		
Le roi ***	— 200		
Le roi Bai-Onkh (l'esprit vivant), <i>Osiris</i> .	— 200	Seb (i. e. Saturnus)	
Le roi <i>Isis</i> .	— 200	Osiris	
Le roi Typhon.	— 300	Seth (i. e. Typhon)	
Le roi Horus.	— 300	Horus	
Le roi Thoth.	— 3226	Toth. . . . . an 3326	} hos numeros vidit Salvolini.
Le roi Thmet.	— 3140	Ma (i. e. Veritas). 3140	
Le roi Har (Hat?).	— 400	***. 400	

Total des règnes 23 : durée en années 5623, jours 23.

Total des années 13218 [sic pag. 226, contra p. 228 pro 13218 legitur 13268]

Ad dynastiam aliquam deorum aut, quod probabilius est, ad finem dynastiæ heroum vel manium, sec. Salvolinum, adscriptum erat :

23 regna, anni 5613, menses ***, dies 23.

E SECUNDA PAPYRI COLUMNA.

Chacune des 8 premières lignes exprime un total de plusieurs règnes, c'est le total d'années de leur durée, comme le fait Manethon, dynastie par dynastie. Ensuite aux neuvième et dixième lignes on lit :

Ligne 9 : Dieux. . . . . années	14420
Ligne 10 : Total du règne des dieux.	24200
Ligne 11 et 12 : Les rois (la famille) du roi Menes ont exercé la royauté 200 (et quelques) années.	
Le papyrus est mutilé après le chiffre 200.	
Ligne 13 : Le roi Athothis.	

In secunda columna nomina Menæ et Athothis præcedunt computationes, quæ quid significant, haud liquet. Sic *linea nona*, post *Hori* nomen legitur : « *anni 13420.* » Deinde sequitur : « *Reges usque ad Horum, anni 232[00].* »

Ligne 11, 12 : *Menes*

Ligne 13 : *Athothis*

Rationes horum numerorum explicari vix possunt. Ceterum intelligitur laterculos regum in papyro sicuti apud Manethonem secundum dynastias esse distinctos; deinde vero numeris 13218 (vel 13268), 5623 (vel 5613), 24200 (vel 23200) similitudinem quandam intercedere, quam iis quos ex Manethone Eusebius tradit hosce :

I. DII.	13900
II. SEMIDI.	
1. Semidii.	1255
2. Alii reges (Thebani?).	1817
3. 30 reges Memphitæ.	1790
4. 10 reges Thinitæ.	350
III. MANES.	5813
Summa.	24925

Eusebius rotundum numerum accuratiori substituens, summam esse tradit annorum 24900. Quorum singulos si triginta dierum fuisse statueris, ingentem istum numerum reduci posse ait ad annos solares 2206. Id vero fieri nequit, quocumque te vertas.

Computos, quos inire licet ex Bœckhio, p. 85, apponere liceat hosce :

I. 235 : 19 = 24900 : 2013 $\frac{2}{3}$
235 : 19 = 24925 : 2015 $\frac{10}{17}$
II. 365 : 30 = 24900 : 2046 $\frac{42}{17}$
365 : 30 = 24925 : 2048 $\frac{30}{17}$
III. 365 $\frac{1}{4}$: 30 = 24900 : 2045 $\frac{255}{146}$
365 $\frac{1}{4}$: 30 = 24925 : 2047 $\frac{133}{146}$

$$\text{IV. } 365\frac{1}{4} : 29\frac{1}{2} = 24900 : 2011 \frac{133}{441}$$

$$36\frac{1}{4} : 29\frac{1}{2} = 24925 : 2013 \frac{137}{441}$$

(Computus I institutus est ex rationibus cycli Paschalis annorum novemdecim. De ceteris non est quod moneamus.)

Verba Eusebii postulant, ut de eo maxime computo cogitemus, quem secundo loco posuimus priorem. Ex hoc nanciscimur solares annos 2046 (BMG'); quem ipsum numerum apud Eusebium pro 2206 ΒΣΓ' reponendum esse optime jubet Bœckhiius, idque eo magis, quo facilius sigla numerorum permutari potuerant. — Jam quum diluvium ab Alexandrinis Judæis aliisque plurimis ponatur in anno mundi 2242 (*), deorum dynastiæ, ubi a primo anno mundi proficisceris, desinerent annis 196 ante epocham diluvii. Accuratius Ægyptiorum tempora cum Judæorum chronologia conciliare post Eusebium tentavit Panodorus, de quo postea.

Jam vero Manethonem mythica ista tempora ita adornasse, ut summa annorum certum quandam periodorum astronomicarum numerum exprimeret, ex ipsa natura et indole ejusmodi computationum quisque collegerit. Quare accuratissime numeros Eusebii tradidisse nequit. Ipse olim (Fr. Chron. p. 191) statueram summam Eusebianam (24925) involvere septemdecim periodos Sothiacas sive annos 24837. In eandem sententiam incidit Bœckhiius l. l., simulque rationem suppeditavit, qua summa quam postulamus facillimâ unius numeri mutatione erui possit. Scilicet regibus Memphitis pro annis 1790, ΑΨΛ', dandos esse vir summus censet annos 1702, ΑΨΒ'. Ita quum a tradita summa detrahendi sint anni 88, pro 24925 habebis 24837, sive 17×1461 . Equidem suspicor Manibus primitus tributos esse annos 5844 (4×1461), qui numerus proxime abest a eo quem Eusebiius exhibet, 5813. Porro apud Manethonem Panodoreum diis sex majoribus tribuuntur anni 11985: novem diis minoribus anni 858. In hoc computo Panodorus sui calculi gratia ad minores

(*) De ratione cyclica numeri 2242 et aliorum nonnullorum lege, quæso, sagacissimas conjecturas Bœckhii l. l. p. 86 sqq.

2.

1. Post hæc (sc. post ea quæ Manetho in libro De cyclo Sothiaco dixerat de interpretatione librorum Hermeticeorum) etiam de gentibus Ægyptiis quinque, quæ per triginta dynastias regnarint, (Manetho) exponit, nempe de diis quos ipsi dicunt, de semidiis, de manibus et de mortalibus. Meminit earum Eusebiius quoque Pamphili in Chronicis, ubi loquitur hunc in modum:

2. « Ægyptii de regnis deorum et semideorum et præter

deos cum annis centum (*) traduxit Horum, qui septimus esse debebat deorum majorum. Itaque, si Horum ad suum locum reduxeris, diis majoribus tribuerentur 12085, diis minoribus 757. Jam quum probabile sit simili modo Manethonem Eusebii numeros distribuisse, majoribus diis datos esse crediderim an. 13149 (9×1461), minoribus an. 730 (dimidia periodus); inde summa efficitur an. 13879 (13900 Euseb.). Igitur semideorum dynastiis quattuor relinquuntur tres periodi et dimidia, sive anni 5113; pro quibus Eusebiius exhibet 5212, adeo ut in numero centenario vel ipse vel auctor ejus errasse videatur.

Ex Bœckhii supputatione Manetho Africani inde a Mene rege annos recensuit 5366. His si addideris antecedentes annos 24837, summa annorum est 30203. Conferre cum his licet locos nonnullos Herodoti (II, 145 et 43) et Diodori (I, 26. 23), qui a Manethonis computis haud ita longe recedunt. Verum de his fusius exponere h. l. non vacat. Ad Bœckhii p. 95 sqq.

MANETHO PANODORI.

2.

Syncellus p. 40, D, postquam ex Pseudomanethonis libro Περὶ Σώθεος attulit, quæ in introductione jam adscripsimus, perguit ita:

1. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ ἔθνῶν Αἰγυπτιακῶν πέντε ἐν τριάκοντα δυναστείαις ἱστορεῖ (sc. Μανεθῶ) τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς θεῶν καὶ ἡμιθέων καὶ νεκύων καὶ θνητῶν, ὧν καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μνησθεὶς ἐν τοῖς Χρονικοῖς αὐτοῦ φησὶν οὕτως:

2. « Αἰγύπτιοι δὲ θεῶν καὶ ἡμιθέων καὶ παρὰ τούτοις νεκύων καὶ θνητῶν ἐτέρων βασιλέων πολλὴν καὶ φλύαρον συνείρουσι μυθολογίαν· οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς παλαιότατοι σεληναίους ἔφασκον εἶναι τοὺς [ψ'] μηνιαίους τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐξ ἡμερῶν τριάκοντα συνεστῶτας, οἱ δὲ μετὰ τούτους ἡμίθεοι ὄρους ἐχάλουσαν τοὺς ἐνιαυτοὺς τοὺς [ψ'] τρισημηνιαίους. »

3. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Εὐσέβιος μεμφόμενος αὐτοῖς τῆς φλυαρίας εὐλόγως συνέγραψεν, ὃν ὁ Πανόδωρος οὐ

(*) Hunc ipsum numerum ap. Manethonem multo majorem fuisse, sed a Panodoro vel ejus auctore ita imminutum esse, ut ad sequentium deorum regna accommodaretur, facilis conjectura est.

hos manium aliorumque regum mortalium multas ineptasque congerunt fabulas. Scilicet antiquissimi eorum reges (dei) menstruos putabant esse annos diebus triginta consistentes; post hos vero qui deinceps regnarunt semidei annos, quos ὄρους appellabant, habebant trimestres.

3. Et hæc quidem Eusebiius sugillans Ægyptiorum ineptias bene conscripsit, neque recte, ut puto, in hoc Panodoro eum reprehendit, non potuisse Eusebiius dicens enucleare historicorum sententiam, quam ipse nova aliqua ratione explicare sibi videtur hisce:

καλῶς, ὡς οἶμαι, ἐν τούτῳ μέμφεται, λέγων, ὅτι ἠπόρησε διαλύσασθαι τὴν ἔννοιαν τῶν συγγραφέων, ἣν αὐτὸς καινότερόν τι δοκῶν κατορθοῦν λέγει·

4. « Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδάμ πλάσεως [ἔως] τοῦ Ἐνώχ, ἤτοι τοῦ καθολικοῦ κοσμικοῦ ἀσπβ', οὔτε μὴν οὔτε ἐνιαυτοῦ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐγνωρίζετο, οἱ δὲ ἐγρήγοροι, κατελθόντες ἐπὶ τοῦ καθολικοῦ κοσμικοῦ χιλιεστοῦ ἔτους, συναναστραφέντες τοῖς ἀνθρώποις ἐδίδαξαν αὐτοὺς τοὺς κύκλους τῶν δύο φωστήρων δωδεκαζωδίου εἶναι ἐκ μοιρῶν τριακοσίων ἐξήκοντα, οἱ δὲ ἀποβλέψαντες εἰς τὸν περιγεϊότερον, μικρότερον καὶ εὐδηλότερον τριακονθήμερον σεληνιακὸν κύκλον ἐθέσπισαν εἰς ἐνιαυτὸν ἀριθμεῖσθαι, διὰ τὸ καὶ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ἐν τοῖς αὐτοῖς δώδεκα ζωδίοις πληροῦσθαι ἐν ἰσαριθμοῖς μοίραις τξ'. Ὅθεν συνέθη τὰς βασιλείας τῶν παρ' αὐτοῖς βασιλευσάντων θεῶν γενεῶν ἐξ ἐν δυναστείας ἐξ κατὰ ἔτη ἐν σεληνιακοῖς τριακονθημέροις κύκλοις παρ' αὐτοῖς ἀριθμεῖσθαι· ἃ καὶ συνῆξαν σελήνια α' αἰῶνι ἔτη, ἡλιακὰ βξθ'. ταῦτα δὲ συναριθμούμενα τοῖς πρὸ τῆς τούτων βασιλείας ἡλιακοῖς ἀνή' ἔτεσι συναγόουσιν ἑκάδα ἐτῶν βκζ'. » Ὁμοίως δὲ κατὰ τὰς δύο δυναστείας τῶν ἐννέα ἡμιθέων τῶν μηδέποτε γεγονότων ὡς γεγονότων ἔτη σιδ' καὶ ἡμισυ σπουδάξει συνιστᾶν ἀπὸ τῶν ὠνιώρων (1. ὠνή' ὠρων), ἤτοι τρόπων, ὡς γίνεσθαι φησι σὺν βξθ'. ἀρνγ' (scr. ἀρπγ') καὶ ἡμισυ ἔτη, καὶ συναπτόμενα τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι τῆς τῶν θεῶν βασιλείας ἀνή' ἔτεσι συναγεῖν ἔτη βσμβ' ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ.

5. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Πανόδιωρος τὰς κατὰ θεοῦ καὶ

τῶν θεοπνευστιῶν γραφῶν Αἰγυπτιακὰς συγγραφὰς συμφωνεῖν αὐταῖς ἀγωνίζεται δεικνύναι, μεμφόμενος τὸν Εὐσέβιον, μὴ εἰδὼς ὅτι καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἀποδέδεικται ταῦτα αὐτοῦ τὰ ἀναπόδεικτά τε καὶ ἀσυλλόγιστα, εἴ γε... οὔτε Βαβυλῶν ἢ Χαλδαϊκῆ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ οὔτε ἡ Αἴγυπτος πρὸ τοῦ Μεστρέμ ἐβασίλευθη, οἶμαι δ' ὅτι οὐδ' ἠκίσθη.

3.

Syncellus p. 18, C :

Περὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαιολογίας.

Μανεθῶ ὁ Σεβεννύτης ἀρχιερεὺς τῶν ἐν Αἴγυπτῳ μιαιρῶν ἱερῶν μετὰ Βῆρωσσον γενόμενος ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου γράφει τῷ αὐτῷ Πτολεμαίῳ, ψευδηγορῶν καὶ αὐτὸς ὡς ὁ Βῆρωσσος, περὶ δυναστεῶν ζ', ἤτοι θεῶν τῶν μηδέποτε γεγονότων ζ' (scr. ζ'), οἱ, φησι, διαγεγόνασιν ἐπὶ ἔτη α' αἰῶνι. Ὡν πρῶτος θεὸς Ἡφαίστος ἔτη θ' ἐβασίλευσε. Ταῦτα τὰ θ' ἔτη πάλιν τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς ἱστορικῶν ἀντὶ μνηῶν σεληνιακῶν λογιζάμενοι καὶ μερίσαντες τὸ τῶν ἡμερῶν πλῆθος τῶν αὐτῶν θ' σεληνίων παρὰ τὰς τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ συνῆξαν ἔτη ψκζ' ὠδ', ξένον τι δοκούντες κατωρθωκέναι, γελοίων δὲ μᾶλλον εἰπεῖν ἄξιον τὸ ψεῦδος τῆ ἀληθείας συμβιβάζοντες.

Αἰγυπτίων α' ἐβασίλευσεν Ἡφαίστος ἔτη ψκζ' ὠδ'. Πρώτη δυναστεία.

β' Ἡλίου Ἡφαίστου ἔτη π' ζ'.

γ' Ἀγαθοδαίμων ἔτη νς' ιβ'.

4. « Scilicet ab Adami formatione, ait, usque ad Henoch, sive ad communem mundi annum 1282, neque mensis neque anni numerum dierum noverant, deinde vero Egregori, quum communi mundi anno millesimo in terram devenissent et cum mortalibus conversarentur, docuerunt eos duorum luminum circulos duodecim signis distinctos ex partibus constare trecentis et sexaginta. Illi vero attendentes ad viciniorem terræ et minorem manifestioremque triginta dierum circulum lunarem, hunc pro anno numerandum statuerunt, quoniam solaris quoque circulus per eadem duodecim signa æqualibus partibus trecentis et sexaginta completeretur. Hinc factum est ut regna deorum, qui apud eos regnarunt per sex generationes totidemque dynastias, secundum annos ex lunaribus triginta dierum cyclis compositos numerentur. Ejusmodi annorum menstruorum summam colligunt 11985, qui solares annos efficiunt 969. Hos vero ubi annumeraveris solaribus annis 1058 quid ante initium regni Ægyptiorum elapsi sunt, summam obtines annorum 2027. Simili modo in duabus dynastiis novem semideorum, fictorum illorum, quasi non fictorum annos 214', ex horis (trimestribus) 858 colligere studet, adeo ut cum annis istis 969 summa constet annorum 1183 1/3, qui ipsi juncti annis 1058 inde ab Adamo usque ad deorum regnum elapsis, expleant spatium annorum 2242 usque ad diluvium.

5. Hac igitur ratione Panodorus libros Ægyptios, a divinis nostris sacrisque discordantes, conciliandos cum iis esse

annititur demonstrare, reprehensio Eusebio; at non vidit se hæc, quæ nulla ratiocinatione demonstrari liquido possunt, contra semet ipsum et contra veritatem demonstrare tentasse, quandoquidem neque Babylon et Chaldaica terra ante diluvium, neque Ægyptus ante Mestrem reges habuit, neque omnino, puto, incolis ante id tempus frequentata est.

3.

De Ægyptiorum Antiquitatibus.

Manetho Sebennytes, impnorum in Ægypto sacrorum pontifex, qui Beroso junior vixit sub Ptolemæo Philadelpho, sicuti Berosus mendacia contexens ad ipsum hunc Ptolemæum scribit de dynastiis sex, sive de diis qui nunquam exstiterunt, septem (sex), quos regnasse dicit per annos 11985. Primus eorum, Hephæstus deus, regnavit annis 9000. Hosce vero annos 9000 nonnulli nostrorum historicorum (Panodorus, Annianus) pro totidem mensibus lunaribus computantes, numerumque dierum, qui his mensibus 9000 continetur, dividentes numero dierum 365 anni solaris, eruerunt annos 727 1/4, eaque via novum plane quoddam reperisse sibi videntur, quum risu potius excipiendum mendacium cum veritate componere tentaverint.

(Deorum dynastiæ sex.)

1. Hephæstus, ... an. 727 3/4,
2. Sol, Hephæsti f. 80 1/6
3. Agathodæmon. 56 1/6

- δ' Κρόνος ἔτη μ'.
- ε' Ὅσιρις καὶ Ἴσις ἔτη λε'.
- ς' Τύφων ἔτη κθ'.
- ζ' Ὀρος ἡμίθεος ἔτη κε'.
- η' Ἄρης ἡμίθεος κγ'.
- θ' Ἄνουβις ἡμίθεος ἔτη ιζ'.
- ι' Ἡρακλῆς ἡμίθεος ἔτη ιε'.
- ια' Ἀπολλῶν ἡμίθεος ἔτη κε'.
- ιβ' Ἀμμῶν ἡμίθεος ἔτη λ'.
- ιγ' Τιθόης ἡμίθεος ἔτη κζ'.
- ιδ' Σῶσος ἡμίθεος ἔτη λβ'.
- ιε' Ζεὺς ἡμίθεος ἔτη κ'.

Ad priorem Syncelli locum. (fr. 3) Περὶ ἔθνων πέντε.] At quattuor tantum in sequentibus memorat. — Εὐσέβιος] Cf. fr. 1. Quæ in sequentibus inclusimus e marginali nota in ordinem verborum irrepserunt. — ἔως] Dindorfius inseruit. — ασπβ'] sic codex. Bunsen. ex Syncello p. 32 B et 33 D, dedit ασβς', Scaliger ασβη'. Ut ut est, cur Panodorus hunc numerum a re proposita plane alienum apposuerit, non perspicio. Syncellus eum de suo attulisse videtur. Neque magis ad Panodorum spectat, quod deinde Egregori anno m. 1000 descendisse dicuntur. Nam ex sequentibus apparet Panodorum Egregoris assignare annum 1058, quem annum Syncellus etiam alio loco (p. 16, D) notat, et nostro loco reponendum recte, puto, censet Scaliger. Nam si Panodorus dicere voluisset Egregoros venisse ad mortales anno 1000, verum rationes annorum docuissent demum a. 1058, verbo id exprimendum fuisset. Ceterum annum millesimum Egregoris assignat Syncellus p. 11 B. — ααθπε'] sic ex pag. 18 correxit Scaliger pro vulg. ααθπη'. — κατὰ τὰς δύο δυναστείας] Divisionis ratio latet. Bœckhius suspicatur non de duabus dyn., sed de secunda dynastia cogitandum esse. At præcedunt deorum *dynastia sex*. Putari posset eodem modo etiam semideos singulo dynastiam effecisse, adeo ut pro τὰς δύο δυν. scribendum esset τὰς θ' δυν.

Ad alterum locum Syncelli. In dynastiarum laterculo libri Hephæsto tribuunt annos ψκδ'-δ'. Quod ex antecedentibus vv. dd. correxerunt. — In seqq. codex A præbet :

ς' ἑβασίλευσεν	
ζ' ἑβασίλευσεν Τύφων ἔτη κθ'.	
4. Cronus.	40 $\frac{1}{2}$
5. Osiris et Isis.	35
6. Typhon.	29
	969
(Semideorum dynastia duar.)	
7. Oros.	25
8. Ares.	23

Verum quum Panodorus sex tantum deorum dynastias numerasse ex antecedentibus constet, nulla est lacuna statuenda, id quod etiam numeri annorum comprobant. Interpolationis auctor, septem deos desiderans, non reputavit Horum deum in semideorum ordinem a Panodoro detrusum esse. Igitur in seqq. pro η', θ', scripsimus ζ', θ', κτλ.

Manethonianos annos 11985 Panodorus revocavit ad 969. Jam quum 11985 : 969 = 235 : 19, eaque ratio sit mensium synodicorum in 19 annis solaribus circuli lunaris, non dubium est quomodo auctor noster computaverit. Neque tamen fractiones annorum accuratius expressit, uti patebit ex laterculo, quem ex Bœckhio l. l. p. 67 adscribere liceat :

	Manetho.	Bœckh.	Panodor.
1. Hephæstus.	9000	727 $\frac{153}{133}$	727 $\frac{1}{2}$
2. Sol.	992	80 $\frac{48}{133}$	80 $\frac{1}{6}$
3. Agathodæmon.	700	56 $\frac{140}{133}$	56 $\frac{7}{12}$
4. Cronus.	501	40 $\frac{119}{133}$	40 $\frac{1}{2}$
5. Osiris et Isis.	433	35 $\frac{3}{133}$	35
6. Typhon.	359	29 $\frac{6}{133}$	29
Summa	11985	969	969

Quod attinet ἑβρους semideorum, numeri Manethonis forent hi :

	Manetho.	Panodor.
7. Orus.	100	25
8. Ares.	92	23
9. Anubis.	68	17
10. Heracles.	60	15
11. Apollo.	100	25
12. Ammon.	120	30
13. Tithoes.	108	27
14. Sosos.	128	32
15. Zeus.	80	20
Desiderantur.	2	$\frac{1}{2}$
	858	214 $\frac{1}{2}$
	Manetho.	Panodor.
Dii.	11985	969
Semidii.	858	214 $\frac{1}{2}$
Summa.	12843	1183 $\frac{1}{2}$

Jam quum deorum regnum incipiat a mundi anno 1058, quo Egregori e caelo descenderunt, usque ad finem regni deorum, a mundi initio colli-

9. Anubis.	17
10. Hercules.	15
11. Apollo.	25
12. Ammon.	30
13. Tithoes.	27
14. Sosus.	32
15. Zeus.	20
	214

guntur anni 2241 1/2. Diluvium vero incidit an. m. 2242.

Comparanda cum his sunt quæ de Chaldæorum temporibus idem Panodorus tradidit. — Constat Berosum regibus Chaldæorum antediluvianis tribuisse periodum sarorum 120, sive annorum solarium 432,000. Panodorus vero et Annianus (ap. Syncell. p. 32), ut hæc ad sacram chronologiam accommodarent, annis istis 432000 totidem statuerunt indicari dies, qui solares annos efficerent 1183 et menses 6 5/6. Ante horum initium, vel inde ab Adamo usque ad adventum Egregororum elapsos esse annos 1057, quos si addideris annis regum Chaldæorum, expleri temporis spatium, quod labitur ab Adamo ad diluvium (an. 2242).

Igitur et Ægyptiorum et Chaldæorum regno antediluviano tribuuntur anni 1183 1/2, ideoque Berosus et Manetho, si Panodori ineptias audias, ab eodem temporis puncto profecti sunt. Hinc explicandus Syncellus p. 17, A, ubi postquam Berosi reges antediluvianos eorumque saros 120, deinde vero Manethonis Panodori dynastias divinas recensuerat, addit hæc: Ἐπίπλαστός ἐστὶ ἡ τούτων ἐπίνοια ἀμφοτέρων, τοῦ τε Βηρώσσου καὶ τοῦ Μανεθῶ, τὸ ἴδιον ἔθνος θελώντων δοξάσαι, τοῦ μὲν τὸ τῶν Χαλδαίων, τοῦ δὲ τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Θαυμαζέτω δὲ πῶς οὐκ ἠσχύνθησαν ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀρχὴν θέσθαι ταῖς τερατώδεσιν αὐτῶν συγγραφαῖς. Quæ scribens Syncellus non reputavit se ipsum Panodorem tempora computandi rationem, qua omnia hæc nituntur, tamquam perversam reprehendisse. V. Bæckh. l. l. p. 111.

Ceterum patet Panodorum in Berosi numero nihil mutasse, nam ingentem quandam periodum 120 saris absolvi satis liquet. Igitur a Chaldæorum chronologia proficiscens suos exputavit annos 1183 1/2; deinde vero, ut temporis spatium, quod ab Adamo usque ad diluvium esse credebant, expleretur, Egregororum adventum e suo placito assignavit anno 1057; quem quidem numerum neque sacræ Scripturæ suppeditabant, neque aliunde auctor assumpserit. His ita constitutis, Ægyptiorum quoque tempora mythica ad idem spatium annorum 1183 1/2 revocare studuit. Quod qua ratione effecerit, modo vidimus. Mirum vero foret, si absque arte atque dolo id efficere potuisset. Impudentissimus homo dicendus esset, si Manethonis recensionem eam, quam ex Eusebio novimus, calculos suos instituens ante oculos habuisset. Verum hoc ut statuamus nihil cogit, nec omnino verisimile est. Imo inter varias Manethonis, quæ circumferrebantur, chronologias eas sibi selegerit, quæ consilio suo præ ceteris possent inservire. Reperit igitur, opinor, chronicon quod eas dynastias, quæ semideorum et

Manium ap. Eusebium dicuntur, non agnoscebat. Neque id offendit, quum Herodotus quoque et Dicaearchus statim post deos mortalium regna recensent. Contra eos, quos Manetho Eusebii *deos* dicit, quorumque septem majores a reliquis minoribus distinguendos esse supra monuimus, Panodori auctor ita distinuit, ut majores septem appellaret *deos*, reliquos minores, quorum *octo*, sicuti Vetus Chronicon, recensuisse videtur, *semideorum* nomine introduceret. Eodem modo Barbarus quoque Typhonis et Hori successores vocat semideos. Numerus annorum secundum Panodorum est 12843. Eusebius ponit 13900. Differentia est annorum 1057. Miro casu accidit, ut totidem anni ab Adamo ad Egregoros a Panodoro numerentur. Sin pro 13900 ponimus 13879, quot ponenda esse supra dicimus, etiam minor differentia est annorum 1034. Num ea debetur Panodoro, an auctori ejus? Panodoro, puto. Hunc enim mutasse quædam aperte jam inde intelligitur, quod Horum (quippe a quo secundum ὄρους anni computentur) ex diis remotum fecit semideum. Una cum loco autem Hori etiam numerum annorum, qui regno ejus tribuebantur, auctor mutaverit. Quamquam numerus iste tantus esse non potuit, ut lacunam expleat. Quare etiam in reliquis mutasse quædam Panodorus debet. Ac nescio an mille annorum differentiam indicet Vetus Chronicum, quod præter myriades Hephæsto assignatas, reliquorum deorum recenset annos 3984. His apud Panodorum respondent anni 2985; qui numerus alteri illi simillimus est, modo addas annos mille, quos Manetho flagitare sibi videtur. — Qui præterea desiderari videntur anni 34, eos fortasse dempsit semideorum regnis. Uti nunc numeri sunt, remoto Horo, recensentur anni 758. — Dynastias duas semideorum ita distinguendas esse censeo, ut prima sit regum quinque annorum 440 (vel forte 441), desinatque in Ammonem; altera regum trium, annorum 316, quorum postremus Zeus vel Jupiter (*). Ut ita statuam movent me tum numerorum nominumque indicia, tum vero Tu-

(*) Bunsen. I, p. 559 de Manethone Panodori ponit hæc: « Wir sahen dass die Summe der Götter u. Heroenregierung aus dem Hundsternbuche 11982 Jahre (at hi non nisi deorum sunt) betrægt. Rechnen wir dazu (cur quæso?) die Zahl des wahren Manetho, welche nach Eusebius die Regierungen der Götter, Helden, u. Manen umfasst, also 24925 J., so gewinnen wir 36910 J., also nur 385 Jahre mehr als die 36525 Jahre, welche den grossen Kreis der Hundsternperiode ausdrücken, u. die der Betrüger erreichen wollte. Es ist also klar, dass dieser die cyclische Natur in die Rechnung hineingebracht, während sie dem wahren Manetho durchaus fremd ist. » Hæc quomodo inter se cohæreant non perspicio. Nolenti, puto, exciderunt viro celeberrimo. — Idem in *Urkundenbuch* Panodori computum non intellexit.

rinensis ille papyrus, in quo post nomen quintum (vel post duodecimum inde ab Hephæsto) novus ordo incipere dicitur.

4.

Excerpt. Barbar. p. 74 : *Ægyptiorum regnum invenimus vetustissimum omnium regnorum; cujus initium [ut] sub Manethono (ὑπὸ Μανεθῶνος) dicitur memoramus scribere. Primum deorum qui ab ipsis scribuntur faciam regna sic (πρῶτον θεῶν τῶν αὐτοῖς γραφομένων ποιῶσι βασιλείας, οὕτως, Scalig.) :*

(Panodor.)

<i>Hephæstum dicunt quidam deum regnare in Ægypto annos sexcentos LXXX.</i>	680 (727)
<i>Post hunc Solem Iphesti annos LXXVII.</i>	77 (80)
<i>Post istum Osinosirim annos CCCCXX.</i>	420 (35)
<i>Post hunc Oron Stoliarchum annos XXVIII.</i>	28 [25]
<i>Post hunc Typhona annos XLV.</i>	45 (29)

Colliguntur deorum regna anni mille DL.

Deinceps Mitheorum (ἡμιθέων) regna sic :

Prota (πρῶτα) Anubes [Amusim, qui etiam Ægyptiorum scripturas composuit,] annos LXXXIII.

[Post hunc Apion grammaticus, quem secundum Inachum (κατ' Ἰναχον) interpretabatur]***** annos LXXVII, [quem sub Argios initio regnaverunt.]

Post hæc Ecyriorum (νεκυῶν) reges interpretavit, Imitheos vocans et ipsos, annos duo millia C, fortissimos (ἤρωας) vocans.

Hæc finis de primo tomo Manethoni habens tempora annorum duo millia C.

Numeri deorum nominibus adscripti ex Ægyptiis annis menstruis similiter ac Panodori computati sunt. Excipiendi tamen anni Osiridis et Isis 420, qui vetustum numerum, annis 35 ($12 \times 35 = 420$) Panodori respondentem exhibent. Procul enim dubio utrosque annos, et Ægyptios et secundum recentiorum istud placitum reductos, in fonte suo Barbarus invenit temereque miscuit; id quod Syncello quoque in Chaldæorum regum laterculo accidit. — Jam si pro 420 reponimus 35, summa conflatur an. 863. Quibus addendi sunt anni Agathodæmonis et Saturni a Barbaro omissorum. Panodorus iis tribuit an. 97. Hoc modo nanciscemur an. 960 (pro Panodori 969), vel Ægyptios

5.

Hæc de antiquissimis Ægypti regibus Manetho tradidit; cujus in scriptis aliter denominari quinque planetæ feruntur;

annos circa 11520. Ipse auctor summam ponit annos mille (leg. *myrias mille*) DL. Quibus verbis si reductos annos significare voluisset, summa foret circa 18600 (*). Quod parum probabile. Diutius hisce inhærere nolo. Patet tamen Excerptis quantumvis laceris aliam quam Panodorem Manethonis recensionem subesse, non longe tamen, ut videtur, in summa annorum a reliquis, quos novimus, recedentem. Fortasse numeri Barbari ex parte fluxerunt e Ptolemæo Mendesio. Certe ea quæ in sequentibus alieno loco posita uncis inclusimus, monente Bœckhio, aperte indicant locum Tatiani (Or. adv. Gr. c. 39), quo Ptolemæi Mendesii et Apionis mentio fit. Verba Tatiani sunt : Αἰγυπτίων δ' εἰσὶν ἀκριβεῖς χρόνων ἀναγραφαί· καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς γραμμάτων ἐρμηνεύς (qui etiam Ægyptiorum scripturas composuit?)... τὰς τῶν βασιλέων πράξεις ἐκτιθέμενος κατὰ Ἀμωσιν Αἰγύπτου βασιλέα γεγονέναι Ἰουδαίους φησὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξοδόν. Μετὰ τοῦτον δὲ Ἀπίων ὁ γραμματικὸς... φησὶν ὅτι κατέσκαψε τὴν Αὐαριν Ἀμωσὶς κατὰ τὸν Ἀργεῖον γενόμενος Ἰναχον, ὡς ἐν τοῖς Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδόσιος Πτολεμαῖος. Suspicio Mendesium illum Manethonis opus denuo recensuisse; nam confundi interdum Manethonem cum Ptolemæo nescio an inde concludere liceat, quod Suidas affert Manethonem Mendesium. Porro Clemens Alexandrinus, eadem quæ Tatianus narrans, Mendesium hunc Chronica scripsisse dicit libris tribus (uti Manetho). De his nihil Tatianus; neque verisimile est, si recte Schol. Odys. IV, 228 refert Ptolemæum de Thuni (*Homeri Alexandra*) dixisse Chronicorum libro primo. — Quod attinet numerum duo millia centum, quum paullo post iterum ponatur, semel certe corruptus fuerit. Sec. Syncellum Manetho in primo volumine regum mortalium annos recensuit 2300. Num hoc an aliud subsit verbis Barbari, nescio.

5.

Malala Chron. p. 25, 12 ed. Bonn., postquam Hephæsti (1680 an.), Solis (4477 an.), Sosis, Osiridis, Hori et Thulidis regna recensuerat, addit : Ταῦτα δὲ παλαιὰ καὶ ἀρχαῖα βασιλεία τῶν Αἰγυπτίων Μανεθῶν συνεγράφατο· ἐν οἷς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐμφέρεται ἄλλως λέγεσθαι τὰς ἐπωνυμίας τῶν πέντε πλανη-

(*) Tot fere Diodorus diis tribuit (18000.) — Apud Malalam p. 24 sqq. ed. Bonn. Hephæstus regnat 1680. Sol 4477 annos vel dies; quos numeros in tanta Excerptorum corruptione componere aliquis audeat cum Barbari numeris 680 et 77. — Apud Joh. Antioch. in Cram. Paris. Anecd. II, 385 Soli dantur anni 5705 (scr. 5705 7777).

tur; nimirum Cronum appellabant λάμποντα, Splendentem, Jovem φαέθοντα, Lucidum, Martem πυρώδη sive Igneum, Venerem κάλλιστον, Pulcherrimum, Mercurium,

τῶν ἀστέρων. Τὸν γὰρ λεγόμενον Κρόνον ἀστέρα ἐκάλουον τὸν λάμποντα, τὸν δὲ Διὸς τὸν φαέθοντα, τὸν δὲ Ἄρεος τὸν πυρῶδη, τὸν δὲ Ἀφροδίτης τὸν κάλλιστον, τὸν δὲ Ἑρμοῦ τὸν στίλβοντα. ἅτινα μετὰ ταῦτα Σωτᾶτης ὁ σοφώτατος ἠρμήνευσε (In antec. p. 24 laudatur Παλαίφατος ὁ σοφώτατος χρονολόγος. Idem etiam h. l. geronendus). Cf. Idem. p. 59 : Αἰγυπτίων δὲ ἐβασίλευσε πρῶτος βασιλεὺς τῆς φυλῆς τοῦ Χάμ, υἱοῦ Νῶε, Φαραὼ δὲ καὶ Ναραχῶ καλούμενος. Τὰ οὖν πρὸ τούτου παλαιὰ βασιλεία Αἰγυπτίων ἐξέθετο Μανεθῶν ὁ σοφώτατος, ὡς προείρηται. Ceterum si vere his cum nostro Manethone aliquid commune est, ea quæ de planetarum nominibus afferuntur, ad Physica Manethonis referenda sunt. Post Thulin apud Malalam sequitur Sesostris, quem jam Dicæarchum statim post Horum deum memorasse vidimus. Thulis ille, quem terram Oceanum usque expugnasse, et Ammonis oraculum Libycum adisse Malala narrat (Cf. Suid. v. Θούλις), haud dubie idem estatque Βύδης Eusebii, postremus deorum, (V. fr. 1.).

Antequam ad sequentia Manethonis pergamus, apponere liceat Chronicon Ægyptium, quod Vetus vulgò dicitur, et deorum et mortalium tempora complectens. Huic deinceps subjungemus nomina regum, quæ in serie Carnaciana et in tabula Abydena leguntur.

VETUS QUOD DICUNT CHRONICON.

Syncellus Chronic. p. 51, B ed. Paris. :

Φέρεται παρ' Αἰγυπτίους παλαιόν τι χρονογραφεῖον, ἐξ οὗ καὶ τὸν Μανεθῶ πεπλανῆσθαι νομίζω, περιέχον λ' δυναστειῶν ἐν γενεαῖς πάλιν ριγ' χρόνον ἄπειρον καὶ οὐ τὸν αὐτὸν ὄν (1) Μανεθῶ ἐν μυριάσι τρισὶ καὶ σφκε' (36525), πρῶτον μὲν τῶν Ἀεριτῶν (2), δεύτερον δὲ τῶν Μεστραίων, τρίτον δὲ Αἰγυπτίων, οὕτω πως ἐπὶ λέξεως ἔχον·

11 Θεῶν βασιλεία κατὰ τὸ Παλαιὸν Χρονικόν.

Ἡφαίστου χρόνος οὐκ ἔστι διὰ τὸ νυκτὸς καὶ ἡμέρας αὐτὸν φαίνειν.

Ἡλιος Ἡφαίστου ἐβασίλευσεν ἐτῶν μυριάδας τρεῖς. 31000

Ἐπειτα Κρόνος, φησὶ, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες θεοὶ δῶδεκα ἐβασίλευσαν ἔτη γ'θπδ'. 3984

Ἐπειτα ἡμίθεοι βασιλεῖς ὀκτώ ἔτη σιζ'. 217

Καὶ μετ' αὐτοὺς γενεαὶ ιε' Κυνικοῦ κύκλου ἀνεγράφησαν ἐν ἔτεσιν υμγ'. 15 443

Ἐἶτα Τανιτῶν ις' δυναστεία, γενεῶν η', ἐτῶν ργ'. 8 190

Πρὸς οἷς ιζ' δυναστεία Μεμφιτῶν, γενεῶν δ', ἐτῶν ργ'. 4 103

Μεθ' οὗς ιη' δυναστεία Μεμφιτῶν, γενεῶν ιδ', ἐτῶν τμη'. 14 348

Ἐπειτα ιθ' δυναστεία Διοσπολιτῶν, γενεῶν ε', ἐτῶν ρδδ'. 5 191

Ἐἶτα κ' δυναστεία Διοσπολιτῶν γενεῶν η', ἐτῶν σκη'. 8 228

Ἐπειτα κα' δυναστεία Τανιτῶν, γενεῶν ς' ἐτῶν ρκα'. 6 121

Ἐἶτα κβ' δυναστεία Τανιτῶν, γενεῶν γ', ἐτῶν μη'. 3 46

Ἐπειτα κγ' δυναστεία Διοσπολιτῶν, γενεῶν β', ἐτῶν ιθ'. 2 19

Ἐἶτα κδ' δυναστεία Σαῖτῶν, γενεῶν γ', ἐτῶν μδ'. 3 44

Πρὸς οἷς κε' δυναστεία Αἰθιοπίων, γενεῶν γ', ἐτῶν μδ'. 3 44

Μεθ' οὗς κς' δυναστεία Μεμφιτῶν, γενεῶν ζ', ἐτῶν ροζ'. 7 177

Καὶ μετὰ τὰς κς' δυναστείας [Αἰγυπτίων κς' δυναστεία] Περσῶν ε', ἐτῶν ρκδ'. 5 124

[Excidisse statuunt dyn. XXVIII Saitæ unius annorum sex. 1 6]

Ἐπειτα κθ' δυναστεία Τανιτῶν, γενεῶν **, ἐτῶν λθ'. ** 39

Κατ' ἐπὶ πάσας λ' δυναστεία Τανίτου ἐνός, ἔτη η'. 18

Τὰ πάντα ὁμοῦ τῶν λ' δυναστειῶν ἔτη Μγ' (30,000) σφκε' (6525).

Ταῦτα ἀναλυόμενα, εἶθουν μεριζόμενα, παρὰ τὰ αὐζα' (1461) ἔτη εἴκοσι πεντάκις, τὴν παρ' Αἰγυπτίους καὶ Ἑλλήσιν ἀποκατάστασιν τοῦ ζωδιακοῦ μυθολογούμενην δηλοῖ, τοῦτ' ἔστι τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅ ἐστι πρῶτον λεπτόν τῆς πρώτης μοίρας τοῦ ἰσημερινοῦ ζωδίου, κριοῦ λεγομένου παρ' αὐτοῖς, ὡσπερ καὶ ἐν τοῖς Γενικαῖς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἐν Κυραννίσιν βίβλοις εἶρηται.

Ἐντεῦθεν δὲ οἶμαι καὶ Πτολεμαῖον τὸν Κλαύδιον τοὺς προχείρους κανόνας τῆς ἀστρονομίας διὰ κε' ἐτηρίδων ψηφίσεσθαι θεσπίσαι...

Ἐντεῦθεν δὲ ἔστι καὶ τὸ ἀσύμφωνον τῶν τοιούτων ἐκδόσεων πρὸς τε τὰς θείας ἡμῶν γραφὰς καὶ πρὸς ἀλλήλα ἐπιγνώμαι, ὅτι αὕτη μὲν ἡ παλαιότερα νομιζομένη Αἰγυπτίων συγγραφή Ἡφαίστου μὲν ἄπειρον εἰσάγει χρόνον, τῶν δὲ λοιπῶν κθ' δυναστειῶν ἔτη τρισμύρια σφκε', καίτοι τοῦ Ἡφαίστου πολλοῖς ἔτεσι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν καὶ τὴν πυργοποιίαν τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντος, ὡς δευχθήσεται ἐν τῷ δέοντι τόπῳ.

Ὁ δὲ παρ' Αἰγυπτίους ἐπισημώτατος Μανεθῶ περὶ τῶν αὐτῶν λ' δυναστειῶν γράψας ἐκ τούτων δηλαδὴ λαβὼν τὰς ἀφορμὰς κατὰ πολὺ διαφωνεῖ περὶ τοὺς χρόνους πρὸς ταῦτα, καθὼς ἔστι καὶ ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν ἀνωτέρω μαθεῖν καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς λεχθησομένων. Τῶν γὰρ [ἐν τοῖς τρισὶ τόμοις] ριγ' γενεῶν ἐν δυναστεαῖς λ' ἀναγεγραμμένων, αὐτῷ (3) ὁ χρόνος τὰ πάντα συνῆξεν ἔτη γφνε' (3555), ἀρξάμενα τῷ αφπς' (1586) ἔτει τοῦ

κόσμου καὶ λήξαντα εἰς τὸ ἐρμζ' (5147) κοσμικὸν ἔτος (4), ἦτοι πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοιο κοσμοκρατορίας ἔτη που ιε'.

Ἐκ τούτων οὖν ἀφελὼν τις τὰ πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ γνς' (656) πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν βσμβ' ἐξ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλισμοῦ, ὡς ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κατακλισμοῦ ἕως τῆς πυργοποιίας καὶ συγχύσεως τῶν γλωσσῶν καὶ διασπορᾶς τῶν ἐθνῶν φλδ',

ἔξει σαφῶς τὴν ἀρχὴν τῆς Αἰγυπτιακῆς βασιλείας ἐκ τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος τῆς Αἰγύπτου Μεστραῖμ, τοῦ καὶ Μήνεος λεγομένου παρὰ τῷ Μανεθῷ, ἀπὸ τοῦ βψος' ἔτους τοῦ ἐξ Ἀδάμ ἕως Νεκταναβῶ τοῦ ἐσχάτου βασιλέως Αἰγύπτου, ὡς εἶναι τὰ πάντα ἀπὸ Μεστραῖμ ἕως τοῦ αὐτοῦ Νεκταναβῶ ἔτη βτζε', ἃ καὶ ἐφθασεν, ὡς προεῖρηται, εἰς τὸ κοσμικὸν ἐρμζ' [ἐρμα' m.] ἔτος πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ κτίστου ἀρχῆς ἔτεσι ιε' ἐγγύς.

DYN.	VET. CHRONICON.		MANETHO EUSEBII.		CANON EUSEBII.		MANETHO AFRICANI.					
	Gen.	An.	Gen.	An.	Gen.	An.	Gen.	An.				
XVI.	Tanitæ.	8	190	Thebæi.	5 (8)	190		Pastores.	32	518		
XVII.	Memphitæ.	4	103	Pastores.	4	103		Pastor. et Diosp.	43	151		
XVIII.	Memphitæ.	14	348	Diospolitæ.	14	348	 16	348	Diospolitæ.	16	263	
XIX.	Diospolitæ.	5	194	Diospolitæ.	5	194		Diospolitæ.	6	209		
XX.	Diospolitæ.	8	228	Diospolitæ.	12	178		Diospolitæ.	12	135		
XXI.	Tanitæ.	6	121	Tanitæ.	7	130		Tanitæ.	7	114		
XXII.	Tanitæ.	3	48	Bubastitæ.	3	49		Bubastitæ.	9	120		
XXIII.	Diospolitæ.	2	19	Tanitæ.	3	44		Tanitæ.	4	89		
XXIV.	Saitæ.	3	44	Saites.	1	44		Saites.	1	6		
XXV.	Æthiopes.	3	44	Æthiopes.	3	44		Æthiopes.	3	40		
XXVI.	Memphitæ.	7	177	Saitæ.	9	167		Saitæ.	9	150 $\frac{1}{2}$		
XXVII.	Persæ.	5	124	Persæ.	8	120 $\frac{1}{2}$	 6	112	Persæ.	8	124 $\frac{1}{2}$	
XXVIII.	.....	..	..	Saites.	1	6	Sec. seriem regg.:		Saites.	1	6	
XXIX.	Tanitæ.	..	39	Mendesii.	4	21 $\frac{1}{2}$	Mendesii.	7	40 $\frac{1}{2}$	Mendesii.	4	20 $\frac{1}{2}$
XXX.	Tanites.	1	18	Sebennyte.	3	20	Nectanebus II.	1	18	Sebennyte.	3	38

Annotatio. (1) τὸν Μανεθῶ libri; correx. Bæckh. et Bunsen. — (2) Ἀεριτῶν] sic Plath. Qu. Æg. Specim. p. 46 pro vulg. Αἰριτῶν. Aeria, vetus Ægypti nomen. V. Steph. Byz. s. v.; Euseb. Chron. ad n° 534 : Ægyptus, quæ prius Aeria dicebatur, ab Ægypto rege (penultimo dyn. XIX) nomen adeptæ est. In dynastia XXVI verba uncis inclusa supplavit Bæckh. l. l. p. 45. Scaliger dederat : μετ' αὐτοῦς δυναστεία II. κτλ. — (3) ἀναγεγραμμένων αὐτῶ ὁ χρόνος] αὐτῶ pro αὐτῶν corr. Bæckh.; idem in χρόνος nomen auctoris, v. c. [Ἀννία]νος, latere suspicatur. — (4) ἐρμζ'] Ab anno 1586 proficiscens finire debebat in an. 5140, qui ex Syncelli rationibus distat quindecim annis ab anno primo regis Alexandri, 5156 sive 345 a. C. Contra si ad annum 5162 s. 339 a. C., addideris annos quindecim, nancisceris 5162 s. 339 a. C., quo sec. Sync. Alexander Alexandriam condidit; is vero annus pro epochâ habendus est Alexandri κοσμοκρατορίας. Igitur duos computos Syncellus confundit. V. Bæckh. p. 138 sqq.

Triginta deorum et mortalium dynastiarum pertinent usque ad annum postremum postremi regis Ægyptii, Nectanebi II, quem Noster Taniten, Manetho ex vicino nomo Sebennytico oriundum dicit. Tempora vero regni Ægyptii periodum complectuntur, qua absoluta novum rerum humanarum et caelestium ordinem incipere, sive κοσμικὴν ἀποκατάστασιν γίγνεσθαι (i. e. æquinocetium vernale eodem redire unde profectum esse statuebatur) cre-

debant. Comprehendit hæc periodus cyclos sothiacos viginti quinque sive annos 36525 (V. Bæckh. p. 47). Neque tamen hunc numerum colligimus ex annis notatis. Nam diis tribuuntur anni 34201, mortalibus 2140; = 36341. [Bæckh. exputat an. 36281; qui error inde natus est quod p. 41 dynastiarum XXVI annos 117 pro annis 677 adscriptis.] Desiderantur igitur anni 184, qui excidisse alicubi debent.

Quod deinde cyclos Sothiacos attinet, facile intelligitur non posse initium regni deorum componi cum initio astronomico cycli Sothiaci. Idem valet de initio primæ dynastiarum mortalium. Quare Bæckh. p. 44 censet perperam hoc loco canicularis cycli mentionem fieri. Neque Bunsenius remedium invenit. Mihi nihil errasse auctor Syncelli videtur, modo ne postules ut initia periodorum, quibus historici utuntur, eadem sint cum astronomicis. Jam vero inde ab dyn. XVI usque ad finem dynastiarum XIX (quæ ap. Manethonem postrema est tomi secundi cujusque finis incidit in annum excidii Trojani, 1184 a. C.) Chronicon numerat annos 1278 (443. 190. 103. 348. 194). His si addimus

quos desideramus annos 184, summa est an. 1462. Dynastiis XX—XXVI tribuuntur anni 681. Initium dynastiæ XXVII, sive primus annus Camby- sis, si ponitur, uti debet, in an. 525 a. C., initium dynastiæ XX cadit in an. 1206; finis dyn. XIX in an. 1207; finis periodi Sothiacæ in an. 1208. Hic vero annus est excidii Trojani ex æra celeberrima. Unde colligo græcum auctorem Chronici ad Tro- janam epocham, Græcæ historiæ parapegma, finem cycli canicularis direxisse (*). Quamquam etiam alia se offert ratio, qua a Mene sive a XV dy- nastia initium cycli nancisci possis. Etenim duo- decim dii regnant an. 3984, semidei an. 217 : = 4201. Quibus si addis annos 184, summa est anno- rum 4385, sive $3 \times 1461 \times 2$. Sed ne dicam de duo- bus annis qui abundant, ratio hæc eo quoque la- borat incommodo, quod non annumerantur Solis anni 30000 (**). Qui vero diis et semideis anni at- tribuuntur, eos non est cur magnopere corruptos putemus. Nam semideorum anni 217 proxime ac- cedunt ad an. 214½ quos iisdem semideis tribuit Manetho Panodori. Beneque fieri potuit, ut auctor Chronici hunc numerum, de cuius ratione supra monuimus, nescio unde assumpserit, reliquisque temere admiscuerit, ut scilicet ea quam postu- laret, summa annorum conflaretur.

Igitur anni isti 184 excidisse debent in primis dynastiis mortalium. Quæritur quonam loco. Anni 443 dynastiæ XV satis se tueri mihi videntur, eo quod apud Eratosthenem quoque primis 15 regi- bus Thebanis 443 anni tribuuntur; unde tamen mi- nime sequitur auctorem Chronici hæc ex Erato- sthene mutuatum esse. — Qui deinde sequuntur anni dynastiæ XVI—XIX (190. 163. 348. 194), quum eosdem exhibeat Eusebius, item non est cur corrupti esse censeantur. Itaque nihil re- liquum est, nisi ut unam dynastiam excidisse pu- temus inter decimam quintam et decimam sextam. — Africanus dynastiam XV recenset pastorum anni 284. Hæc non quadrant. Contra Africani dynastia XIII regum Xoitarum (Tanitarum, in Exc. Barb.) quum ipsos illos 184 annos exhibeat, quos nos jam quærimus, hanc omisisse excerptor videtur. Antecedit ap. Africanum et Eusebium dynastia XII regem Diospolitarum, quibus anni tribuuntur 453. Hanc esse suspiceris, cui Chro- nicon tribuit annos 443. Reliquos omisit auctor, similibus rationibus ductus, quibus Syncellum videmus Manethonis numeros truncasse. — Cete-

(*) Cf. not. ad Dicæarch. fr. 6.

(**) Bœckhius suspicatur semideis fortasse pro 217 annis datos esse annos 417. Qua tamen mutatione cyclorum ratio non explicatur, simulque in reliquis quoque numeris pec- catum esse statuendum foret.

rum qui factum sit ut una dynastia a Syncello in Chronico nostro omitteretur, divinari facile potest. Chronici dynastia XVII facta est decima sexta, quum decimæ sextæ Eusebii corresponderet. — Porro e superioribus sequitur nullam excidisse dy- nastiam XXXVIII, annorum sex. Syncellus potius erravit. Sane et apud Eusebium unus Amyrtæus dynastiam constituit: verum quum dynastiæ XXIX et XXX in Manethone Eusebii et Africani aliter plane atque in Chronico distributæ sint, nihil adeo impedit, quin Chronicon Amyrtæum accen- suerit dynastiæ XXIX, cui 39 anni assignat. Toti- dem vero annos Eusebius quoque pag. 106 regnasse dicit Amyrtæum ejusque successores usque ad Ne- ctanebum (6. 6. 13. 1. 1. ½. 10. 2).

De ætate hujus $\pi\alpha\lambda\alpha\iota\omicron\upsilon$ $\chi\rho\nu\nu\omicron\gamma\rho\alpha\phi\epsilon\iota\upsilon$ sive $\pi\alpha\lambda\alpha\iota\omicron\tau\epsilon\rho\alpha\varsigma$ (Manethonianâ) $\nu\omicron\mu\iota\zeta\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\varsigma$ $\sigma\upsilon\gamma\gamma\rho\alpha\phi\eta\varsigma$ errasse auctorem Syncelli recte procul dubio viri docti statuerunt. Plathius Qu. Æg. (Gotting. 1829) p. 46 : « Vetus hoc Chronicon, quod dicunt, omnino antiquæ Ægypti tempora non attingere, uti Syncello persuasum est, sed hominis Judæi Alexandrini seu Christiani admodum recens esse commentum equidem certo certius persuasum ha- beo. Non ab Ægyptio, sed ab homine Græco-Ju- dæo seu Christiano confictum esse vel inde appa- ret, quod Ægyptios primum *Aeritas*, post *Mestreeos* ac post demum Ægyptios esse vocatos dixit. Ægyptus incolis nonnisi *Chemi* s. *Keme* audiebat, ut cum aliunde tum ex inscriptione Rosettana constat (Cf. Champollion *Egypte* s. 1. Par. I, p. 101). *Aeria* (v. Steph. B. s. v.) est appellatio Ægypti Græcis debita; *Mestreae*, ut Syncellus p. 41 ipse monet, est Hebraica Ægypti appella- tio. Græcum esse hominem aut Græcis in rebus versatum, etiam duodecim dii satis indicant, sed quod rem conficit, Chronici auctor cum Eusebio ita consentit, atque in iis etiam locis, ubi Euse- bium Manethonem corrupisse scimus, e. gr. dyn. 16. 17. 18. 19. 22. 25; ut Des-Vignoles p. 659 recte jam ejus auctorem Eusebio posteriorem sta- tuerit. » His alia argumenta addit Bœckhius p. 53 sqq. scriptum esse Chronicum censens eo tempore, quod inter Eusebii et Panodori ætatem interje- ctum est. — Christianum et Judæum hominem, qui post Claudium Ptolemæum scripserit Ægy- ptiorumque tempora ad sacram chronologiam ac- commodare voluerit, jam Letronnius ostenderat ap. Biot. *Recherches sur l'année vague des Égyptiens*, p. 48.

Restat ut moneamus de verbis : $\tau\omega\nu\gamma\alpha\rho\epsilon\nu\tau\omicron\iota\varsigma$ $\tau\rho\iota\sigma\iota\tau\omicron\mu\omicron\iota\varsigma$ $\rho\iota\gamma\prime$ $\gamma\epsilon\nu\epsilon\omega\nu\epsilon\nu\delta\upsilon\nu\alpha\sigma\tau\epsilon\iota\alpha\iota\varsigma$ $\lambda\prime\prime\prime$ $\tau\grave{\alpha}$ $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha$ $\sigma\upsilon\nu\eta\zeta\epsilon\nu\epsilon\tau\eta$, $\gamma\phi\omicron\nu\acute{\epsilon}$ (3555). Minime hæc quadrare in Manethonem, qualem ex Africano et Eusebio

novimus, nemo non intelligit. Attamen maximi momenti esse locum Syncelli sibi persuasit Bunsenius l. l. tom. I, p. 123; neque enim dubium esse quin anni isti 3555 ex ipso fluxerint Manethone, cujus opus Syncello adhuc inspicere licuerit (?), adeo ut veros Manethonis numeros haud minus accurate traditos jam habeamus quam illos Canonis Ptolemæi. Censet igitur vir celeberrimus Syncellum ex Manethone didicisse dynastias, quales ipse ex Africano et Eusebio nobis excerpserit, synchronistice ita componendas et digerendas esse, ut continua regum 113 per annos 3555 successio eruatur. Hæc peritiores dijudicent. Mihi ab omni verisimilitudinis specie destituta esse videntur. — Bœckhii ipsius Syncelli errorem subesse suspicatur. Enotasse eum in Excerptis suis summam annorum 3555 pro 5355; tot enim ex *Africano* exputare licet. Generationes vero istas centum et tredecim non spectare ad Manethonem, sed ad *Chronicon* nostrum. Equidem puto numerum annorum 3555, sicuti antecedentia, fluxisse ex *Panodoro*. Is vero de Manethone loquens, procul dubio intellexit eum, ex quo ipse dynastias mythicas attulit. Hunc autem non eundem esse cum Africano et Eusebiano omnia suadent. Quidni igitur in tam multifaria chronologiæ, quæ sub Manethonis nomine circumferebantur, indole unam fuisse putemus recensionem, quæ regibus mortalibus dederit annos circiter 3555? (*) Huc accedit quod iste Panodori Manetho, non vero Africani et Eusebii, ita est comparatus, ut ex veteris Chronici auctore profecisse putari possit. Nam regnis semideorum apud utrumque idem annorum numerus, salva trium annorum differentia, attribuitur. Ac quum diis præter Hephæstum assignentur apud hunc anni 2984, apud illum 3985, inter hos quoque numeros cognatio quædam intercedere videri poterat. Porro sicut Chronici auctor Manethonis sui triginta dynastias mortalium mutavit in triginta dynastias mortalium et immortalium, sic etiam Manethonis regum mortalium generationes 113 ad deos et homines transtulerit. Ceterum in Manethone Panodori sicuti in Chronico omne Ægyptiorum tempus certo periodorum numero absolutum esse putaveris. Quod quidem eo probabile fit, quod Syncellus tradidit in Sothidis libro de his Manethonis dynastiis sermonem fuisse. Ejusmodi

tamen aliquid ex annis istis 3555 erui nullo pacto potest. Quare si quid Syncellus erravit, suspicor pro 3555 Manethonem istum computasse annos 3755 (*), qui pertinerent ab an. 4106 a. C. usque ad 351, qui est quintusdecimus ante initium regni Alexandri. Ab anno 4106 usque ad excidium Trojæ (1184) forent an. 2922 sive duæ periodi. Hinc usque ad finem labuntur an. 833. Quibus si addideris octo semideorum annos 758 et deorum annos 13019 (11985—1034), quot Manethonem Panodori supputasse supra posuimus, summa conflatur annorum 14610 sive 10 periodorum: adeo ut omne mortalium immortaliumque tempus *duodecim cyclis* Sothiacis sit comprehensum.

MANETHONIS DYNASTIÆ ÆGYPTIÆ

SEC. EXCERPTA BARBARA.

- I. *Mineus et pronepotes ipsius septem regnarunt annos CCLIII.*
- II. *Regnaverunt et aliorum octo ann. CCCII.*
- III. *Nechocheus et aliorum octo ann. CCXIV.*
- IV. *Similiter aliorum septemdecim annos CCXIV.*
- V. *Similiter aliorum viginti unus annos CCLVIII.*
- VI. *Othoi (Ὀθόης) et aliorum annos CCIII.*
- VIII. *Similiter et aliorum quatuordecim annos CXL.*
- IX. *Similiter et aliorum viginti (undeviginti Afr.) annos CCCIX.*
- X. *Similiter et aliorum septem annos CCIV.*
- XI. *Potestas Diospolitanoꝝ annos IX.*
[E libro secundo:] (XIII) XII. *Potestas Bubastanoꝝ annos CLIII.*
(XIV.) XIII. *Potestas Tanitoꝝ annos CLXXXIV.*
(XV.) XIV. *Potestas Sebennitoꝝ annos CCXXIV.*
(XVI.) XV. *Potestas Memphitoꝝ annos CCCXVIII.*
(XVII.) XVI. *Potestas Iliopolitoꝝ (i. e. Heliop.) annos CCXXI.*
(XVIII.) XVII. *Potestas Ermupolitoꝝ annos CCLX.*

Usque ad septimam decimam potestatem secundum scribitur totum (γράφει τόμον), ut docet, numerum habentem annos mille quingentos XX. Hæc sunt potestates Ægyptioꝝ.

Dyn. XIII—XVIII annos continent 1310. Si addis dyn. XIX annos 209, summa est annorum 1519. Omissa tamen etiam dyn. XII.

(*) Facile confundi poterant literæ Φ (500) et Ψ (700).

(*) In Introductione p. 516 suspicatus sum annos 3555 fortasse ita explicandos esse, ut anni, quos Panodorus e suo computo junctis deorum et mortalium regnis tribuere poterat (1183 + 2372), a Syncello confusi sint eum annis, quos Manetho Panodorus solis mortalibus dedit. Sed iterum re perpensa, ea quæ nunc pono, verisimiliora esse mihi videntur.

REGUM SERIES CARNACIANA.

(V. Lepsius *Urkunden* tab. I; Bunsen I, p. 62 sqq.)

PRIMA REGUM SERIES.								SECUNDA REGUM SERIES.									
PARIES SINISTER AB INTROITU.				PARIES MEDIUS.				PARIES DEXTER AB INTROITU.									
Tuthmes III stans.	8 ***	7 S. nefru	6 Sahura	5 An	4 Ases	3 ***	2 ***	1 Ra-hem S. men-te, ti	1 ** Ke	2 Ra-s **	3 Ra-s. anch-het	4 Ra-hem Chu-te, ti	5 ***	6 Ra-scha....	7 Ra-scha-nefra	8 ***	Tuthmes III stans.
	16 ***	15 Nentef (princeps)	14 Nen(tef) (princeps)	13 Men.... (princeps)	12 Nentef (princeps)	11 ***	10 Pepi (Merira) VI. 1.	9 Mer-en-ra	9 Ra-scha-anch	10 Ra-scha-attep	11 Ra-s. nefru	12 Ra-***	13 Ra-s. sesur-te, ti	14 Ra-meri-ke, u	15 Ra-meri-hem	16 ***	
Tuthmes III stans.	(dona quæ offert rex)	23 (25) Ra-s. atep (het) XII, 1.	22 (27) Ra-nub-ke, u XII, 3.	21 (28) *** XII, 4.	20 (29) *** XII, 3.	19 (30) Ra-ma-tu XII, 6.	18 (31) Ra-sebek XII, 7.	17 Nentef	17 Ra-hem Het-scha, u	18 ***	19 ***	20 Ra-Chu-te, ti	21 Ra-meri-attep	22 Ra-s...en-ra	23 Ra...scha, u	(dona quæ offert rex)	Tuthmes III stans.
	31 (26) Ra-fer-ke XII, 2	30 (24) Ra-s ken-nen	29 (23) Nacht-en-ra	28 (22) Seser-en-ra	27 (21) Ra-nub-ter	26 (20) Ra-neb-hem	25 (19) Ra-s. nefru-ke	24 (18) Ra....	24 ***	25 ***	26 ***	27 Ra-f (?) ***	28 S. het... en-ra	29 Ra-s. nefru	30 Ra....		

TABULA ABYDENA.

26 S. nefru ke-annu	25 Nefru ke-en-Seb Pepi	24 (Ra) Nefru ke....	23 (Ra) Nefru-ke-rerel	22 (Ra) en-ke	21 S. nefru ke	20 Hor-Mer-en	19 Ra-Nefru-ke chentu	18 Ra-Tet-ke ma	17 Ra-Nefru-ke nebbi	16 (Ra) Nefru-ke	15 (Ra) Men-ke	14 (Ra) (Neter.. ke	13 ... f	12 *	11 *	10 *	9 *	8 *	7 *	6 *	5 *	4 *	3 *	2 *	1 *	
52 Miamun Ra-messu	51 Ra Seser-ma satep-en-ra	50 Ra-ma men	49 Ra-mes su	48 Ra-ser-teru Satep-en-ra	47 Ra-neb-ma	46 Ra-men-teru	45 Ra-na-teru	44 Ra-men-ter	43 Ra-na-en-ter Scharu-teru	42 Ra-na-ter-ke	41 Ra-ser-ke	40 Ra-neb-rôs	39 Ra-ma-tu XII, 7.	38 Ra-en-ma XII, 6.	37 Ra-scha-ke, u XII, 3.	36 Ra-scha-ter XII, 4.	35 Ra-nub-ke, u XII, 4.	34 *	33 *	32 *	31 *	30 *	29 *	28 *	27 *	
(Ramesses II Mannus) XIX, 3.		(Seti-Mene-phthah) I XIX 2.	(Ra-messes I) XIX, 1.	(Ho-rus) XVIII, 9.	(Ame-noph III) XVIII, 9.	(Tu-thm. IV) XVIII, 7.	(Ame-noph II) XVIII, 6.	(Tu-thm. III) XVIII, 5.	(Tu-thm. II) XVIII, 4.	(Tu-thm. I) XVIII, 3.	(Ame-nophis I) XVIII, 2.	(Amos) XVIII, 1.														

Repetuntur nomina Ramessis II : Ra-Seser-ma Satep-en-ra Miamun-Ramessu.

DYNASTIÆ MORTALIIUM

SECUNDUM AFRICANUM ET EUSEBIUM.

6.

Syncell. p. 53, C : Ἐπειδὴ δὲ τῶν ἀπὸ Μεστραίμ Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν (sic Buns.; ἐτῶν vg.) οἱ χρόνοι ἕως Νεκταναβῶ χρειώδεις τυγχάνουσιν ἐν πολλοῖς τοῖς περὶ τὰς χρονικὰς καταγινόμενοις ζητήσεσι, αὐταὶ δὲ παρὰ Μανεθῶ ληφθεῖσαι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς διαπεφωνημένως κατὰ τε τὰς αὐτῶν προσηγορίας καὶ τὴν ποσότητα τῶν χρόνων τῆς βασιλείας ἐκδέδονται, ἐπὶ τίνος τε αὐτῶν Ἰωσήφ ἡγεμόνευσε τῆς Αἰγύπτου καὶ μετ' αὐτὸν ὁ θεόπτης Μωϋσῆς τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου πορείας ἡγήσατο, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δύο τῶν ἐπισημοτάτων ἐκδόσεις ἐκλέξασθαι καὶ ταύτας ἀλλήλαις παραθέσθαι, Ἀφρικανοῦ τέ φημι καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου καλουμένου, ὡς ἂν τὴν ἐγγίζουσιν τῇ γραφικῇ ἀληθείᾳ δόξαν ὀρθῶς ἐπιβάλλων τις καταμάθοι, τοῦτο πρό γε πάντων εἰδὼς ἀκριβῶς, ὅτι Ἀφρικανὸς μὲν εἰκοσιν ἔτη προστίθησιν ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλισμοῦ χρόνοις, καὶ ἀντὶ βσμβ' βσζβ' ἔτη βούλεται εἶναι, ὅπερ οὐ δοκεῖ καλῶς ἔχειν. Εὐσέβιος δὲ βσμβ' ἔτη βούλεται εἶναι καὶ ὁμοφώνως τῇ γραφῇ. Ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ κατακλισμοῦ ἀμφοτέρω διήμαρτον ἕως τοῦ Ἀβραάμ καὶ Μωϋσέως ἔτεσι ρλ' τοῦ δευτέρου Καϊνᾶν υἱοῦ Ἀρραξᾶδ καὶ γενεᾶ μιᾶ, τῇ ιγ', παρὰ τῶν θεοφιλῶν ἀγγελιστῶν Λουκᾶ ἀπὸ Ἀδάμ κειμένη. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἀφρικανὸς ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ προστεθεῖσιν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὸν κατακλισμὸν ἔτεσιν κ' προαφῆραξε ταῦτα, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Καϊνᾶν καὶ τῶν μετέπειτα ρι' μόνα λείπεται. Διὸ καὶ ἕως Ἀβραάμ πρώτου ἔτους γσβ' ἔτη ἐστοιχείωσεν. Ὁ δὲ Εὐσέβιος ὀλοκλήρως τὰ ρλ' ὑφελὼν, γρπδ' ἕως πρώτου ἔτους Ἀβραάμ ἐξέδωκε.

PRIMA DYNASTIA.

SEC. AFRICANUM.

Περὶ τῶν [μετὰ τὸν κατακλισμὸν] Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν, ὡς ὁ Ἀφρικανός.

α' Μετὰ νέκυας τοὺς ἡμιθέους πρώτη βασιλεία (1. δυναστεία. Bœckh.) καταριθμεῖται βασιλέων ὀκτώ, ὧν πρῶτος Μήνης Θεϊνίτης ἐβασίλευσεν ἔτη ξβ'. ὁ δὲ ὑπὸ ἵπποποτάμου διαρπαγῆς διεφθάρη.

β' Ἀθωθις υἱὸς ἔτη νζ', ὁ δὲ ἐν Μέμφει βασιλεία οἰκοδομήσας· οἱ φέρονται βίβλοι ἀνατομικαί, ἰατρὸς γάρ ἦν.

γ' Κενκένης υἱὸς ἔτη λα'.

δ' Οὐενέφης υἱὸς ἔτη χγ' ἐφ' οὗ λιμὸς κατέσχε

τὴν Αἴγυπτον μέγας. Οὗτος τὰς περὶ Κωχώμην ἡγερε πυραμίδας.

ε' Οὐσαφαῖδος υἱὸς ἔτη κ'.

ς' Μιεθιδὸς υἱὸς ἔτη κς'.

ζ' Σεμέμφης υἱὸς ἔτη ιη' ἐφ' οὗ φθορὰ μεγίστη κατέσχε τὴν Αἴγυπτον.

η' Βιηνεχῆς υἱὸς ἔτη κς'.

Θμοῦ ἔτη σγ'.

Τὰ τῆς πρώτης δυναστείας οὕτω ποικίλα καὶ Εὐσέβιος ὡς ὁ Ἀφρικανὸς ἐξέθετο.

Θινίτης] jubente Stephano (Θις, πόλις Αἰγυπτία πλησίον Ἀβύδου· ὁ πολίτης Θινίτης) Bunsen.; Θεϊνίτης libri, et mox ap. Euseb. (fr. 7) Θεϊνίτης. In Eratosthenis laterculo ap. Syncell. p. 91, C ad veram scripturam proxime accedit cod. B, qui Θηνίτης habet (vgō ibi: Θεϊνίτης).

7.

SEC. EUSEBIUM.

Idem. p. 55, A : Περὶ τῶν [μετὰ τὸν κατακλισμὸν] Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν, ὡς Εὐσέβιος.

Μετὰ νέκυας καὶ τοὺς ἡμιθέους πρώτην δυναστείαν καταριθμοῦσι βασιλέων ὀκτώ· ὧν γέγονε Μήνης, ὁ δὲ διασήμως αὐτῶν ἡγήσατο. Ἀφ' οὗ τοὺς ἐξ ἐκάστου γένους βασιλεύσαντας ἀναγράφωμεν ὧν (vgō ἀναγραφωμένων) ἡ διαδοχὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον·

α' Μήνης Θεϊνίτης καὶ οἱ τούτου ἀπόγονοι ιζ' (ἐν ἄλλοις δὲ ζ'), ὧν Ἡρόδοτος (II, 4) Μῆνα ὠνόμασεν, ἐβασίλευσεν ἔτεσιν ξ' (30 in Latinis). Οὗτος ὑπερόριον στρατείαν ἐποίησατο καὶ ἔνδοξος ἐκρίθη, ὑπὸ [ἵππου (ἵππου B., ἵππου Goar.)] δὲ ἵπποποτάμου ἠρπάσθη.

β' Ἀθωθις ὁ τούτου υἱὸς ἤρξεν ἔτεσιν κζ', καὶ τὰ ἐν Μέμφει βασιλεία ὠκοδόμησεν, ἰατρικὴν τε ἐξήσκησε καὶ βίβλους ἀνατομικὰς συνέγραψε.

γ' Κενκένης ὁ τούτου υἱὸς ἔτη λθ'.

δ' Οὐενέφης (Οὐενέφης B.) ἔτη μβ'. ἐφ' οὗ λιμὸς κατέσχε τὴν χώραν, ὁ δὲ καὶ τὰς πυραμίδας τὰς περὶ Κωχώμην [Κωχώνην Goar., Cho oppidum (Χωχώμην) Euseb. Arm.]

ε' Οὐσαφαῖδος (Οὐσαφαῖς B.) ἔτη κ'.

ς' Νιεθαῖς (Νιεθαῖς B., Νιεθὸς Goar.) ἔτη κς'.

ζ' Σεμέμφης (Σεμένφης Goar.) ἔτη ιη' ἐφ' οὗ πολλὰ παράσημα ἐγένετο καὶ μεγίστη φθορὰ.

η' Οὐβιένθης ἔτη κς'.

Οἱ πάντες ἐβασίλευσαν ἔτη σβ' (ex allatis numeris conflatur summa an. 258, quam apponit Samuelis p. 20 ed. Mai).

Quoniam quæ inde ab Mestramio usque ad Nectanebum apud Ægyptios regnarunt dynastiarum tempora cognita habere perutile sæpenumero est iis, qui in chronologicis disquisitionibus versantur, ipsæ vero Manethonianæ dynastiarum apud ecclesiasticos scriptores diversis modis exhibeantur tum quod ad nomina regum, tum quod ad annorum, qui-

bus regnaverint, numerum, nec non quod ad regem sub quo Josephus Ægypti res administraverit, et sub quo deinceps Moses divinatorum spectator Judæos ex Ægypto eduxerit: necessarium equidem duxi duas celeberrimas earum editiones seligere, easque alteram ponere juxta alteram, Africani scilicet et qui post eum scripsit Eusebii Pamphili.

Euseb. Chr. p. 94 sqq. : *Post manes atque heros primam dynastiam numerant VIII regum, quorum primus fuit Menes (sic mgo. Codex Memes), gloria regni administrandi præpollens : a quo exorsi singulas regnantium familias diligenter scribemus, quarum successiva series ita contextitur :*

Menes Thinites (cod. Thynites) ejusque posteris septem (quem Herodotus Mina nuncupavit). Hic annis XXX regnavit. Idem et extra regionis suæ fines cum exercitu progressus est, et gloria rerum gestarum inclaruit. Ab hippopotamo genio (num igitur in gr. scr. ὑπὸ δαίμονος δὲ ἰπ.?) raptus est.

Athothis, hujus filius, regno potitus est annis XXVII (ita margo cod. ; textus XXV). Is regia sibi palatia Memphi construxit, et medicam item artem coluit, quin et libros de ratione secundorum corporum scripsit.

Cencenes ejus filius, annis XXXIX.

Vavenephis, annis XLII, cujus ætate fames regionem corripuit.

Is pyramides prope Cho oppidum [Χῶ κόμηνη pro Κοχώμηνη] excitavit.

Usaphaës, annis XX.

Niebaës, annis XXVI.

Mempses, annis XVIII. Sub hoc multa prodigia itemque maxima lues acciderunt.

Vibesthes, annis XXVI.

Summa dominationis annorum CCLII.

7 a.

ERATOSTHENES.

Syncellus Chronogr. p. 91, C et 96, C :

I. Πρῶτος ἐβασίλευσε Μήνης Θινίτης, ὃς ἐρμηνεύεται αἰώνιος· ἐβασίλευσεν ἔτη ξβ'. Τοῦ κόσμου ἦν ἔτος βτδ'.

II. Θηβαίων δεύτερος ἐβασίλευσεν Ἀθώθης, υἱὸς Μήνεως, ἔτη νθ'. Οὗτος ἐρμηνεύεται Ἐρμογένης. Ἔτος τοῦ κόσμου βτξβ'.

III. Θηβαίων Αἰγυπτίων τρίτος ἐβασίλευσεν Ἀθώθης δμώνυμος, ἔτη λβ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γκα'.

IV. (P. 96, C.) Θηβαίων ἐβασίλευσε δ' Διαθαῆς (Μαεθαῆς Buns.) υἱὸς Ἀθώθως, ἔτη ιθ'. Οὗτος ἐρμηνεύεται φιλόταυρος. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γνγ'.

V. Θηβαίων ἐβασίλευσε ε' Περμφῶς (Σεμφῶς Buns.), υἱὸς Ἀθώθους, ὃ ἐστὶν Ἡρακλείδης.

Θινίτης] Θηνίτης cod. B; Θηβινίτης Goar. — αἰώνιος] em. Jablonsky.; διώνιος B. Δόνιος A. — φιλόταυρος] Buns.; φιλέτερος codd.; φιλέστερος Goar.

Singulis dynastiis subjungemus ex Bunsenii libro tabulas, quibus Manethoniana Africani et Eusebii Syncelliani Armeniacique cum regibus laterculi Eratosthenici comparantur.

ERATOSTHENES.			MANETHONIS DYNASTIA I.					
I — V.			Afric. s regg. an. 253.		Eus. Sync. s regg. an. 263.		Eus. Arm. s regg. an. 202.	
I.	Menes Thinites.	62	1. Menes Thinites.	62	Menes Thinites.	60	Menes Thinites.	30
II.	Athothes Menæ f.	59	2. Athothis fil.	57	Athothis fil.	27	Athothis fil.	25
III.	Athothes II.	32	3. Kenkenes fil.	31	Kenkenes fil.	39	Kenkenes fil.	39
			4. Uenephes fil.	23	Uenephes.	42	Vavenephis.	42
			5. Usaphaidos fil.	20	Usaphais fil.	20	Usaphaës fil.	20
IV.	Miabies Athothis f.	19	6. Miebidos fil.	26	Miebaës fil.	26	Niebaës fil.	26
V.	Pempfos Athothis f.	18	7. Semempses fil.	18	Semempses fil.	18	Mempses fil.	18
			8. Bieneches fil.	26	Bienthes fil.	26	Vibestes fil.	26
Summa . . .		190		263		258		203

Summam annorum vere Manethonianam Bœckhius habet eam, quam ipse Syncellus exputat annorum 253; hanc enim repetit S. in secunda dynastia (fr. 8), eandemque etiam Excerpta Barbara p. 175 præbent. Ut summa an. 253 ex singulis numeris Africani colligatur, Bœckhius suspicatur aut Athothi pro annis 57 (νζ') dandos esse an. 47 (μζ'), aut Uenephæ, regi quarto, pro 23 assignandos 43 (42 ap. Euseb.), Athothi vero pro 57 tribuendos

27 (ut ap. Euseb.). Quæ tamen numerorum mutationes non probabiles sunt, si cum Manethone comparaveris Eratosthenem, qui in Athothis regno ad Manethonem Africani proxime accedit. Bunsenius (II, p. 34) num 253 an 263 anni rectius se habeant in medio relinquit, fortasse tamen regi quarto pro 23 annis dandos esse putat annos 13; cujus numeri duplicationem exhibeant anni 26 regis sexti et octavi. De reliquis statuit hunc in modum :

Primos duos reges apud Eratosthenem et Manethonem respondere sibi nominibus numerisque patet. Duorum annorum differentia in regno Athothis haud premenda. — Idem valet de annis regis tertii. Quod Eratosthenes annos 32, Manetho annos 31 ei tribuit, ita explicandum, ut in monumentis Ægyptiis datos ei statuamus annos 31 et menses nescio quot. Quem numerum alter ad 31, alter ad 32 annos revocare potuit. Nominum differentia non miranda. Nam quem Eratosthenes appellat *Athothem secundum*, is ut a priore rege distingueretur, cognomen habere debuit; cognomen vero hocce erat *Kencenes*, siquidem incorrupta vox est, neque exarandum potius: *ken-che-re* (*Koncharis*). — Nomen quarti regis Eratosthenici (*Miabies*; sic enim scribendum pro $\Delta\iota\alpha\beta\iota\tilde{\eta}\varsigma$, quod codd. præbent) respondet *Miebido* s. *Miebæ* Manethonis. Annorum numeri diversi sunt. Haud dubie autem Eratosthenis anni 19 latent in annis 20, quos Manetho tribuit regi quinto *Usaphaido*. Verus numerus fuerit $19\frac{1}{2}$, sicuti tertii regis anni fuerint $30\frac{1}{2}$. Quos Eratosthenes revocavit ad 19 et 32 (= 51), Manetho ad 20 et 31 (= 51). — Quintus rex Eratosthenis (*Pemphos*) respondet octavo Manethonis (*Semempses*). Nam numerus annorum idem est apud utrumque, neque nominis est quæ videri possit diversitas. Nam pro *Pemphos* scribendum esse *Sempsos* docet interpretatio nominis; quod quum græce sonare dicat Ἡρακλειδῆς, initio nominis requiritur *Sem* (*Chons*, *Chonsu*: Hercules), sicuti in nomine regis 26: *Semphucrates*, ὃ ἐστὶν Ἡρακλῆς Ἀρποκράτης. Denique pro *Semphos* rectius etiam scripseris *Sempsos*, quod Manethoniano *Semempses* eodem modo responderet, quo *Rampses* respondet nomini *Ramesses*. V. Jablonsky. ap. Vignol. Chron. II, p. 739.

Quod attinet Manethonis reges tres, quorum nulla apud Eratosthenem mentio fit, eos aut simul cum quarto rege Eratosthenis regnasse statui possit, aut ideo a Manethone commemoratos esse, ut diversæ quæ essent de nominibus annisque regis quarti traditiones indicarentur. Ac posterior quidem sententia eo commendat se, quod nomina regis quarti, quinti et octavi (4. *Uenephes* s. *Vaenephis*; 5. *Usaphaes* s. *Usaphaidos*; 8. *Bieneches* [*Bieneches* ex facili permutatione litt. χ et φ] s. *Bienthes* s. *Vibestês*) nonnisi variæ ejusdem nominis formæ esse videntur; inter regna Miebidis autem et Bieneches cognationem quandam traditionis intercedere anni 26, qui utriusque regno assignantur, subindicant. Cf. infra.

Itaque si chronologicas rationes spectas, Eratosthenica et Manethonica componenda forent sic:

ERATOSTHENES.		MANETHONIS DYNASTIA I.	
I - V.			
I. Menes.	62	1. Menes.	62
II. Athothes.	59	2. Athothis.	57
III. Athothes II.	32	3. Athothis-Kenkenes.	31
IV. Miabies.	19	5. Usaphaes (l. Uenephes).	21
		4. Uenephes	23
		6. Miebaes (Miebidos).	26
		8. Bieneches (Bieneches).	26
V. Sempsos.	18	7. Semempses.	18
Summa.	190		188

Num ipse Manetho ita rem exposuerit, sanequam dubito; ipseque Bunsenius dubitasse videtur p. 37, ubi dicit, siquidem criticam ad historiam attulerit auctor, non 253 (vel 263), sed 188 annos primæ dynastiæ assignandos, vel certe alterum numerum juxta alterum memorandam fuisse; quodsi vero etiam aliter Manetho egerit, fontem tamen, unde sua scriptor hauserit, eo quo dictum est modo rem voluisse intelligi.

De singulis regibus: 1. *Menes*. Nomen ejus (MeNA) legitur in Ramasseo Thebæo, ubi seriei cuidam regum nomen Menis præfigitur (V. Rossell. *Mon. stor.* tom. I, p. 123 et p. 136), et in fragmento Papyri Turinensis. Cf. Bœckh. p. 208; Bunsen. II, p. 45. Nomen deducendum a verbo *men*, i. e. *condere*, *firmare*; Eratosthenes interpretatur: $\alpha\lambda\omega\nu\iota\omicron\varsigma$, æternus. De Græcis nominis formis v. quos laudat Bæhr. ad Herodot. II, 4, p. 483.

De Mene Memphidis conditore templique Hephæsti exstructore vide Herodot. II, 99, cujus narrationem dilucidat Bunsenius, qui Menem primum *This urbis principem*, deinde totius Ægypti regem fuisse statuit, ita ut anni regni sexaginta duo etiam ea tempora quibus nonnisi patriæ princeps fuerit, comprehendant. Regiam vero Menem in This urbe habuisse, quum filius demum Athothis Memphidis βασιλεια extruxerit. — Num denique ab hippopotamo primus rex devoratus esse recte perhibeat, dubitat, quum signa hieroglyphica perpetam intellecta ansam traditioni huic dedisse videantur (v. pag. 62, ubi aliorum quoque de hac re sententias indicat).

2. *Athothis* nomen post Menem item memorat papyrus Turinensis (A TeT vel TeT). Restituendum probabiliter Bunsenius censet apud Ælian. H. A. XI, 40, ubi: λέγει δὲ ὁ αὐτὸς (sc. Ἀπῖων) καὶ κατὰ τὸν Οἰνίδα (l. κατ' Ἀτῳθίδα) τὸν Μῆνιδος βασιλεύοντα δικέφαλον γέρανον φανῆναι, καὶ εὐθενῆσαι

τὴν Αἴγυπτον. Nomen derivandum a *Thoth*, uti ap. Eratosthenem, qui interpretatur Ἐρμογένης. De initiis scientiæ anatomicæ ad Athothin relatis cf. Bunsen. p. 47.

3. *Athothis-Kenkenes*. Ejus nomen monumenta suppeditare non videntur.

4. *Miabaes (Miabides)*; *Uenephes (Vanenephes)*; *Usaphaes (Usaphaidos)*; *Bienephes (Bienephes)*. His, quæ conjungenda esse supra jam monuimus, indicari nomen et cognomen unius ejusdemque regis Bunsenio videtur. *Cognomen* latet in *Miabaes* vel potius *Miebaes*, quod græce significat φιλόταυρος, eaque vox reponenda apud Eratosthenem, ubi libri manuscripti : οὔτος (Μιαβαῆς) ἔρμηνεύεται φιλέτερος (φιλέταιρος conjecerat Scaliger). — *Nomen* regis ægyptiacum fuisse videtur : *MNE*, græce Μνεύις, latine *Mnevis*. (Taurum soli sacrum sic appellatum esse constat). Facile hæc abire poterant in *Uenephes* et *Bienephes*. Verum paullo longius recedit *Usaphaes (Usaphaidos)*; quare hoc nomen fortasse discernendum ab alteris duobus, atque ita quidem, ut *Usaphaes* statuatur fuisse Mnevidis filius, qui una cum patre regnaverit, sed ante obitum ejus discesserit (Buns. p. 52). Ceterum *Mne* idem est atque Μνεύης, qui primus leges a Mercurio (*Thoth*) acceptas Ægyptiis scripsisse traditur ap. Diodor. I, 94, 1. *Mnevidis regia* Heliopoli fuit, teste Plinio XXXVI, sect. 14 § 2. Idem paullo post (sect. 19 § 1) ex alio fonte de labyrintho ait : « *Demoteles (tradit) regiam Moteridis* (ita cod. Bamberg.; vgo : *Motherudis*) *fuisse.* » Ubi istud *Moteridis* idem signare Bunsenio videtur atque *Mnevidis, Menevidis* (Buns. p. 54). At hoc dubitaverim. Legendum potius *Mæridis*. — De situ Κωχώμης vel Κῶ κώμης (uti Eusebius vel ejus interpres legisse videtur), quo loco pyramides (regiæ familiæ sepulcra) rex struxit, haud liquet. Κῶ urbem nomi Cynopolitani memorat Ptolemæus (v. Berkel. ad Steph. Byz. v. Κῶς et Κρῶς). De hac tamen cogitari vix potest. Aptius intellexeris *Kos-kam* locum, qui in fluvii ripa occidentali, e regione Antæopolis situs, in Itinerario Anton. p. 158, coll. Hierocl. p. 731 appellatur *Apollinos minoris*, uti censet Champollion l'Égypte, I, p. 273 (cf. Forbiger. Geogr. II, p. 801. Buns. p. 50 sqq.)

5. *Sempsos s. Semempses*. Hic Bunsenio l. l. is esse videbatur qui primus ponitur in regum serie Carnaciana : (*Rahem*) *SMeN—Te Ti*; idemque cum eo, qui apud Strabonem XVII, p. 813 Ἴσμαίνδης (p. 811 Ἰμάινδης; epitome Μαίνδης), apud Diodorum I, 47 sqq. Ὀσυμζνδύας appellatur. Regiam (τὸ Μεμνόνειον βασιλείον) Ismandes habuit Abydi ad similitudinem celeberrimi istius Labyrinthi exstructam, minus tamen multiplicem; sepulcrum ejus

fuisse Bunsen. statuerat pyramidem prope Labyrinthum sitam. Sed hæc omnia rejicienda esse docuit Lepsius, qui pyramidem sepulcrum esse *Amenemhe* tertii (XII dynastiæ regis) ex inscriptionibus, quas in camera sepulcrali detexit, comprobavit. (V. Bunsen. II, p. IV, qui nunc Ismandæ Straboniani vestigium apud reliquos auctores non exstare censet, nisi forte apud Plinium XXXVI § 67, ubi *Zmarres* rex obeliscum sine notis extruxisse dicitur.

SECUNDA DYNASTIA.

8.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 54, D : Δευτέρα δυναστεία Θεινιτῶν βασιλέων ἐννέα,

ὧν πρῶτος Βοηθὸς ἔτη λθ'. Ἐφ' οὗ χάσμα κατὰ Βούβαστον ἐγένετο καὶ ἀπώλοντο πολλοί.

β' Κατέχως, ἔτη λθ'. Ἐφ' οὗ οἱ βόες Ἄπις ἐν Μέμφει καὶ Μνεύις ἐν Ἡλιουπόλει καὶ ὁ Μενδήσιος τράγος ἐνομίσθησαν εἶναι θεοί.

γ' Βίνωθρις, ἔτη μζ'. Ἐφ' οὗ ἐκρίθη τὰς γυναῖκας βασιλείας γέρας ἔχειν.

δ' Τλάς, ἔτη ιζ'.

ε' Σεθένης, ἔτη μα'.

ς' Χαίρης, ἔτη ιζ'.

ζ' Νεφερχέρης, ἔτη κε'. Ἐφ' οὗ μυθεύεται τὸν Νεῖλον μέλιτι κεκραμένον ἡμέρας ἑνδέκα ῥυῆναι.

η'. Σέσωχρις ἔτη μη', ὃς ὕψος εἶχε πηχῶν ε', [παλαιστῶν] γ'.

θ'. Χενεφρής, ἔτη λ'.

Ὀμοῦ ἔτη τθ'.

Ὀμοῦ πρώτης καὶ δευτέρας δυναστείας μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη φνε' κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοσιν Ἀφρικανοῦ.

Θεινιτῶν] Θεινιτῶν codd. — Βοηθὸς] Βῶχος margo, uti Euseb. — Κατέχως] cod. B; καὶ ἔχως A; Καταχῶς Goar. — Μνεύις] sic Scaliger. Μηνέος Goar. Quid codd. habeant, non notavit Dindf. — Βίνωθρις] Cf. Joh. Antioch. in Cram. Anecd. Paris. II, p. 385, ubi : Ἐπὶ Βινώριος (sic) βασιλέως Αἰγύπτου φασὶ τὸν Νεῖλον μέλιτι κεκραμένον ἡμέρας ια' ῥυῆναι. — ἡ Σέσωχρις ἔτη et reliqua usque ad finem in libris Syncelli mira confusione leguntur p. 56, A, ubi secunda dynastia Eusebii ponitur; et quæ p. 56, A legi debebant, migrarunt in alteram p. 57. — παλαιστῶν] sic Bæckh. et Bunsen. ex Eusebio Syncelli pro vulgata πλάτος. Quod in Eus. Arm. legitur *et tres palmos latum* quum per se ineptum sit, arguit jam Armenium interpretem Eusebii textum male mutatum ante oculos habuisse. — κατὰ τὴν... Ἀφρικανοῦ] Quum apud Syncellum sequatur dynastia

tertia Africani, nec ullo verbo indicetur, num tertia ista dynastia Africani sit an Eusebii, verba hæc inscriptionem capitis sequentis fuisse putes, ejecta scilicet voce δευτέρων, quæ, monente Bæckhio p. 122, facile repeti ex antecedentibus poterat. Verum ut titulum nanciscaris sequentium, una vox Ἀφρικανοῦ sufficit; quam repetere librarius neglexerit. Verbis autem κατὰ τὴν δευτέρων ἐκδοσιν subesse aliquid quod nos jam latet, suspicari licet. Sane alibi nusquam Syncellus alteram Africani operis recensionem memorat. At mirum est duos istos reges, quos loco suo motos vidimus, ex Bunsenii rationibus non esse postremos dynastiæ secundæ, sed primos dynastiæ tertiæ, deinde vero annos 224, quos prioribus septem regibus dyn. II Africanus assignat, egregie quadrare et cum laterculis Eratosthenis, et cum computo Manethonis cyclico, de quo in introductione exposuimus. Quare pro ea, quam nunc Africanus et Eusebius exhibent computatione existisse alteram eamque antiquiorem, ex qua nonnisi 224 anni secundæ dynastiæ tributis sint, existimo. — In summa annorum 302 cum Africano faciunt Excerpta Barbara: *Regnaverunt et aliorum octo an. CCCII.* Ante vocem *et* nomen primi regis excidisse puto (Ἐβασίλευσαν [Καιέχως] καὶ ἄλλοι ἡ').

9.

SEC. EUSEBIUM.

Syncell. p. 55. D: Δευτέρα δυναστεία βασιλέων ἐννέα.

Πρῶτος Βῶχος, ἐφ' οὗ χάσμα κατὰ Βούβαστον ἐγένετο, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο.

Μεθ' οὗ καὶ δεύτερος Χῶος (scr. μεθ' οὗ δεύτερος

Καιχῶος s. Καιέχως), ὅτε καὶ ὁ Ἄπις καὶ ὁ Μνεῦις, ἀλλὰ καὶ ὁ Μενδήσιος τράγος θεοὶ ἐνομίσθησαν.

γ'. Βιόφρις, ἐφ' οὗ ἐκρίθη καὶ τὰς γυναῖκας βασιλείας γέρας ἔχειν. Καὶ μετὰ τούτους ἄλλοι τρεῖς, ἐφ' οὗ οὐδὲν παράσημον ἐγένετο.

ζ'. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐβδόμου μυθεύεται τὸν Νεῖλον μέλιτι κεκραμένον ἡμέραις ἑνδεκά ρυῆναι.

η'. Μεθ' οὗ Σέσωχρις μήδης λέγεται γεγονέναι ἕβρος ἔχων πηχῶν ε', παλαιστῶν γ' τὸ μέγεθος [πλάτος m.].

θ'. Ἐπὶ δὲ τοῦ θ' οὐδὲν ἀξιωματικόν ἐπὶ ἤρχεν. Οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη σὺ ζ'.

Ὁμοῦ πρώτης καὶ δευτέρας δυναστείας ἔτη φησὶ κατὰ τὴν ἐκδοσιν Εὐσεβίου.

Μεθ' οὗ Σέσωχρις κτλ.] Hæc a librariis transposita leguntur p. 57, A.

10.

Euseb. Chron. p. 96: *Secunda dynastia regum IX.*

Primus Bochus. Sub eo specus ingens Bubasti subsedit multosque mortales hausit.

Post eum Cechous; idemque (deb. quo tempore) Apis, et Mnevis atque Mendesius hircus dii esse putabantur.

Deinde Biophis, sub quo lege statutum est, ut feminae quoque regiam dignitatem obtinerent.

Tum alii tres, quorum ætate nullum insigne facinus patratum est.

Sub septimo mythici aiunt flumen Nilum melle simul et aqua fluxisse undecim diebus.

Postea Sesochris annis XLVIII, quem aiunt quinque cubitos altum, tres vero palmos latum fuisse.

Sub nono tandem nihil memoria dignum actum est. Hi regnaverunt annis CCXCVII.

MANETHONIS DYNASTIA II.			ERATOSTHENES.	
Afric. & regg. an. 302.		Eus. Sync. & regg. an. 297.	Eus. Arm. & regg. an. 297.	VI — XIV.
1. Boethos.	38	1. Bochus.	1. Bochus.	Momeheri. 79
2. Kaiechos.	39	2. Choos.	2. Cechous.	Stoichos. 6
3. Binothris.	47	3. Biophis.	3. Biophis.	Gosormies. 30
4. Tlas.	17	4.)	4.)	Mares. 26
5. Sethenes.	41	5.) Nomina	5.) Nomina	Anoyphis. 20
6. Chaires.	17	6.) omittuntur.	6.) omittuntur.	Sicios. 18
7. Nephercheres.	25	7.)	7.)	Chnubos Gneuros. 22
8. Sesochris.	48	8. Sesochris 48	8. Sesochris. 48	Ragosis. 13
9. Chenneres.	30	9. Nomen omitt.	9. Nomen omitt.	Bigres. 10
	302			224

Ex laterculis patet nihil Manethoni cum Eratosthene commune esse. Huc accedit quod sextus

rex Eratosthenis (Momechiri) diserte appellatur *Memphita*, septimus vero filius ejus fuisse dici-

tur. Inde colligitur ab sexto rege novam dynastiam eamque Memphiticam incipere. Respondet hæc, ut suo loco videbimus, Manethonis dynastiae tertiæ, quæ prima est dynastiæ Memphiticarum. Igitur dynastia Thinitica secunda ex Bunsenii rationibus regnavit *juxta* Memphiticam primam, ita ut principem locum obtinerent Memphitæ. Quare hos tantum in canonem chronologicum Eratosthenes recepit. Utraque dynastia fortasse cognationis vinculis conjuncta erat. Dominatio autem ita distributa fuisse videtur, ut Thinitæ Ægypto superiori, Memphitæ inferiori regioni imperarent (Buns. p. 103. 114).

Ceterum dynastiæ II reges duos postremos, *Se-sochrin* et *Chenerem*, falso Thinitis a Manethone accenseri, Bunsenius statuit, quum primi esse debeant dynastiæ Memphitarum. His igitur rejectis, restant Thinitæ reges septem, annique regnorum 224. Totidem vero annos Canon Eratosthenis tribuit novem regibus Memphitis dynastiæ tertiæ (Manetho exputat annos 214). Itaque utriusque dynastiæ finis in eundem incidit annus, adeo ut quarta dynastia denuo Ægypti universæ imperio potita sit.

Nomina regum monumentis illustrare huc usque nondum licuit, nisi quod Lepsius in campo sepulchrali ad pyramides prope *Gizeh* sitas reperit nomen: ΚΕΚΕΥ, quod idem esse videtur atque *Kaichos* (Buns. p. 106). Hunc Manetho *Mnevidis* et *hirci Mendesii* cultum instituisse dicit. Id vero, puto, non dixisset Manetho, si credidisset *Caichos* regem in superiore Ægypto regnasse, dum eodem tempore in inferiore regnaret rex Memphita. Similiter id quod sub primo rege Thinita *Bubasti* in Delta regione accidisse traditur, ad regnum primi Memphitæ notandum fuisset. Quod Bunsenius statuit, scilicet potuisse *Caichum* cultum *Mendesium* instituere, si id fecerit consentiente rege Memphita, atque fortasse omnia quæ ad cultum Ægyptiorum pertinebant, penes Thinitas reges fuisse, id vereor ne paullo longius petatum sit careatque specie verisimilitudinis. — De lege sub *Binothis* rege sancita nonnulla monuit Bunsen. p. 104. — Famam miraculi, quod sub *Nepherchere* (sub *Binothri* sec. *Antiocheni Chronicon*) accidisse fertur, inde ortam censet quod aqua fluvii mutet interdum colorem gustumque, laudato *Hengstenbergio* (*Die Bücher Moses u. Ægypten* p. 103 sqq).

TERTIA DYNASTIA.

11.

Syncellus p. 56, B :

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ.

Τρίτη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων ἐν νέα, ἀ' ὧν Νεχερώφης (Νεχοροφῆς Α) ἔτη κη'. Ἐφ' οὗ Λίβυες ἀπέστησαν Αἰγυπτίων καὶ τῆς σελήνης παρὰ λόγον ἀύξηθείσης διὰ δέος ἑαυτοῦ παρέδωσαν.

β' Τόσορθος ἔτη κθ'. Οὗτος Ἀσκληπιὸς Αἰγυπτίοις κατὰ τὴν ἰατρικὴν νενόμισται, καὶ τὴν διὰ ξεστῶν λίθων οἰκοδομίαν εὗρατο· ἀλλὰ καὶ γραφῆς ἐπεμελήθη.

γ' Τύρις (Τύρεις Β.) ἔτη ζ'.

δ' Μέσωχρῖς ἔτη ιζ'.

ε' Σώυφῖς (Σώϊφῖς Goar.) ἔτη ις'.

ς' Τοσέρτασις ἔτη ιθ'.

ζ' Ἀχῆς ἔτη μβ'.

η' Σήφουρις (Σίφουρις Goar.) λ'.

θ' Κερφέρης ἔτη κς'.

Ὅμοῦ ἔτη σδ'.

Ὅμοῦ τῶν τριῶν δυναστειῶν κατὰ Ἀφρικανὸν ἔτη ψξθ' (769. sc. 555+214).

Cum Africano facit auctor Exc. Barb. novem reges et annos 214 recensens.

12.

SEC. EUSEBIUM.

Syncell. 57, B : Τρίτη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων ὀκτώ,

α' Νεχέρωχῖς (Ναχέρωχῖς G.), ἐφ' οὗ Λίβυες ἀπέστησαν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς σελήνης παρὰ λόγον ἀύξηθείσης διὰ δέος ἑαυτοῦ παρέδωσαν.

β'. Μεθ' ὧν Σέσορθος, ὃς Ἀσκληπιὸς παρὰ Αἰγυπτίοις ἐκλήθη διὰ τὴν ἰατρικὴν. Οὗτος καὶ τὴν διὰ ξεστῶν λίθων οἰκοδομὴν εὗρατο, ἀλλὰ καὶ γραφῆς ἐπεμελήθη.

Οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ οὐδὲν ἀξιωματικῶν ἐπραξαν.

Οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτεσιν ρζη'.

Ὅμοῦ τῶν τριῶν δυναστειῶν κατὰ τὸν Εὐσεβίον ἔτη ψμζ' (747. sc. 549+198).

Eusebius Arm. p. 96 : *Tertia dynastia Memphitarum VIII regum.*

Necherochis, sub quo Libyes ab Ægyptiis desererunt : mox immaniter crescente luna territi ad obsequium reversi sunt.

Deinde Sosorthus, qui ob medicam artem Æsculapius ab Ægyptiis vocitatus est. Is etiam sectis lapidibus ædificiorum struendorum auctor fuit : libris præterea scribendis curam impendit. Sex reliqui nihil commemorandum gesserunt. Regnatum est annis CXCVII (græce 198).

ERATOSTHENES. VI—XIV.

Syncellus p. 96, C :

VI. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσεν ς' τοιγαράμαχος (τοιγαράμαχος A) Μομχειρὶ Μεμφίτης ἔτη 79. Οὗτος ἐρμηνεύεται τῆς ἀνδρὸς περισσομελῆς. (Buns. leg. : Σεσορχέρης Μεμφίτης, ἔτη 79. Οὗτος ἐρμηνεύεται ἡγήσανδρος· περισσομελῆς [τοιγαράμαχος gloss.]). Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γζ'.

VII. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσεν ζ' Στοῖχος υἱὸς αὐτοῦ· ὅστις Ἄρης ἀναίσθητος (Buns. leg. Τοιχαρής, υἱὸς αὐτοῦ, ὅστις ἡλιόδωτος), ἔτη ς'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γηξθ'.

VIII. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσεν ὄγδοος Γοσορμίας, ὅστις αἰτησιπαντός (ἐτησιπαντός cod. A; Buns. l. : Σεσόρτασις, ὅστις Ἠγησίκρατος), ἔτη λ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γρσθ'.

IX. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσεν θ' Μάρης,

υἱὸς αὐτοῦ, ὅστις Ἠλιόδωρος, ἔτη κς'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσθ'.

X. (p. 101, D.) Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσεν Ἄνωφίς (Buns. l. Ἄν ἢ Σωῦφίς), ὅστις ἐπίκομος (ἐπίκομος cod. A.), ἔτη κ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσλα'.

XI. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσε Σίριος, ὅστις υἱὸς κόρης (κόρης G.), ὡς δὲ ἕτεροι ἀβάσκαντος, ἔτη ιη'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσνα'.

XII. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσε Χνοῦθος Γνευρός, ὅστις Χρύσης Χρύσου υἱὸς (Buns. l. : Χνοῦθος ἢ Γνεῦρος, ὅστις Χρυσὸς ἢ Χρυσοῦς υἱὸς), ἔτη κβ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσξθ'.

XIII. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσε Πάωσις (Buns. Πάσωσις), ὅστις ἀρχικράτωρ, ἔτη ιγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσζα'.

XIV. Θηβαίων Αιγυπτίων ἐβασίλευσε Βιύρης, ἔτη ιδ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γσδ'.

ERATOSTHENES. VI—XIV.			MANETHONIS DYNASTIA III.			
			Afric. 9 regg. an. 214.	Eus. Sync. 8 regg. an. 198.	Eus. Arm. 8 regg. an. 197.	
VI.	(1) Momcheiri.	79	1. Necherophes.	28	1. Necherochis.	1. Necherochis.
VII.	(2) Stoichos Ares fil.	6	2. Tosorthos.	29	2. Sesorthos.	2. Sesorthos.
VIII.	(3) Gosormies.	30	3. Tyreis.	7	3.	Reliqui sex nihil memorabile gesserunt.
IX.	(4) Mares fil.	26	4. Mesochris.	17	4.	
X.	(5) Anoyphis.	20	5. Soyphis.	16	5.	
XI.	(6) Sirius.	18	6. Tosertasis.	19	6.	
XII.	(7) Chnubos Gneuros.	22	7. Aches.	42	7.	
XIII.	(8) Rayosis.	13	8. Sephuris.	30	8.	
XIV.	(9) Bigres.	10	9. Kerpheris.	26		
		224		214		

In summa annorum haud ita longe Manetho ab Eratosthene recedit; nomina autem regum non sine multis magnisque mutationibus conciliari inter se possunt; denique series regum Eratosthenica postulat, ut ad initium dynastiae tertiae trahantur duo postremi reges dynastiae secundae; deinde ut postremos reges (8 et 9) dynastiae tertiae relegemus ad initium dynastiae quartae, in eorumque locum reponamus quintum et sextum regem dynastiae quartae. Et ne sic quidem omnia explicari queunt.

I. Primus rex Eratosthenis, *Momcheiri* Memphita, regnat annis 79. Totidem fere annos apud Manethonem regnant duo reges postremi dynastiae II :

$$\left. \begin{array}{l} \text{Sesochris } 48 \\ \text{Cheneres } 30 \end{array} \right\} = 78.$$

Hi in tertiam dynastiam transponendi. Quo facto, dynastiae secundae Manethonis relinquuntur anni 224. Tot vero annos Eratosthenes assignat novem regibus Memphitis dynastiae tertiae, quam juxta dynastiam secundam Thinitarum regnasse supra monuimus. Egregie haec quadrant. Igitur deleta stirpe Thinitica, quum *Aegyptus* universa ad unius familiae dominationem rediret, novae hinc dynastiae (IV) ponitur exordium.

Nomen regis primi Aegyptium fuit *Sesorcheres*, quod apud Manethonem scribitur *Sesochris*; in Canone Eratosthenis scribarum negligentia abiit in *Momcheiri*: nam primam nominis particulam non fuisse *Mom*, sed *Sesor* (i. e. *dux*) docet interpretatio: ἡγήσανδρος. Sic enim ingeniose vulgatam correxit Bunsenius. Quae additur apud Eratosthenem vox *περισσομελής*, *ingentia membra*

habens, non pertinet ad nominis explicationem, sed notitiam historicam continet de inusitata, qua insignis auctor dynastiæ Memphiticæ, corporis proceritate. Accuratus rem servant excerpta Manethoniana, quibus Sesochris rex quinque cubitos et tres palmos altus fuisse narratur. — Jam quomodo factum sit, ut Manetho primos annos 78 hujus dynastiæ inter duos reges distribuatur, et præterea etiam tertium regem Necherochin cum annis 28 introducat, parum liquet. *Cheneres* fortasse idem est qui *Sesorcheres*, abbreviato nomine, et interposita litera *n* (ut in *Ra-n-seser* pro *Ra-seser*. Buns. p. 69). *Necherochis* una cum Sesochri regnavit. Præterea Bunsenius (p. 105) suspicatur *Sesorcherem* fortasse eundem esse cum *Uchoreo* quem Diodorus (I, 50, 3) regem a Busiri II octavum fuisse, atque Memphin condidisse tradit. Quod si est, huc pertineret haud dubie nomen U-SESER-KET, quod Lepsius in campo sepulchrali ad pyramides Gizehianas reperit (Cf. tamen not. ad dyn. V).

Præterea ad prima hæc dynastiæ tertiæ tempora referenda censet regum nomina *ASER* et *ASESKET*, quorum illud quartum est in serie regum Carnaciana, hoc exstat in inscriptionibus sepulcrorum, quæ prope pyramides Gizehianas sita sunt. Cf. notam de rege septimo.

II et III. Sequuntur ap. Manethonem: *Tosorthos* an. 29 et *Tyreis* an. 7. Quæ accommodari facile Eratosthenicis possunt, modo ordinem regum invertas. Secundus ponendus *Tyreis* an. 7, cui ap. Erat. respondet *Stoichos* (*Ares*) an. 6; deinde tertius *Tosorthos* an. 29, qui ap. Erat. est *Gosormies* an. 30.

II. Nomen regis secundi Eratosthenes a Bunsenio emendatus interpretatur voce ἡλιόθετος. Hinc Bunsenius colligit nomen Ægyptium vix potuisse aliud esse nisi: TET-KE-RA, quod ad pyramides in sepulcrorum inscriptionibus repertum est. Græce scribi potuit *Toi-che-res* aut *Ty-ke-res*. Hoc dedisse videtur Manetho, in cujus laterculis mediam syllabam *ke* scriba omiserit; alteram formam posuerit Eratosthenes, siquidem probabile admodum est voces *Stoichos* et *Ares* apud Syncellum in unum nomen *Toichares* conjungendas esse. Fortasse huc pertinent etiam verba τοιγὰρ ἄμαχος, quæ apud Syncellum primi regis nomini temere præfiguntur. Aut enim latere in iis videtur nomen *Toichares* cum liberiore interpretamento ἄμαχος, aut τοιγὰρ particula græca fuerit, qua indicare auctor voluit vocem ἡλιόθετος ita intelligendam, ut significet ἄμαχος (Buns. p. 74). Hoc tamen minus probabile.

III. Tertii regis nomina *Gosormies*, *Tosorthos*, *Sesorthos* reducenda sunt ad nomen:

Is auctor artis medicæ fuit, primusque ædificavit ξεστοῖς λίθοις s. dolatis lapidibus quadrangulis (V. Bunsen. p. 83 sqq.). Quæ adduntur ap. Syncellum ἀλλὰ καὶ γραφῆς ἐπιμελήθη, interpretes Eusebii Armen. reddit verbis *libris præterea scribendis curam impendit*, quum sensus procul dubio sit: *etiam de scribendi arte meritus est*. Fortasse igitur *Sesortosis* signa hieroglyphica monumentorum ad simpliciores ductus redegit, atque sic auctor existit scripturæ generis, quod hieraticum vocant (Buns. p. 85). — Porro *Sesortosin* nostrum notare videtur *Dicæarchus* apud schol. Apoll. Rhod. IV, 272, ubi *Sesonchosin* ait νόμους θεοεικέναι μηδένα ἐκλείπειν τὴν πατρίαν τέχνην καὶ πρῶτον δὲ εὐρηκέναι ἵππων ἀναβαίνειν ἄνθρωπον. Certe non potuisse *Dicæarchum* cogitare de *Sesostride* celeberrimo illo bellatore tempora docent. Nam *Sesonchosis* hic annis vixisse 2500 ante Troica, omninoque primus Ægyptiorum rex post Horum deum fuisse narratur (ex traditione Memphitica).

IV. Quartum regem Eratosthenes ponit *Mares* i. e. ἡλιόδωρον (*ma*, dare; *re*, sol). Non respondet nomen Manethonis *Mesochris*. Bunsenius (p. 74) igitur ita hæc expedienda statuit. *Mares*, ait, est cognomen regis, quod Eratosthenes posuit pro nomine familiæ, quoniam hoc jam occurrerat: nam *Mesochris* Manethonis idem nomen est, quod in antecedentibus rectius auctor scripserat *Sesochris* (*Sesorcheres*). Itaque quartum regem nanciscimur *Sesorcherem* II cognomine *Mares*. Anni regni apud Manethonem sunt 17; fortasse olim fuisse an. 27, quod spatium proxime accederet ad Eratosthenis annos 26, Bunsen. suspicatur.

Sesorcheris II, Bunsenio iudice (p. 88), apud Diodorum *Sasychis*, in Herodoti (II, 136) codicibus *Asychis* appellatur. Ac Diodorus quidem (I, 94, 3) postquam de Mnevi dixerat, tamquam secundum Ægypti legislatorem memorat Σάσυχιν, ἄνδρα συνέσει διαφέροντα τοῦτον δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις ἄλλα τε προσθεῖναι καὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν τιμὴν ἐπιμελέστατα ἐπιτάξαι· εὐρετὴν δὲ καὶ τῆς γεωμετρίας γενέσθαι καὶ τὴν τῶν περὶ τῶν ἀστρῶν θεωρίαν τε καὶ παρατήρησιν διδάξαι τοὺς ἐγχωρίους. — Apud Herodotum pro Σάσυχις legitur Ἄσυχις, scribarum culpa, uti videtur (verba sunt: Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἄσυχιν). Nam eundem esse cum *Sasychi* Diodoreo inde colligas, quod hunc quoque legislatorem fuisse arguit lex, quam de ære alieno tulit (Herodot. I, 1.). Quod vero Mycerini successor dicitur, error est auctoris vel etiam exegetæ Ægyptii. Nam et monumenta huic sententiæ contraria sunt, et causa erroris ex-

plicari facile potest. Scilicet quum Asychis pyramidem e lateribus exstruxisset, eique incisa esset inscriptio, qua hæcce pyramis reliquas omnes superare prædicabatur, Herodotus saxeas istas pyramides, quartæ dynastiæ opera, cum latericia comparari putans Sasychin Mycerino posteriorem esse statuisset videtur. — Ceterum pyramis Sasychi regis sita est prope *Dasjux* (vid. Bunsen. 91 sqq. et Tab. IV et V). In ea lapidem Perringius invenit cum regii nominis inscriptione mutila. Quæ legi adhuc potest nominis pars postrema est hæcce: K E. U. Bunsenius p. 94, coll. p. 109 supplet: (SESOR) KE. U — R A. Præterea superesse signum dicit, quod *ma* significare, ideoque cognomen regis *Mares* expressisse videatur. Atque hæc inscriptionis indicia Bunsenium moverunt, ut Sasychin legislatorem, ad Sesorcheren II, non vero ad antecessorem ejus, quem ex Manethone tamquam legislatorem novimus, referendum esse censeret. Quo accedit, quod alia spectant leges Sesortasis, alia leges Sasychis, adeo ut alter fortasse expleverit quæ alter intacta reliquerat.

V. Quintus rex Eratostheni est *Anoyphis*, i. e. *κωμαστής*, *comessator*; Manethoni *Soyphis*. Idem nomen ab utroque indicari, vel inde patet, quod Eratosthenes regem XV *Saophin* interpretatur ἐπίκωμον, quod idem fere significat atque *κωμαστής*. Ἄνουφης itaque ortum fuerit ex Ἄν Σωφίης; vocula ἄν aliud ejusdem regis nomen continere videtur, ut sit: Ἄν ἡ Σωφίης. Nam regis nomen *AN* quintum est in serie Carnaciana, sextum vero est *Sahura*, quod respondet sequenti regi Eratosthenis *Sirio*. *AN* nomen etiam ad pyramides Gizehianas in sepulcris reperit Lepsius, nec non in monumento exstat quod ipse Bunsenius possidet. Cf. not. ad reg. septimum.

Soyphis nominis forma Ægyptia est *chufu*, quod sæpius recurrere videbimus in dynastia quarta. Quare difficile dictu est, num una vel altera inscriptio ad nostrum potissimum regem pertineat. Bunsenius huc pertinere suspicatur nomen regium in sepulcro prope *Benihassam* repertum, quod *Chufu* legendum videtur, etsi idem nomen in aliis inscriptionibus aliis signis hieroglyphicis exprimi solet.

VI. Sextus rex ap. Eratosthenem est *Sirius*, s. υἱὸς κόρης, ὡς δὲ ἔτεροι ἀβάσαντος, = h. e. *filius pupilli* [*se-iri* vel *si-iri*] vel fascino non tactus, a malo oculo liber. *Oculus* enim Ægyptiis veteribus, id quod Plutarchus docuit, Lepsius ex monumentis comprobavit, *iri*, non *bal*, ut nunc Coptis, est. *Iri* proprie pupilla, quibus fascinus circumferri dicebatur (Cic. ap. Plin. H. N. VIII. 2); quare utraque Eratosthenis interpretatione lectio confirmatur. Sic infra *Mei-iri*, φίλος κόρης ex interpr.

Eratosthenis. Ceterum conferre juvat: *iri* Ægyptiis pupilla; ἴρις Græcis ea oculi pars coloribus distincta circa pupillam, quæ medicis *iris* dicitur: et Latinorum *pupilla* a pupa, ut Græcorum κόρη. » Hæc Bunsenius III, p. 63. In tabula Carnaciana respondet nomen sextum, *SAHURA*. Ita enim, non vero *Amehura*, legendum esse demonstravit Birchius. *Suhor* coptice significat: *fidus canis, sirius*. Quæ cohærere cum *Sirio* Eratosthenis probabile est. Vide Bunsen. II, præfat. p. XII. Nomen *Sahura* repertum etiam ad Gizehianas pyramides, sæpiusque occurrit in muris septemtrionalis ad Abusir sitæ. Itaque pyramis hæc sepulcrum regis fuisse videtur.

Ceterum *Sirius* ex Bunsenii sententia non est nomen regis, sed cognomen; nomen exhibet Manethonianus *Tosertosis*, quod corrigendum in *Sosertasis*. Igitur sextus rex est

Siris-Sesortasis (SeSeRTeSeN) II.

De regni tempore Manetho uno tantum anno ab Eratosthene differt.

VII. Septimus Eratosthenis: *Chnubus vel Gneuros* (i. e. *aurum vel aureus*), filius antecedentis. His quoque cognomen regis continetur. Apud Manethonem septimo loco ponitur *Aches*. Idem, ut videtur, nomen regium est A-A-KEU, quod Lepsius reperit in sepulcro ad pyramides Gizeh (Buns. p. 107). Conferri potest etiam nomen *ASES*, quod quartum est in serie Carnaciana; neque tamen ad nostrum regem referre licet. Quamquam Bunsenius *Asen* istum ad prima dynastiæ nostræ tempora referri mavult, ambiguis tamen usus argumentis. — Jam Eratosthenem et Manethonem etiam hoc loco ita conjungendos putaveris, ut rex septimus fuerit *Aches* cognomine *Chnubos* sive *Gneuros*. Id vero hoc loco non fecit Bunsenius, qui nomen regis Eratosthenici fuisse vult:

Sesertes sive *Sesortasis III*, cognomine *Nub* (aureus); contra *Achen* Man. esse regem, qui una cum *Sesortasi* regnaverit. Sic enim explicari, cur Manetho suo regi tribuat annos 42, dum Eratosthenes non nisi 21 numeret: scilicet Manethonem utriusque regis annos ad unum retulisse *Achen* (v. p. 77). Quæ quidem leviuscula argumentatio est.

VIII. *Ragosis* Eratosthenis explicatur voce ἀρχιράτωρ. Quod interpretamentum docet pro ΠΑΥΩΣΙΣ levissima mutatione scribendum esse ΡΑΩΣΙΣ, Ῥάσωσις. In monumentis scribitur *RASESUR* (ra, *sol, omnium rerum initium; sesur, dominatio*). — Apud Manethonem octavus rex est *Sephuris*. Hic vero sicuti nonus rex alieno loco positus est. Uterque ad initium pertinet dynastiæ quartæ. Contra huc transferendi sunt ex quarta dynastia reges quintus et sextus, *Ratoises* et *Bi-*

cheres, qui manifesto respondent Eratosthenicis. Nomen *Rasesur* insculptum est lapidibus mediæ pyramidum earum, quæ sunt ad *Abusir* (Bunsen. p. 98). Ibi igitur regis sepulcrum. Idem nomen in campo sepulchrali prope pyramides Gizehianas legitur sic: RA-N-SESER. Denique Bunsenius fragmentum possidet signi quod Soserthesen rex (dyn. XII) dedicavit patri, uti inscriptio ejus docet. Nomen vero *patri* in uno signi latere est *An*, in altero *Ra-sesern-n*. Quomodo de his statuendum sit, haud patet, quum varia excogitari possint. Inter ea Bunsenius (p. 70) etiam hoc posuit: intelligendum fortasse esse nostrum regem *Rasesur*,

unum ex Sosertheseni *majoribus*, eumque simul altero nomine vocari AN, quod nomen quintum est in serie Carnaciana. — Regnat Rasosis sec. Erat. annis 13; sec. Man. annis 25. Duplicasse sincerum numerum Manethonem Bunsenius statuit ($25 = 2 \times 12$ an. et * mens.); idemque valere de temporibus regis sequentis, cui Eratosthenes tribuit an. 10, Manetho an. 22. Quamquam causam idoneam hujus duplicationis h. l. desidero.

IX. Nonus rex, *Byres* sec. Erat., *Bicheres* sec. Man. (IV, 6). Alibi nusquam occurrit.

Igitur dynastia tertia juxta dynastiam secundam regnans ex Bunsenii rationibus ita se habet:

BUNSENIUS.	ERATOSTHENES.	MANETHO.	MONUMENTA.	DYNASTIA II MANETHONIS.
1. Sesorchis I.	79 Sesorchis [Momcheiri].	79 Sesochris (II, 8) 48 Cheneres (II, 9) 50 Necherochis (III, 1).	78 ASER. ASERKEPH. USESER-KEF(Uchoreus)	1. Boethos (Bochos). 50 2. Kalechos. 50 3. Binothis 47
2. Toichares fil.	6 Stoichos-Ares.	6 Tychres (III, 2).	7 TeTKeRA.	
3. Sesortosis I.	30 Sesortosis [Gosormies].	30 Sesortasis (III, 3).	29 (Sesorchosis Dicæarch).	
4. Mares-Sesorchis II.	26 Mares.	26 Sesorchis [Mesochris] (III, 4)	17 (Sesor) - KE-U-RA. (Sasychis Diodori. et Herodoti.	4. Tlas. 17 5. Sethenes. 41
5. Soyphis.	20 An-Soyphis.	20 Soyphis (III, 5).	16 CHUFU? AN?	
6. Sirius-Sesortosis II.	18 Sirius.	18 Sesortasis [Tosertasis] (III, 6).	19 SAHURA.	6. Chaires. 17
7. Chneubos-Sesortosis III.	22 Chneubos s. Gneuros.	22 Aches (III, 7).	42 A-A-KE-U.	7. Nephcheres. 23
8. Rasosis.	13 Rasosis.	13 Rasolises (IV, 8).	25 RASESUR.	
9. Bicheres.	10 Byres.	10 Bicheres (IV, 6).	22	
	224	224	265	224

Summa annorum ap. Manethonem Africani est 283. His si subduxeris annos 28 Necherochis, quippe cujus anni in computum ex Bunsenii rationibus venire non possunt, restant anni 255. Hunc vero numerum tamquam summam annorum dynastiae tertiae reperisse Eusebium opinatur Bunsenius p. 112 sq. Scilicet annos 198, quæ sub finem dynastiae ponit Eusebius, non nisi sex posteriorum regum esse statuit; prioribus autem duobus Eusebium sicuti Africanum expresse tribuere annos 28 et 29=57, qui cum an. 198 summam efficiant ann. 255. At hæc arbitraria sunt. Nam Eusebius annos primi et secundi regis minime annotavit, ut Bunsenius putabat. Quare nihil est, quin cum Syncello annos 197 totius dynastiae esse censeamus. Porro Bunsenius in suo laterculo regi quarto pro an. 17 tribuit an. 27 (ut propius ad Eratosthenis numerum accedat an.). Verum hoc si admittis, summa annorum non est 255, sed 265 (Erravit Bunsen. p. 112, computans sic: $214 + 41 = 245$). Igitur

quæ his innitens probare studet p. 113, ea vana sunt.

QUARTA DYNASTIA.

14.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 56, D: Τετάρτη δυναστεία. Μεμφοιτῶν συγγενείας ἐτέρας βασιλεῖς ἦ.

α' Σῶρις ἔτη κθ'.

β' Σοῦφισ ἔτη ξγ' ὃς τὴν μεγίστην ἤγειρε πυραμίδα, ἣν φησιν Ἡρόδοτος (II, 124) ὑπὸ Χέσπος γεγενῆσθαι. Οὗτος δὲ καὶ ὑπερόπτης εἰς θεοὺς ἐγένετο καὶ τὴν ἱεράν συνέγραψε βίβλον, ἣν ὡς μέγα χρῆμα ἐν Αἰγύπτῳ γινόμενος ἐκτησάμην.

γ' Σοῦφισ ἔτη ξς'.

δ' Μενχέρης ἔτη ξγ'.

ε' Ρατοίσης ἔτη κε'.

ς' Βίχερις ἔτη κβ'.

ζ' Σεβερχέρης ἔτη ζ'.

η' Θαμφθίς ἔτη θ'.

Ὀμοῦ ἔτη σοδ' (σοζ' cod. B.)

Ὀμοῦ τῶν δ' δυναστειῶν τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη, αμς' (sc. 769 + 277) κατ' Ἀφρικανόν.

15.

SEC. EUSEBIUM.

SynceLL. p. 57, C: Τετάρτη δυναστεία βασιλέων ἰζ' Μεμφιτῶν συγγενείας ἐτέρας βασιλείας.

Ὡν τρίτος Σοῦφίς, ὁ τὴν μεγίστην πυραμίδα ἐγείρας, ἣν φησὶν Ἡρόδοτος ὑπὸ Χέοπος γεγονέναι, ὃς καὶ ὑπερόπτης εἰς θεοὺς γέγονεν, ὡς μετανοήσαντα αὐτὸν τὴν ἱεράν συγγράψαι βίβλον, ἣν ὡς μέγα χρῆμα Αἰγύπτιοι περιέπουσι. Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδὲν ἀξιομνημόνευτον ἀνεγράφη. Οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτεσιν ὑμη'.

Ὀμοῦ τῶν δ' δυναστειῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀρζέ' (1195 = 747 + 448) κατὰ Εὐσέβιον.

16.

Eusebius Arm. Chr. p. 97 : *Quarta dynastia Memphitarum regum XVII ex alia regia familia, quorum tertius, Suphis, maximæ pyramidis auctor; quam quidem Herodotus (II, 124) a Cheope*

structam ait, qui in deos ipsos superbiebat: tum facti pœnitens sacrum librum conscribebat, quem Ægyptii instar magni thesauri habere se putant. De reliquis regibus nihil memorabile literis mandatum est. Regnatum est annis CCCCXLVIII.

17.

ERATOSTHENES.

SynceLLus Chron. p. 102, A, et p. 104, B :

XV. Θηβαίων Αἰγυπτίων ἰς' ἐβασίλευσε Σαῶφίς, κωμάστης, κατὰ δὲ ἐπίου χρηματίτης, ἔτη κθ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γτιδ'.

XVI. Θηβαίων ἰς' ἐβασίλευσε Σαῶφίς β' (sic codd. A. B; ἐβασίλευσεν Σενσαῶφίς Goar.), ἔτη κζ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γτιμγ'.

XVII. Θηβαίων ἰς' ἐβασίλευσε Μοσχερῆς (1. Μεγχερῆς Buns.), ἡλιόδοτος, ἔτη λα'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γτιο'.

XVIII. Θηβαίων ιη' ἐβασίλευσε Μοσθῆς (Μεγχερῆς β' Buns.), ἔτη λγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γτια'.

XIX. Θηβαίων ιθ' ἐβασίλευσε Παμμῆς, ἀρχωνδῆς (Χαμφρῆς s. Χαφρῆς, ἀρχωνδῆς Buns.), ἔτη λε'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γτιδδ'.

ERATOSTHENES. XV-XIX.	MANETHONIS DYN. IV. a regg. an. 274.	TABULA ABYDI.	MONUMENTA.	HERODOTUS.	DIODORUS.
XV. 1. Saophis I. 29	1. Soris. 29	XII. * * *	CHUFU.	Cheops. 30	Chemmis. 30
XVI. 2. Saophis II. 27	2. Suphis I. 63	XIII. * * F.	CHNEMU-CHUFU.	Chephren. 56	Kephren. 56
XVII. 3. Moscheres. 31	3. Suphis II. 66	XIV. (MEN) (NETER)-KE-RA.	MEN-KE-U-RA.	Mycerinus Cheops f.	Mycerinus Chemmidis f.
XVIII. 4. Mosthes. 33	4. Mencheres. 25	XV. MEN-KE-RA.	NEFRUKERA.		
	5. Ratoises. 22	XVI. NEFRU-KE-RA.	? SCHAUF-RA.		? Chabryes.
	6. Bieheris. 22				
	7. Sebercheres. 7				
XIX. 8. Patames. 33	8. Thamphthis. 9				
	133	234			

Quod attinet summam annorum, patet SynceLLum in fine dynastiae reperisse numerum 277, quem exhibet codex B. Singulorum regum annos computans, summam obtines annorum 284. Hunc numerum tuetur Bœckhius p. 151, quum postulare eum videatur summa annorum quos primo tomo Manetho recensuisse dicitur (vide dyn. XI). SynceLLi annos 277 fortasse ita explicandos esse putat, ut statuamus septimi regis annos septem in codice quodam omissos (284—7=277), postea tamen ex alio codice repositos esse. Ego cum Bunsenio verum numerum habeo an. 274; nam admodum probabiliter Bunsenius censet regi tertio pro

an. 66 tribuendos esse 56 (v. infra). Quo accedit ut hoc modo duabus dynastiis Memphitis tribuantur anni 488 (vid. introductio). Eusebius huic dynastiae reges 17, annosque 448 tribuit. Quod ita Bunsenius explicat p. 129: anni 448=248 (numerus dynast. V) × 203 (numerus dyn. VI.) — 3. Jam quum in nonnullis exemplaribus Eusebii summa dynastiae VI exhibeatur ἑτῶν γ' pro σγ', Eusebium, ait, hominem in his negligentissimum, tanquam quartae dynastiae numerum posuisse, qui continebat annos quintae et sextae dynastiae, exceptis annis tribus, quos sextae dynastiae reliquisset. Igitur dynastiae quartae, de qua agebatur, omnino non rationem

habuisset Eusebius. At tale quid mea sententia non foret viri negligentis, sed qui data opera stupidissimum se exhibere voluisset. — Quomodo res se habeat ipse Eusebius eo indicat, quod dynastiæ quintæ primum regem ponit eum, qui Africano est primus rex dynastiæ sextæ: igitur quarta dynastia etiam reges dyn. quintæ complexus est, reges autem utriusque dynastiæ apud Africanum sunt septemdecim. Totidem Eusebius. De annorum numeris aliter statuere debet. Si primis octo regibus cum Africano dedit annos 274, sequentis dynastiæ regibus relinquuntur anni 174, quum ap. Africanum sint 248. Sed probabilius ita statuit, ut quintæ dynastiæ regibus dederit annos 248, quartæ autem an. 200. Sic enim proxime accedit ad Barbarum, qui, Africanum et Eusebium temere miscens, quartæ dynastiæ tribuit *septemdecim* reges et annos 214; quintæ vero reges 21 (31 suæ quintæ Euseb. dat), annos 258. Diutius tricis hisce inhærere tædet.

De singulis regibus. — I et II. Duos reges postremos dynastiæ tertiæ alieno loco positos ad initium dynastiæ quartæ deducendos esse supra jam monuimus. Nomina sunt:

Sephuris et Kerpheres.

quæ probabiliter Bunsenius p. 127 emendat ita:

Sechuphis, an. 30 }
Knepheres, an. 26 } = 56.

Apud Eratosthenem primi ponuntur:

Saophis I, an. 29 }
Saophis II, an. 27 } 56.

Vides summam annorum eandem esse apud utrumque. In annalibus Ægyptiis notati fuerint: 29 anni, x mens. x et 26 anni, x mens.; quos alter ad 30 et 26, alter ad 29 et 27 annos integros revocare potuit. Quod nomina attinet, *Sesuphis* idem est quod *Suphis*, *Saophis*, *Sophis*, Ægyptiæ *CHUFU*. *Saophis* secundus (*Σενσάωφισ* Goar., ubi syllaba *Σεν* fortasse non orta est ex antecedente *ἐβασίλευσεν*) in monumentis est *CHNEMU-CHUFU*, interdum etiam solum cognomen ponitur *CHNEMU*. Hoc notatur ariete, signo dei Thebani, *Chemu*, *Num*, *Kneph*, *Chnumis*. Vix igitur dubium est quin cognomen regis Manetho expresserit voce *Knepheres*, i. e. *Kneph-re* (rex) s. *Cneph-ré*. Idem nomen apud Herodotum et Diodorum abiit in *Kephren*, quem Herodotus fratrem et successorem dicit *Cheopis*, i. e. *Chufu*. Pro *Cheope* Herodoti Diodorus (I, 63) affert *Χέμμιν*, s. *Χέμιν* s. *Χέμιν* s. *Χέμην*. Id vero perperam fecisse videtur, quum nomina allata item expriment cognomen *Chufu secundi*, ideoque *Chemnis* nomen revera non diversum sit a nomine *Kephren*.

Qui sequuntur apud Manethonem: *Soris* an. 29; *Suphis I*, an. 63; *Suphis II* an. 66; ii non diversi sunt ab antecedentibus, temereque in cumulum h. l. aggesti. Scilicet *Σωρίς* est *Σωφίς*, permutatis literis P et Φ (*); *Σωφίς* vero idem quod *Σαωφίς*. Accedit quod *Soris* anni 29 respondent annis 29 *Saophis* primi ap. Eratosthenem. *Suphis II* ap. Man. habet annos 66. Sed recte, puto, Bunsenius reponi jubet 56: nempe comprehenduntur hoc numero anni regis utriusque. Quod jam ante Manethonem factum esse probat Herodotus, quem in his sequitur Diodorus, qui *Cheopi* tribuit annos 50, *Kephreni* vero annos 56. Accedit quod si pro 66 numeraveris 56, summa annorum dynastiæ IV est 274, uti esse debet. De annis 63 *Suphidis I* quod dicam nihil habeo, nisi quod idem numerus successoribus *Suphidum*, *Menecheri*, datur. Fortasse igitur hinc translatus est. Ceterum quum *Cheops* et *Cephren* ab Herodoto et Diodoro fratres fuisse dicantur, vel inde patet Manethonis numeros (56 × 63 = 119) genuinos esse non posse. Idem dixeris de Herodoteis. Atque ipsi veteres hoc sensisse videntur; nam refert Diodorus (I, 64,) secundum nonnullos *Chemmi* successisse non fratrem *Cephrenen*, sed filium *Chabryen*. Cf. Bœckh. p. 213.

Fratres istos pyramides duas maximas struxisse nota res est. Atque maximam quidem rex primus (*Cheops*, *Chemmis*), secundam magnitudine rex secundus (*Cephren*) ædificasse dicitur tum apud Herodotum tum apud Diodorum. Verum quum in lapidibus pyramidis maximæ semel tantum nomen *Chufu* (**), idque juxta alterum nomen *Chnemu-chufu*, hoc autem sæpissime (vel *Chnemu-chufu* vel *Chnemu*) pictum legatur, hinc colligit Bunsenius pyramidem maximam esse secundi, minorem primi regis. Quid Manetho statuerit discernere non ausim. Assignat ille quidem pyramidem maximam *Suphidi* primo, sed quum idem nomen paullo variatum sit antecedentis regis, non liquet an non huic pyramidem secundam assignarit, cujus mentionem excerptores omittere poterant. Huc accedit quod Manetho hoc loco contra Herodoti sententiam disputasse videtur, uti indicant verba *ἦν φησιν Ἡρόδοτος ὑπὸ Χέοπος γεγονέναι*. Minime enim probabile est eum reprehendisse Herodotum propterea quod *Cheopem* appellaverit, quem *Su-*

(*) *Σωφίς* pro *Σωρίς* scribendum proponit Robert Fruin. *Manethonis Reliquiæ*. Dissertatio inaugural. Lugdun. 1847. p. 146.

(**) *Chufu* nomen etiam in sepulcris *Saniet* loci Lepsius (*Preuss. allgem. Zeitung*, 1840. N° 40 *Beilage*) reperit, uti Bœckhius notavit p. 212, simul de his nominibus laudans Rosellini *Mon. stor.* tom. 1, 126. II, 250, et Ideler. *Hermapion* p. 224.

phin Manetho, *Chufu monumenta Ægyptiaca* vocant. Sensus loci fortasse hic fuit: Pyramidem maximam ædificavit secundus rex dynastiæ, non vero primus, quem Cheopem Herodotus vocat. Cf. Bunsen. p. 136. Sed hæc incertissima sunt, fierique potuit ut reprehenderetur Herodotus quod Cheopem Trojanis temporibus posteriorem posuisset. — Ceterum Bunsenius p. 161 statuit pyramidem maximam a Chnemu-chufu imperfectam esse relictam, ad finem vero opus perductum a *Chafra* rege hujus dynastiæ postremo. Vide infra. — Mirum denique est quod pyramidis maximæ exstructorem, quem Herodotus et ipse Manetho deorum contemptorem fuisse dicunt, Manetho nihilominus τὴν ἱερὰν συγγράψαι βίβλον tradit. Melius hæc in sequentem regem Mencheren, virum sanctissimum, quadrarent. Eusebius rem explicat verbo μετανοήσαντα, e suo, opinor, penu, sicuti etiam quæ sequuntur apud Africanum ἦν ὡς μέγα χρῆμα ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενος ἐκτιθάμην perperam mutavit. Si non omnia, postrema saltem (ἦν... ἐκτιθάμην) a seriore quodam homine assuta sunt; num vero ab Africano, an ab antiquiore aliquo, parum liquet.

III et IV. Sequuntur apud Eratosthenem *Moscheres* et *Mosthes*. In iis latent duo reges ejusdem nominis Mencheres I et II, uti patet ex comparata tabula Abydena. Manetho non nisi unum Mencherem memorat, sed huic uni tot fere annos (63) tribuit quot Eratosthenes dat utrique (31+33=64). — *Mencheres* I in tabula Abydena loco decimo quarto (*) scribitur ita: NETER* KE-RA. Unum signum, quod excidit, supplevit Bunsenius scribens *Men-kerā*. *Neter* (i. e. *deus*) cognomen est quod sæpius defunctis regibus tribui solet (ut: *neter-na*, *deus magnus*, *neter-nefra*, *deus bonus*); *Mencheres* vero meruit, propterea quod post duos reges impios ipse se justissimum præbuit et de Ægyptiis optime meritus est. Nam talem fuisse tradunt Herodotus II, 129, ubi Μυκερῖνος rex nominatur, et Diodorus I, 64, 6, ubi Μυκερῖνος ἢ Μεγχερῖνος. Uterque scriptor filium Cephrenis perhibent. Quanto honore apud Ægyptios fuerit, etiam inde apparet,

(*) Rex decimus quartus Eratostheni est decimus septimus. Non longe alter ab altero recedit; recedit tamen. Differentia vero explicari potest. Nempe quum tabula ad Abydenam pertineat, quæ urbs fuit regia stirpis Thiniticæ, consentaneum est auctorem post primam dynastiam Thiniticam non posuisse Memphiticam primam, sed quæ juxta hanc regnavit, Thiniticam secundam. Igitur si primæ sicuti Eratosthenes dedit reges quinque, alteri vero, sicuti Manetho, septem, duodecim regnis idem spatium explevit, quod apud Eratosthenem est regum quattuordecim. Itaque nostra dynastia inciperet a rege XIII, qui antecessor est *Menceræ*, adeo ut non nisi unum *Chufu* (cujus nominis vestigium inest in superstitē F) numerare auctor potuisset. Vide Bunsen. p. 130 sq.

quod nomen ejus in precibus Ægyptiorum occurrit, testante Lepsio (*Todtenbuch*, sect. 64). Cf. Bunsen. p. 133. — Hic igitur Mycerinus sive Menchres, uti Græci auctores referunt l. l., pyramidem exstruxit quæ magnitudine est tertia, lapidum vero magnificentia atque arte structuræ omnium pulcherrima. Sarcophagum in ea ipsumque regis cadaver reperit Vyse, Anglus celeberrimus. Nunc rex in Britannia jacet. Loculi operculo quæ inscripta leguntur, ex libro Bunsenii p. 171 verto verbotenus, « Osiris (*beate*) rex MENE U-RA, in æternum vivens, cœlitus-oriunde, fili Netpe (*Neith, Rheæ, deæ*), prosapia matris (sc. *deorum*), a Seb (*a Saturno*) amate! Extendere velit se mater tua Netpe supra te: nomine suo, quo cœlum pandere dicitur, **** ostendens te deo [*debellatori*] impurorum tuorum inimicorum: rex MENE U-RA, vivens in æternum. » Ceterum vide: *Éclaircissements sur le cercueil du roi Mycerinus, traduits de l'Anglais et accompagnés de notes par Lenormant. Paris 1839.*

— Mycerinus tamen non ad finem perduxit pyramidem, teste Diodoro I, 64, 7: Οὗτος ἐπιβαλόμενος τρίτην κατασκευάζειν, πρότερον ἐτελεύτησεν ἤπερ τὸ ἔργον ἔλαβε συντέλειαν. Idque rationes architectonicæ ipsius operis comprobare videntur. V. Bunsen. p. 171 sqq., qui perfecisse eam statuit Nitocridem, dynastiæ sextæ reginam postremam. Hanc enim Manetho tertiam pyramidem exstruxisse tradit.

Prope eam sitæ sunt parvæ pyramides tres, quarum in media item exstat nomen *Menkeura* lapidi insculptum. Quare Bunsenius statuit hoc esse sepulcrum *Mencheris II*. Diodorus l. l. de parvis istis pyramidibus refert hæc: Ταύτας δὲ φασὶ τοὺς προειρημένους τρεῖς βασιλεῖς ταῖς ἰδίαις κατασκευάσαι γυναῖξιν. Ac nescio num nomen regium sufficiat, ut mediam pyramidem non uxori *Mencheris* primi, sed regi *Mencheri II* exstructam esse merito statuamus.

Qui post *Mencherem* in Manethonis laterculis ponuntur 5. *Ratoises* et 6. *Bicheres*, ad dynastiam antecedentem (III, 8 et 9) pertinent. — Deinceps venit *Sebercheres*, quod nomen Lepsius (v. Bunsen. p. 128) mutat in *Nephercheres* (uti est in dyn. V, 3). Respondet in tabula Abydena NEPHRU-KERA. Nihil de eo Eratosthenes. Verum quum sæpius hoc nomen redeat in dynastia quinta Elephantinorum, probabile est jam dynastiæ quartæ temporibus unum ex stirpe Elephantina juxta Memphitas postremos regnasse.

V. Ultimus rex ap. Erat. *Pammes*, ap. Man. *Thamphthis*. His indicari Bunsenius dicit (p. 122) nomen regium, quod ad pyramides repertum est sæpiusque occurrit, ut in sepulcro quod ad architectum hujus regis pertinere dicitur (v. Lepsius

Denkmäler tab. VIII), *CHA-F-RA*; græce: *Chaphres*, *Chaphris*, et cum augmento neogræco: *Champhres*, *Champhris*. Itaque pro ΠΑΜΜΗC fuisse ΧΑΜΦΡΗΣ vel etiam ΧΑΒΡΥΗΣ, ΧΑΒΡΗΣ; apud Manethonem autem pro ΘΑΜΦΘΙC vel ΓΑΜΦΡΙC vel ΘΑΜΦΡΙC. Nomen Ægyptium significare verbotenus: *dominatio ei, sol*; satis cum his quadrare Eratosthenis interpretationem ἀρχόνδης, vel potius ἀρχώνδης, quod formatum sit uti Χαρώνδης. De regni annis magnus dissensus. Eratosthenes ponit annos 35, Manetho annos 9, vel, si Nephercheris anni septem adnumerare velis, an. 16. Sin fortasse pro 9 olim fuerint 29, Manetho et Eratosthenes optime concinerent, summaque apud utrumque foret annorum 155. — Ceterum nomini *Chafra* adjungi solent duo signa hieroglyphica; primum sonat *ær*, i. e. *magnus*, alterum est pyramis. Sensus est, sec. Bunsenium (p. 137), non *pyramis magna*, sed *magnus pyramidis*. Igitur *Chafra* rex unam duarum pyramidum maximarum ædificasse videtur. At hos jam *Chufu* fratribus assignavimus. Quare Bunsenium pyrami-

dem maximam a Chnemu-chufu imperfectam relictam a Chafra exædificatam statuit; maximi autem de hoc momenti esse verba Diodori, ubi dicat: « Secundum alios hic (sc. Chabryes, filius Chemmidis) pyramidem maximam extruxit; » nam *Chabryen* eundem procul dubio esse atque *Chafra*. Contra hoc moneo parum accurate testimonium Diodori adhiberi. Verba sunt (I, 64, 1): Τούτου (sc. Chemmidis qui pyr. maximam ædificavit) διεδέξατο τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Κεφρὴν καὶ ἤρξεν ἔτη ἕξ πρὸς τοὺς πεντήκοντα. Ἐνιοὶ δὲ φασὶν οὐκ ἀδελφόν, ἀλλ' οὐδὲν παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν ὀνομαζόμενον Χαβρύην. Συμφωνεῖται δὲ παρὰ πᾶσιν, ὅτι ζηλώσας ὁ διαδεξάμενος τὴν τοῦ προβασιλεύσαντος προαίρεσιν κατεσκευάσε τὴν δευτέραν πυραμίδα. τῷ μεγέθει πολὺ λειπομένην. Quæ quum ita sint, rectius alii atque ipse olim Bunsenius statuerunt Chabryen Diodori atque *Chafra* nomen Ægyptium non diversum esse a *Cephrene*, *Kæphere*, *Chemnu-Chufu*.

Igitur rationes dynastiæ quartæ sec. Bunsenium hæ sunt:

ERATOSTHENES.		MANETHO.		MONUMENTA. (Auctores græci.)
XV. 1. Saophis I.	29	III. 8. Sechuphis.	30	CHUFU. (<i>Cheops</i> .)
XVI. 2. Saophis II.	27	III. 9. Knepheres.	26	CHNEMU-CHUFU. CHNEMU. ? SCHAF-RA.
		[IV, 1. Soris 28.]		(<i>Cheops. Cnephres. Knephres. Chnemis</i> .)
		[IV, 2. Sophis I, 63.]		
		[IV, 3. Sophis II, 66.]		
XVII. 3. Mencheres I.	31			NETER MENKE-RA. (<i>Mycerinus. Menkerinus</i> .)
XVIII. 4. Mencheres II.	33	IV. 4. Mencheres.	63	MEN-KE U-RA.
		IV. 7. Nepercheres.	7	NEFRU-KE-RA.
XIX. Champhres.	35	IV. 8. Thamphris. (29?)	9	? SCHA F-RA. (<i>Chabryes</i> .)
	155		(155?) 135	

QUINTA DYNASTIA.

18.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 57, D: Πέμπτη δυναστεία βασιλέων ἡ ἕξ Ἐλεφαντίνης.

- α' Οὐσερχέρης ἔτη κη'.
- β' Σεφρῆς (Σνέφρης Buns.) ἔτη ιγ'.
- γ' Νεφερχέρης ἔτη κ'
- ε' Χείρης ἔτη κ'.
- δ' Σισίρης ἔτη ζ'.
- ς' Ραθούρης ἔτη μδ'.
- ζ' Μενχέρης ἔτη θ'.
- η' Τανχέρης (Τατχέρης corr. Lepsius) ἔτη μδ'.

θ' Ὀννος (Ὀθνος cod. A.) ἔτη λγ'.

Ὀμοῦ ἔτη σμη'. Γίνονται σὺν τοῖς προτεταγμένοις, αμς' ἔτεσι τῶν τεσσάρων δυναστειῶν ἔτη, αςζδ' (1294 = 1046 + 248).

19.

SEC. EUSEBIUM.

Syncellus p. 58, D: Πέμπτη δυναστεία βασιλέων τριάκοντα ἑνὸς ἕξ Ἐλεφαντίνης. Ὡν πρῶτος Ὀθόης. Οὗτος ὑπὸ τῶν δορυφόρων ἀνηρέθη.

Ὁ δὲ δ' Φίωψ ἑξαέτης ἀρξάμενος ἐβασίλευσε μέχρις ἑτῶν ἑκατόν. Γίνονται οὖν σὺν τοῖς προτεταγμένοις, αρδέ' ἔτεσι τῶν τεσσάρων δυναστειῶν, αςζέ'. (1295 = 1195 + 100).

Eusebius Chr. p. 97: Quinta dynastia regum

XXXI Elephantinorum, quorum primus Othius, qui a satellitibus suis occisus est. Quartus Phiops, qui regiam dignitatem a sexto ætatis anno ad centesimum usque tenuit.

Quos Eusebius memorat Othoen et Phiopem reges pertinent ad dynastiam sextam; nostræ dynastiæ reges Eusebius quartæ dynastiæ accensuerat (v. supra). In sexta sua dynastia unam Nitocridem memorat, quæ ap. African. sexta et postrema est dyn. sextæ. Itaque Eusebius quintæ dynastiæ adscripsit reges dynastiæ sextæ quinque; vel, si Mendesuphidis annum unum omisit, reges priores quat-

tuor, i. e. Δ'; hinc oriundos dicas reges Λ' et Α', et deinde ΛΑ' quos reperit Syncellus, qui tamen eo ineptum se præbet, quod Phiopis annos centum tamquam summam annorum totius dynastiæ computavit. Nihil ejusmodi in Eusebio Armeniaco. Summa dynastiæ quintæ et sextæ recte ponitur in fine dyn. VI. Turbæ istæ in divisione dynastiarum nescio qua festinatione vel quo casu acciderint.

Quod Africanum attinet, singuli numeri dant summam an. 218. Verus numerus est an. 248. In numero regis vel quarti vel septimi litera λ' excidisse videtur, monente Bœckhio p. 175.

MANETHONIS DYN. V.	PAPYRUS TURINENSIS.	MONUMENTA.	TABULA ABYDENA.
1. Usercheres. 28		U-SESER-KEF.	XVII. NEFRU-KERA NEBI.
2. Snephres. 13		SNEFRU.	XVIII. TET-KE-RA-MA...
3. Nephercheres. 20		NEFRU-KE-RA.	XIX. NEFRU-KERA CHENTU.
4. Sisires. 7			XX. MER-EN-HER.
5. Cheres. 20			XXI. SNEFRU-KE.
6. Rathures. 44			XXII. RA-EN-KE.
7. Mencheres. 9	MER-EN-HER. 8		XXIII. NEFRU-KE-RA REREL.
8. Tatcheres. 44	TET. 38		XXIV. NEFRU-KE...
9. Onnos. 33	UNAS. 30	UNAS.	XXV. NEFRU-KE-EN-SEB-PEPI.
(248) 218			
VI. 1. Othoes. 30			XXVI. SNEFRU-KE-ANNU.
248			

Eratosthenes Elephantinos reges non recenset in Canone chronologico; nam qui proxime apud eum sequitur, caput est Memphiticæ dynastiæ sextæ. Unde colligitur Elephantinorum dynastiam juxta Memphitas regnasse in Ægypto superiore. Monumenta e quibus nomina adscripsimus, vide apud Lepsius II, 1. — Eorum primum U-SESER-KEF aperte respondet Usercheri Manethonis. Quamquam dubitari possit, num recte ad Elephantinos reges referatur, quum non in superiore Ægypto, sed prope Gizehianas pyramides repertum sit. — Secundus rex in Manethonianis laterculis dicitur Sefhres; quod nomen in Snefres mutandum esse suasit SNEFRU, qui octavus est in tabula Carnaciana. — Tertii regis nomen, Nephercheres, jam inter Memphitas dyn. quartæ ap. Manethonem vidimus; sed ibi quoque nulla ejus ap. Eratosthenem mentio. Quare isto Nephercheris regno initium quoddam vel prælium divisionis regni Ægyptiaci argui videbatur. Quamquam hoc non adeo firmum esse, atque Nephercheren dynastiæ quartæ

omnino sejungendum ab Elephantinis regibus inde fortasse concludas, quod nomen ejus in pyramidum campo repertum sit, in eoque litera R exprimaturo oculo (iri), cujus loco os (ro) exhibent ejusdem nominis inscriptiones, quæ in superiore Ægypto reperiuntur. — De quarto, quinto et sexto rege omnis fides est apud unum Manethonem. Contra postremi reges tres eorumque series egregie firmantur papyro Turinensi, ex quo pro TATXEPHΣ (sic enim græce debebat scribi pro Ταχέρης) lenissima correctione Lepsius scripsit TATXEPHΣ. Ab Onno, rege postremo, monente Bunsenio, non diversus est Othoes, vel uti Eusebius scribit Othios, quem Manetho vel ejus excerptores primum ponunt sequentis dynastiæ: nam nomen simile est atque numerus annorum idem plane, cum eo, quem Onno tribuit papyrus Turinensis, atque optime in postremum dynastiæ regem cadunt, quod de Othoe annotavit Manetho: δς ὑπὸ τῶν δορυφόρων ἀνηρέθη.

Nomina tabulæ Abydenæ etsi lacera ex parte

eadem cum Manethonianis, ex parte similia ejusdemque familiae esse apparet. At series eorum non respondet. Videtur itaque auctor ejus non id egisse ut regum successiones consignaret, sed ut genealogicam seriem familiae cujusdam principum, ex quibus nonnulli etiam reges esse poterant, exhiberet. Argumenta hujus sententiae ipsa signa hieroglyphica suppeditant, de quibus pluribus disputat Bunsen. p. 188 sq.

SEXTA DYNASTIA.

20.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 58, B: Ἐκτη δυναστεία βασιλέων ἐξ Μεμφιτῶν.

α' Ὀθώης (Ὀθώης A., Ὀθώης Goar.) ἔτη λ', ὅς ὑπὸ τῶν δορυφόρων ἀνηρέθη.

β' Φιδὸς ἔτη νγ'.

γ' Μεθουσοῦφιδος ἔτη ζ'.

δ' Φίωψ, ἐξαέτης ἀρξάμενος βασιλεύειν διεγένετο μέχρι ἐτῶν ρ'.

ε' Μενθεσοῦφιδος ἔτος ἐν.

ς' Νίτωκρις, γεννικωτάτη καὶ εὐμορφοτάτη τῶν κατ' αὐτὴν γενομένη, ξανθὴ τὴν χροιάν, ἢ τὴν τρίτην ἤγειρε πυραμίδα, ἐβασίλευσεν ἔτη ιβ'.

Ὀμοῦ ἔτη σγ'. Γίνονται σὺν τοῖς προτεταγμένοις ἀσζδ' τῶν ε' δυναστειῶν ἔτη αὐγ' (1497. 1294+203).

21.

SEC. EUSEBIUM.

Syncellus p. 58, D: Ἐκτη δυναστεία.

Γυνὴ Νίτωκρις ἐβασίλευσε τῶν κατ' αὐτὴν γεννικωτάτη καὶ εὐμορφοτάτη, ξανθὴ τε τὴν χροιάν ὑπάρξασα, ἢ καὶ λέγεται τὴν τρίτην πυραμίδα ὠκοδομηκέαι.

Οἱ καὶ ἐβασίλευσαν (ἢ καὶ ἐβασίλευσεν *margu*) ἔτη τρία· ἐν ἄλλῳ σγ' (sic Euseb. Arm.).

Γίνονται σὺν τοῖς προτεταγμένοις ἀσζε' τῶν πέντε δυναστειῶν ἔτη αὐζή'. (1498, i. e. 1295+203).

Addit Syncellus: Σημειωτέον ὅπως ἐβασίλευσεν Ἀφρικανοῦ λείπεται ἀκριβείας ἐν τε τῇ τῶν βασιλέων ποσότητι καὶ ταῖς τῶν ὀνομάτων ὑφαιρέσει καὶ τοῖς χρόνοις, σχεδὸν τὰ Ἀφρικανοῦ αὐταῖς λέξεσι γράφων.

Euseb. Chron. p. 97: *Sexta dynastia. Femina quaedam Nitocris regnavit, omnium ætatis suæ virorum fortissima et mulierum formosissima, flava rubris genis. Ab hac tertia pyramis excitata dicitur, speciem collis præ se ferens. Ab his quoque regnatum est annis CCIII.*

22.

ERATOSTHENES.

Syncellus Chronogr. p. 104, C:

XX. Θηβαίων κ' ἐβασίλευσεν Ἀπάππους, μέγιστος. Οὗτος ὡς φασι παρὰ ὕραν μίαν ἐβασίλευσεν ἔτη ρ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γυξθ'.

XXI. Θηβαίων κα' ἐβασίλευσεν Ἐχεσκοσοκάρρα (sic B. ἐχεσκὸς δκάρρας A. Ἀχεσκὸς Ὀκάρρας Goar;*** σχετικὸς ὡς Ἄρης Bunsen.), ἔτος α'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γφξθ'.

XXII. Θηβαίων κβ' ἐβασίλευσε Νίτωκρις (νιτροκίς B), γυνὴ ἀντὶ τοῦ ἀνδρός, ὃ ἐστὶν Ἀθηναῖα νικαφόρος, ἔτη ς'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γφο'.

De Eusebio reges dynastiæ sextæ in duas dynastias distribuente jam monuimus. Summa annorum eadem atque ap. Africanum et Barbarum, ubi: *Othoi* (i. e. Ὀθίου) *et aliorum annos CCIII.*

Primum regem Othoen relegavimus ad finem dynastiæ antecedentis. Secundus et tertius iidem sunt atque quartus et quintus. Restant reges tres, qui optime respondent Eratosthenicis:

ERATOSTHENES.		MANETHO.		MONUMENTA. (tab. III Leps.)
XX. Apappus.	100	4. Phiops.	100	MERI MERINA PEPI. APEPI.
XXI. [Menthuophis].	1	5. Menthesuphis.	1	MENDU-ATEP.
		[2. Phios 53.]		
		[3. Methusuphis 7.]		
XXII. Nitocris.	6	6. Nitocris.	12	
	107		113	

I. *Apappus* sec. Eratosthenem significat ὁ μέγιστος, quod ægyptiace sonat: *pi-ape* vel *pape*; hinc quomodo fieri potuerit *phi-ops* et cum præfixo *apappus* facile intelligitur; quo accedit quod præfixum istud exhibet etiam papyrus Sallieri (nunc in

Museo Britannico), ubi nomen scribitur *apepi*. — Quod de centum regni annis traditur, nihil offensionis habere Bunsenius censet; annos 53 quos alteri Phiopi tribuit anetho, fortasse de annis, quibus successor una cum patre vel avo Phiope

regnaverit, intelligendos esse; hunc deinde solum regnasse per unum annum, ut cum Eratosthene tradit Manethon; sin præterea Manetho iterum ponat Menthuophin cum *annis septem*, hunc numerum ex annalibus fluxisse, in quibus Menthuophidi annumerati sint anni sex, per quos sec. Eratosthenem mariti loco regnaverit uxor Nitocris. Minus ingeniose sed verius dixeris dynastiam sextam, sicuti alias complures, ex diversis regum laterculis esse conflata. Ceterum in monumentis memoratur Apappi (*Pepi-merina*) regni annus decimus sextus, Mendesuophidis (*Mentuatep Ranebter*) annus secundus: postremum non officit Eratosthenis computo, si Menthesuphin per annum et aliquot menses regnasse statuamus. In tabula Carnaciana *Pepi* nomen est decimum; nonum est rex *Mer-n-ra*, quod una cum *Pepi* et *Nephru-ker*a etiam in alio monumento legitur (v. Buns. p. 197). — In tabula Abydena nihil est, quod cum Eratosthenis et Manethonis regibus componi possit. — Monumenta, quæ *Pepi* nomen exhibeant, quum per totam fere Ægyptum usque ad Silsilin sparsa occurrant, intelligitur utramque regiam, Memphin atque Thelas, in potestate Memphiticæ dynastiæ fuisse et exiguam tantum ditionem Elephantinis regibus posse relinqui. — Apud Græcos auctores nulla Apappi vel Phiopis mentio, si exceperis locum Plinii H. N. XXXVI, 8, 67: *Sunt et alii duo (obelisci), unus a Zmarre* (l. *Zmante*, i. e. *Ismande* Buns.), *alter a Phio* (sic cod. Bamberg.; vulgo: *alter Raphio*). Bunsenius statuit regem nostrum sub alio nomine notum fuisse, id quod tanto facilius acciderit, quum præter nomen familiaræ (*Pepi*), reges inde ab his fere temporibus regium nomen separatim exhibere soliti sint. Hoc vero quum nostro regi sit *Meri*, inde Græcos fecisse *Mærin*. Iis innitens Bunsenius omnia quæ de Mæride ejusque operibus apud Herodotum, Diodorum, Strabonem narrantur, ad Phiopem refert (p. 198—236). Idem tamen in præf. p. VI quam incerta hæc sint ipse bene sensit. Lepsius ad eorum sententiam accedit, qui Mæridem regem fictum putant a lacu Meri (i. e. *exundationis*).

II. Secundus rex qui ap. Man. scribitur *Melhusuphis* et *Menthesuphis*, i. e. Manethonis *Menthusuphis* vel, ut mavult Bunsenius, *Menthuophis* (ut *Amenophis* pro ægypt. *Amen-atep*) in monumentis una cum *Pepi* memoratur nomine: *Mentuatep*, i. e. *Mandu* (deo) *adhærens*. Quod nunc apud Eratosthenem legitur *Ἐχθεκοσοκάρας* aperte corruptum est. Lepsius et Bunsenius excidisse putant nomen *Menthesuphis*, ea autem quæ nunc leguntur nihil nisi nominis interpretationem continere. Atque Bunsenius quidem ita III, p. 64: « De deo

Mandu, *Mantu*, ait, multum est disputatum; Wilkinson. optime monuit appellari hunc deum in inscriptionibus *ultorem in hostes*, quod unice cum Martis natura convenit. Verisimile est igitur Eratosthenis interpretationem vocem Ἄρης continuisse. *Atep* Coptis *clausus, servatus*; potuit ergo Eratosthenes nominis vim ita reddere, ut cohibendi naturam, quæ et Martis est propria et *claudendi* notioni proxima, exprimeret. Quare, literarum premens vestigia, difficillimum locum sic restituo: *σχετικὸς ὡς Ἄρης, adhærens, cohibens quemadmodum Mars*. Ita Plutarchus De Is. et Os. c. 61 Typhonis nomina Ægyptiaca βίαιόν τινα καὶ κωλυτικὴν ἐπίσχεσιν ait significare, sicut paullo ante (c. 49) dixerat: *σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθεξιν ἢ κώλυσιν.* »

III. *Nitocris* i. e. *Neith-óker*, *Minerva victrix*. Nomen in monumentis antiquis non obvium. In inscriptionibus, quæ ad dynastiam XXVI pertinent, memoratur Nitocris uxor Psammetichi I et Nitocris filia Psammetichi II, uti ex Rosellino monet Bœckh. p. 215.

Nostra Nitocris tertiam pyramidem extruxit, i. e. sec. Bunsenium, eam quam Mycerinus cœperat, ad finem perduxit. Nota est de Nitocride narratio Herodotea (II, 100). Græci mulierem istam rosea facie pulehram pyramidisque exstructorem nominarunt *Ῥοδώπιδα*. V. narrationes Herodoti II, 134 (et quos ibi laudat Bæhr.) et Strabonis XVII, p. 808. Cf. Bunsen. p. 237. Num commune ei aliquid sit cum Nitocride Babylonia, altioris est indaginis. Quod ad verba Eusebii *Arm. pyramis. speciem collis præse ferens*, quæ in græcis non leguntur, ea vere Eusebiana, sed ab interprete male intellecta esse censet Bunsenius. « Tertia pyramis, ait, altiori in loco collocata est. »

DYNASTIA SEPTIMA.

23.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 58, C: Ἐβδόμη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων ὁ, ὁ ἐβασίλευσαν ἡμέρας ὁ.

24.

SEC. EUSEBIUM.

Syncell. p. 56, A: Ἐβδόμη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, ὁ ἐβασίλευσαν ἡμέρας οὐ. (ὁθ' fragm. 32).

Eusebius Chron. p. 97: *Septima dynastia Memphitarum V regum, qui annis (sic) LXXV dominati sunt.*

Exc. Barbara hanc dynastiam omittunt. Quod

Armen. pro diebus numerat annos, scioli est mutatio. Reges quinque cum Eusebio, non septuaginta cum Africano numerandos esse fere omnes statuerunt, qui antiqua hæc ad veræ historiæ probabilitatem componere student. Ac Bunsenius quidem ita rem explicat ut ex litera ε' ex parte deleta apud Africanum evaserit litera ο'. Nihil dubito, quin Eusebius sicuti Africanus statuerit certum numerum regum regnasse per eundem numerum dierum. Itaque pro ε' potius fuerit οε' (75). Idque eo comprobatur quod hoc tantum modo erui possint reges 192, quos primo tomo a Manethone recensitos esse Eusebius tradit (8. 9. 8. 17. 31. 75. 5. 4. 19. 16=192). — Ceterum quum vel quinque reges vix per 70 dies regnarint, Bunsen. ex numero κζ', qui regum est sequentis dynastiæ, assumit literam κ', ideoque dynastiæ tribuit: annos 20, dies 70. Porro quum alias Manetho Africani dies numerare non soleat, hoc tamen loco propterea id factum esse, quod unus e regibus hujus dyn. per 70 tantum dies regnasset. Quæ quanti facienda sint, tu videas. — Ceterum Bœckhius in annorum computatione pro diebus 70 posuit annum, quoniam sic demum conflari possit summa annorum 2300, quot in primo libro Manetho enumerasse dicitur. — Quodsi veræ historiæ colore tradita illuminare velis, cogitare licet post mortem Nitocridis ἀναρχίαν obtinuisse per dies 75, quibus magnus principum numerus regnum appetiissent.

OCTAVA DYNASTIA.

25.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 58, C : Ὀγδόη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων κζ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρμς'. Γίνονται σὺν τοῖς προτεταγμένοις ἔτη, αχλθ' τῶν ὀκτώ δυναστειῶν.

26.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 59, A : Ὀγδόη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ἑκατόν. Γίνονται σὺν τοῖς προτεταγμένοις ἔτη ἀφ' ἧ' τῶν ὀκτώ δυναστειῶν. (Male his junguntur quæ sequuntur ap. Sync. : κατ' Ἀφρικανόν. Patet hæc esse inscriptionem eorum, quæ sequuntur de dyn. IX.)

Eusebius Chron. : *Octava dynastia Memphitarum IX* (ita textus; margo : XIX) *regum, quorum dominatio annos centum occupavit.*

Apud Africanum si numeraveris annos 146, summa annorum foret 1643 (1497+146); Syncellus supputat an. 1639. Igitur dynastiæ VIII tribuit an. 142. Atque hoc pro vero habendum esse

censet Bœckh. p. 154. Apud Euseb. Arm. *novem reges ponuntur pro quinque. Per errorem ut videtur Θ permutatum cum E. Similiter fr. 32 ap. Syncellum ΟΘ' pro ΟΕ'. Barbarus : Similiter aliorum quattuordecim annos CXL. Anni centum Eusebii tum in hac tum in sequente dynastia scriptoris negligentiae debentur. Bunsenius pro κζ' regibus arbitrio suo numerat ζ'.*

NONA DYNASTIA.

27.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 59 B : Ἐνάτη δυναστεία Ἡρακλεοπολιτῶν βασιλέων ιθ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη υθ'. ὧν ὁ πρῶτος Ἀχθόης, δεινότατος τῶν πρὸ αὐτοῦ γενόμενος τοῖς ἐν πάσῃ Αἰγύπτῳ κακὰ εἰργάσατο, ὕστερον δὲ μανία περιέπεσε καὶ ὑπὸ κροκοδείλου διεφθάρη. Pro υθ' Bunsenius vellet σθ' (207).

28.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 60, A : Ἐνάτη δυναστεία Ἡρακλεοπολιτῶν βασιλέων τεσσάρων, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ἑκατόν. ὧν πρῶτος Ἀχθίης (sic cod. B., vgo Ἀχθος), δεινότατος τῶν πρὸ αὐτοῦ γενόμενος, τοῖς ἐν πάσῃ Αἰγύπτῳ κακὰ εἰργάσατο, ὕστερον δὲ μανία περιέπεσε καὶ ὑπὸ κροκοδείλου διεφθάρη.

Euseb. Chron. p. 97 : *Nona dynastia Heracleopolitarum IV regum, annis C. Horum primus Ochitois sævissimus regum fuit, qui sibi præcesserant, universamque Ægyptum diris calamitatibus affecit. Idem denique vesania correptus est et a crocodilo peremptus.*

Excerpta Barbara l. l. numerant regum viginti (pro undeviginti) annos 409.

DECIMA DYNASTIA.

29.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 59, B : Δεκάτη δυναστεία Ἡρακλεοπολιτῶν βασιλέων ιθ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπε'.

30.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 60, B : Δεκάτη δυναστεία Ἡρακλεοπολιτῶν βασιλέων ιθ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπε'.

Euseb. Chron. p. 97 : *Decima dynastia Heracleopolitarum XIX regum annis CLXXXV* (187 Samuelis). Excerpt. Barb. l. l. numerant 7 regum annos 204.

UNDECIMA DYNASTIA.

31.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 59, C : 'Ενδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ις', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη μγ'. Μεθ' οὗς

Ἀμμενέμης ἔτη, ις'.

Μέχρι τοῦδε τὸν πρῶτον τόμον καταγέχοι Μανεθῶ. Ὁμοῦ βασιλεῖς ρζβ', ἔτη βτ', ἡμέραι ο'.

32.

SEC. EUSEBIUM.

Syncellus p. 60, B : 'Ενδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ις', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη μγ'. Μεθ' οὗς Ἀμμεμένης ἔτη ις'.

Μέχρι τοῦδε τὸν πρῶτον τόμον καταγέχοι δ Μανεθῶ. Ὁμοῦ βασιλεῖς ρζβ', ἔτη βτ', ἡμέραι οθ' (scr. οε', ut fr. 24.)

Eusebius Arm. p. 97 : *Undecima dynastia XVI regum, annis XLIII. Post hos Ammemenes annis XVI.*

Hactenus primum librum Manetho produxit. Sunt autem reges CXCII, anni MMCCC.

Samuelis utrumque numerum (43 et 16) conjungens dynastiae XI numerat annos 59. Sic etiam fuerit in auctore Barbari, qui numerat Diospolitaeum annos 9. Ceterum Bunsen. pro βασιλέων ις' scribi vult : βασιλέων δ', quoniam anni 43 vix cadant in reges sedecim.

Anni dynastiarum XI ex Africani et Eusebii computis :

AFRICANUS.				EUSEBIUS.			
DYN.		A	B		A	B	
I.	8 Thinitae	263	* 253	8	Thinitae	258	252
II.	9 Thinitae	302	* 302	9	Thinitae	[297]	297
III.	9 Memphitae	214	* 214	8	Memphitae	[197]	197
IV.	8 Memphitae	* 284	274	17	Memphitae	[448]	448
V.	9 Elephantini	218	* 248	31	Elephantini		[100]
VI.	6 Memphitae	203	* 203		Memphitae	[203]	203
		49	1484	73		[1397]	
						1397	[1497]
VII.	[75?] 70 Memphitae		70 d.	[75]	Memphitae		75 d.
VIII.	[14?] 27 Memphitae	* 142	vel 146	5	Memphitae		100
IX.	19 Heracleopolitae		* 409	4	Heracleopolitae		100
X.	19 Heracleopolitae		* 185	19	Heracleopolitae		185 (187 Samuelis.)
XI.	16 Diospolitae		* 43	16	Diospolitae		43
			* 16		Ammenemes.		16
	(192)		2293	192			1842
	200		vel 2289 et dies 70				et dies 75

Litera A inscripsimus numeros qui e supputatis annis singulorum regum eruuntur; litera B eos signavimus, quos ipse Syncellus apposuit. Atque hi quidem in universum majoris faciendi sunt quam alteri. Quibus stellula appicta est, eos genuinos habet Bœckhius. Ceterum apud Africanum habebis summam annorum 2300, si vel in prima dynastia pro 253 ponas 263, vel cum Bœckhio in quarta pro 274 ponas 284, deinde vero dies istos 70 pro anno supputes. — Reges nunc apud Africanum numerantur ducenti, quum esse debeant 192. Tot vero obtinebis si dynastiae VIII cum Barbaro tribus reges 14 pro 27, dynastiae VII cum Eusebio (ex nostra emend.) reges 75 pro 70.

Eusebius item dicit primo tomo Manethonis inesse reges 192, eamque summam facillime erueret licet, quamquam in singulis Eusebius ab Africano longe recedat, neque tradatur qui fuerit regum numerus dynastiae sextae. Sed haec explanationem admittunt. Nimirum reges septemdecim, qui ad quartam dynastiam notantur, aperte sunt Africani reges 17 dynastiae quartae et quintae; hos igitur quum Eusebius vel ejus auctor simul comprehendisset, omissa forte distinctione dynastiae quartae et quintae, factum deinde est, ut ea quae ad unam sextam dynastiam pertinent, in duas dynastias, quintam et sextam, inepte distribuerentur, sed regum numerus nonnisi semel adscriberetur

ad dyn. V, ubi primitus notabantur reges Δ', qui numerus deinde abiit in ΛΑ (v. supra). Quo commisso, quum mox adverteretur, numerum regum, qui undecim dynastiis recenseri dicebantur, exputari hoc modo non posse, alius quidam, ut in ordinem res redigeret, mutavit numerum regum dynastiæ octavæ et nonæ. — Quod deinde annorum numeros attinet, in aprico est corruptos esse numeros rotundos, qui adscribuntur dyn. VIII et IX; quæ quum sint eadem in quibus numerum regum mutatum esse diximus, facile fieri potuit, ut offenderet quendam nonæ dynastiæ regibus quattuor (qui olim fuerant 19) adscribi annos 409 (tot enim sunt ap. Africanum): igitur hos ad marginem mutaverit in numerum centenarium; unde deinde hic numerus duobus locis in textum irreperit. Itaque annos dyn. VII-XI primitus eosdem fuisse atque ap. Africanum verisimillimum est [142 vel 146; 409; 185; 43; 16 = 795 vel 799]. — Quod priores sex dynastias attinet, Syncellus quidem ita computat, ut Eusebius et Africanus in summa annorum bene consentiant. Nam apud Africanum numerat annos 1497 (ita sc., ut dynastiæ quartæ tribuat ann. 277), apud Eusebium ponit annos 1498. Verum quum pateat, quam inepte Syncellus in supputandis numeris Eusebianis egerit, quippe qui Phiois annos centum ponat pro summa annorum dynastiæ V, omnino nihil his tribuendum est.

Restat ut recenseamus Eratosthenis reges novem qui inter Nitocridis et Ammenemis regna interjecti respondere videntur Manethonianis dynastiis VII—XI.

33.

ERATOSTHENES.

(Dynast. VII—XI.)

Syncellus p. 104, C. 109, B. 123, D:

XXIII. Θεβαίων κγ' ἐβασίλευσε Μυρταῖος (1. Ἀμυρταῖος), Ἀμμωνόδοτος, ἔτη κβ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γφς'.

XXIV. (p. 109, B.) Θεβαίων κδ' ἐβασίλευσεν Θωσιμάρης (sic B. Θουσιμάρης A), κραταῖος, ὃ ἐστὶν ἥλιος (Buns.: Τωσιμάρης, κραταῖός ἐστιν ἥλιος), ἔτη ιβ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γφζή'.

XXV. Θεβαίων κε' ἐβασίλευσε Σεθίνιλος (Θιρίλλος A. Ἐνετιφίνας Buns.), ὃ ἐστὶν αὐξήσας τὸ πάτριον κράτος, ἔτη η'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχι'.

XXVI. Θεβαίων κς' ἐβασίλευσε Σεμφρουκράτης (Σεμφρουκράτης Buns.), ὃ ἐστὶν Ἡρακλῆς Ἀρποκράτης, ἔτη ιη'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχιη'.

XXVII. Θεβαίων κζ' ἐβασίλευσε Χουθήρ Ταῦρος (Μεντουφ. Ββ. Ταύρης Buns.), τύραννος, ἔτη ζ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχλς'.

XXVIII. Θεβαίων κη' ἐβασίλευσε Μευρῆς (Μεῖι-

ρῆς Buns.), φιλόσκορος, ἔτη ιθ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχμγ'.

XXIX. Θεβαίων κθ' ἐβασίλευσε Χωμαεφθά (Τωμαεφθά Buns.), κόσμος φιλήφαιστος, ἔτη ια'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχνε'.

XXX. Θεβαίων λ' ἐβασίλευσε Σοικούνιος ὄχσῶραννος (Σοικούνιος... ὡς Ὀχος τύραννος Buns.), ἔτη ζ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γχξς'.

XXXI. (p. 123, D.) Θεβαίων λα' ἐβασίλευσε Πεταθυρῆς, ἔτη ις'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γψας'.

Sequitur Ammenemes qui apud Man. primus rex est dynastiæ duodecimæ. — De emendationibus suis Bunsenius tom. III, p. 65 sq. annotat hæc.

XXIII. Ἀμυρταῖος] « i. e. *Amu-her-ta*, ab Ammoné Horo datus. Unde et Amyrtæus in seriori Æg. historia. » Tom. II, p. 267 Bunsen. censet Amyrtæum eundem esse cum Amasi quem ante Maren regnasse tradit Diodorus I, 60, 1. Quod ad dubitaverim. — XXIV. « Vocibus Eratosth. κράτος, κραταῖός semper fere respondet in nominibus Ægyptiacis *tosis* vel *tasis*. Ita regem octavam *Sesortasin* interpretatus esse videtur Ἡγησίκρατος, *Sesortasin* vero duodecimæ dynastiæ Ἐρμηῆς ἢ Ἡρακλῆς (*Sesor*) κραταῖός vertit, *Ratosin* regem XIII ἀρχικράτωρ. Quare nullus dubito, quin hoc nomen legendum sit *Τωσιμάρης*, quod ad literam secundum vulgarem Ægyptiorum linguam hoc est: *fortis locus solis*, ubi *locus* copulæ vicem agit vel agere Eratostheni videbatur. » — XXV. Ἐνετιφίνας] Ita scripsit Bunsenius (II, p. 255), latere in græcis statuens nomen ægypt. *Nantefna*, in quo *tef* est *pater*; *na* significat *magnus*. — XXVII. ἐβασίλευσε Μεντουφ. κτλ.] Hæc abbreviata pro ἐβασίλευσε Μεντουφίς Νεβταύρης, τύραννος. Mentuphis est *Mentutep*; *neb* significat dominus; *tu* (coptice *tao*), perfectus. Eratosthenes igitur hunc Mentuphin II dixit *Nebtayres*, *Neb-tu-ra*, addito nomine familiæ, ut distingueret eum a Mentuphi I. Vide Buns. II, p. 259. Respondet rex nomini XX tab. Carnac. — XXVIII. φιλόσκορος, i. e. *amans pupillam*. Cf. rex undecimus. — XXIX. φιλήφαιστος, i. e. ægypt. *Tomæ-Phtath*. — XXX. ὡς Ὀχος] « Cf. Plutarch. De Is. et Os. c. 9: Καὶ γὰρ τὸν ὠμότατον Περσῶν βασιλέα καὶ φοβερώτατον Ὀχον ἀποκτείναντα πολλοὺς, τέλος δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἀποσφάζαντα καὶ καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων ἐκάλεσαν μάχαιραν καὶ καλοῦσι μέχρι νῦν οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν βασιλέων, οὐ κυρίως δὴπου τὴν οὐσίαν αὐτοῦ σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρεικάζοντες. *Soicunis* a radice *ken* derivandum, quæ *confodiendi*, *jugulandi* vim habet, ut coptice *kóns*, unde *kens*, confossio. Jam vero quum *s* præpositum transitivam reddat radicem, *s-ken* gladium optime exprimere videtur, quasi confos-

sorem. Atqui signum *ken* regis dynastiæ octavæ ultimi et in prænomine (*S-kennen-ra*) et in nomine dynastico (... *na-ken*) occurrit. Hoc ergo ut adnotaret, signum idem, quod Ocho nomen indiderint Ægyptii, in hujus regis nomine inesse, sic, credo, scripsit Eratosthenes: Σοικούνις μάχαιρα, ὡς Ἦχος, τύραννος. » Cf. Buns. tom. II, p. 257. — XXXI. Πεταθυρήης, i. e. Venerus, Ἀφροδίσιος.

Igitur Eratosthenes temporis spatium quod interjectum est inter finem dynastiæ sextæ atque initium dynastiæ duodecimæ, explet regnis novem, annis vero centum sexaginta sex. Comparemus seriem Carnacianam et Abydenam.

In tabula Carnaciana loco decimo ponitur *Pepi*, qui primus est rex dyn. VI; deinde sequuntur septem nomina hæc: 11**; 12 *Nentef* princeps; 13 *Men...* princeps; 14 *Nentef* princeps; 15 *Nentef* princeps; 16 **; 17 *Nentef* rex. Post hæc quæ ponuntur nomina sex (18—23) sunt reges dynastiæ XII. Ergo si simplex est series, nonnisi septem generationes numerarentur ab initio dynastiæ VI usque ad initium dyn. XII. Verum Bunsenius demonstrare studet seriem chronologicam tabulæ hæc esse, ut post nomina 11—17, quæ modo recensuimus, ponenda sint alia septem hæc (24—30): 24 *Ra..*; 25 *Ra-s. néfruke*, 26 *Ra-nebhem* (*Neb-tn-ra*); 27 *Ra-nub-ter*; 28 *Seser-en-ra*; 29 *Nacht-enra*; 30 *ha-s. kennen*; ac tum demum nomina regum dynastiæ XII hoc ordine: 23, 31, 22, 21, 20, 19, 18. Igitur, si recte hæc instituta sunt, ab initio dyn. VI usque ad initium dyn. XII numerantur generationes quattuordecim. Id vero bene quadrat cum Canone Eratosthenis, qui inde ab Apappo sive Pepi usque ad initium dynastiæ XII

sive usque ad Ammenemem recenset reges undecim, quorum primus, Apappus, regnavit per annos centum sive tres generationes. Jam quum reges tres dyn. VI sex fere generationes contineant, cum initio dynastiæ septimæ vel octavæ in tabula Carnaciana componendus rex *Nentef* (Nº 17).

In tabula Abydena inde a nomine XVII sive ab initio dynastiæ quintæ Elephantinorum (quos juxta Memphitas dyn. VI regnasse vidimus) usque ad initium dynastiæ XII, cujus primus rex respondere debuit tabulæ nomini XXXIII (nam regi tertio respondet nomen XXXV), recensentur nomina sive generationes *quindecim* (XVIII—XXXII). Igitur hæc quoque cum Eratosthene conciliari facile queunt.

Jam quæritur quomodo ad similes rationes revocandæ sint Manethonis dynastiæ VII—XI. Bunsenius rem ita instituit, ut ex quinque istis dynastiis nonam et decimam sive duas Heracleopolitanas e serie chronologica ejiciat, utpote quæ regnarint juxta septimam et octavam Memphiticam et juxta undecimam Diospolitam sive Thebanam. Scilicet extincta stirpe Memphitarum, Diospolitas deinceps tamquam Ægypti reges principes in annalibus consignatos esse statuit, unde etiam explicandum, cur Eratosthenis laterculi inscribantur regum Thebæorum.

Deinde Bunsenius numeros Manethonis immutavit. In septima dynastia regum numerum ex Eusebio assumpsit, atque diebus septuaginta addidit annos 20. In dyn. XI pro sedecim regibus nonnisi quattuor agnoscere placuit. Sic obtinuit reges 16, annos 209 vel 205, quos cum Eratosthenis regibus 11 annisque 166 componit hunc in modum:

ERATOSTHENES.	MANETHO.	SERIES CARNACIANA.	MONUMENTA.
	<i>Septima dynastia.</i>	<i>Nomina dynastica.</i>	(Lepsius II, 5. 4. III.)
XXIII. 1. Amyrtæus. 12	22 5 reges Memphit. 20an.70d.	XVII. 1. NeNteF.	NANteF.
XXIV. 1. Tosimares. 12	7 reges Memphit. 146 (142)	XVIII. 2. RA...MA.	NANteF-NA RA... MA.
XXV. 2. Enentifinaos. 8		XIX. 3. RA-S.NeTRU-KE.	MeNTUATeP NeBTURA.
XXVI. 3. Semphrucrates. 18		XX. 4. NEB-TU-RA.	
XXVII. 4. Mentuphis. 7		XXI. 5. RA-NUB-TER.	
XXVIII. 5. Meires. 12		XXII. 6. SeSeR-eN-RA.	SeSeR-eN-RA.
XXIX. 6. Tomaephtha 11	<i>Undecima dynastia.</i>	XXIII. 7. NACHT-eN-RA.	SEKENNEN-(NACHT-) RA-
XXX. 7. Soikunis. 60		XXIV. 8. SeKeN-NEN-RA.	KEN.
XXXI. 1. Peteathyres. 16		4 reges Diospolit. 43	
Summa . . . 166	Summa 209 vel 205an.70d.		
Sequitur Ammenemes.	Sequitur Ammenemes.	XXV. Ammenemes I.	AMeNeMHe I.

Quod deinde attinet Heracleopolitarum dynastias (IX et X), regiam eorum fuisse Heracleopolin parvam in Sethroito nomo non longe a Pelusio consentaneum est, quum Heracleopolis magna, prope Memphin, alteram regiam, sita assignari iis nequeat. Utriusque dynastiae reges fuisse dicuntur undeviginti: altera regnavit per annos 185; qui quidem optime concinunt cum annis 185 (142 + 43), quos Manetho tribuit dynastiae VII et XI. At quid facies annis 409 prioris Heracleotarum dynastiae? Num forte temere duas dynastias Heracl. distinxit Manetho; quum novemdecim eorum regibus ab aliis 409, ab aliis 185 annos tribui reperisset? Bunsenius p. 264 ita turbas componit, ut primum pro 409 scribi jubeat 209 (CΘ pro ΥΘ), deinde utramque dynastiam alteram juxta alteram, denique in utraque plures reges una regnasse statuat. Ceterum omnia haec tum demum probabilitatis speciem aliquam praese ferre patet, si illam de dynastiarum synchronismo sententiam quamvis ab ipso Manethone prorsus alienam, tamen ad verae historiae chronologiam adumbrandam aliquo modo, necessariam esse concesseris. — Idem Bunsenius p. 267, *Ochthoen*, prioris Heracl. dynastiae auctorem, regem saevissimum, eundem esse putat cum *Actisane*, quem Diodorus (I, 60, 2) *Aethiopem*, regemque justissimum, atque Amasis aequalem (Amasin vero multis seculis post Sesostridem regnasse) dicit. Sed parum haec verisimilia esse mihi videntur. Nam quod Diodorus narrat Actisanem homines maleficos e tota Aegypto collectos in ultimos regni fines deportasse, ibique Rhinocoluram condidisse, inde nemo collegerit regiam Actisanis non longe abfuisse a Rhinocoluris.

LIBER SECUNDUS.

DUODECIMA DYNASTIA.

34.

SECUNDUM AFRICANUM.

Syncell. p. 69, C: Δευτέρου τόμου Μανεθῶ. Δωδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ἑπτὰ.

α' Σεσόγχοσις (sic B; Σεσόγχωρις A.) Ἀμμανέμου υἱὸς ἔτη μς'.

β' Ἀμμανέμης ἔτη λη', δεῦτε ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐνούχων ἀνηρέθη.

γ' Σέσωστρις (Σέσωστρις cod. B) ἔτη μη', δεῦτε ἅπασαν ἐχειρώσατο τὴν Ἀσίαν ἐν ἐνιαυτοῖς ἐννέα, καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ μέχρι Θράκης, πανταχόσε μνημόσυνα ἐγεῖρας τῆς τῶν ἐθνῶν σχέσεως [κατασχέσεως m.] ἐπὶ μὲν τοῖς γενναίοις ἀνδρῶν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀγενέσι γυ-

ναικῶν μόρια ταῖς στήλαις ἐγγαράσων, ὡς (ita margo, δε codd.) ὑπὸ Αἰγυπτίων μετὰ Ὀσιριν πρῶτον νομισθῆναι.

δ' Λαχάρης ἔτη η', δεῦτε τὸν ἐν Ἀρσινοίτῃ λαβύρινθον ἑαυτῷ τάφον κατασκεύασε.

ε' Ἀμερῆς (Ἀμμερῆς cod. A) ἔτη η'.

ς' Ἀμενέμης (Ἀμμενέμης A) ἔτη η'.

ζ' Σκεμίοφρις, ἀδελφή, ἔτη δ'.

Ὀμοῦ ἔτη ρξ'.

35.

SECUNDUM EUSEBIUM.

Idem p. 60, C: Δωδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ἑπτὰ. Ὦν δὲ πρῶτος Σεσόγχωρις Ἀμμενέμου υἱὸς ἔτη μς'.

β' Ἀμμανέμης ἔτη λη', δεῦτε ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐνούχων ἀνηρέθη.

γ' Σέσωστρις ἔτη μη', δεῦτε λέγεται γεγονέναι πηχῶν δ', παλαιστῶν γ', δακτύλων β'. Ὁς πᾶσαν ἐχειρώσατο τὴν Ἀσίαν ἐν ἐνιαυτοῖς ἐννέα, καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ μέχρι Θράκης, πανταχόσε μνημόσυνα ἐγεῖρας τῆς τῶν ἐθνῶν κατασχέσεως, ἐπὶ μὲν τοῖς γενναίοις ἀνδρῶν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀγενέσι γυναικῶν μόρια ταῖς στήλαις ἐγγαράσων, ὡς (sic m., δε codd.) καὶ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων (πρῶτον add. m.) μετὰ Ὀσιριν νομισθῆναι.

Μεθ' ὃν Λάμαρις (Λάβαρις Goar.) ἔτη η', δεῦτε τὴν ἐν Ἀρσινοίτῃ λαβύρινθον ἑαυτῷ τάφον κατασκεύασεν.

Οἱ δὲ τοῦτου διάδοχοι ἐπὶ ἔτη μς', οἱ πάντες ἐβασίλευσαν ἔτεσι σμέ.

36.

Euseb. Chron. p. 98: Duodecima dynastia Diospolitaram VII regum, quorum primus Sesonchosis Ammenemis filius annis XLVI. Ammenemes annis XXXVIII, qui a suis eunuchis interemptus est.

Sesostris annis XLVIII, cujus mensura fertur cubitorum quattuor, palmorumque trium cum digitis duobus. Is universam Asiam annorum novem spatio sibi subdidit, itemque Europae partem usque ad Thraciam. Idem et suae in singulas gentes dominationis monumenta ubique constituit; apud gentes quidem strenuas virilia, apud vero imbelles feminea pudenda ignominiae causa columnis insculpens. Quare is ab Aegyptiis proximos post Osirin honores tulit.

Secutus est Lampares, annis VIII. Hic in Arsinoite (sc. nomo) labyrinthum cavernosum sibi tumulum fecit. Regnaverunt successores ejus annis XLII. Summa universae dominationis annorum CCXLV (248 Samuelis).

Exputantur anni 182. Itaque aut numerus XLII aut CCXLV corruptus est. Majus ante XLII inseruit vocem quisque; verum tum summa annorum foret 266.

37.

ERATOSTHENES.

Syncellus Chronogr. p. 123.

XXXII. Θηβαίων λβ' ἐβασίλευσεν [[Σταμμένης (Buns. Ἀμμενεμῆς) ἔτη κς'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γψμβ'.

XXXIII. Θηβαίων λγ' ἐβασίλευσε] Σταμμενεμῆς β' (Buns. : Σεσόρτωσις καὶ Ἀμμενεμῆς β') ἔτη κγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γψζη'.

XXXIV. Θηβαίων λδ' ἐβασίλευσε Σιστοσιχέρμης, Ἡρακλῆς κραταίος (Buns. : Σεσόρτωσις, Ἐρμῆς ἢ Ἡρακλῆς κραταίος) ἔτη νγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γψζα'.

XXXV. Θηβαίων λε' ἐβασίλευσε Μάρης, ἔτη μγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γωμς'.

XXXII. Uncis inclusa exciderunt. Nomen regis esse *Stammenemes* I docet qui sequitur *Stammenemes* II. Bunsenius pro *Stammeneme* posuit *Ammenemem*, quoniam in sui computi gratiam statuit literas Στ in Σταμμενέμης β' indicare nomen alius regis, qui simul cum *Ammeneme* regnarit, *Sesortosin*. Quod quidem minime verisimile est; nam rationem non video cur hoc uno loco tale quid *Eratosthenes* monuerit, quum ex *Bunsenii* rationibus sæpissime id faciendi occasionem habuisset. — Ceterum *Stammenemi* I assignandos esse an-

nos 26 patet. Nam regis antecedentis anni 16 sunt anni mundi 3726—3741. Igitur *Stammenis* annus primus = 3742; ultimus 3769. — XXXV. *Manes* ortum est ex nomine dynastico *Amenenthæ* (III) : *Ra-en-ma*, quod ita legi potuit, ut *ra* (rex) in fine nominis poneretur : *man-ra*. V. *Bunsen*. p. 295.

Regibus septem dyn. XII addendus octavus est *Ammenemes*, pater *Sesonchosis*, cujus annos sedecim annumeratos vidimus *dynastiæ* XI. Octo reges recensuit etiam *papyrus Turinensis*, docente *Lepsio*; quamquam duo tantum postrema nomina servata sunt. Præterea ad hanc *dynastiam* referenda in serie *Carnaciana* nomina 23. 31. 22. 21. 20. 19. 18 (quæ sunt dimidiæ tabulæ ultima), atque in tabula *Abydena* nomina 33-39. Etenim *prænomina* regum in his exhibita respondere nominibus, quæ *Manetho* præbet, docent monumenta, in quibus utrumque nomen simul expressum est. Ceterum ante *Lepsium* et *Bunsenium* vulgo statuebatur nomina ista tabulæ *Abydenæ* non esse *dynastiæ* duodecimæ, sed *decimæ* sextæ et *septimæ*, quoniam proxime sequens nomen *Aachmes* aperte referendum sit ad *dynastiam* XVIII. At comparato *Manethone* et fragmento *papyri Turinensis*, quod *Lepsius* re-integravit, serieque *Carnaciana*, quin rectius jam statuatur, dubium esse vix potest. Ecce laterculos :

ERATOSTHENES.	PAPYR. TURIN.	MANETHO. <i>Afr.</i> <i>Euseb.</i>	TAB. CARNAC.	TAB. ABYDENA.	MONUMENTA. (<i>Leps.</i> III, 1 <i>sqq.</i>)
XXXII. Ammenemes. 26	*** 19	<i>Afr.</i> 16 <i>Euseb.</i> 16.)	XXIII. Ra-satep-het. 1. AMENEMHE (I). XXXI. Raterke.	XXXIII. *** 1.	Ra-satep-het. AMENEMHE (I) [an. 8 ^{vus}]. Raterke.
XXXIII. Stammenes II. 23	*** 45	1. Sesonchosis f. 46	2. SESORTESEN (I). XXII. Ra-nub-keu.	2.	SESORTESEN (I) [an. 43 ^{mus}]. Ra-nub-keu.
XXXIV. Sesortosis. 55	*** **	2. Ammanemes. 38	3. AMENEMHE (II). XXI. ***	3. AMENEMHE (II). XXXV. Ra-nub-keu.	AMENEMHE (II) [an. 35 ^{mus}]. Ra-scha-ter.
XXXV. Mares. 43 <hr/> 147	*** 19	3. Sesostris. 48	4.	4. SESORTESEN (II). XXXVII. Ra-scha-keu	SESORTESEN (II) [an. 11 ^{mus}]. Ra-scha-keu.
	*** 3*	4. Lamar.s. 8	5.	5. SESORTESEN (III). XXXVIII. Ra-en-ma.	SESORTESEN (III) [an. 6 ^{tos}]. Ra-en-ma.
	*** 4*	5. Ammeres. 8	XIX. Ra-matu. 6. AMENEMHE (IV). XVIII. Ra-Sebek. 7. SEBERNEFRU.	6. AMENEMHE (III). XXXIX. Ra-ma-tu. 7. AMENEMHE (IV).	AMENEMHE (III) [an. 42 ^{mus}]. Ramatu. AMENEMHE (IV). SEBEK-NOFRU-RA.
	Amenemhe 9 et 5 m. 27 d. Sebeknofru. 3 et 10 m. 4 d. <i>Summa</i> 213 a. 1 m. 17 d.	6. Amenemes. 8 } 43 7. Scemiophris. 4 } <hr/> 160 } 182 <i>Summa</i> 160 245 "	(Finis dimidiæ tabulæ).	(Sequitur Aahmes, princeps dyn. 18. Pastorum tempora omittuntur.)	

Papyri numeros nominaque restituendos Bunsenius p. 299 censet hunc in modum :

1. Amenemhe Ra-satep-het (I).	19 a.	4 m.	» d.
2. Sesortesen Ra-ter-ke (I).....	45	8	»
3. Amenemhe Ratnub-keu (II).	37	8	»
4. Sesortesen Ra-scha-ter (II)..	19	8	16
5. Sesortesen Ra-scha-keu (III).	35	4	
6. Amenemhe Ra-n-ma (III)	42	3	
7. Amenemhe Ra-ma-tu (IV)...	9	3	27
8. Sebeknofru.....	3	10	4
	213 a. 1 m. 17 d.		

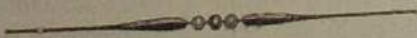
Quod deinde Manethonem attinet, Bunsenius quarto regi *Lamari* pro ann. 8 tribuit an. 42 (quot fere Eusebius falso haud dubie tribuit regg. 5-8), qui proxime accedunt ad annos 43 Maris regis Eratosth. Itaque summa annorum apud Africanum foret 194 (pro 160); quibus si addideris annos 16 Ammenemis, obtinemus an. 210, qui respondent Papyri annis 213. Eusebii quoque annos 245 Bunsenius l. l. explicare studuit fingendo laterculo quodam, quem Eusebius in fonte suo (non enim ex Africano hæc hausta esse) repererit. Sed hæc nimis lusui propinqua, quam ut apponenda censeamus.

Eratosthenis denique reges quattuor vel quinque cum Manethonianis componit ita (p. 286) :

I. Ammenemes.	1. Ammenemes I.
II. [<i>Sesortosis et</i>] Ammanemes	2. Sesortosis I.
	3. Ammenemes II.

III. Sesortosis II.	4. Sesortosis II.
	5. (Sesortosis III).
IV. Mares.	6. Ammenemes III.
	7. Ammenemes IV.
	8. (Sebeknofru).

Scilicet Papyrus ille, qui quintodecimo seculo ante æram nostram scriptus esse fertur, atque Manetho, omnes ejusdem dynastiæ reges, sive alter post alterum sive alter juxta alterum regnaverint, recensent, singulorumque annos in unum collectos tamquam summam annorum dynastiæ adponunt. Quam antiquus hic mos fuerit ipsa papyri ætas comprobabat. Nec mirum igitur Manethonem res ad seriem chronologicam revocare non potuisse. Id Eratostheni denique contigit. Ita fere Bunsenius p. 279, quamquam idem alio loco statuit annos 3555 quos Manethonis dynastiis triginta Syncellus tribuit, de annis seriei chronologicæ intelligendos esse, quippe quam Syncellus in Manethonis libris juxta alteros illos numeros enotatam repererit. — Ceterum plures reges in dynastia XII regnasse simul, probatur monumentis. Nam in stela Musei Parisini notatur annus octavus, in alia annus nonus, appictis nominibus *Amenemhe* (I) et *Sesortesen* (I). Porro stela Leidensis junctim habet annum 44^{mum} regis *Sesortesen* (I) et annum secundum regis *Anemenhe* (II). Ab his indiciis proficiscens Bunsenius Papyri et Manethonianos numeros, quales ipse constituit, ita nectere aggreditur, ut eruatur Eratosthenica series chronologica annorum 147. Quod quomodo effecerit, ex tabula quam jam appono, patebit :

	ERATOSTHENES.	PAPYR. TURINENSIS.	MANETHO.	MONUMENTA.
1	Ammenemes I. 1	Amm. solus. 1	Amm. solus. 1	
2	2	2	2	
3	3	3	3	
4	4	4	4	
5	5	5	5	
6	6	Juxta Sesort. 1 Sesortosis. 1	Juxta Sesort. 1 Sesortosis. 1	
7	7	2	2	
8	8	3	3	
		Una cum	Una cum	An. 8 ^{vus} Amen. et Ses. I.
		Sesortosi. 1	Sesortosi. 1	
9	9	2	2	An. 9 ^{nus} Amen. et Ses. I.
10	10	3	3	
22	22	15	15	
23	23	16	19 + 16	
24	24	17	20 Solus.	
25	25	18	21	
26	+ 26	+ 19	22	
27	Sesortosis I. 1	Solus. 23	23	
46	20		42	
47	21	Ammenem. II. 1 c. Am. II. 43	Ammenem. II. 1	
48	22	2	44	An. 44 ^{nus} Sesost. I et 2 ^{us} .
49	+ 23	3 + 45	3	Amenemhe II.
50	Sesortosis II. 1	4 Sesort. II. 1	4 Sesort. II. + 46	Amenemhe II et Sesortosis II
51	2	5	2	una memorantur.
52	3	6	3	
53	4	7	4	
68	19	22 + 19	22	
69	20	23	23	
70	21	24 Sesort. III. 1	24	
71	22	25	25	
84	35	+ 38	15 + 38	
85	36		16	
86	37		17	
97	48		28	+ 48
98	49		29	Ameres. 1
103	54		34	2
104	+ 55		35	7
105	Mares. 1	Amanemhe III. 1	Lamares. 1	+ 8
135	31		31	
		Amenem. IV. 1	Amenem. IV. 1	
136	32	2	2	
143	39	+ 9	39	
144	40	Sebeknefru. 1	40 Skemiophris. 1	
145	41	2	41	
146	42	3	42	
147	+ 43	+ 4	4	+ 4

Quæ vel sic intercedat inter auctores differentia et dissensus ex ipsa tabula colligas. Accuratus de his disputat Bunsenius, ad quem lectorem relegamus.

Quod singulos hujus dynastiæ reges attinet, monumenta probant sub regno *Sesortesis primi* et artes imprimis floruisse atque ditionem ultra fines Ægypti per Nubiam aliasque regiones vicinas pertinuisse (v. Bunsen. p. 307.).

Sesortosis secundus est celebris ille rex quem Græci *Sesostrin* dicere solent. Manetho, utpote Ægyptius, nomine Græcanico eatenus tantum usus fuerit, quatenus demonstrare studuit ad huncce dynastiæ duodecimæ regem, non vero ad Ramsen dynastiæ undevicesimæ, qui haud ita multum ante Troicum bellum vixit, referenda esse, quæ de Sesostride apud Græcos circumferrentur. Cum Manethoniana traditione conferendus est Apollonius Rhodius, qui in Argon. IV, 259 sqq. de Sesostride, etsi non nominato rege, ita loquitur, ut expeditiones ejus urbesque per Asiam conditas multis seculis antiquiores esse navigatione Argonautica intelligantur. Ceterum de confusione Sesostridis dynastiæ tertiæ, legislatoris, atque Nostri et Ramesis dynast. XIX vide Bunsen. p. 319 sqq. Ac ipse fortasse Eratosthenes non de Manethoniano rege, sed de eo, quem Græci noverant, Sesostride cogitavit. — Quod Sesostris noster cum Osiride componitur, id ita explicandum esse videtur, ut post Osiridem, qui omnem orbem terrarum subegit, nullus fuerit rex Ægyptius, qui gloria bellica eum æquaverit. Quod de statura regis affertur apud Eusebium, quum in Africano Syncellus non legisse videatur, fortasse ex Herodoto in fontem Eusebii illatum est (Bunsen. p. 322). Monumenta hujus regni admodum *rara*. Unum tamen superest, quo populus virorum staturæ proceræ albiæque coloris, tamquam devictus a rege, repræsentatur (Buns. p. 323).

Mares-Amenemes III, sive *Ra-n-ma Anememthe*, labyrinthi exstructor, apud Manethonem audit *Lamares* (*Lampares. Lachares*). Quod nomen Bunsenio iudice, ab ipso labyrintho in regem translatum videtur. Scilicet labyrinthus dictum fuerit *Ramares*, i. e. porta, domus Maridis, unde evaserit deinceps *Lamares*. Diodoro I, 61 rex dicitur *Marus* vel *Marrus*; idem I, 97 (coll. I, 89) ab aliis *Marum* regem, ab aliis *Mendem* (i. e. Amenemhe) dici tradit. Apud Strabonem Epitome habet *Μαίνδης*, textus noster *Ἰμάνδης* et *Ἰσμάνδης* (cf. Bunsen. II. præfat. p. X). Corruptum Maridis nomen etiam apud Plinium esse videtur in H. N. XXXVI, c. 13, ubi Lyceas Naucratica labyrinthum dixisse fertur sepulcrum *Maeridis*. Ceterum de la-

byrintho use disserit Bunsen. p. 327-340. — Quod de Scemiophride (*Sebeknophride*, ut scribendum putat Fruin.) *sorore* ap. Manethonem Africani legere est, errorem esse excerptorum Bunsenius putat.

DECIMA TERTIA DYNASTIA.

38.

SECUNDUM AFRICANUM.

Syncellus p. 61, A: Τρισκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ξ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη υνγ' [sic cod. B; ρπδ' cod. A et Goar., qui quidem numerus ex sequente dyn. huc aberraverit].

39.

SECUNDUM EUSESIUM.

Euseb. Chron. p. 99: *Tertia decima dynastia Diospolitarum LX regum, qui regnarunt annis CCCCLIII (454 Samuelis).*

Eusebius Syncelli ad verbum eadem habet atque Africanus.

In Excerptis Barbaris loco duodecimo ponitur *potestas Bubastanorum* cum annis CLIII (453?). Quæ huc fortasse referenda est. V. Bæckh. p. 156.

Ad hanc dynastiam Bunsenius pertinere censet Eratosthenis reges postremos.

40.

ERATOSTHENES.

Syncellus Chronogr. p. 123:

XXXVI. Θηβαίων λς' ἐβασίλευσε Σιφόας (Buns. Σιφθαῶς), [δ καὶ Ἐρμῆς] υἱὸς Ἡφαίστου, ἔτη ε'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γωπθ'

XXXVI. (P. 147.) Θηβαίων λς' ἐβασίλευσε Φρουορῶ (Buns. Φουορῶ) ἦτοι Νεῖλος, ἔτη ε' (scr. ιθ'). Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γωγωπθ' (scr. γωγωζδ').

XXXVII. Θηβαίων λη' ἐβασίλευσε Ἀμουθαρταῖος (Buns. Ἀμυντιμαῖος), ἔτη ξγ'. Τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος γπθγ'.

Σιφθαῶς, i. e. *si-ptah*, filius Hephæsti. Verba δ καὶ Ἐρμῆς nisi glossema sunt, post υἱὸς Ἡφαίστου ponenda. — Φουορῶ, i. e. *ph-ior*, δ Νεῖλος. — Nomen regis postremi Ἀμυντιμαῖος (i. e. *ab Amente*, Ammonis uxore, *datus*), scripsit Bunsenius. Statuens enim seriem Eratosthenicam, qualem Syncellus dedit, pertinere usque ad tempus quo vetus Ægyptiorum regnum a Pastoribus dissolutum esse putat. Scilicet quum de pastorum invasione loquens Manetho ap. Joseph. C. Apion. dicat: Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν Τίμαος (Τίμαιος Euseb.) ὄνομα, legi pro his vult: ἐγένετο βασιλεὺς Ἀμυντιμαῖος (Ἀμυντιμαῖος

ὄνομα. Ceterum quum Phuoro sive Nilus rex secundum Manethonem et Dicæarchum is sit sub quo Troja expugnata est, ejusque antecessor sit Sethos (i. e. filius Thoth s. Mercurii), quem cum Siphioa τῶ καὶ Ἐρμῆ apte componere licet, nescio an Eratosthenes Sesostrin illum quem duodecimæ dynastiæ Manetho assignat, unum eundemque esse statuerit cum illo Græcorum, adeoque mille fere annorum spatium, quod sec. Manethonem inter utrumque Sesostrin interjectum est, omnino non agnoverit. Itaque οἱ τούτοις ἐφεξῆς ἄλλοι νγ' βασιλεῖς, quos Apollodorus post antecedentes triginta octo recensuisse dicitur (Syncell. l. 1.), si addis iis Phuoræ successorem Amumarthæum, respondent regibus 54, quos Eusebius numerat inde ab initio dynastiæ XX usque ad finem regni Ægyptiaci. Sic tempora regni Æg. propius accedunt ad Veteris Chronici et ipsius Syncelli computos. Vel hinc suspicio nascitur laterculum illum non Eratosthenis, sed monachi cujusdam Ægyptii esse, ex quo Panodorus, et e Panodoro Syncellus eum mutuatus sit. Augetur hæc suspicio iis quæ de Chronicis Apollodori e Scymno Chio comperta habemus. Quæ ut cum Syncellianis componi possent, in Prolegg. ad Hist. p. XLIII eo confugi, ut Apollodorum præter compendium chronologicum a Trojanis inde temp. incipiens, alterum opus prosa oratione scripsisse statuerem. Quod ne probem etiam nunc, interiore Syncellianorum testimoniorum ratione impediatur. — Bunsenio reges illi 53 ii videntur fuisse, qui per Pastorum tempora victoribus tributarii in Ægypto regnaverint, eosque respondere putat Manethonis regibus 60 dynastiæ XIII.

DECIMA QUARTA DYNASTIA.

41.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 61, A : Τεσσαρεσκαίδεκάτη δυναστεία Ξοῖτων βασιλέων ος', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπδ'.

Hæc in solo cod. B leguntur. Cod. A lacunam habet.

42.

Manetho genere fuit Ægyptius, vir Græcam eruditionem assequutus, uti ex eo intelligitur, quod Græce patriam historiam scripserit, eam, ut ipse profitetur, e sacris interpretatus libris; qui etiam Herodotum in multis convincit de rebus Ægyptiacis per ignorantiam mentitum. Ille certe Manetho historiarum Ægyptiarum secundo ita de nobis scribit (ejus quippe verba proferre libet, ut qui ipsum pro teste producam).

* Rex erat Timaus (*Amyntimæus*?) cujus tempore,

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 61, C : Τεσσαρεσκαίδεκάτη δυναστεία Ξοῖτων βασιλέων ος', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπδ' ἐν ἄλλω ὑπδ'.

Eusebius Chron. p. 99 : *Quartadecima dynastia LXXVI regum, qui regnarunt annis CCCCLXXXIV.*

Cf. Exc. Barbar. : *Potestas Tanitorum ann. CLXXXVI.* Tais et Xoïs urbes vicinæ. — Bœckhii genuinum numerum Manethonis habet an. 184, non 484, quamquam hunc commendat numerus regum 76 (siquidem recte se habet); sed Bœckhii sententiam firmat numerus annorum quos secundo tomo Manetho recensuisse dicitur.

PASTORUM TEMPORA. DYN. XV—XVII.

42.

Josephus C. Apion. I, 14 : Μανεθὼν δ' ἦν τὸ γένος ἀνὴρ Αἰγύπτιος, τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχηκῶς παιδείας, ὡς δῆλός ἐστι· γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῆ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἐκ τε τῶν ἱερῶν, ὡς φησιν αὐτὸς, μεταφράσας καὶ πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον. Αὐτὸς δὲ τοίνυν ὁ Μανεθὼν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Αἰγυπτιακῶν ταῦτα περὶ ἡμῶν γράφει (παραθήσομαι δὲ τὴν λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκείνον παραγαγὼν μάρτυρα).

* Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν Τίμαος (Ἀμυντίμαιος Buns.; Ἀμενέμαος Fruin., Τίμαιος, Τίμιος, Eus.) ὄνομα· ἐπὶ τούτου οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ θεὸς ἀντέπνευσεν, καὶ παραδόξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι, καταθαρσήσαντες ἐπὶ τὴν χώραν ἐστράτευσαν, καὶ ῥαδίως ἀμαχητὶ ταύτην κατὰ κράτος εἶλον. Καὶ τοὺς ἡγεμονεύσαντας ἐν αὐτῇ χειρωσάμενοι τὸ λοιπὸν τὰς τε πόλεις ὡμῶς ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά τῶν θεῶν κατέσκαψαν· πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐχθρότατά πως ἐχρήσαντο, τοὺς μὲν σφάζοντες, τῶν δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς δουλείαν ἄγοντες. Πέρασ δὲ καὶ βασιλεῖα ἓνα ἐξ αὐτῶν ἐποίησαν, ᾧ ὄνομα ἦν Σάλατις (Σάλτις v. l.; *Silites* Eus. Arm.; Σαίτης Afr.). Καὶ οὗτος ἐν τῇ Μέμφιδι κατεγίνετο, τὴν τε ἄνω καὶ κάτω χώραν δασμολογῶν καὶ φρουρὰν ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις καταλείπων τόποις. Μάλιστα δὲ καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν ἠσφαλίσατο μέρη, προορώμενος Ἀσ-

quum nobis Deus nescio quo pacto esset iratior, ex partibus homines ignobili genere, audacia sumpta repentinum hanc in regionem impetum fecerunt, eamque facile ac sine pugna subegerunt: atque princeipibus ejus in suam potestatem reductis, de cetero et civitates crudeliter incenderunt, et deorum templa everterunt; porroque in omnes indigenas inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum vero et liberos et conjuges in servitutem agentes. Tandem vero unum ex illis regem crearunt, cui nomen Salatis. Atque hic in Memphide versabatur, provinciam superiorem et inferiorem tributariam faciens, presidiaque in locis op-

συρίων, τότε μείζον ισχυρότων, ἐσομένην ἐπιθυμίαν τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐφόδου. Εὐρών δὲ ἐν νομῷ τῷ Σεθροίτῃ (libri Σαίτη. Eus. Arm. *Methraite*) πόλιν ἐπικαιροτάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολήν τοῦ Βουβαστίτου ποταμοῦ, καλουμένην δ' ἀπὸ τῆς ἀρχαίας θεολογίας Αὐαριν (Ἄβαριν v. l.), ταύτην ἔκτισε τε καὶ τοῖς τείχεσιν ὄχυρωτάτην ἐποίησεν, ἐνοικίσας αὐτῇ καὶ πληθὸς ὀπλιτῶν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας μυριάδας ἀνδρῶν πρὸς φυλακὴν. Ἐνθάδε κατὰ θέρειαν ἤρχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοπορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ ταῖς ἐξοπλισίαις πρὸς φόβον τῶν ἐξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. Ἄρξας δ' ἐννεακαίδεκα (15 Eus.) ἔτη τὸν βίον ἐτελεύτησεν. Μετὰ τοῦτον δὲ ἔτερος ἐβασίλευσε τέσσαρα καὶ τετταράκοντα (43 Eus. A.) ἔτη, καλούμενος Βηῶν (*Banon* Eus. A.; Βνωῖν Man. Afric. et Eus.). Μεθ' ὃν ἄλλος Ἀπαχνας, ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ μῆνας ἑπτὰ. Ἐπειτα δὲ καὶ Ἀπωφίς (*Aphosis* Eus. A. Ἀφωβίς; Afr. d. 15; Ἀφωφίς Eus. d. 17.) ἐν καὶ ἐξήκοντα, καὶ Ἰαννάς (sic codd. 2; vgo Ἰανίας; Eus. A. : *Anan*, Afric. Σταν) πενήκοντα καὶ μῆνα ἕνα. Ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ Ἀσσης (sic Buns.; Ἀσσις vgo; *Ases* vet. interpr.; *Assethus* Eus. A.; Ἀρχλῆς Afr. et Eus. d. 15.) ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα καὶ μῆνας δύο. Καὶ οὗτοι μὲν ἐξ ἐν αὐτοῖς ἐγενήθησαν πρῶτοι ἄρχοντες, πολεμοῦντες αἰεὶ καὶ ποθοῦντες μᾶλλον τῆς Αἰγύπτου ἐξᾶραι τὴν ῥίζαν. »

« Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ σύμπαν αὐτῶν ἔθνος ὙΚΣΩΣ, (*hycsos* Eus. A.), τοῦτο δὲ ἐστὶ βασιλεῖς ποιμένες· τὸ γὰρ ὙΚ καθ' ἱερὰν γλῶσσαν βασιλέα σημαίνει, τὸ δὲ ΣΩΣ ποιμὴν ἐστὶ καὶ ποιμένες κατὰ τὴν κοινήν

διάλεκτον, καὶ οὗτοι συντιθέμενον γίνεται ὙΚΣΩΣ. » Τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτοὺς Ἀραβας εἶναι. Ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ, οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι διὰ τῆς τοῦ ὙΚ (*usos* Eus. A.) προσηγορίας, ἀλλὰ τούναντιον αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμένας· τὸ γὰρ ὙΚ πάλιν Αἰγυπτιστὶ καὶ τὸ ἈΚ δασυνόμενον αἰχμαλώτους ῥητῶς μνηύει. Καὶ τοῦτο μᾶλλον πιθανώτερον μοι φαίνεται καὶ παλαιᾶς ἱστορίας ἐχόμενον.

Τούτους δὲ τοὺς προκατωνομασμένους βασιλέας τοὺς τῶν ποιμένων καλουμένων καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου φησὶν ἔτη πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἕνδεκα. Μετὰ ταῦτα δὲ τῶν ἐκ τῆς Θεβαίδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπὶ τοὺς ποιμένας ἐπανάστασιν, καὶ πόλεμον αὐτοῖς συρραγῆναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. Ἐπὶ δὲ βασιλείῳ, ᾧ ὄνομα εἶναι Μισφραγμούθωσις (sic Eus. Arm. et Sync. p. 103 D; libri h. l. et infra Ἀλίσφραγμούθωσις), ἠττωμένους φησὶ τοὺς ποιμένας ὑπ' αὐτοῦ ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης ἐκπεσεῖν, κατακλεισθῆναι δ' εἰς τόπον, ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων (χιλίων conj. Buns.) τὴν περίμετρον. Αὐαριν ὄνομα τῷ τόπῳ. Τοῦτον φησὶν ὁ Μανεθὼν ἅπαντα τείχει τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ περιβαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τὴν τε κτῆσιν ἅπασαν ἔχωσιν ἐν ὄχυρῳ καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαυτῶν. Τὸν δὲ Μισφραγμούθωσις υἱὸν Θεούθμωσιν (sic Eus. A; vgo Θεούμωσιν) ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἐλεῖν κατὰ κράτος, ὀκτῶ καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι προσεδρεύσαντα τοῖς τείχεσιν· ἐπεὶ δὲ τῆς πολιορκίας ἀπέγνω, ποιήσασθαι συμβάσεις, ἵνα τὴν Αἰγύπτου ἐκλιπόντες ὅποι βούλονται πάντες ἀβλαβεῖς ἀπέλθωσι. Τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολο-

portunissimis relinquens. Maxime vero partes munivit orientales, prospiciens Assyriis, tunc aliis potentioribus, futuram cupiditatem invadendi illud ipsum regnum. Quum autem nactus esset in Sethroite nomo civitatem opportunissimam ad orientem fluvii Bubastitæ sitam, quæ ex antiquæ theologie traditione Auaris appellabatur, et incolis frequentavit eam et muris firmissimis communit, postquam illic collocaverat ad custodiam usque ad cccxl millia virorum. Illuc veniebat ætatis tempore, tam ut frumenta meteret et conveniebat mercedem solveret, quam ut armatos ad ferrorem ductitiis mercedem solveret, quam ut armatos ad ferrorem extraneorum diligenter exerceret. Quum autem regnasset annis xix, vitam finivit. Post hunc etiam regnavit alter annis xliiv, Beon nomine. Post quem alius Apachnas nomine, annis xxxvi et mensibus vii. Dein etiam Apophis nomine, et Jannas annis l. et mense uno. Post omnes autem Asses annis xlix et mensibus ii. Et isti quidem sex inter eos fuere primi principes, bellum semper gerentes (regionem assidue vexantes sec. Eus. Arm.), et maxime Ægyptum radicibus extinguere cupientes. »

« Vocabatur autem gens universa Hycsos, id est reges pastores: Hyc enim in sacra lingua regem sonat, Sos vero pastorem et pastores secundum dialectum communem, unde vox composita Hycsos. » Sunt autem qui Arabas illos existisse dicunt. In alio autem exemplari nomine illo Hycsos non reges significari, sed e contrario, captivos pa-

stores indicari. Hyc enim iterum Ægyptiaca lingua, et Hac cum aspiratione, captivos proprie nominatimque significat. Atque id mihi verisimilius videtur et magis cum antiqua historia consentiens.

Predictos autem reges pastorum nomine appellatos, illorumque posteros Ægyptum in sua potestate habuisse dicit annis xi supra quingentos. Tum vero susceptam adversus pastores a Thebaidis ac reliquæ Ægypti regibus expeditionem, bellumque grave ac diuturnum inter ipsos conflatum fuisse. Sub rege autem cui Misphragmuthosis nomen erat, debellatos pastores illos, ac reliqua Ægypto pulsos, unum in locum inclusos esse tradit, cujus ambitus decem jugerum millia contineret. Auaris locus ille dicebatur. Hunc Manetho dicit universum a pastoribus ingenti validoque muro septum ac munitum, ut quicquid sibi fortunarum esset ac prædæ, id omne tutum ac securum habere possent. At vero Misphragmuthoseos filium Thuthomisin cccclxxx millium hominum exercitu muros obsedis, atque ipsos per vim expugnare conatum illum quidem, sed, obsidionis exitu desperato, cum iisdem ea conditione pepigisse, ut, Ægypto relicta, omnes quocumque vellent sine ullo suo detrimento commigrarent. Eos igitur cum universis familiis atque omni possessione sua (cum armentis et familiis omnique re sua, Eus. Arm.), uti per ictum fordis poterant, haud pauciores cccxl millibus ab Ægypto

γίαις πανοικεσία μετὰ τῶν κτήσεων (κτίνεων em. Buns.) οὐκ ἐλάττους μυριάδων ὄντας εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς Συρίαν ὁδοιπορῆσαι. Φοβουμένους δὲ τὴν Ἀσσυρίων δυναστείαν (τότε γὰρ ἐκείνους τῆς Ἀσίας κρατεῖν), ἐν τῇ νῦν Ἰουδαία καλουμένη πόλιν οἰκοδομησαμένους τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων ἀρκέσουσαν, Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι.

Ἐν ἄλλῃ δέ τινι βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μανεθῶν τοῦτό φησιν ἔθνος τοὺς καλουμένους ποιμένας αἰχμαλώτους ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν βίβλοις γεγράφθαι, λέγων ὀρθῶς. Καὶ γὰρ τοῖς ἀνωτάτω προγόνοις ἡμῶν τὸ ποιμαίνειν πάτριον ἦν καὶ νομαδικὸν ἔχοντες τὸν βίον οὕτως ἐκαλοῦντο ποιμένες. Αἰχμαλωτοὶ τε πάλιν οὐκ ἀλόγως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνεγράφησαν, ἐπειδήπερ ὁ πρόγονος ἡμῶν Ἰώσηπος ἑαυτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων αἰχμαλῶτον εἶναι, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον ὕστερον μετεπέμψατο, τοῦ βασιλέως ἐπιτρέψαντος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων κτλ. (vide fr. 50).

Eadem ex Josepho exscripsit Euseb. Chron. Arm. I, c. 21 et Præp. Ev. X, 13. — Verba ἐν ἄλλῃ δέ τινι βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν, Bunsenius p. 45 ita intelligit, ut Manethonem statuat, non modo in secundo Æg. libro, sed data occasione etiam in primo vel tertio de his locutus sit. Quod non probandum. Nam quum eadem jam dixerat Josephus legi ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ, monente Bæckhio p. 120, frustra obloquente Fruino, aperte eodem modo verba ἐν ἄλλῃ τινὶ βίβλῳ intelligenda sunt de alio quodam Manethonis Ægyptiacorum exemplari. Hanc vero a Judæo quodam interpolatam esse res ipsa, quam affert Josephus, suadere videtur.

DYNASTIA DECIMA QUINTA.

43.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 61, A :

Πεντεκαίδεκάτη δυναστεία ποιμένων.

Ἦσαν δὲ Φοίνικες ξένοι βασιλεῖς ς', οἳ καὶ Μέμφιν εἶλον, οἳ καὶ ἐν τῷ Σεθροῖτῃ νομῶ πόλιν ἔκτισαν, ἀφ' ἧς ὀρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο. Ὦν πρῶτος Σαίτης ἐβασίλευσεν ἔτη 10', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαίτης νομός.

β' Βνωῶν (Βήων m. Βυῶν Goar.) ἔτη 10'.

γ' Παχναῶν (Παχναῶν G., Ἀπαχναῶς m.) ἔτη 12'.

δ' Σταῶν ἔτη 11'.

ε' Ἀρχλῆς ἔτη 10'.

ς' Ἀφοθις (Ἀφωφίς m.) ἔτη 12'.

Ὁμοῦ ἔτη 10'.

Cf. Excerpt. Barb. : *Potestas Sebennitorum ann.* 224 (284?).

44.

SEC. EUSEBIUM.

Idem. p. 61, D : Πεντεκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων, οἳ ἐβασίλευσαν ἔτη 11'.

Euseb. Chron. p. 99 : *Quintadecima dynastia Diospolitarum regum, qui regnarunt annis CCL.*

DECIMA SEXTA DYNASTIA.

45.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 61, C : Ἐκκαίδεκάτη δυναστεία ποιμένων ἄλλοι βασιλεῖς 16' ἐβασίλευσαν ἔτη 11'.

Cf. Exc. Barb. : *Potestas Memphitarum an.* 318 (518?).

46.

SEC. EUSEBIUM.

Idem. p. 61, D : Ἐκκαίδεκάτη δυναστεία Θεβαῖοι βασιλεῖς ε' (1. η'), οἳ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη 14'.

Euseb. Chron. p. 99 : *Sexta decima dynastia Thebæorum V regum, qui regnarunt annis CXC.*

Hi anni 190 respondent in Canone Eusebii annis Abrahami 1—190. Hoc mirum videri possit, ut putes ipsum Eusebium rem ita adornasse. Neque id pernegaverim; sin quid mutaverit, fecisse id debet in una dynastiarum sequentium (in dyn. XIX?). Nostra bene se habet, nisi quod pro quinque (ε') regibus, jubente Bæckhio p. 229 sq., reponendi sunt octo (η'). Ita enim vetus Chronicon, quod tum de hac dynastia tum de sequentibus duobus cum Eusebio consentit. Unde tamen minime consequitur alterum hausisse ex altero. Subesse enim his eam Manethonis recensionem, qua usus est Panodorus, quamque ex eo novit Syncellus, coarguit Syncellianus regum laterculus in quo Pastoriibus dynastiæ XVII præmittuntur reges octo (hi p. 101, C et p. 103, C) :

1. 1η' Ραμεσῆς	an. 28
2. 10' Ραμεσσομενης	15
3. κ' Οὐσιμάρης	31

per solitudinem in Syriam tetendisse. Quod autem sibi ab Assyriorum principatu metuerent (tum enim illos Asiam tenuisse), in ea quam hodie Judæam appellamus regione urbem ædificasse, quæ tot hominum millia caperet, eandemque Hierosolyma nominasse. In alio vero quodam rerum Ægyptiarum exemplari Manetho dicit, hanc gentem pastores appellatam, captivos in sacris suorum libris ha-

beri; idque recte. Nam antiquis progenitoribus nostris patrium erat greges pascere : et pascualem agentes vitam, inde pastores vocabantur. Rursusque captivi non temere in Ægyptiorum libris dicti sunt, quoniam progenitor noster Josephus dixit ad Ægyptiorum regem, se captivum esse, et postea fratres in Ægyptum evocavit regis permissu.

4. κα'	Ραμεσσήσεως.	an. 24
5. χβ'	Ραμεσσαμένω.	19
6. χγ'	Ραμεσσή Ιουθασσή.	39
7. χδ'	Ραμεσσή Ουάφρου.	29
8. κε'	Κόγχαρις.	5
		190

Itaque quum idem numerus regum eundem etiam atque Vet. Chronicon annorum numerum exhibeat, id quod primus vidit Bœckhius, patet immerito a plurimis incusari Eusebium, quasi suoapte ingenio hanc dynastiam effinxisset. Aliud argumentum, quo fidem Eusebii tueretur, Bœckhius petivit ex Eus. Arm. ed. Zorab. serie regum Argivorum, ubi hæc: *Regnante Amesse secundo, rege Ægyptiorum, anno CLXI dynastiae XVI in Argivos regnat Argos.* Idem ad finem laterculi repetitur. Igitur bene novit Eusebius nomina regum hujus dynastiae; nam *Amesses* ille haud dubie est *Ramesses* Syncelli, ex cujus numeris annus dynastiae 161 foret annus quintus *Ramessis Uaphru.* — Suboritur tamen dubitatio. Nempe in Maji versione, quam Bœckhius non consuluisse videtur, locus laudatus ita se habet: *Regnante secundo Ægyptiorum Amasi in sextadecima dynastia anno CLXI imperavit Argivis Inachus.* Nihili hæc facerem, quum altera versio multo accuratius Armeniaca reddere soleat, nisi Amasis vel Amosis dyn. XVIII rex sæpius apud Ecclesiae Patres tamquam is nominaretur qui Moy-sis et Inachi temporibus regnaverit (Tatian. Or. adv. Gr. et African. ap. Euseb. P. E. X, 11, p. 494; Clem. Alex. Strom. I, 21, p. 138, 23. V. Apion. fr. 2. Bœckh. l. l. 194). *Secundus* vero Amosis dici potuit, si primus rex dyn. XVIII intelligendus est, quod avum ejusdem nominis habuit; probabilius tamen cogitaverit auctor de septimo rege dyn. XVIII, quem sæpiissime cum primo confusum ab Ecclesiasticis esse constat. Jam quum in Græcis Eusebii hæc non legantur, in Canone autem Eusebii Inachus notetur ad annum Abrah. 161, plurimi vero Inachum cum Amosi rege dyn. XVIII componant: suspicio oriri possit glossam illam non ab Eusebio profectam, sed ab alio quodam diversa plane in unum conjungente esse adscriptam. Verum bene sentio nihil his dirimi. Ipse Majus Amessis nomen cum notissimo isto Amasi vel Amosi permutaverit; et firma steterit sententia Bœckhiana. — Jam quum Eusebius ad an. Abrah. 161 (1855 a. Chr.) de regum Argivorum temporibus *Castorem* laudet, primus vero Inachi annus ex Castoris computo non cadat in annum 1855, sed in an. 1776 vel 1774 (v. Castor. fr. 11); nec aliunde appareat ratio, cur in annum 1855 potissimum Argivorum initia ponantur; suspiceris ipsum Castorem (quem Ægyptiaca scripsisse fragmenta arguunt)

Inachi annum primum composuisse cum anno 161 dyn. XVI, idque Eusebium ad suum de dynastiis Ægyptiis computum transtulisse. Ex computo Vet. Chronici an. 1776 a. C. caderet in dynastiam XVII (1851—1749), quum dynastia, XVI pertineat ad annos 2041—1852. Hæc igitur multo minus quadrant. Mirum tamen est æram Trojanam, quæ Veteris Chronici numeris subest, eandem plane esse atque Castoris (1208 a. Chr.), quamvis superioris ævi scriptores Alexandrinos et Judæos et Christianos quantum novi ad unum omnes Eratosthenica æra uti videamus. Quare nescio an non etiam in reliquis Castorei computus vestigia subsint. Permittas conjecturam. Consentaneum est præter Eratosthenem etiam alios exstitisse, qui seriem chronologicam per Pastorum tempora nonnisi secundas dynastias principum Ægyptiorum constituerint, pastorum nominibus annisque aut omissis plane aut juxta positis. Sic fecisse etiam eum conjicio ex quo fluxit computus Chronici Veteris. Ejiciamus igitur, quam unam intulit Judæus, Pastorum dynastiam XVII annorum 103. Quo admissio, annus primus dynastiae XVI non amplius est 2041, sed 1938 a. Chr. Igitur annus 161 dyn. XVI, qui primus fuisse Inachi dicitur, est 1778. Nos ex Castore supputamus an. 1776. Differentia vix premeda. — Porro Inachidis Castor tribuit annos 380, qui accuratius revocandi sunt ad annos 378 (6 × 63). Sequuntur deinde Danaidæ. Danaum vero sec. Manethonem Josephi Ægypto ejecit Sethos sive frater Ægyptus, primus rex dynastiae XIX. Jam Chronici Vet. auctor et Eusebius dynastiae XVIII tribuunt annos 348, qui juncti triginta annis postremis dynastiae antecedentis (161-190) summam efficiunt annorum 378, quibus regnasse Inachidas Castor statuit. Ipse Eusebius ita statuere non potuit, quum interpositam habeat Pastorum dynastiam cum annis 103. Quare Danaum facit regem decimum quartum dynastiae XVIII. Cf. infra ad dyn. XVIII.

DECIMA SEPTIMA DYNASTIA.

47.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 61, C: Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία ποιμένες ἄλλοι βασιλεῖς γὰρ καὶ Θηβαῖοι [ἢ] Διοσπολίται γὰρ.

Ὁμοῦ οἱ ποιμένες καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐβασίλευσαν ἔτη ρνα'.

Bunsen.: « Hæc corrupta esse nemo dubitabit, nisi qui Manethoniana esse putaverit, quia absurda sint. Locum sic fere restituendum esse in libro tertio docebimus:

Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία. Ποιμένες ἄλλοι βασι-

λαίς ε', ἐβασίλευσαν ἔτη ρνα'. Ὁμοῦ οἱ πομένες βασιλεῖς μγ' (43=6+32+5) καὶ Θηβαῖοι Διοσπολίται νγ' (53). Ὁμοῦ οἱ πομένες καὶ οἱ Θηβαῖοι 45' (98). Qui numerus regum 96 hinc in epilogo migravit. » Cf. Idem III, p. 20. At hoc ludere est. Ante v. Διοσπολίται inserui ἤ. Fruin conjecit: ἄλλοι βασιλεῖς ἔτη μγ' καὶ ἐν τῇ Θηβαίιδι Διοσπ.

48.

SEC. EUSEBIUM.

Syncell. p. 61, D: Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ (ἀλλόφυλοι Movers. *Phœnicis*, p. 35) Φοίνικες ξένοι βασιλεῖς, οἱ καὶ Μέμφιν εἶλον.

Ὦν πρῶτος Σαίτης ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαίτης νομὸς ἐκλήθη· οἱ καὶ ἐν τῷ Σεθροῖτῃ (Σαιθροῖτῃ cod. B, Σεθροῖτῃ sch. Plat. p. 424 Bekk.) νομῶ πόλιν ἐκτίσαν, ἀφ' ἧς ὀρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο.

β' Βνῶν (Βηὸν m.) ἔτη μ' (μγ' Goar.).

[γ'] Ἄφωφίς ἔτη ιδ'.

Μεθ' οὗ Ἄρχλης ἔτη λ'.

Ὁμοῦ ἔτη ργ'.

Κατὰ τούτους Αἰγυπτίων βασιλεὺς (βασιλεῦσαι conj. Bœckh. p. 230) Ἰωσήφ δείκνυται.

Aphophis in Chronico Arm. non tertius est rex sed quartus. Sic etiam schol. Platonis et ipse Syncellus p. 69, C: Τέταρτον καὶ τελευταῖον τῆς ιζ' δυναστείας Ἄφωφιν Εὐσέβιος παρέθετο. Accedit quod litera γ' abest in cod. A. Quare n. l. error est librariorum. Cf. Bœckh. p. 231.

Euseb. Chron. p. 99 sq: *Decima septima dynastia Pastorum, qui fratres erant Phœnices exterique reges, et Memphin occuparunt. Ex his primus Saites imperavit annis XIX, a quo Saitarum quoque nomos nomen traxit. Idem in Sethroite nomo urbem condiderunt, unde incursione facta Ægyptios perdomuerunt.*

Secundus Benon (Anon, margo), annis XL.

Deinde Archles, annis XXX.

Aphophis annis XIV.

Summa annorum CIII. Horum ætate regnavisse in Ægypto Josephus videtur.

In Vetere Chronico respondent: Μεμφιτῶν γενεαὶ δ' ἔτη ργ'. Syncellus quoque p. 103, D hanc Eus. dynastiam in animo habuit: καὶ διεδέξαντο Ἐναντα βασιλεῖς δ', οἱ καὶ ἐβασίλευσαν σνδ' (deb. σνθ'). Numerus σνδ' temere adjungitur, quum is pertineat ad septem reges, quos ipse recenset. V. Bœckh. p. 232. In Canone 17^{mæ} dynastiæ assignantur an. Abrah. 191-293.

Ceterum Syncellus p. 62, A subjicit hæc: Σημειωτέον πῶς ὁ Εὐσέβιος πρὸς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν τοὺς τῆς πεντεκαίδεκάτης δυναστείας παρὰ τῷ Ἀφρικανῶ φερο-

μένους κατὰ τὴν ιζ' δυναστείαν γεγονέναι λέγει. Ἐπεὶ γὰρ πᾶσι συμπεφώνηται ὅτι ἐπὶ Ἄφωφως ἦρξεν Ἰωσήφ τῆς Αἰγύπτου, μὴ ἔχων ὀπισθοῦν ἐπὶ ἄλλου τινὸς αὐτὸν παραθέσθαι, μετήγαγε τὸν Ἄφωφιν ἀπὸ τῆς ιε' δυναστείας εἰς τὴν ιζ', κολοβώσας τὰ ἔτη αὐτοῦ ξα' ὑπάρχοντα εἰς λ', τὰ δὲ τῆς ὅλης δυναστείας ρνα' ργ' παραθεῖς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐξ βασιλέων δ' ἄλλους. Quæ ne credamus, vel sequens fragmentum impedit.

49.

Schol. Platon. p. 424 Bekk.: Σαίτικός] Ἐκ τῶν Μανεθῶ Αἰγυπτιακῶν. Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία ἦσαν ἀδελφοὶ Φοίνικες ξένοι βασιλεῖς, οἱ καὶ Μέμφιν εἶλον, ὧν πρῶτος Σαίτης ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαίτης νομὸς ἐκλήθη· οἱ καὶ ἐν τῷ Σεθροῖτῃ (sic) νομῶ πόλιν ἐκτίσαν, ἀφ' ἧς ὀρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο. Δεύτερος αὐτῶν Βνῶν ἔτη μ', τρίτος Ἀρχλης (scr. Ἀρχλης) ἔτη λ', τέταρτος Ἄφωφίς ἔτη ιδ'. Ὁμοῦ ργ'. Ὁ δὲ Σαίτης προσέθηκε τῷ μηνὶ ὥρας ιθ', ὡς εἶναι ἡμερῶν λ', καὶ τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέρας σ' (ε), καὶ γέγονε ἡμερῶν τξέ.

Vides scholiastam eadem plane afferre quæ Eusebium et præterea addere aliud quoddam quod Eusebius non habet. Igitur nihil finxit Eusebius, sed ex eadem hausit recensione dynastiarum Manethonianarum, quam scholiasta adhibuit. Eandem ante oculos habuit Panodorus, e equo Syncellus suam regum seriem affert; nam vidimus dynastiam decimam sextam Eusebii et Syncelli eodem modo esse adornatam. Verum in dyn. XVII Panodorus reliquit Manethonem suum, alia ex Manethone Josephi, alia nescimus unde assumens. Panodorum excerpit Syncellus; Josephum non legit; si de Manethone loquitur, intelligendus est Panodoreus, non vero Africani vel Josephi; etsi ipse Syncellus ne suspicatus quidem esse videtur, hunc Panodori Manethonem plane diversum esse ab eo quem Africanus sequitur. Tam plena sunt omnia confusionis.

Syncellus p. 104, postquam dixerat se de Pastorum temporibus malle Josephum sequi quam Manethonem (nescit vel non reputat Josephum quoque sua e Manethone depromere), regum nomina recenset hæc:

1. κς' Σιλίτης ἔτη ιθ' πρῶτος τῶν σ' (ζ') τῆς ιζ' δυναστείας παρὰ Μανεθῶ.	19
2. κξ' Βαίων ἔτη μδ'.	44
3. κη' Ἀπαχνᾶς ἔτη λς'.	36
4. κθ' Ἄφωφίς ἔτη ξα'.	61
5. λ' Σέθως ἔτη ν'.	50
6. λα' Κήρτωις ἔτη κθ'.	29
κατὰ δὲ τὸν Μανεθῶ ἔτη μδ'	
7. λδ' Ἀσλήθ' ἔτη κ'.	20

καὶ ἐπὶ αὐτοῦ, ὡς φασιν, ἐχρήματισεν τξέ' ἡμερῶν ὁ Αἰγυπτιακὸς ἐνιαυτὸς τξ' μόνον ἡμερῶν πρὸ τούτου μετρούμενος. Ἐπὶ αὐτοῦ ὁ μῶσχος θεοποιηθεὶς Ἄπις ἐκλήθη.

Summa annorum est Josephiana. Pro Josephi rege

sexto (*Assi*) annorum 49, duos reges ponit Panodorus annorum 29 et 20. *Kertonem* Josephus omnino non nominat; videtur idem nomen esse atque *Archles* ap. Africanum. In postremis Syncelli iterum agnoscimus Manethonem schol. Platonis.

PHARAONES. AFRICAN. ET EUSEB.	HYKSOS.		
	JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS. PANODORUS.
DYNASTIA XIII. 60. Diospolit. an. 453	I. Regnante Timao in Ægyptum invadunt, terram populantur, reges tributarios sibi reddunt.		
DYNASTIA XIV. 76. Xoitæ. an. 184 (484)	II. PASTORES RECES SEX. 1. Salatis. 19 a » m. 2. Beon. 44 3. Aphachnas. 36 7 4. Apophis. 61 5. Jannas. 50 1 6. Assis. 49 2 <hr/> 259 a. 10 m.	DYNASTIA XV. 6. Pastores. an. 284 1. Saites. 19 2. Bnon. 44 3. Pachnan. 61 4. Staan. 50 5. Archles. 49 6. Aphobis. 61 <hr/> 284	DYNASTIA XV. Reges Diospolitæ. an. 250
	III. Reges recensiti et posterii eorum in Ægypto regnarunt an. 511.	DYNASTIA XVI. 32. Pastores. an. 518	DYNASTIA XVI. 5 (8) Thebæi. 190
	IV. Bellum diuturnum principum Ægyptiorum et Pastorum.	DYNASTIA XVII. 43. Pastores. } 151 43. Thebæi. }	DYNASTIA XVII. Pastores. 103 1. Saites. 19 2. Bnon. 40 3. Archles. 30 4. Aphophis. 14 <hr/> 103
	V. Pastores Ægypto excedunt temporibus dyn. XVIII, sub rege Tutthmosi.	(Sequitur dyn. XVIII, cujus rex sextus Mephramuthosis, septimus Tutthmosis.)	(Sec. Panodorum : 7 regg. an. 259)

Dynastiæ XV Africanus tribuit annos 284; Josephus iisdem regibus non nisi 260 annos dedit, idque rectius se habere statuit Bunsen. (III p. 16). Apud Africanum vel ejus auctorem annos regis tertii omissos esse vel excidisse putat: hinc factum esse, ut anni regum quarti, quinti et sexti loco suo moti tribuerentur regibus tertio, quarto et quinto. Jam quum ita sexto regi apud Africanum annorum numerus non relinqueretur, unum ex superioribus numeris repetitum et postremo regi attributum esse. Quæ ratio num probabilis sit tu videas. Ego vix mihi persuaserim, quum Africanus etiam in reliqua dynastiæ pastorum adoratione a Josepho recedat, in decima quinta autem non modo numeros alios exhibeat, sed etiam aliam regum

seriem: nam Apophis Africano est rex sextus, Josepho et Syncello sive Panodoro quartus est. Atque hoc quidem ita comparatum, ut Africanus genuina, reliqui accommodata ad Judaicam chronologiam exhibere videantur. Certe sec. Syncellum (p. 107, C) Josephus ἐπὶ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου ἀναριθμεῖται anno Apophis regis decimo septimo. Hinc vero usque ad Exitum Judæi chronologi exputant annos 224, eundemque computum Syncelliana regum Ægyptiorum series prebet. Quare suspicari licet hunc in finem locum Apophi a Manethone assignatum a Judæo quodam mutatum esse, eamque mutationem absque idonea ratione in eam Manethonis recensionem, quam Josephus adhibuit, esse translata. Vide Bœckh. p. 236.

Dynastiæ XVI ap. Africanum anni sunt 518. Proxime ad hunc numerum accedunt anni 511, quos Josephus exhibet, ita tamen, ut comprehendant annos 259 regum antecedentium. Hoc vero Josephi commentum esse videtur, qui annos dynastiæ XVI ad dynast. XV et XVI retulerit, ne nimium Manetho discrepet a Judæorum chronologia; nam secundum Genesin (c. 19), ut ipse Josephus ait, Judæi (i. e. Pastores sec. Jos.) nonnisi 400 annis in Ægypto commorati sunt. His igitur ex Manethone substituerit annos 511, per quos regnasse Pastores in Ægypto ait. Quod deinde subsequutum esse ait bellum diuturnum, id componi potest cum Africani dynastia XVII, regum Pastorum et Thebæorum. V. Bunsen, p. 18 et Bœckhius p. 239. Bœckhius tamen etiam aliter statui posse docuit. Nimirum quum in dynastia XVII recenseantur 43 reges Pastores et reges Diospolitæ item 43 (si recte numerus habet), facile fieri potuisse ut Excerptor Manethonis ad unam dynastiam XVII Diospolitæ reges omnes referret, quorum major pars jam regnaverit temporibus Pastorum dynastiæ XVI. Itaque tempus, per quod pastores κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, id est soli regnasse, dicebantur, licere in brevius contrahere et Josephum cum Africano conciliare hunc in modum :

Dyn. XV.	Pastores regnant soli *	284	
Dyn. XVI.	{	Pastores regnant soli	227
		Pastores et Diospolitæ	291
Dyn. XVII.	Pastores et Diospolitæ	151	
			442

Jam si recte statui Eusebii fontem ex auctore fluxisse, qui Pastorum dynastias omnino non in computum admiserit; annos 442, quibus ex ingeniosa Bœckhii ratione Diospolitæ una cum Pastoribus regnarunt, apte componere licet cum annis 440, quos dynastiæ XV et XVI (250 et 190) tribuit Eusebius. De dynastia XVII quid Bunsenius statuerit supra jam indicavimus. Absurdum est, inquit, reges 43 nonnisi per 151 annos regnasse. Itaque pro 43 ponit 5, atque hoc modo obtinet, ut omnes Pastores dynast. XV, XVI et XVII numero sint 43; hoc igitur notare voluisse Manethonem dicit. Porro haud credit juxta 43 Pastores totidem fuisse reges Thebæos. Igitur pro 43 ponit 53, quia persuasum sibi habet reges istos 53, quos post Amumarthæum Eratosthenes recensuisse di-

citur, eos tantum intelligi debere, qui Pastorum temporibus regnarint. Addit denique omnino non potuisse Manethonem duas regum familias una dynastia comprehendere. Quod eatenus tantum verum est, quatenus omnes eas dynastias, quas juxta alteras quasdam Bunsenius regnasse statuit, Manetho separatim et ita recenset ut altera post, (non juxta) alteram regnasse videri debeat. At majori cum veri specie, opinor, ordine inverso dixeris Manethonem quum in XVII dynastia Thebæos et Pastores reges simul regnantes composuerit, idem facturum fuisse, etiam in aliis dynastiis, si quas alteras juxta alteras regnasse statui voluisset.

Igitur pastorum tempora sec. Manethonem Africani comprehendunt annos 953 (284+518+151). Bunsenius numerat 929 (260+518+151). Initium eorum ponendum esse suspicatur post annum 63 regis Amumarthæi, postremi eorum, quos ex Eratosthenis laterculis Myncello eotare placuit. Apud Manethonem Amumarthæum censeo fuisse regem tertium dynastiæ XIII. Reliquos hujus dynastiæ reges sicuti septuaginta sex Xoitas dynastiæ XIV, tributarios pastoribus fuisse. — Postremum pastorem excipit primus rex dynastiæ XVIII, Amosis. — Ceterum ad Pastorum tempora pertinent nomina regum Thebæorum, quæ altera tabulæ Carnacianæ dimidia pars exhibet. Porro ex nominibus, quæ in fragmentis papyri Turinensis supersunt, ex Lepsius adoratione referenda huc forent circa sexaginta. Quæ quum mutila sint pleraque, et ad nos parum pertineant, recensere hic supersedeo. V. Bunsen, p. 39 sqq. Ex monumentis Bunsenius p. 45 quattuor regum nomina apponit, iisdem temporibus, ut videtur, vindicanda.

DYNASTIA DECIMA OCTAVA.

50.

SEC. JOSEPHUM.

Josephus C. Apion. I, 15 : Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ποιήσομαι τὴν ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν. Νυνὶ δὲ τῆς ἀρχαιότητος ταύτης παρατίθεμαι τοὺς Αἰγυπτίους μάρτυρας. Πάλιν οὖν τὰ τοῦ Μανεθῶνος πῶς ἔχει πρὸς τὴν τῶν χρόνων τάξιν ὑπογράψω. Φησὶ δὲ οὕτω : « Μετὰ τὸ ἐξελεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὸν λαὸν τῶν ποιμένων εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ ἐκβαλὼν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου βασιλεὺς Τέθμωσις (Sethmosis Eus. Arm.) ἐβασίλευσε μετὰ ταῦτα ἔτη εἴκοσι πέντε καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἐτελεύτησε, καὶ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐ-

Sed de istis quidem alibi inquisitionem faciam diligentior. Nunc autem hujus antiquitatis testes produco Ægyptios. Itaque rursus ea quæ tradidit Manetho, ad quod tempus referantur, subjiciam. Sic enim ait : « Postquam

ex Ægypto egressus est Pastorum populus ad Hierosolyma, qui illos ex Ægypto pepulit rex Tethmosis, postea regnavit annis viginti et quinque, et mensibus quattuor, et defunctus est : regnumque accepit filius ejus Chebron, regnans

τοῦ υἱὸς Χέβρων ἔτη τρισκαίδεκα. Μεθ' οὖν Ἀμένω-
φισ εἴκοσι καὶ μῆνας ἑπτὰ. Τοῦ δὲ ἀδελφῆ Ἀμεσσις
(*Amenses Eus.*) εἴκοσι ἐν καὶ μῆνας ἑννέα. Τῆς δὲ
Μήφρης δώδεκα καὶ μῆνας ἑννέα. Τοῦ δὲ Μηφρά-
μούθωσις (*Mephramuthosis E.*) εἴκοσι πέντε καὶ
μῆνας δέκα (*novem E.*). Τοῦ δὲ Θμοῦσις (*Thmo-
thosis E.*) ἑννέα καὶ μῆνας ὀκτώ. Τοῦ δ' Ἀμένω-
φισ (Ἀμενώφτης v. l.) τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα
τοῦ δὲ Ὄρος τριάκοντα ἕξ καὶ μῆνας πέντε (*ann. 38
et m. 7. Eus.*). Τοῦ δὲ θυγάτηρ Ἀκεγχρης (v.
l. Ἀγκαχηρίς *El.*, Ἀχεγχρηής *Big.*, Ἀγχερης *Hafn.*
Chencheres Eus.) δώδεκα καὶ μῆνα ἕνα. Τῆς δὲ Ῥά-
θωσις (*Athosis E.*) ἀδελφὸς ἑννέα. Τοῦ δὲ Ἀκεγ-
χρης (*Chencheres Eus. h. l. et mox iterum*) δώ-
δεκα καὶ μῆνας πέντε. Τοῦ δ' Ἀκεγχρης ἕτερος δώ-
δεκα καὶ μῆνας τρεῖς. Τοῦ δὲ Ἀρμαῖς τέσσαρα καὶ
μῆνα ἕνα. Τοῦ δὲ Ῥαμέσσης ἐν καὶ μῆνας τέσσαρας
(*hic rex excidit ap. Eus.*) Τοῦ δὲ Ἀρμέσσης Μιαμ-
μοῦ ἐξήκοντα ἕξ καὶ μῆνας δύο. Τοῦ δὲ Ἀμένωφισ
δέκα καὶ ἑννέα καὶ μῆνας ἕξ. Τοῦ δὲ Σέθωσις [δ] καὶ
Ῥαμέσσης, ἰπικὴν καὶ ναυτικὴν ἔχων δύναμιν. Οὗ-
τος τὸν μὲν ἀδελφὸν Ἀρμαῖν ἐπίτροπον τῆς Αἰγύ-
πτου κατέστησε, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτῷ τὴν ἄλλην βασι-
λικὴν περιέβηκεν ἐξουσίαν, μόνον δὲ ἐνετείλατο διά-
δημα μὴ φορεῖν, μηδὲ τὴν βασιλῖδα μητέρα τε τῶν
τέκνων ἀδικεῖν, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων βασιλικῶν
παλλακίδων. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην καὶ
πάλιν Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους στρατεύσας, ἀπαν-
τας, τοὺς μὲν δόρατι, τοὺς δὲ ἀμαχητὶ, φόβῳ δὲ τῆς
πολλῆς δυνάμεως, ὑποχειρίους ἔλαβε. Καὶ μέγα φρο-

νήσας ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις, ἔτι καὶ θαρσαλεώτερον
ἐπορεύετο, τὰς πρὸς ἀνατολὰς πόλεις τε καὶ χώρας κα-
ταστρεφόμενος. Χρόνου τε ἱκανοῦ γεγονότος, Ἀρμαῖς
ὁ καταλειφθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ πάντα τοῦμπαλιν οἷς ἀδελ-
φὸς παρήνει μὴ ποιεῖν ἀδελφῶν ἔπραττεν· καὶ γὰρ τὴν
βασιλῖδα βιαίως ἔσχε, καὶ ταῖς ἄλλαις παλλακίσιν
ἀφειδῶς διετέλει χρώμενος· πειθόμενος δὲ ὑπὸ τῶν φί-
λων διάδημα ἐφόρει, καὶ ἀντήρε τῷ ἀδελφῷ. Ὁ δὲ
τεταγμένος ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου γράψας βι-
βλίον ἐπέμψε τῷ Σεθῶσι, ὁμῶν αὐτῷ πάντα, καὶ
ὅτι ἀντήρεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀρμαῖς. Παραχρῆμα
οὖν ὑπέστρεψεν εἰς Πηλούσιον, καὶ ἐκράτησε τῆς ἰδίας
βασιλείας. Ἡ δὲ χώρα ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δνόμα-
τος Αἰγυπτos. Λέγει γὰρ ὅτι ὁ μὲν Σέθωσις ἐκαλεῖτο
Αἰγυπτos, Ἀρμαῖς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δαναός.

ἰς'. Ταῦτα μὲν ὁ Μανεθῶν. Δῆλον δὲ ἔστιν ἐκ τῶν
εἰρημένων ἐτῶν τοῦ χρόνου συλλογισθέντος ὅτι οἱ κα-
λούμενοι ποιμένες, ἡμέτεροι δὲ πρόγονοι, τρισὶ καὶ
ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίοις πρόσθεν ἔτεσιν ἐκ
τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγέντες τὴν χώραν ταύτην ἐπό-
κησαν ἢ Δαναὸν εἰς Ἄργος ἀφικέσθαι. Καίτοι τοῦτον
ἀρχαιότατον Ἀργεῖοι νομίζουσι. Δύο τοίνυν ὁ Μανε-
θῶν ἡμῖν τὰ μέγιστα μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρ' Αἰ-
γυπτίοις γραμμάτων· πρῶτον μὲν τὴν ἐτέρωθεν ἀφίξιν
εἰς Αἰγυπτos, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν, οὕτως
ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις, ὡς ἐγγύς που προτερεῖν αὐτὴν
τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις. Ὑπὲρ οὖν ὁ Μανεθῶν
οὐκ ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων, ἀλλ' ὡς αὐτὸς
ὠμολόγησεν, ἐκ τῶν ἀδεσπότης μυθολογουμένων προσ-
τέθεικεν ὕστερον (v. fr. 52) ἐξελέγξω κατὰ μέρος,

annos tredecim. Post quem Amenophis annis viginti et
mensibus vii. Hujus autem soror Amessis annis xxi et
mensibus ix. Post hanc Mephres annis xii et mensibus ix.
Post hunc Mephramuthosis annis xxv et mensibus x. Post
eum Thmosis annis ix et mensibus viii. Post eum Ame-
nophis annis xxx et mensibus x. Post eum Orus annis
xxxvi et mensibus v. Hujus autem filia Acenchres an-
nis xii et mense i. Post eam frater Rathotis annis ix. Post
hunc Acenchres annis xii et mensibus v. Post hunc Acen-
cheres alter annis xii et mensibus iii. Post hunc Armais
annis iv et mense i. Post hunc Ramesses anno i et mensibus
iv. Post hunc Armesses Miammi annis lxvi et mensibus ii.
Post hunc Amenophis annis xix et mensibus vi. Post hunc
Sethosis [qui] et Rameses, qui plurimas copias habuit eque-
stres et navales. Hic fratrem quidem Armain procuratorem
Egypti constituit, et reliquam ei omnem regalem contulit
potestatem, tantummodo autem ei injunxit ne coronam
gestaret, neque reginam matremque liberorum injuria affi-
ceret, insuperque ut abstineret ab ceteris regalibus concu-
binis. Ipse vero in Cyprum et Phœnicen, rursusque in
Assyrios et Medos expeditione suscepta, universos, alios
quidem ferro, alios vero sine pugna magnæ suæ potestatis
valde elatus, aliquanto audacius progrediebatur, orientales
urbes et provincias subvertendo. Quod tempus quum in-
longum protraheretur, Armais, qui in Ægypto fuerat reli-

ctus, omnia contra quam frater monuerat ne faceret, sine
timore faciebat: nam et reginæ vim inferebat, ceterisque
concupinis ad libitum misceri non cessabat: persuasusque
ab amicis corona utebatur, et contra fratrem insurgebat. Is
vero qui constitutus erat super sacra Ægyptiaca, codicillos
Sethosi misit, eum de omnibus certiore faciens, quodque
frater ipsius Armais contra eum bellum moveret. Illico igi-
tur Pelusium reversus est, et proprium tenuit regnum.
Provincia vero ex ejus nomine appellata est Ægyptus. Dicit
enim quod Sethosis quidem Ægyptus vocabatur, Armais
autem frater ejus Danaus.

16. Atque hæc quidem Manetho. Ergo si tempus ad initam
annorum istorum rationem exigemus, constabit omnino,
quos Pastores ipsi vocabant, majores nostros, annis ante
tribus et nonaginta supra trecentos, ubi ex Ægypto migras-
sent, regionem illam insedissee, quam Danaus Argos venis-
set, qui tamen ab Argivis pro antiquissimo celebratur. Ita
duo nobis eaque sane præcipua hoc Manethonis, quod
Ægyptiarum literarum fidem sequitur, testimonio confecta
sunt: alterum, eos in Ægyptum aliunde profectos esse;
alterum, indidem ipsos alio commigrasse, quod etiam po-
sterius adeo vetustum, ut Trojana tempora annis prope
mille antecederet. Ista vero quæ Manetho non ex literis
Ægyptiacis, sed, sicut ipse professus est, ab incertis aucto-
ribus memorata, adjecit, postea particulatim exentiam,
ea mendacia esse ostendens sine verisimilitudine confecta.

ἀποδεικνύς τὴν ἀπίθανον αὐτοῦ ψευδολογίαν. (Sequitur disputatio Josephi.)

E numeris Josephi vulgaris colligitur summa annorum 333. Eandem præbet Josephus Eusebianus (Chron. Arm. I, 21), quamquam non ubique cum nostro Josepho consentit. Nam si supputaveris annos regis quinti (*) et sexti et quintidecimi (quem Eusebius omisit), Josephus Eusebium superat annis duobus et mensibus duobus. Hanc vero differentiam Eusebius exæquateo, quod Horo regi tribuit annos 37, menses 7, quum in græco Josepho tribuantur eidem anni 35, menses 5. Hæc rerum ratio non esse potest fortuita; probabile est aliam Josephi recensionem habuisse Eusebium, aliam esse nostram. Eo ipso autem summa annorum 333 confirmatur. Huc accedit Syncellus p. 103, D, ubi hæc :

Ἰωσήππος δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ (deb. ἐν τῷ πρώτῳ) πρὸς ἔλεγχον Ἀπίωνος λόγῳ περὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας τοῦ λαοῦ γενομένης ἱστοριῶν ἐπὶ τοῦ 16' μετὰ τοὺς προγραφέντας κε', τοῦτ' ἔστι ἐπὶ τοῦ Μισφραγμουθώσεως ἦτοι Φαραῶν, 5' βασιλείως Αἰγύπτου, κατὰ τὴν 17' παρὰ τῷ Μανέθωνι δυναστείαν, 13' ὄντος ἀπὸ τοῦ Μεστράτμ, χρόνον ἡμῖν ἐξέθετο Αἰγυπτίων βασιλείων κγ', ἐτῶν δὲ φ4δ' (694), ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ κοσμοκῶ γυος' ἔτους καὶ λήξας εἰς τὸ 80' ἔτος, οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοφωνήσας τῷ Μανέθῳ κατὰ τοὺς μερικῶς τῶν βασιλείων χρόνους, οὔτε μὴν τελείως ἐν τῇ τούτων ὁμαδικῇ στοιχειώσει, ὡς δειχθήσεται ἐν τῇ πινακικῇ αὐτῶν στοιχειώσει... Ἰστέον δὲ ὅτι οἱ παρὰ τῷ Ἰωσήππῳ οὔτοι κγ' οἱ αὐτοὶ εἰσι τοῖς παρὰ Μανέθωνι ἐπὶ τῆς 13' δυναστείας καὶ 17' καὶ 16' φερόμενοι ἐν χρόνοις φ4δ'. Οὗτος γὰρ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ γυος' (sic margo; γυσε' text.) ἔληξεν εἰς τὸ 80' ἔτος τοῦ κόσμου.

Plena hæc confusionis. Non ipsum Josephum ante oculos habuit Syncellus, sed sua excerptis e Panodoro. Quod exitum sub sexto rege dyn. XVIII Misphragmuthosi ponit, id a Josepho nostro alienum, aliunde fluxit. Exitus ille sub primo rege dynastiae XVIII, Thummosi, qui filius erat Misphragmuthosis alius, ponendus sec. Manethonem Josephi. — Deinde addit non consentire cum Manethone Josephum, qui tamen ipse sua e Manethone affert. Apparet igitur Syncellum eum intelligere Manethonem, quem Panodorus adhibuit in suis laterculis, qui iidem sunt cum Syncellianis. Ex his Syncellus dissensum Manethonis et Josephi demonstrari ait. — Porro reges Josephi 23 intelligendi sunt sex reges pastorum et septemde-

(*) Nempe quinto regi, Memphræ, Eusebium Arm. non nisi 12 annos (pro 12 an. 9 mens. Josephi nostri) tribuere ait Bœckhius, haud dubie secutus versionem Aucheri, qua uti mihi non licuit. In Maji versione Eusebius de Mephræ regno nihil differt ab Josepho.

cim reges dynastiae XVIII. Patet igitur quam temere Syncellus dicat esse istos reges Manethonis dyn. XVII et XVIII et XIX. — At missis his quisquiliis, illuc redeamus. Tribuit Josephus regibus istis 23 annos 594, vel, ut deinde paullo accuratius Syncellus dicit, annos 592. Jam quum priores sex (Pastores) regnasse videamus annis 259, mensibus 10, regibus septemdecim dyn. XVIII relinquuntur anni 332 mensesque duo, vel anni 333, si prioribus sex rotundo numero tribuimus annos 259. V. Bœckh. p. 250 sqq.

Quæ quum ita sint, mirari sane licet ipsum Josephum exputare annos 393. Non enim librarii error subesse videtur, quum eundem numerum de novo memoret in sequentibus. Haud dubie aliena miscuit Josephus, quem scimus diversas Manethoniani operis recensiones ante oculos habuisse. Nisi fallor anni isti 393 ex eodem Manethone fluxerunt, quem Syncelli auctor adhibuit. Nam ex Syncelli laterculis reges dynastiae XVIII regnarunt per annos 398.

1.	33	Ἀμωσις.	26
2.	34	Χέβρων.	13
3.	35	Ἀμεμφῆς.	15
4.	36	Ἀμενσῆς.	11
5.	37	Μισφραγμουθώσις. . .	16
6.	38	Μισφρῆς.	23
7.	39	Τούθμωσις.	39
8.	40	Ἀμενῶφθις.	34
9.	41	Ἦρος.	48
10.	42	Ἀκενχερῆς.	25
11.	43	Ἄθωρις.	29
12.	44	Χενκερῆς.	26
13.	45	Ἀχερρῆς.	8 (ἡ ἢ καὶ λ').
14.	46	Ἀρμαῖος-Δαναός. . . .	9
15.	47	Ῥαμεσσηῆς-Αἴγυπτος. .	68
16.	48	Ἀμενωφίς.	8

398

51.

Theophilus Ad Autolyc. III, 19 : Ὁ δὲ Μωσῆς ὠδήγησε τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ἐφθήμεν εἰρηκέναι, ἐκβεβλημένους ἀπὸ γῆς Αἰγύπτου ὑπὸ βασιλείως Φαραῶ οὔ τοῦνομα Τέθμωσις, 8ς, φασίν, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λαοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσι πέντε καὶ μῆνας 8', ὡς ὑφήρηται Μαναιῶς.

2. Καὶ μετὰ τοῦτον Χέβρων ἔτη 13'.
3. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀμένωφίς ἔτη κ', μῆνας ἑπτὰ.
4. Μετὰ δὲ τοῦτον ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἀμέσση ἔτη κα', μῆνα α' (8' Jos.).
5. Μετὰ δὲ ταύτην Μήφρῆς ἔτη 16', μῆνας 6'.
6. Μετὰ δὲ τοῦτον Μήφραμουθώσις ἔτη κ' (κε' Jos.), μῆνας 1'.

7. Καὶ μετὰ τοῦτον Τυθμώσης ἔτη θ', μῆνας η'.
8. Καὶ μετὰ τοῦτον Ἀμένωφης ἔτη λ', μῆνας ι'.
9. Μετὰ δὲ τοῦτον Ὡρος, ἔτη λς', μῆνας ε'.
10. Τούτου δὲ θυγάτηρ [Ἀκεγχρήρης] ἔτη ι[β']], μῆνας [α'].
11. Μετὰ δὲ ταύτην [Ῥαθῶτις ἔτη θ'.
12. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀκεγχρήρης ἔτη ιβ', μῆνας ε'.
13. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀκ[ε][γ]χ[ή]ρης ἔτη ιβ', μῆνας γ'.
14. Τοῦ δὲ Ἀρμαῖς, ἔτη δ', μῆνα α'.
15. Καὶ μετὰ τοῦτον Ῥαμέσσης ἐνιαυτὸν, μῆνας δ'.
16. Καὶ μετὰ τοῦτον Ῥαμέσσης Μιαμμοῦ, ἔτη ζς' καὶ μῆνας β'.
17. Καὶ μετὰ τοῦτον Ἀμένωφης ἔτη ιθ', μῆνας ς'.
- Τοῦ δὲ Σέθως δς καὶ Ῥαμέσσης ἔτη ι', ὃν φασιν ἐσχηχέναι πολλὴν δύναμιν ἰπικῆς καὶ παράταξιν ναυτικῆς.

ὠδήγησε] e conj. Bæckhii pro vg. ὠδήγησας. — Τέθμωσις] μωσῆς edit. princ. (Gesner. 1546). In sequentibus vero edit. pr. recte exhibet Τέθμωσις. Editores post Gesnerum et ex annotatione Gesneri dederunt Ἀμασις. — 3. μῆνα α' i. e. ἓνα, pro ἐνέα ex errore. — 6. Μηφραμουθωσις] Μηφραμουθῆσις cod. Paris.; Μηθραμουθῆσις ed. pr.; anni κ' pro κε' debentur excerptoris festinationi — 7. Τυθμώσης] nostri codd. Josephi Θμώσης. — 8. Ἀμένωφης] Δαμφενόφης ed. pr. — 9. ἔτη λς'] sic cod. Parisin., uti ap. Josephum, λς' ed. pr. — 10. τούτου] sic codd. Parisin. et Bodlejan.; τούτων editiones, ubi locus sic habet: τούτων δὲ θυγάτηρ ἔτη ι' μῆνας γ'. μετὰ δὲ ταύτην Μερχέρης ἔτη ιβ', μῆνας γ'. Aperta in his confusio et lacuna ex nominum similitudine nata. E Josepho explevit Bæckhius. — 14. ἔτη δ'] sic cod. Parisin. et Bodlej., uti ap. Joseph., editt. ἔτη λ'. — 15 et 16. editiones: μετὰ δὲ τοῦτον Μέσσης Μιαμμοῦ ἔτη ς'. καὶ μετὰ τοῦτον Ῥαμεύσης ἐνιαυτὸν μῆνας δ' καὶ μῆνας β'. Postrema locum turbatum arguunt. Ex Josepho turbas sedavit Bæckhius. In postremis ed. pr.: τοῦ δὲ Θοίσσοις καὶ Ῥαμέσσης ἔτη ι', οὓς φασιν κτλ. Correxerunt Fell. et Bunsen.

Ex allatis satis intelligitur totum locum ex Josepho descriptum esse, idque confirmant quæ sequuntur ap. Theophilum, ubi disertam auctoris sui mentionem facit. Usus hujus loci fere nullus est.

52.

ΚΑΤΑ ΑΦΡΙΚΑΝΟΝ.

Syncellus p. 62, B; 70, A; 72, A:
Ὁκτωκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ις'.
Ὡν πρῶτος Ἀμῶς, ἐφ' οὗ Μωυσῆς ἐξῆλθεν ἐξ Αἰ-

γύπτου, ὡς ἡμεῖς ἀποδεικνύομεν, ὡς δὲ ἡ παρούσα ψῆφος ἀναγκάζει, ἐπὶ τούτου τὸν Μωυσεῖα συμβαίνει νέον ἔτι ὄντα.

Δεύτερος κατὰ Ἀφρικανὸν κατὰ τὴν ιη' δυναστείαν ἐβασίλευσε Χεβρὼς ἔτη ιγ'.

Τρίτος Ἀμενωφθίς ἔτη κδ' (κα' margo).

Τέταρτος (deb. τετάρτη) Ἀμενσις (Ἀμερσις Α). ἔτη κε'.

Πέμπτος Μίσαφρις ἔτη ιγ'.

Ἐκτος Μισφραγμούθωσις ἔτη κς', ἐφ' οὗ δ' ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός.

Ὁμοῦ ἐπὶ Ἀμώσεως τοῦ καὶ Μισφραγμουθῆσεως ἀρχῆς κατὰ Ἀφρικανὸν γίνονται ἔτη ξθ'. Τοῦ γὰρ Ἀμῶς οὐδ' ὄλως εἶπεν ἔτη.

ζ'. Τοῦθμωσις ἔτη θ'.

η'. Ἀμενωφίς ἔτη λα'. Οὗτός ἐστιν ὁ Μέμωνιν εἶναι νομιζόμενος καὶ φθεγγόμενος λίθος.

θ'. Ὡρος ἔτη λς'.

ι'. Ἀχερρῆς ἔτη λβ'.

ια'. Ῥαθῶς ἔτη εζ'.

ιβ'. Χεβρῆς ἔτη ιβ'.

ιγ'. Ἀχερρῆς ἔτη ιβ'.

ιδ'. Ἀρμεσσῆς ἔτη ε'.

ιε'. Ῥαμεσσῆς ἔτος α'.

ισ'. Ἀμενωφῆθ (Ἀμενωφ Α.) ἔτη ιθ'.

Ὁμοῦ ἔτη ςζ'.

Regi tertio dandi sunt anni κα' (pro κδ'), uti e comparatis Eusebii et Josephi laterculis colligitur, tum vero inde patet, quod ad regem sextum annotat Syncellus usque ad Mispfragmuthosin esse annos 69 (i. e. 13. 21. 22. 13). Hoc numero correcto, summa annorum est 259. Syncellus reperit summam 263, quam non nostro tantum loco apponit, sed iterum memorat etiam p. 62, C et 73, A. Desiderantur igitur anni quattuor, qui exciderunt. Probabile est regi undecimo pro annis sex tribuendos esse annos novem, uti ap. Eusebium et Josephum, adeo ut unus adhuc annus desit nescio ubi supplendus.

Quod dissensum attinet, qui Africano cum Josepho intercedit, tenendum est non numerari annos regis primi. Eos non omisit librarius, sed non opposuerat Africanus, uti monet Syncellus. Jam quum Josephus Tethmosis sive Hycsos regnum ita definiat, ut eum post expulsos Hycsos annis 25 regnasse dicat, conclusæris hinc eundem regnasse jam antea. Quare Bæckhius p. 160 suspicatur Africanum in suis Excerptis totum Amosis regnum comprehendisse annis 151 dynastie XVII, nihilominus tamen nomen ejus præfixisse dynastie XVIII, quod condonandum sit, quum in dyn. XVII Africanus omnino nulla nomina apposuerit, nec tamen Amosis regnum præterire potuerit.

Deinde vero Africanus in dyn. XVIII omisit *Armesses Miamu* (*Ægyptus, Danaï fr.*) regem in Josephi laterculo penultimum, qui regnavit annis 66. Hunc, uti recte procul dubio Bœckhius monet, Africanus in dynastiam XIX transtulit. Etenim *Armesses Miamu* non diversus est a *Rampse*, dynastiæ XIX rege secundo, qui secundum Josephum et Eusebium item regnavit annis 66. In Africani laterculo eidem nonnisi 61 anni tribuuntur, sed mero errore scribarum; nam summa annorum, dynastiæ XIX attributa flagitat, ut regi secundo dentur anni 66. Ceterum res ita se habere videtur. Nimirum quum de Danaï et Ægypti temporibus diversimode statueretur, aliique Danaum ab Inacho annis 378, alii annis 441 (ut mittam minores differentias) distare putarent, deinde Inachum alii cum Amosi primo rege dyn. XVIII componerent, alii vero antiquiorem ponerent, factum est ut Danaum et Ægyptum modo dynastiæ XVIII, modo dynastiæ XIX assignarent, alii denique (ut Josephi et Eusebii auctores) diversa conjungentes eundem Ægyptum bis ponerent, semel in dyn. XVIII et iterum in dyn. XIX. Hoc perperam fieri Africanus animadverterit. Quamquam rectius, Bœckhio iudice, Africanus fecisset, si Ægyptum istum in dyn. XVIII reliquisset, sustulisset in dyn. XIX. Bœckhius igitur in Canone suo Manethonis regem hunc in dynastiam XVIII reposuit.

Jam si Amosis annos 25 et Ramessis annos 66 addimus ad annos 263, summam obtinemus annorum 354, quæ haud longe abest ab Josephi annis 333, propiusque etiam accedit ad Eusebii annos 348. Porro si nihil curandum putes summam traditam annorum 263, sed singula regna computaveris, ita ut regi decimo et undecimo ex Josepho tribuas annos 12 et 9 (pro an. 32 et 6), summa annorum foret 242, quibus additi anni 91 Amosis et Ramessis summam efficerent an. 333, uti est ap. Josephum. Quod tamen num probandum sit necne, in medio nos relinquimus. Restat ut de iis moneamus, quæ ad Amosis et Mispfragmuthosis nomina Africanus adnotavit. Quæ quomodo intelligenda sint non perspicuus Syncellus longa omniumque confusissima disputatione ostendere studet Africanum inconcinna et pugnantia inter se tradidisse. Hæc quum ad Manethonem omnino nihil pertineant, hic apponere supersedeo, lectorem relegans ad librum Bœckhii, qui Syncelli ratiocinationes vanas esse et inanes nos docuit.

Africanus igitur postquam Amosis nomen apposerat, subjicit quædam de exitu Judæorum ad Amosis regnum vel relato vel referendo. Qui sensus horum verborum sit, sponte apparebit, quando aliunde probaverimus, quidnam Africanus de tem-

pore Exitus Judæorum statuerit. Res non est dubia. Scilicet Ægyptum Judæi reliquerunt eo anno quo accidit diluvium Ogygium, sive annis 1020 ante Olymp. 1 (= 1796 a. C.). Ita Africanus ap. Euseb. P. E. X, 10; Syncell. p. 64 et 65, B. Eundem calculum etiam aliunde confirmare, simulque ad Sicyoniorum et Argivorum regum seriem Africanam accurate revocare licet. Etenim Syncellus p. 63, D ita habet: 'Ο κατ' Ὀλυγον... κατακλυσμὸς κατὰ τὸ π' (80) ἔτος Μωυσέως, νε' δὲ Φορωνέως κατὰ τὸν Ἀφρικανόν. Hæc inter multa, quæ temere Africano Syncellus affingit, recte dicta esse docet comparatio Excerptorum Barbarorum, ubi quæ de regibus Sicyoniis et Argivis traduntur ex Africano fluxerunt. Iis igitur docemur ab Olymp. 1 usque ad Ilii excidium (1183) annos esse 407, inde usque ad Inachum annos 718, adeo ut Inachi annus primus sit 1901 a. C. (V. *Fragm. Chron.* p. 171.) Inachus regnasse dicitur annis 50. Ergo Phoronei successoris annus 55^{mus} est 1797; natus vero Moses anno 26mo Inachi, adeo ut ejus regis anno postremo ipse ageret annum 25^{umum}. — Porro Excerpta Barbara ex Africano referunt Judæos Ægypto exiisse anno 43mo Leucippi, Sicyoniorum regis octavi. Primus vero annus primi regis, est annus 2122 a. C. Inde ad Leucippi an. 43 Barbarus numerat annos 315 (v. *Fragm. Chron.* p. 169 col. A). Igitur ex his quoque eruitur annus 1797 (2122—315).

Itaque secundum Africanum Moses Judæos eduxit a. 1797 a. Chr., Leucippi anno 43mo, Phoronei anno 55. Alii aliter statuerunt, idque ipse Africanus nos docet (ap. Euseb. X, 10; Syncell. p. 64, C sqq.; 148, D. V. Bœckh. p. 193). Secundum Polemonem, ait, exitum assignari Apidis regis temporibus, secundum Apionem vero, vel potius sec. Ptolemæum Mendesium, quem testem Apion produxerat, κατὰ Ἰναχον Ἀργους βασιλέα, Ἀμώσιος Αἰγυπτίων βασιλεύοντος, ἀποστῆναι Ἰουδαίους. Eandem Ptolemæi sententiam memorant Justinus Martyr, Tatianus et Clemens, eandemque etiam in nostro fragmento Africanus brevius indicat verbis: Ἀμώς, ἐφ' οὗ Μωυσῆς ἐξῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου, ὡς ἡμεῖς ἀποδεικνύομεν, ὡς δ' ἡ παροῦσα ψῆφος ἀναγκάζει, ἐπὶ τούτου τὸν Μωυσέα συμβαίνει νέον ἔτι ὄντα. Quæ ex antecedentibus patet interpretanda esse hunc in modum: « *Sub Amosi Inachi æquali Moses Judæos eduxit, uti Apionis testimonio utentes declaramus: nostra autem temporum computatio (ἡ παροῦσα ψῆφος) ab hac sententia discrepat, cogitque nos, ut sub Inacho, cujus temporibus Amosin vixisse Apion dicit, Mosem statuamus adhuc juvenem fuisse, quippe qui quo anno mortuus Inachus est vicesimum demum et*

quintum vitæ annum egerit. Rei hujus commemorandæ causa unice posita erat in Amosis nomine quem cum Mose et Inacho ap. Apionem componi notaverat. Ipse Africanus quid statui velit, h. l. non indicat, sed ex Græca ejus chronologia patet eum ab Apione dissentire eo, quod Mosis exitum posteriorem ponit temporibus Inachi, nec non Amosis, quatenus hic in hac re tamquam æqualis illius commemoratur. Ex Manethonianis vero Africani laterculis patet eum in Exitu tempore constituendo Manethonis non magis quam Apionis ullam habuisse rationem; nam sec. Manethonem Afr. Amosis annus postremus est 1657, qui longe abest ab anno 1796. Idque ipsum confirmat sententiam nihil unquam Africanum apud Manethonem in suæ chronologiæ gratiam mutasse, sed tradidisse qualia acceperit.

Alia ratio est eorum, quæ ad Mispframuthosis regnum annotantur, scilicet ejus temporibus evenisse diluvium Deucalionium. Hæc enim est nota synchronistica ex Africani systemate chronologico. Apud Syncellum p. 154, B Africanus diluvium Deucal. assignat anno 70mo Aodi judicis; ad hunc vero inde ab Exitu Judæorum (1796) Africanus exputat annos 225 hunc in modum: 40 an. Mosis post Exitum; 25 ann. Josuæ (v. Euseb. l. l.); 30 ann. seniorum; deinde 40 ann. Othonielis; 18 an. Moabitarum; 70 ann. Jodi (nimirum in Judicium temp. sequitur libros sacros Judd.). Igitur diluvium Deucalion. incidit in annum 1571 (1596—225) a. C. Hic vero annus cadit in regnum Mispframuthosis. Vide Canonem.

Hactenus de Africano. Jam videamus quomodo tempora adornaverit Ptolemæus, qui Amosin æqualem dixit Inachi. — Quamvis enim alibi nupiam Ptolemæi fiat mentio, nullus tamen dubito quin computum ejus reddat Clemens Alexandr. Strom. I, p. 335: γίνεται ἡ ἐξοδος κατὰ Ἰναχον πρὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου (1322 a. C.) ἐξελθόντος ἐξ Αἰγύπτου Μωυσέως ἔτεσι πρότερον τριακοσίοις τεσσαράκοντα πέντε. 1322+345=1667 a. C. Annus vero 1667 sec. Manethonem Africani est Amosis annus a fine regni duodecim. Igitur hæc eatenus tantum non prorsus cum Manethone quadrant, quatenus Josephus ex eo refert eum post expulsos Hyksos (i. e. post Exitum Judæorum) regnasse adhuc annis 25. Igitur paullo aliter Ægyptia adornasse videtur Ptolemæus, Græca autem tempora quomodo constituerit ex eodem Clemente l. l. discimus. Ita scilicet:

Inachi ann. 1.	1666 ¹ / ₃ a. C.
Inde ad Deucal. diluvium an.	133 ¹ / ₃ 1533
Inde ad Argon. expedit. an.	251 1282
Inde ad Herculis apoth. an.	65 1217

Inde ad Trojæ excidium an. 24 1193 a. C.
Inde ad Iphiti Olymp. an. 417 776

Enotavit hæc Clemens e Thrasyllo. Hic vero Thrasyllus putandus est *Mendesius*, cujus *Ægyptiaca* laudat Plutarch. De fluv. c. 16. Is igitur Ptolemæi Mendesii rationes reddiderit vel explicaverit. Jam si numeros modo appositos consideraveris, facile intelligitur Deucalionis et Argonautarum et Herculis epochas satis accurate constitutas esse ex legibus antiquæ Græcorum chronologiæ. Nam Herculis annus est 1217 sive 7×63 ante Olymp. 1. Hinc ad Argonautas anni 63, inde ad diluvium 252 (4×63) anni numerandi erant. Pro quibus Thrasyllus ponens annos 65 et 251, in summa annorum uno tantum anno a vetere computo aberrat. Contra quod deinde ponitur inter diluvium et Inachum spatium annorum 133¹/₃, id, suspicor, ita exputavit, ut quattuor generationes numeraret, unicuique cum Herodoto tribuens annos 33¹/₃.

53.

Syncellus p. 62, C; 69, C; 71, D :

KAT' EYΣEBION.

Ὁκτωκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ιδ'.

α' Ὡν πρῶτος Ἀμωσις ἔτη κε'.

β' Χεθρῶν δεύτερος ἔτη ιγ'.

γ' Ἀμμενωφίς ἔτη κα'.

δ' Μίφρησ ἔτη ιβ'.

ε' Μισφραγμούθωσις ἔτη κς'.

Ὀμοῦ ἀπ' Ἀμώσεως τοῦ πρώτου τῆς προκειμένης ιη' δυναστείας ἕως Μισφραγμούθωσεως ἀρχῆς κατὰ Εὐσέβιον ἔτη γίνονται οα', βασιλεῖς πέντε ἀντὶ τῶν ἐξ' τὸν γὰρ τέταρτον Ἀμένσην παραδραμῶν, οὗ δ' Ἀφρικανὸς καὶ οἱ λοιποὶ μέμνηται, ἔτη κβ' αὐτοῦ ἐκολόθωσεν.

ς' Τοῦθμωσις ἔτη θ'.

ζ' Ἀμένωφίς ἔτη λα'. Οὗτός ἐστιν ὁ Μέμνων εἶναι νομιζόμενος καὶ φθεγγόμενος λίθος.

η' Ὡρος ἔτη λς' (ἐν ἄλλῃ λη', rectius; in latinis Euseb. 28: corrupte).

θ' Ἀχενχέρσης [ἔτη ιβ'.

Ἄθωρις ἔτη λθ' (leg. θ').

Κενχέρσης] ἔτη ις.

Κατὰ τοῦτον Μωυσῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων ἠγήσατο. (Addit Syncell.: Μόνος Εὐσέβιος ἐπὶ τούτου λέγει τὴν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ Μωυσέως ἐξοδὸν, μηδενὸς αὐτῷ λόγου μαρτυροῦντος, ἀλλὰ καὶ πάντων ἐναντιουμένων τῶν πρὸ αὐτοῦ, ὡς μαρτυρεῖ.)

ι' Ἀχερρῆς ἔτη η'.

ια' Χερρῆς ἔτη ιε'.

ιβ' Ἀρμαίς ὁ καὶ Δαναὸς ἔτη ε', μεθ' αὐτῶν

Αἰγύπτου ἐκπεσῶν καὶ φεύγων τὸν ἀδελφὸν Αἴγυπτον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικνεῖται, κρατήσας τε τοῦ Ἄργου βασιλεύει τῶν Ἀργείων.

γ' Ραμεσσῆς (sic ex Euseb. Arm. Dindorf.; libri Ἀμμεσῆς) ὁ καὶ Αἴγυπτος, ἔτη ζη'.

ιδ' Ἀμμένωφίς ἔτη μ'.

Ὅμοῦ ἔτη τμη'.

Προσέθηκεν ὑπὲρ τὸν Ἀφρικανὸν ἔτη π' Εὐσέβιος κατὰ τὴν ιη' δυναστείαν. Eadem Syncellus dixit p. 62, C: Εὐσέβιος δύο βασιλεῖς περιέκρυψε, ἔτη δὲ προσέθηκε π', τμη' παραθεῖς ἀντὶ σζγ' τῶν παρ' Ἀφρικανῶ. Quæ sequuntur legas, si lubet, apud ipsum Syncellum.

Euseb. Chron. p. 99: *Decima octava dynastia Diospolitarum XIV regum, quorum primus*

Amoses annis XXV (an. Abrah. 294—318).

Chebron annis XIII (a. Abr. 319—331).

Amophis annis XXI (a. Abr. 332—353).

Memphres annis XII (a. Abr. 354—365).

Mispharmuthosis annis XXVI (a. Abr. 366—391).

Tuthmosis annis IX (a. Abr. 392—400).

Amenophis annis XXXI (a. Abr. 401—431).

Hic est qui Memnon putabatur, petra loquens.

Orus annis XXVIII. (gr. λη'. In can. Arm. 37, ab a. Abr. 432—463).

Achencheres annis XVI (in Can. XII, a. Abr. 469—480). *Hujus ætate Moses ducem se præbuit Hebræis ab Ægypto excedentibus.* [Sequuntur in Canone: *Athoris* an. 9 (481—489) et *Chencheres* an. 16 (490—505)].

Ancheres annis VIII (a. Abr. 506—513).

Cheres annis XV (a. Abr. 514—528).

Armais qui et Danaus annis V (a. Abr. 529—533); *quibus peractis, Ægyptiorum regione pulsus Ægyptumque fratrem suum fugiens, evasit in Græciam, Argisque captis, imperavit Argivis.*

Ramesses, qui et Ægyptus, annis LXVIII (a. Abr. 534—601).

Amenophis (*Menophis, Menophes*, series regg. Arm.), *annis XL* (a. Abr. 602—641).

Summa dominationis CCCXLVIII.

Cf. *Vetus Chron.*: ιη' δυναστεία Μεμφιτῶν, γενεῶν ιδ', ἐτῶν τμη' (348).

In utroque cod. Syncelli dynastia hæc fuisse dicitur βασιλείων ιδ'. Consentit versio Armeniaca. Accedit denique, quod disertis verbis Syncellus p. 62, C dicit: Εὐσέβιος δύο βασιλεῖς περιέκρυψε. Verum in Canone Eusebius recenset reges sedecim. Atque hinc in Syncellum cod. A qui desiderantur

reges duos aliquis intulit. Et recte quidem, ut videtur, quum hoc demum modo anni 348, quos inesse huic dynastiae auctor voluit, erui possint. Syncellus nec non Armenius translator vitiato Eusebio usi sunt. Quam facile vero scriba a nomine Ἀχενχέρης ad alterum simillimum aberrare, ideoque duos reges omittere potuerit, demonstratione non eget. — Jam igitur si Horo regi octavo tribuas annos 38 (λς', ἐν ἄλλῳ λη'), Athori autem non λθ', ut cod. A. Syncelli, sed θ', uti Canon Eusebii, summa eruitur annorum 348. — Ceterum tabulam subjungimus qua numeri Eusebiani diversis locis recensiti componuntur. Corrupta notavimus asterisco.

Rex.	Sync. cod. A.	Euseb. Arm.	Canon Hieron. Vallars.	Canon Armen.	Series regum Hieron.	Series regum Arm.
1	25	25	25	**	25	25
2	13	13	13	**	13	13
3	21	21	21	21	21	21
4	12	12	12	12	12	12
5	26	26	26	26	26	26
6	9	9	9	9	9	9
7	31	31	31	31	31	31
8	*36 v. 38	*28	38	*37	38*	38
9	12	*16	12	12	12	12
10	*39		9	9	9	9
11	16		16	16	16	16
12	8	8	8	8	8	8
13	15	15	15	15	15	*12
14	5	5	5	5	5	5
15	68	68	68	68	68	68
16	40	40	40	40	40	40
			348		348	

DYNASTIA DECIMA NONA.

52.

Josephus C. Apion. I, 26: Ἐφ' ἐνὸς δὴ πρώτου στήσω τὸν λόγον ὃ καὶ μάρτυρι μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς ἀρχαιότητος ἐχρησάμην. Ὁ γὰρ Μανεθὼν οὗτος, ὁ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μεθερμηνεύειν ὑπεσχημένος, προειπὼν τοὺς ἡμετέρους προγόνους πολλαῖς μυριάσιν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας κρατῆσαι τῶν ἐνοικούντων, εἶτ' αὐτὸς δμολογῶν χρόνῳ

52.

Ad unum itaque præcipuum orationem referam, quem paullo ante antiquitatis nostræ testem adhibui. Hic enim

Manetho, qui historiam Ægyptiacam e sacris literis interpretari pollicitus est, præfatus nostros progenitores cum multis myriadibus in Ægyptum advenisse, ejusque incolas subjugasse, deinde ipse agnoscens quod tempore postea se-

πάλιν ὑστερον ἐκπεσόντας τὴν νῦν Ἰουδαίαν κατασχεῖν, καὶ κτίσαντες Ἱεροσόλυμα τὸν νεῶν κατασκευάσασθαι, μέχρι μὲν τούτων ἠκολούθησε ταῖς ἀναγραφαῖς, ἔπειτα δὲ δοῦς ἐξουσίαν αὐτῷ, διὰ τοῦ φάναι γράφειν τὰ μυθεύμενα καὶ λεγόμενα περὶ τῶν Ἰουδαίων, λόγους ἀπιθάνους παρενέβαλεν (*), ἀναμιῖξαι βουλόμενος ἡμῖν Αἰγυπτίων πλήθος λεπρῶν καὶ ἐπὶ ἄλλοις ἀρρωστήμασιν, ὡς φησι, φυγεῖν ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταγνωσθέντων. Ἀμένωφιν γὰρ βασιλέα προσθεῖς, ψευδὲς ὄνομα (**), καὶ διὰ τοῦτο χρόνον αὐτοῦ τῆς βασιλείας ὀρίσαι μὴ τολμήσας, καίτοι γε ἐπὶ τῶν ἄλλων βασιλέων ἀκριβῶς τὰ ἔτη προσθεῖς, τούτῳ προσάπτει τινὰς μυθολογίας, ἐπιλαθόμενος σχεδὸν ὅτι πενταχασίοις ἔτεσι καὶ ὀκτωκαίδεκα πρότερον ἰστόρηκε γενέσθαι τὴν τῶν ποιμένων ἐξοδὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. Τέθμωσις γὰρ ἦν βασιλεὺς ὅτε ἐξήεσαν. Ἀπὸ δὲ τούτου τῶν μεταξὺ βασιλέων κατ' αὐτὸν ἔστι τριακόσια ἐνενηκόντα τρία ἔτη, μέχρι τῶν δύο ἀδελφῶν Σέθω καὶ Ἐρμαίου, ὧν τὸν μὲν Σέθων Αἰγυπτον, τὸν δὲ Ἐρμαῖον Δαναὸν μετονομασθῆναι φησιν. Ὁν ἐκβαλὼν ὁ Σέθως ἐβασίλευσεν ἔτη νθ'· καὶ μετ' αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ῥάμφης ζς'. Τοσοῦτοις οὖν πρότερον ἔτεσιν ἀπελθεῖν ἐξ Αἰγύπτου τοὺς πατέρας ἡμῶν ὠμολογηκώς, εἶτα τὸν Ἀμένωφιν εἰσποιήσας ἐμβολιμον βασιλέα, φησὶ τοῦτον ἐπιθυμῆσαι θεῶν γενέσθαι θεατὴν, ὥσπερ Ὡρος εἶς τῶν πρὸ

(*) Παρενέβαλεν] Bœckhius p. 302 suspicatur hanc historiam non ab ipso Manethone, sed ab alio quodam, Judæorum adversario, interpositam esse.

(**) Ψευδὲς ὄνομα] Minime. Est rex tertius dyn. XIX, Amenophthis Africani, Amenophthis vel Amenophis Eusebii.

quato illa regione exciderint et Judæam nunc dictam occuparint, atque Hierosolymis ædificatis templum exstruxerint, eoque historias quidem antiquas sequutus est: postea vero sumpta sibi licentia, ut videretur scripsisse relata et dicta de Judæis, incredibilia quædam inseruit, volens permiscere nobis multitudinem Ægyptiorum leprosororum et alios ob morbos, ut dicit, ex Ægypto fugere compulsorum. Amenophin enim regem, falsum nomen, adjiciens, et idcirco tempus ipsius regni definire non ausus, quamvis ceteris rebus accurate annos apponeret, huic annectit quasdam fabulas, oblitus ferme tradidisse se, quingentis et octodecim annis prius evenisse Pastorum exitum ad Hierosolyma: rex enim, quando illi exierunt, fuit Tethmosis. Et ab hoc tempore regum qui postea fuere, anni sunt trecenti nonaginta tres, usque ad fratres Sethonem et Hermæum (*Armæum*); quorum Sethonem quidem Ægyptum, Hermæum vero Danaum denominatum dicit. Quem quum Sethos expulisset, regnavit annis quinquaginta et novem, et post illum filiorum natu major Rampses annis LXVI. Ante tot igitur annos patres nostros ex Ægypto egressos confessus, dein quum Amenophin regem supposuisset, hunc ait concupivisse deorum spectatorem esse, sicut et Orum quandam priorum regum, et hoc suum desiderium communicasse cum filio ejusdem Paapios, cui idem cum eo nomen erat Amenophis, quique de divina visus est participare natura propter sapientiam

αὐτοῦ βεβασιλευκότων· ἀνενεγκεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὁμωνύμῳ μὲν αὐτῷ Ἀμένωφει, πατὴρ δὲ Παάπιος ὄντι, θείας δὲ δοκοῦντι μετεσχηκέναι φύσεως κατὰ τὴν σοφίαν καὶ πρόγνωσιν τῶν ἐσομένων. Εἰπεῖν οὖν αὐτῷ τοῦτον τὸν ὁμωνύμον ὅτι δυνήσεται θεοὺς ἰδεῖν, εἰ καθαρὰν ἀπὸ τε λεπρῶν καὶ τῶν ἄλλων μιαρῶν ἀνθρώπων τὴν χώραν ἅπασαν ποιήσειεν. Ἡσθέντα δὲ τὸν βασιλέα πάντας τοὺς τὰ σώματα λελωθημένους ἐκ τῆς Αἰγύπτου συναγαγεῖν (γενέσθαι δὲ τοῦ πλήθους μυριάδας ὀκτώ), καὶ τούτους εἰς τὰς λιθοτομίας τὰς ἐν τῷ πρὸς ἀνατολήν μέρει τοῦ Νείλου ἐμβαλεῖν αὐτὸν, ὅπως ἐργάζοντο καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων οἱ ἐγκεχωρισμένοι. Εἶναι δὲ τινὰς ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν λογίων ἱερέων φησὶ λέπρα συγκεχυμένους. Τὸν δὲ Ἀμένωφιν ἐκείνον, τὸν σοφὸν καὶ μαντικὸν ἄνδρα, ὑποδεῖσαι πρὸς αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα χόλον τῶν θεῶν, εἰ βιασθέντες ὀφθήσονται· καὶ προσθέμενον εἰπεῖν ὅτι συμμαχήσουσί τινες τοῖς μιαρῶς καὶ τῆς Αἰγύπτου κρατήσουσιν ἐπ' ἔτη τρισκαίδεκα. Μὴ τολμῆσαι μὲν αὐτὸν εἰπεῖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ, γραφὴν δὲ καταλιπόντα περὶ πάντων ἑαυτὸν ἀνελεῖν. Ἐν ἀθυμίᾳ δὲ εἶναι τὸν βασιλέα. Κάπειτα κατὰ λέξιν οὕτω γέγραφεν· « Τῶν δὲ ταῖς λατομίαις ὡς χρόνος ἱκανὸς διήλθεν ταλαιπωρουμένων, ἀξιώθεις ὁ βασιλεὺς ἵνα πρὸς κατάλυσιν αὐτοῖς καὶ σκέπην ἀπομερίσῃ τὴν τότε τῶν ποιμένων ἐρημωθεῖσαν πόλιν, Αὔαριν συνεχώρησεν. Ἔστι δ' ἡ πόλις κατὰ τὴν θεολογίαν ἄνωθεν Τυφώνιος. Οἱ δὲ εἰς ταύτην εἰσελθόντες καὶ τὸν τόπον τοῦτον εἰς ἀπόστασιν ἔχοντες ἡγεμόνα αὐτῶν λεγόμενόν τινα τῶν Ἡλιοπολιτῶν ἱερέων Ὁσάρσιφον ἐστήσαντο· καὶ τούτῳ πειθαρχήσαντες ἐν πᾶσιν ὠροκομήτησαν. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς νόμον ἔθετο

præscientiamque futurorum. Itaque regi dixisse hunc cognominem, quod posset videre deos, si regionem universam de leprosis hominibus et immundis purgare vellet. Regem gaudio perfusum omnes corporis aliqua injuria affectos ex Ægypto congregasse dicit; et multitudinem crevisse ad numerum octo myriadum; eosque ad sectiones lapidum in partem Nili orientalem misisse, ut in opere exercerentur pariter ac alii Ægyptii eo destinati. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfusos ait. Amenophin vero illum sapientem divinumque virum subveritum esse, ne in se regemque deorum iram concitaret, si illis vis adhiberetur; prætereaque dixisse nonnullos auxilio venturos pollutis, et Ægypto dominaturos tredecim annis. Et ipsum quidem ista regi dicere non ausum esse, omnia vero scripta reliquisset et semet interemisisset. Qua de causa regem anxietate laborasse. Deinde ad verbum ita scripsit: « Quum autem illi satis longo tempore in lapidationis graviter laborassent, rex imploratus ut ad requiem et tutamen eorum secerneret civitatem, urbem incolis exhaustam, quæ fuerat Pastorum, nomine Auarin, eis concessit. Est autem hæc urbs, juxta theologiam antiquam, Typhonis. Porro illi in eam ingressi, atque hunc locum ad res novas molendas opportunum nacti, ducem sibimet quendam Heliopolitanorum pontificum Osarsiphum constituere, et huic se in omnibus obtemperaturos juraverunt

μήτε προσκυνεῖν θεοὺς μήτε τῶν μάλιστα ἐν Αἴγυπτῳ θεμιστευομένων ἱερῶν ζῶων ἀπέχεσθαι μηδενός, πάντα τε θύειν καὶ ἀναλοῦν, συνάπτεσθαι δὲ μηδενὶ πλὴν τῶν συνωμοσμένων. Τοιαῦτα δὲ νομοθετήσας καὶ πλεῖστα ἄλλα, μάλιστα τοῖς Αἴγυπτιοῖς ἐθισμοῖς ἐναντιούμενα, ἐκέλευσε πολυχειρῶς τὰ τῆς πόλεως ἐπισκευάζειν τεῖχην, καὶ πρὸς πόλεμον ἐτοίμους γίνεσθαι τὸν πρὸς Ἀμένωφιν τὸν βασιλέα. Αὐτὸς δὲ προσλαβόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων καὶ συμμεμισμένων ἐπέμφε πρέσβεις πρὸς τοὺς ὑπὸ Τεθμώσεως ἀπελαθέντας ποιμένας εἰς πόλιν τὴν καλουμένην Ἱεροσόλυμα. Καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς συνατιμασθέντας δηλώσας ἡξίου συνεπιστρατεύειν δημομαδὸν ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπάξει μὲν οὖν αὐτοὺς ἐπηγεῖλατο πρῶτον μὲν εἰς Αὐαριν τὴν προγονικὴν αὐτῶν πατρίδα, τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ὄχλοις παρέξειν ἀφθόνως, ὑπερμαχήσεσθαι δὲ, ὅτε δέοι, καὶ ῥαδίως ὑποχείριον αὐτοῖς τὴν χώραν ποιήσειν. Οἱ δὲ ὑπερχαρεῖς γενόμενοι πάντες προθύμως εἰς εἴκοσι μυριάδας ἀνδρῶν συνηξώρμησαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἦκον εἰς Αὐαριν. Ἀμένωφισ δ', ὁ τῶν Αἴγυπτίων βασιλεὺς, ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὴν ἐκείνων ἔφοδον, οὐ μετρίως συνεχύθη, τῆς παρ' Ἀμενώφειος τοῦ Παάπιος μνησθεὶς προδηλώσεως. Καὶ πρότερον συναγαγὼν πλῆθος Αἴγυπτίων, καὶ βουλευσάμενος μετὰ τῶν ἐν τούτοις ἡγεμόνων, τὰ τε ἱερὰ ζῶα τὰ πρῶτα μάλιστα ἐν τοῖς ἱεροῖς τιμώμενα ὡς γ' ἑαυτὸν μετεπέμψατο, καὶ τοῖς κατὰ μέρος ἱερεῦσιν παρήγγειλεν ὡς ἀσφαλέστατα τῶν θεῶν συγκρῦσαι τὰ ζόανα. Τὸν δὲ υἱὸν Σέθων τὸν καὶ Ῥαμέσσην ἀπὸ

Ῥάμφειος τοῦ πατρὸς ὀνομασμένον, πενταέτη ὄντα, ἐξέθετο πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. Αὐτὸς δὲ διαβὰς τοῖς ἄλλοις Αἴγυπτιοῖς, οἷσιν εἰς τριάκοντα μυριάδας ἀνδρῶν μαχιμωτάτων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀπαντήσασιν οὐ συνέβαλεν, ἀλλὰ μέλλειν θεομαχεῖν νομίσας, παλινδρομήσας ἦκεν εἰς Μέμφιν. Ἀναλαβὼν τε τὸν τε Ἄπιν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐκεῖσε μεταπεμφθέντα ἱερὰ ζῶα, εὐθὺς εἰς Αἰθιοπίαν σὺν ἅπαντι τῷ στόλῳ καὶ πλήθει τῶν Αἴγυπτίων ἀνήχθη. Χάριτι γὰρ ἦν αὐτῷ ὑποχείριος ὁ τῶν Αἰθιόπων βασιλεὺς· ἔθεν ὑποδεξάμενος καὶ τοὺς ὄχλους πάντας ὑπολαβὼν οἷς ἔσχεν ἡ χώρα τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην τροφήν ἐπιτηδείων, καὶ πόλεις καὶ κώμας πρὸς τὴν τῶν πεπρωμένων τρισκαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἔκπτωσιν αὐτάρκει, οὐχ ἡττόν γε καὶ στρατόπεδον Αἰθιοπικὸν πρὸς φυλακὴν ἐπέταξε τοῖς παρ' Ἀμενώφειος τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Αἴγυπτου. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τοιαῦτα. Οἱ δὲ Σολυμίται κατελθόντες σὺν τοῖς μικροῖς Αἴγυπτίων ἀνοσίως τοῖς ἀνθρώποις προσηνέχθησαν, ὥστε τὴν τῶν προειρημένων κράτησιν χειρίστην φαίνεσθαι τοῖς τότε τὰ τούτων ἀσεβήματα θεωμένοις. Καὶ γὰρ οὐ μόνον πόλεις καὶ κώμας ἐνέπρησαν, οὐδὲ ἱεροσυλοῦντες οὐδὲ λυμαινόμενοι ζόανα θεῶν ἤρκοῦντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀπτανίοις τῶν σεβαστευομένων ἱερῶν ζῶων χρώμενοι διετέλουν, καὶ θύτας καὶ σφαγεῖς τούτων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠνάγκαζον γίνεσθαι, καὶ γυμνοὺς ἐξέβαλον. Λέγεται δ' ὅτι τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεὺς, τὸ γένος Ἡλιουπόλιτης, ὄνομα Ὁσαρσίφ, ἀπὸ τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει

At ille primam quidem eis legem posuit, ut neque deos adorarent, neque ab animalibus ullis, quæ præcipue sacra apud Ægyptios erant, se abstinerent, sed ut omnia mactarent atque consumerent; nullique copularentur nisi qui ejusdem conjurationis esset. Quum autem ista sanxisset et alia quamplurima maxime Ægyptiorum moribus adversantia, multarum manuum opera jussit ædificare civitatis muros, et ad bellum sese parare adversus Amenophin regem. Ipse vero, assumptis secum etiam aliis sacerdotibus et pollutorum quibusdam, misit legatos ad Pastores, qui a Tethmosi depulsi in urbem Hierosolyma dictam se contulerant. Et declaratis iis quæ sibi ceterisque ignominiose habitis acciderant, rogavit ut una expeditionem facerent in Ægyptum. Et quidem promisit se primum eos ducturum in Auarin avitam suam patriam, et necessaria se copiose exhibiturum turbæ; propugnaturum autem quum opus foret, et facile regionem sub potestatem eorum redacturum. Illi vero supra modum læti, omnes alacriter usque ad ducenta millia virorum pariter sunt egressi, et non multo post ad Auarin veniebant. Amenophis autem Ægyptiorum rex, quum primum illorum invasionem audivit, non mediocriter animum despondere cœpit, quum ei in mentem venirent quæ prædixerat Amenophis Paapios filius. Et primum quidem congregata plebe Ægyptiaca, initoque consilio cum principibus eorum, et animalia sacra, maxime illa quæ præcipue in templis colebantur, ad se arcessivit; et sacerdotibus sigillatim præcepit ut simulacra deorum quam

securissime occultarent. Filium vero Sethonem, qui etiam Ramesses a Rampse patris nomine vocabatur, quum quinque esset annorum, transportandum curavit ad amicum. Ipse autem transgressus cum ceteris Ægyptiis, ad trecenta millia virorum pugnacissimorum, hostibus ei obviam factis prælio non congressus est: sed fore ratus ut contra deos pugnaret, retrorsum reversus Memphin petebat: assumptoque Api et reliquis animalibus sacris, quæ ad se accersiverat, mox in Æthiopiam cum universis navibus et Ægyptiorum multitudine se transtulit. Beneficiis enim ipsi obstrictus erat Æthiopum rex: unde quum eum suscepisset, populumque universum omnibus istius regionis ad hominum victum necessariis excepisset, et urbes et vicus, qui ad fatale illud tredecim annorum exilium sufficerent, tribui jussit, ut et exercitum Æthiopicum, qui in custodiam Amenopheos suorumque excubias ageret ad fines Ægypti. Et in Æthiopia quidem hæc gesta sunt. Solymitæ vero, ubi descenderant cum pollutis Ægyptiorum, adeo male homines tractarunt, ut eorum victoria præssima illis videretur, qui tunc eorum impietates inspiciebant. Etenim non solum urbes et vicus incenderunt, neque sacrilegia committere, aut deorum simulacra vastare satis habebant: sed iisdem etiam continue utebantur ad assandas carnes animalium sacrorum quæ cultu divino afficiebantur, hisque mactandis jugulandisque sacerdotes et vates adhiberi coegerunt, nudosque ejecerunt. Dicitur autem quod reipublicæ conditor erat legumque lator, sacerdos, genere Heliopolitanus, nomine Osar-

θεοῦ Ὀσίρεως, ὡς μετέβη εἰς τοῦτο τὸ γένος, μετετέθη τοῦνομα καὶ προσηγορεύθη Μωϋσῆς. »

κζ'. Ἄ μὲν οὖν Αἰγύπτιοι φέρουσι περὶ τῶν Ἰουδαίων, ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἕτερα πλείονα, ἃ παρήμι συντομομίας ἔνεκα. Λέγει δὲ ὁ Μανεθῶν πάλιν ὅτι μετὰ ταῦτα ἐπῆλθεν ὁ Ἀμένωφισ ἀπὸ Αἰθιοπίας μετὰ μεγάλης δυνάμεως, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥάμψης καὶ αὐτὸς ἔχων δύναμιν· καὶ συμβαλόντες οἱ δύο τοῖς ποιμέσι καὶ τοῖς μιαιοῖς, ἐνίκησαν αὐτοὺς, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες ἐδίωξαν αὐτοὺς ἄχρι τῶν ὀρίων τῆς Συρίας. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα Μανεθῶν συνέγραψεν· ὅτι δὲ ληρεῖ καὶ ψεύδεται περιφανῶς ἐπίδειξω.

Priorem hujus loci partem ex Josepho exscripsit, sed negligenter, Theophilus Ad Autolyc. III, 20.

DYNASTIA DECIMA NONA.

55.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 72, B : Ἐνεακαιδεκάτη δυναστεία βασιλέων ζ' (scr. ζ') Διοσπολιτῶν.

α' Σέθως ἔτη να'.

β' Ῥαψάκης ἔτη ξα' (scr. ξς').

γ' Ἀμμενέφθης ἔτη κ'.

δ' Ῥαμεσσῆς ἔτη ζ'.

ε' Ἀμμενεμνῆς ἔτη ε'.

ς' Θούωρις, ὁ παρ' Ὀμήρω (Od. δ, 126) καλούμενος Πόλυβος, Ἀλκάνδρας ἀνὴρ, ἐφ' οὗ (sic margo; ζ'. Ἀλκάνδρας ἀνὴρ, ἐφ' οὗ libri) τὸ Ἴλιον ἐάλω, ἔτη ζ'.

Ὀμοῦ ἔτη σθ'.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δευτέρου τόμου Μανεθῶν βασιλεῖς 4ς'.

βασιλέων ζ'] sic pro ζ' aliquis scripsit qui verbis Ἀλκάνδρας ἀνὴρ septimum regem indicari opinabatur. — Regi secundo pro annis ξα' tribuendos esse ζς' (uti est ap. Eusebium) inde patet, quod sic tantum summa annorum 209 colligitur. — Numerus 4ς' corrigendus videtur in σ4ς'; litera σ, precedente voce βασιλεῖς, excidere facile potuit. Regum numerus in singulis dynastiis e nostro computo est 289, si in dynastia XVII numerantur reges 86 (43 Pastores et 43 Thebæi). Si cum Syncello dynastiæ XIX tribuis reges 7, summa est 290. Quare probabilius etiam est pro 4ς', scribendum esse σ4'. — Quod numerum annorum at-

tinēt βρκα' (2121), is non quadrat cum iis numeris, qui singulis dynastiis adscribuntur. Hi enim summam efficiunt annorum 2222 :

12 dyn.	7	Diospolit.	160 an.
13	60	Diospolit.	453
14	76	Xoitaæ.	184
15	6	Pastores.	284
16	32	Pastores.	518
17	43	Pastores.	} 151
17	43	Thebani.	
18	16	Diospol.	263
19	6 (7)	Diosp.	209
			<hr/>
289 (290)			2222 an.

Ceterum Africanus Trojæ excidium ponit in an. 1184 a. C. (v. Bœckh. p. 183 sqq.), isque annus e Bœckhii computo accuratissime cadit in Thuoris annum postremum. Fruinus in dyn. XVII, annis 151 substituens annos 43, summam exputat ann. 2114.

56.

SEC. EUSEBIUM.

Syncellus p. 73, B : Ἐνεακαιδεκάτη δυναστεία βασιλέων ε' Διοσπολιτῶν.

α' Σέθως ἔτη νε'.

β' Ῥαμψῆς ἔτη ξς'.

γ' Ἀμμενεφθῆς ἔτη μ'.

δ' Ἀμμενέμης ἔτη κς'.

ε' Θούωρις, ὁ παρ' Ὀμήρω καλούμενος Πόλυβος, Ἀλκάνδρας ἀνὴρ, ἐφ' οὗ τὸ Ἴλιον ἐάλω, ἔτη ζ'.

Ὀμοῦ ἔτη ρ4δ'.

Ἐπὶ τὸ αὐτὸ (τοῦ αὐτοῦ correx. m.) β' τόμου Μανεθῶν βασιλέων 4ς' ἔτη βρκα' (scr. βρκα').

Euseb. Chron. p. 102 : Decima nona dynastia Diospolitarum V regum.

Sethus annis LV (a. Abr. 642-696).

Rampses annis LXVI (a. Abr. 697-762.).

Amenephtis (Amenophis Canon. Eus.) annis XL (cod. Arm. VIII; corr. Mai. A. Abr. 763-802).

Ammenemes annis XXVI (a. Abr. 803-828).

Thuoris, Homero dictus Polybus, vir strenuus et fortissimus (i. e. ἀνὴρ Ἀλκάνδρας), cujus ætate Ilium captum est, annis VII (a. Abr. 829-835. Ilium captum a. 835).

Summa annorum CLXXXIV.

siph, ex Osiride deo, quem colit urbs Heliopolis, denominatus, quum ad hoc genus transisset, nomen mutavit, et vocatus erat Moyses. »

27. Et quæ quidem Ægyptii de Judæis ferunt, ejusmodi sunt cum aliis multis, quæ brevitatis ergo prætereo. Rursus autem dicit Manetho, quod postea Amenophis ex-

Æthiopia regressus est cum magna militum manu, et filius ejus Rampses itidem cum exercitu; quodque hi duo congressi cum Pastoribus atque pollutis eos superarint; et multis caesis persequuti sint eos usque ad Syriæ fines. Hæc quidem et ejusmodi alia scripsit Manetho. Illum autem negari et manifeste mentiri ostendam.

Manethonis libro secundo conflatur summa LXXXVII regum, annorum MMCXXI.

Cf. Chron. Vet: τὴ δυναστεία Διοσπολιτῶν, γενεῶν ε', ἐτῶν ρλδ' (194). — In Canone Hieronymi ad annum primum Sethi regis annotatur hocce: *Ægyptii per nonam decimam dynastiam suo imperatore uti cœperunt, quorum primus Sethos.*

Regum et annorum numeri, quos Eusebius e secundo Manethonis libro apponit, hi sunt :

12	dyn. 7	Diospolitæ	245 (182)
13		60 Diospolitæ	453
14		77 Xoitæ	184 (484)
15		** Dispolitæ	250
16		5 Thebæi	190
17		4 Pastores	103
18		14 (16) Diospolitæ	348
19		5 Diospolitæ	194
		171 (173)	1967 (1904, 2294, 2267).

Ipse Eusebius exputat reges 92, annos 2121. Regum numerum corruptum dixeris, scribendumque 192, ita ut dynastiæ XV tribuendi sint reges 21.

Sed quum simili modo apud Africanum regum numerus corruptus sit, annorum vero numerus idem plane tradatur atque apud Africanum, suspicio oritur, et regum et annorum numerum ex vitiato Africano temere in Eusebium translatum esse. Sin revera ita rem Eusebius instituit, ut in summa annorum cum Africano consentiret, corruptelæ causa latuerit in numeris dynastiæ XII.

Subjungimus tabulam e Bunsenii opere (III, p. 68 sqq.) petitam, qua græci laterculi regum dyn. XVIII et XIX componuntur cum regum scriebus, quas præbent monumenta. Inter ea primum locum tenent tabulæ Abydenæ duodecim nomina postrema (n° 41-51). His respondent reges duodecim pompæ, quæ repræsentata est in Ramesseo; tertio loco ponitur series ad Thebas in sepulcris Gurnahianis reperta. Continet nomina quattuor, quæ in tabula Abydena sunt n° 47-50. Quarta series nominum septem, quorum primum respondet ultimo seriei antecedentis, exhibetur monumento, quod repertum in loco item ad Thebas sito, qui appellatur *Medinet-Abu*.

TAB. ABYDENA.	Ramesseum.	Gurnah.	MEDINET-ABU.	ANNUS regni in monum. notatus.	JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS.
40. RA-NEB.... (Aahmes.)	3			XXII.	1. Tethmosis. 28 »	Amos. **	Amosis. 23
					2. Chebron f. 15 »	Chebro. 15	Chebron. 15
41. RA-SER-KE (Amenatep I).	4				3. Amenophis. 20 7	Amenophthis. 21	Amenophis. 21
					4. Amesses soror. 21 9	Amensis. 22	
42. RA-NA-TER-KE (Tetmes I).	5				5. Mephres. 12 9	Misaphris. 15	Memphres. 12
43. RA-NA-EN-TER (Tetmes II).	6				6. Mephramuthosis. 23 10	Misphragmuthosis. 26	Misphragmuthosis. 26
44. RA-MEN-TER (Tetmes III).	7	1		XXXV.	7. Thmosis. 9 6	Tuthmosis. 9	Tuthmosis. 9
45. RA-NA-TER.U (Amenatep II).	8	2					
46. RA-MEN-TER.U (Tetmes IV).	9	3		VII.	8. Amenophis f. 30 10	Amenophis. 31	Amenophis. 31
47. RA-NEB-MA (Amenatep III)	10	4	1.	XXXVI.			
48. RA-SER-TER.U Setepen-ra (Her).	11		2.	VII.	9. Orus. 36 5	Oros. 37	Orus. 38
49. RA-MEN.... (Ramesu I).	12		3.	II.	10. Akencheres filia. 12 1	Acherres. 32	Achencheres. 12
50. RA-MEN-MA (Seti I) Meri-en-pteh.	13		4.	I.	11. Rathotis frater. 9 "	Rathos. 6	Athoris. 9
					12. Akencheres. 12 3	Chebres. 12	Chencheres. 16
					13. Akencheres. 12 5	Acherres. 12	Acherres. 8
							Cherres. 15
					13. Armais. 4 1	Armesis. 5	Armais-Danaus. 5
					13. Ramesses. 1 4	Rameses. 1	
							Ramesses-Aegyptus 68
51. RA-SESER-MA Setep-en-ra (Ramesu II).	14		5.	LXII.	16. Armeses Miamu. 66 2		
			6. BE-EN-RA Meri-en-Amen Mer-n-pteh.		17. Amenophis. 19 6	Amenophuth. 19	Amenophis. 40
					553	« Summa 265 »	348

DYNASTIA DECIMA NONA.

MEDINET-ABU.	JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS.
	1. Sethosis sive Ramesses post pulsum fratrem Armaeum regnat ann. 39	1. Sethos. 31	1. Sethos. 38
	2. Rampses frater natu major. 66	2. Rampsakes. 66	2. Rampses. 66
	3. Amenophis a Pastoribus ejectus in Aethiopiam fugit cum Setho filio quinquenne.	3. Amenophthis. 20	3. Amenophthis (Amenophis in Canon.). 40
7. RA-SESER TER.U Meriamu (Seti II) Me-ri-en-pteh.	4. Sethos sive Rampses post exilii annos 13 cum patre redit.	4. Ramesses. 60	4. Ammenemes. 20
8. [RA-SESER-SCHA.U (Set-decht Merira) PRIMA FCZ dynastiae sequentis.]		5. Ammenemes. 5	5. Thuoris. 7
		6. Thuoris. 7	191
		209	

Jam quod rationes attinet quibus Felix, Wilkinson, Champollion et Rosellini monumenta cum laterculis Manethonianis conciliare studuerint, lectorem relegamus ad opus Bunsenianum (coll. Bœckhio p. 269 sqq.). Ipse Bunsenius (p. 74 sqq.) quomodo quæstionem hanc difficillimam dilucidaverit, paucis exponam.

In tabula Abydena novem sunt reges inde ab *Aahme* usque ad *Her*; totidem Manetho recenset ab *Amosi* usque ad *Horum*. Videntur igitur si non nomina, certe anni regum novem priorum apud Manethonem conservari. — Nomina quæ aperte eadem sint apud Manethonem sponte sese offerunt quattuor :

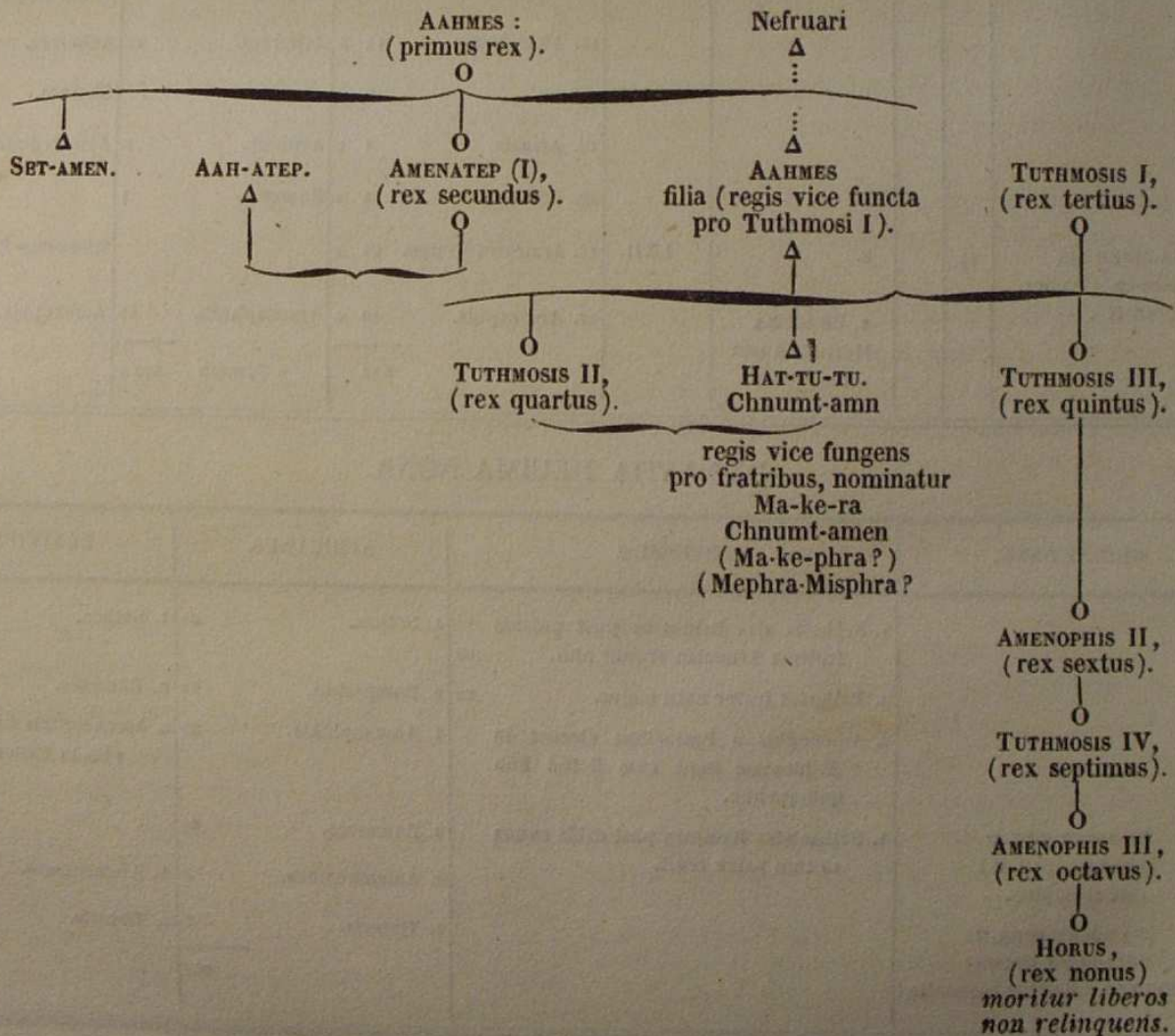
1. Amos   = Aahmes
7. Tuthmosis   = Tuthmes IV.
8. Amenophis   = Amenatēp III.
9. Horus   = Her.

Consentaneum igitur numeros annorum, qui apud Manethonem tribuuntur regibus 2, 3, 4, 5, 6, pertinere ad nomina monimentorum, quæ inter primum et septimum sunt media. Itaque responderent sibi hæc :

2. Chebron   an. 13 = Amenatēp I.
3. Amenophis   21 = Tuthmes I.

4. Amesses (Amenses) an. 22 = Tuthmes II.
5. Mephres   13 = Tuthmes III.
6. Mephramuthosis   26 = Amenatēp II.

Nomen *Chebron* sive *Chebros* a monumentis alienum est. Probabiliter corruptum est ex nomine dynastico regis Amosis. Ægyptiæ fuerit *neb-rus-Ra*; unde Græci fecerunt *Chneb-ros*, quod deinde abiit in *Chebros*. In tabula Abydena initium nominis fuisse scimus *Ra-neb*... Ultimum signum quid sonet, nondum liquet. Videtur tamen pronuntian- dum esse *rus*. Utut est, Chebros sive Chebron ille e serie regum ejiciendus est. In locum ejus succedat *Amenophis*, cui in monumentis respondet Amenatēp I. Jam igitur Manethonis reges quartus, quintus et sextus (Amesses sive Amenses, Mephres, Mephramuthosis sive Miphramuthosis) componendi sunt cum monumentorum regibus tertio, quarto et quinto, sive cum Tuthmosi I, II et III. Rex sextus monumentorum, Amenatēp. s. Amenophis II, apud Manethonem excidit, propterea, procul dubio, quod *Chebron* ille præter ordinem esset intrusus. Ceterum, ut intelligatur quomodo antecedentes reges tres cum nominibus Manethonianis conciliari possint, stemma regum apponimus, quale ex monumentis dedit Lepsius :

Igitur pro Tuthmosi I Manetho posuit *Amessen*, i. e. *Aahmen* Amenophis I sororem, quæ regnum gerebat pro Tuthmosi marito. — Sequitur ap. Manethonem *Mephres* i. e. *Hat-tu-tu* sive *Ma-ke-ra* (*Mephra*, *Misphra*), quæ regnavit pro fratre majore, Tuthmosi II. Deinde eadem pro fratre minore, Tuthmosi III, regnavit. Hoc Manetho indicavit conjuncto sororis et fratris nomine: *Mephramuthosis* sive *Misphragmuthosis*, i. e. *Makera* (*Mephra*, *Misphra*) et *Tuthmosis III*.

Hactenus de nominibus. Videndum jam de annis regnorum. Siquidem numeros Manethonianos novem priores componuntur cum regibus novem monumentorum, laterculus foret hic:

	(Bunsen.) J
1. Amos. . . . . an.	25 (25)
2. Amenophis I.	13 (13)
3. Tuthmosis I.	21 (21)
4. Tuthmosis II.	22 (22)
5. Tuthmosis III.	13 (13+26=39)
6. Amenophis II.	26 (9)
7. Tuthmosis IV.	9 (31)
8. Amenophis III.	31 (37)
9. Horus.	37 (32)
	(229)

At ita res se habere non potest. Nam in monumentis memoratur Tuthmosis III annus XXXV, et Amenophis III annus XXXVI. Bunsenius igitur ne rejicere plane Manethonis numeros cogeretur, tale quid excogitavit. Annos 13 et annos 26, quos Manetho tribuit Tuthmosi III et Amenophi II, ad unum Tuthmosin III pertinere statuit, atque ita quidem ut anni 13 sint ii, quibus Mephra soror pro fratre regnarit, anni 26 autem, quibus ipse Tuthmosis solus regnum administraverit. Hoc admissio, numeros, qui ap. Manethonem adscribuntur regibus septimo, octavo et nono, tribuit re-

gibus sexto, septimo et octavo. Horo deinde, regi nono, annos 32 assignat, quos Africanus dat Acherri regi decimo. Arbitraria quidem hæc sunt, sed nisi fateri velis certiore chronologiam restitui omnino non posse, ad ejusmodi machinamenta recurrere coactum te videbis.

Ceterum reges novem quos modo recensuimus, quique ex rationibus modo allatis per annos 229 regnarunt, apud Bunsenium constituunt dynastiam XVIII. Qui sequuntur apud Manethonem reges dynastiæ XVIII, ii omnes pertinent ad dynastiam XIX. De his jam videndum est.

Post *Horum* monumenta recensent reges sex:

1. Ramessu I.
2. Seti I.
3. Ramessu II (*cujus annus LXII memoratur*).
4. Menephthah.
5. Seti II.
6. Merira.

Postremus eorum, *Merira*, Bunsenio est *Thuoris* Manethonis, rex ultimus dynastiæ XIX. *Thuoris* rectius scribetur *Phuoris* vel *Phuoro* i. e. ὁ Νεῖλος. Ejus nominis regem vidimus in Eratosthenis laterculo penultimum; ex Dicæarcho vero collegimus sub Nilo isto sive *Phuoro* rege Trojam esse expugnatam, id quod de *Thuori* prædicat Manetho. — Ceterum quum nulla nominum *Merira* et *Phuoro* similitudo sit, Bunsenius opinatur *Phuoro* cognomen fuisse regis *Meriræ*, quod pro familiæ nomine Manetho vel Excerptor ejus receperit. Hoc si concesseris, sequitur pro sex regibus monumentorum in Manethonianis laterculis recenseri reges quatuordecim. Tanta vero discrepantia inde est derivanda, quod plura regum nomina posita sint bis, ter, quater, quinquies. Videamus singula.

I. Horo apud Manethonem succedit *Acencheres*. Nomen hoc Josephus et Africanus ter, Eusebius quater repetunt:

JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS.
10. Acencheres. . . . . an. 12, 1	Acheres. . . . . an. 32	9. Achencheres. . . . . an. 12
12. Acencheres. 12, 5	Chebres. 12	11. Chencheres. 16
13. Acencheres. 12, 5	Acherres. 12	12. Acherres. 8
		13. Cherres. 15

II. Sequitur: 11. Rathotis an. 9 (*Jos.*), sive Rathos an. 6 (*Afr.*), sive Athoris an. 9 (*Eus.*). Hujus nomen iterum non occurrit.

III. Deinde ponitur Armais Danaus (i. e. *Harmai*, ab *Horo dilectus*) cum regno annorum quat-

tuor vel quinque. Is vero, docente historia, non fuit rex, sed nomine Ramesis fratris ad bellum profecti regnum per tempus aliquod administravit. Igitur e regum serie ejiciendus. Ipse autem *Ramesses* ponitur ter vel quater hunc in modum:

JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS.
Dyn. XVIII, 15. Ramesses. . . . . an. 1:4	Ramesses. . . . . an. 1	Ramesses. . . . . an. 68
16. Arnesses Miamu. 66.7	.....	Sethosis. 55
Dyn. XIX, 1. Sethosis s. Ramesses. 59	Sethosis. 51	Rampses. 66
2. Rampses. 66	Rampses. 66	Ramesses. 60
4.	Ramesses. 60	

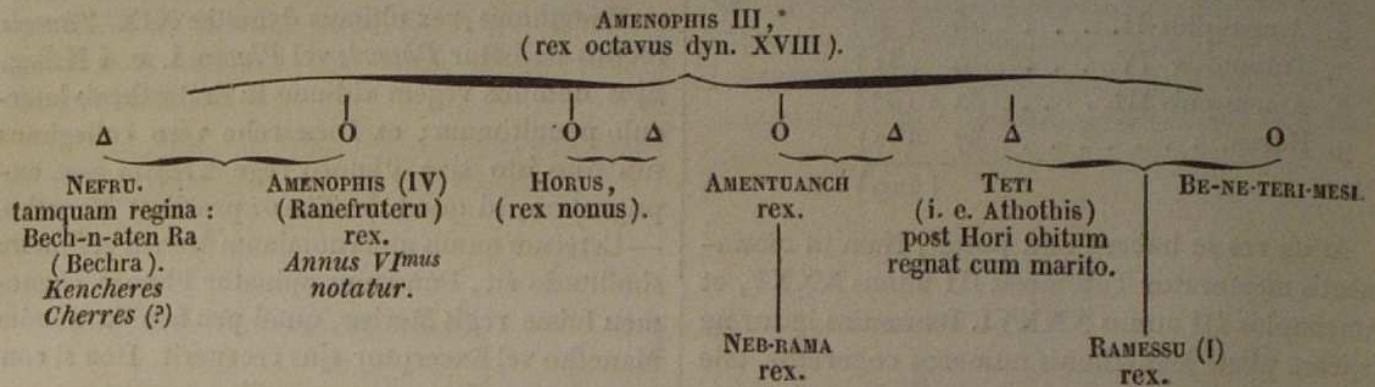
IV. Post Ramessem sequitur Amenophis sive Amenophath, cujus bis fit mentio :

JOSEPHUS.	AFRICANUS.	EUSEBIUS.
Dyn. XVIII, 17. Amenophis. . an. 19. 6	Amenophath. . . an. 19	Amenophis. . . an. 40
XIX, 3. Amenophis. . . * *	Amenophthis. . . 20	Amenophthis. . . 40

Supersunt reges duo : V. Ammenemnes an. 5 (*Afric.*) vel Ammenemes an. 26 (*Euseb.*); VI. Thuoris an. 7 (*Afric. et Euseb.*).

Hoc igitur modo numerum regnorum nanciscimur eundem quem monumenta præbent. Jam

quæritur num etiam singuli reges sint iidem. Sunt minime. Quod ut intelligatur, præmittimus stemma genealogicum, quale ex monumentorum indiciiis constituit Lepsius.

Secundum hæc præter Horum regnarunt fratres ejus duo *Amentuanch* et *Amenophis IV*. Neutrum memorant neque Manetho neque tabula Abydena. Scilicet uterque fato functus est ante obitum Hori : nam ad ædificia ab Horo rege exstructa lapides adhibiti sunt, qui nomina Amenophis IV et Amentuanchi inscripta habent. Monumenta Amentuanchi, sicuti Nebrama filii in Æthiopia exstant. In his itaque regionibus regnasse videntur. Nomen Amenophis non reperitur infra *Aschmunin*, quæ est in Ægypto media. Post mortem regis regnavit uxor ejus sub nomine *Bech-n-aten Ra* (*Bech-ra*). Num hæc quoque vivente adhuc Horo mortua sit, necne, haud liquet. Ceterum *Bech-ra*, sec. Lepsius, est eadem quam in Manethonianis laterculis nominari videmus *Cencheren*, *Acherren*, etc. — Post mortem vero Hori regnavit *Teti* soror, haud dubie pro Ramesse filio puerulo. Hæc manifesto est Athothis Manethoniana.

Igitur duarum regna feminarum apud Manethonem notantur, quorum in tabula Abydena et in reliquis regum seriebus non fit mentio. Contra

qui ibi ponuntur reges Rameses I et Seti I apud Manethonem prætermitti sunt.

Sequitur rex tertius Rameses II, qui idem est in monumentis et ap. Manethonem, qui etiam de quarto rege consentit. Nam *Menophes*, *Menophis*, *Amenophis*, *Amenophath*, *Amenophthis*, idem est quem in monumentis legimus Me(r)-n-phath = Menephthah (v. Bunsen. p. 93). Porro Champollion-Figeac et Bunsenius non diversum esse ab eo statuunt Μενοφρην (i. e. Μενοφθη), inde a cujus regno initium periodi Sothiacæ anni 1322 a. C. computat Theon (Περὶ τῆς τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆς ἐπίδειγμα apud J. B. Biot. *Recherches sur plusieurs points de l'astronomie égyptienne. Paris, 1823, p. 303*). Ac Bunsenius quidem ita numeros adornavit, ut annus 1322 a. C. sit primus regis Menephthah (*).

(*) E Manethonis numeris, quales Bœckhius constituit, annus 1322 a. C. est quintus regis Sethos-Rameses (XIX, 1). Et suspicatur Bœckhius p. 307 Ramessem propterea *Sethos* cognominatum esse, quod sub regno ejus nova periodus Sothiaca inceperit. Nam *Sethos* est *Sothis*, *Seth*,

Post Senepthah regem in monumentis sequitur *Seti II*. Nulla ejus mentio apud Manethonem Africani et Eusebii. Josephus tamen in ea narratione, quam *παρεγγράψαι* Manethonem dicit, ponit Amenophis filium Sethos, qui de avi nomine etiam *Rameses* appellatus sit. Hunc Bunsenius probabiliter censet esse *Seti II*. Africani quoque auctor de hoc *Seti II-Ramesse* aliquid reperisse mihi videtur. Sic enim intelligitur, cur *Ramessen II* e dynastia XVIII in quartum locum dynastiae XIX transtulerit.

Penultimus rex ap. Africanum et Eusebium est *Ammenemes* sive *Ammenemes*. Hunc quoque series *Medinet-Abuana* non habet. Iterum nos juvat *Lepsius*. Is enim in monumentis duos invenit reges, qui eodem quo *Menepthah* tempore regnarunt, *Siphthah* et *Amenemes*. Horum alter aperte est *Ammenemes* Manethonis. Alterum, quem non habet Manetho, præbet *Eratosthenes* tamquam antecessorem regis *Thuoro* (*Thuoris* ap. African. et Eus.), adeo ut hinc quoque probabile fiat quod de tempore, usque ad quod *Eratosthenis* laterculus pertineat, in antecedentibus (ad dyn. XIII) suspicatus sum. Jam quum in hac dynastia nomen *Rameses* regnet, nescio an ap. *Eratosthenem* in verbis *ὁ καὶ Ἐρμηῆς*, quæ alieno loco inculcata *Bunsenius* censet, lateat *Σιφθαῖς ὁ καὶ Ῥαμεσσῆς* (vel *Ἀρμεσσῆς* uti ap. *Josephum* nomen scribitur). Idem nomen fortasse etiam *Phuoro* vel *Thuoro* regi fuit. Certe *Plinius* XXXVI, 5, 64: *Rhamesses*, quo regnante *Ilium captum est*. Quamquam una ex æris *Trojanis* etiam cum iis regibus quos *Manetho* *Rameses* dicit, componi potuit.

Sepulcrum regis *Siphthah* ejusque uxoris *Taseser*, uti *Lepsius* docet, vindicavit sibi rex alius, cujus nomen legunt *M-rr-a* sive *Meri-ra* (*Bunsen.* p. 94). Hunc esse eundem cum *Set-necht Merira*, qui in serie regum *Medinet-Abuana* post *Meti II* ponitur, facile largiemur *Bunsenio*. At *Merira* hunc eundem esse cum *Thuoro* vel *Phuoro* *Manethonis* in dubium vocaverim. Nam nomen plane aliud est, adeo ut *Bunsenius* statuere cogatur *Phuoro* non nomen esse sed cognomen, a prænomine *Set-necht* diversum. Quam sententiam fortasse admitteris, si de antecedentibus regibus *Manetho* cum serie regum *Medinet-Abuana* consentiret; tum enim

Sirius. Theonis æram ἀπὸ Μενοφρέως *Bœckhius* ex alio systemate chronologico fluxisse putat, quum annus 1322 apud alios in aliud regnum incidisse consentaneum sit. Si ex *Eusebii* laterculis proficiscaris, facile rem ita adornari nec sine probabilitatis specie posse, ut annus 1322 cadat in finem regni *Amenophis*. Neque tamen probabile esse *Amenophim* abisse in *Menophren*, quod nomen formam habeat vere *Ægyptiacam*. Fortasse *Menophren* fuisse tutorem *Sethos-Ramesis*. Quam conjecturam pluribus argumentis firmare *Studel* p. 308 sqq.

cum verisimilitudinis specie quadam statueres postremum quoque regem *Meriram* componendum esse cum *Thuori*. At alia agere *Manethonem*, alia monumenta præbere modo vidimus. Huc accedit quod, quum *Merira* nomen sæpius occurrat in dynastia XX, verisimillimum est, nostrum quoque *Meriram*, primum hujus nominis regem, ad dyn. XX esse referendum. Itaque male distinctas a *Manethone* dynastias esse cum *Bunsenio* dicendum foret. Uti nunc res habet, horum omnium causam idoneam desideramus. Multo probabilior est *Leemansi* (in epist. ad *Salvolinium* p. 100) sententia, secundum quam *Thuoris* nomine designatur *Taseser* regina.

Ex allatis igitur patet ex sex regibus *Manethonis* duos tantum esse, quos eisdem monumenta exhibent, *Ramessem II* et *Amenepthah*. Horum itaque tempora e *Manethone* ad monumentorum series transferre licet.

Ramessi II *Josephus* tribuit annos 66 mensesque 2; eundem post pulsum *Armaim* fratrem regnasse dicit annis 59 (eodem redeunt anni 60 *Africani*). Præterea *Armessi* datur annus 1 et menses 4, et *Armai*, qui, absente in expeditionibus fratre, regnum administravit, assignantur anni 4, mensis 1. Hosce numeros ita *Bunsenius* conjungit:

Rameses regnat ante expeditionem.	1. 4
Armais regnum administrat.	5. 1
Rameses regnat post expeditionem.	59. 9
	66. 2.

Armai unum addidit annum, ut summa annorum *Josephiana* colligeretur. Annis 59 tot adjunxit menses, quot eadem summa flagitare videretur. — *Eusebius* pro annis 66 posuit annos 68 inde, ut *Bunsenio* videtur, ortos, quod temere aliquis conjunxit annos 66 m. 2, et an. 1 m. 4. — Pro annis 59 *Josephi* apud *Africanum* et *Eusebium* habes annos 51 et 55. Hos corruptos dixerim. Id si nolis, cum *Bunsenio* suspicari licet distinguendas esse duas *Ramessis* expeditiones, ita ut prima fuerit annorum 5, altera vel annorum 4 vel annorum 9; scilicet *Diodorus I*, 55, 10, *Sesoosis* expeditionibus assignat annos novem. Igitur:

Ramesses ante expedit. . . an. 1. 4 m.	
expeditiones.	9.
post expeditiones.	55. * m.
	66. * m.

aut:

ante expeditionem.	1. 4.
prima expeditio.	5. 1
altera expeditio.	9.
post expeditiones.	51
	66. 5.

Ceterum parum probabile est annos novem, quos Diodorus expeditionibus Sesostris tribuit, ad Ramessem Manethonis transferendos esse, quum procul dubio iidem sint anni novem, quos Manetho tribuit expeditioni Sesostris dynastiæ duodecimæ.*

Post Ramessem II Amenophthah regnavit annos 19½; hic enim Josephi numerus, quum medius sit inter alteros annorum 19 vel 20, quos eidem regi tribuunt, pro vero haberi debet.

Reliqui reges quattuor, Rameses I, Seti I, Meti II, Merira, quum non memorentur apud Manethonem, sponte intelligitur, tempora eorum constitui non posse, nisi forte cum Bunsenio censeas Manethonem regibus, quos recenset, annos adscripsisse eorum, quos ipse non nominat, nos vero invenimus in tabula Abydena similibusque monumentis. Ab ejusmodi opinione profectus Bunsenius Horo regi tribuit annos 32, quos Acherri dat Africanus; Ramessi I assignantur anni 12, quos eidem Acherri Josephus assignat; ad Seti I transfert annos 9, qui Rathotidis sunt apud Josephum; Rathotidi relinquit annos 6, qui ab Africano ei adscribuntur. Seti II regnasse dicit annis 5, quum

Amenemnes tot annis ap. Africanum regnasse perhibeatur; Meriræ denique dantur Thuoris regis anni septem. Talia ludens Bunsenius corrasit sibi dynastiam XIX annorum 119.

Restat ut moneatur de nominibus Ramesses II: *Sethos* (Afric. Euseb.), *Sethosis* (Joseph.); *Sesothis* vel *Sesosis* (Plinius*), *Sesoosis* (Diodor.); *Sesostris*. Formam genuinam Bunsenius esse putat *Sesothis*, i. e. filius Seti I (*Sothios*, *Sirii*), eamque reponendam apud Josephum pro *Sethosis*. Variationes ejusdem nominis esse *Sesoosis* et *Sothis*. Contra *Sesostris* ortum esse ex *Sesorthris*, *Sesortesen*, quod nomen esse regis celeberrimi dynastiæ XII, et a Ramesse nostro apud plurimos non distincti, supra vidimus. V. Bunsen. III, p. 110 sqq.

Ergo ratio dynastiarum XVIII et XIX hæc est:

(*) Plinius XXXVI, 8, 64: *Statuit eos* (sc. obeliscos) *in supra dicta urbe* (Heliopoli) *Sesothis* (sic cod. Bamberg.; *Sothis* vgo) *quattuor numero* etc. — Idem ib. 9, 74: *Obeliscus quem fecerat Sesosidis filius Nencoreus* (*Menephtheus* correx. Bunsen III, p. 96).

DYNASTIA DUODEVIGESIMA.		ANNO Bunseniani.
1. AMOS-Chnebro.	.....	25
2. AMENOPHIS I.	.....	13
3. TUTHMOSIS I.	.....	21
Ejus loco Manetho ponit Amessen (<i>Aahmen</i>), sororem Amenophis I, quæ pro marito Tuthmosi regnavit.		
4. TUTHMOSIS II (filius Tuthm. I).	.....	22
Ejus loco Manetho nominat Mephrem (<i>Mare-phra</i> , <i>Mephre</i> , <i>Misphre</i>), filiam Tuthmosis I, quæ regnavit pro fratre majore Tuthmosi II.		
5. Tuthmosis III (frater Tuthm. II).	.....	39
Pro hoc quoque per tempus aliquod regnavit Mephre soror; quare Manetho pro Tuthmosi III ponit Mephra-Tuthmosin.		
6. AMENOPHIS II (fil. Tuthmosis III).	.....	9
A Manethone omittitur.		
7. TUTHMOSIS IV (fil. Amenophis II).	.....	31
8. AMENOPHIS III (fil. Tuthmosis IV).	.....	37
9. HORUS (fil. Amenophis III).	.....	32
		229

Dyn XVIII. Inicial. 229

DYNASTIA UNDEVIGESIMA.

MONUMENTA.		MANETHO.	
	Bunsen.		Bunsen.
1. RAMESSES I.	12	1. CENCHERES (i.e. <i>Becheres. Bechres</i>)	12
		Uxor Amenophis IV, in Ægypti parte regnantis, ante Horum fato defuncti, post mortem mariti regnavit.	
2. SETHOS I.	9	2. ATHOTHIS (<i>Teti</i>), filia Amenophis III.	9
		post Hori fratris obitum regnavit, mater Ramesses I.	
3. RAMESSES II.	66	3. SESOTHIS-RAMESSES II.	66
4. MENEPHTHAH.	20	4. MENEPHTHAH.	20
5. SETHOS II.	5	5. AMENEMSES, qui juxta Menepthah regnum in Ægypto habuit.	5
DYNASTIA XX.			
1. MERIRA.	7	6. THUORIS (<i>Phuoro</i>), TASESER in monumentis, uxor Sethi II.	7
	119		119

E LIBRO TERTIO.

DYNASTIA VIGESIMA.

57.

Syncellus p. 73, C et 74, D :

ΚΑΤΑ ΑΦΡΙΚΑΝΟΝ.

Τρίτου τόμου Μανεθῶ. Εικοστὴ δυναστεία βασιλέων Διοσπολιτῶν 16', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρλε'.

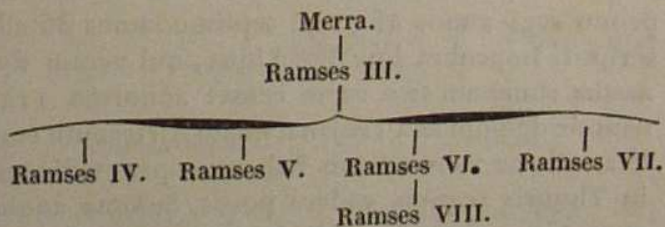
ΚΑΤ' ΕΥΣΕΒΙΟΝ.

Εικοστὴ δυναστεία βασιλέων Διοσπολιτῶν 16', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρση'.

Euseb. Chron. p. 103 : *Vigesima dynastia Diospolitianorum XII regum, qui imperaverunt annis CLXXII* (ρη' et ροβ' confusa, ut passim. In Canone sunt an. 178, sc. ab an. Abr. 836—1013).

Bunsenius Eusebii annos 178 probat, rejicit Africani annos 135, quippe quod temporis spatium paullo minus sit, quam ut duodecim regnis conveniat. Apud Africanum fortasse fuisse ρπε' (185), ita ut in hac summa lateant et anni 178 Eusebii, et 7 anni Meriræ (Thuoris), qui male adscriptus sit dynastiæ XIX.

Ceterum stemma genealogicum posterorum Meriræ sec. Lepsius hoc est :

Reges autem duodecim hujus dynastiæ ex monumentis constituit hunc in modum :

1. Merr-Ra (Set-necht) Merramn.	Merrira.	
2. Ramessu-Hec pen.	Ramses III filius.	(ann. XV ^{mus}).
3. Ramessu-Merramn-Hek-ma.	Ramses IV frater.	
4. Ramessu Amnhiepschf Neter-Hek-pen	Ramses V frater.	
5. Ramessu Amnhiepschf, ** neter-Hek-pen.	Ramses VI frater.	
6. Ramessu Amnhiepschf, Merr-Set	Ramses VII frater.	
7. Ramessu Schama, Merr-amn.	Ramses VIII f. Ram. VI.	(ann. III ^{mus}).
8. Ramessu Merramn Hekma	Ramses IX.	(ann. VI ^{mus}).
9. Ramessu Schama Merr-amn, Hek-neter-pen	Ramses X.	(ann. XVII ^{mus}).
10. Ramessu Amnhiepschf	Ramses XI.	(ann. II ^{mus}).
11. Ramessu Amnhiepschf Merr-amn	Ramses XII.	
12. [Ramessu] Hekma Setep-n-Ra Amnhiepschf.	Ramses XIII.	

Merr-Ra cognomine *Set-necht* Bunsenius suspicatur esse *Ceten* Diodori (I, 62, 1, βασιλεύς, δὲ Αἰγύπτιοι μὲν ὀνομάζουσι Κέτηνα, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι δοκεῖ Πρωτεύς δὲ κατὰ τὸν Ἰλιακὸν γενόμενος πόλεμον. Wesselingius ad Diodorum cum *Cetene* comparat Κῆρτον ap. Syncell. p. 160, ubi quartus ponitur post Thuorim. — Rampsiniten, avarum istam regem, de quo Herodotus II, 121 (*Remphis* ap. Diodor.), Bunsenius componit cum *Ramse* (V)-*neter*-(hekpen).

VICESIMA PRIMA DYNASTIA.

58.

SEC. AFRICANUM.

Syncellus p. 73, C: Πρώτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία βασιλέων Τανιτῶν ζ'.

- α' Σμενδῆς (Σμεδῆς G.) ἔτη κς'.
 β' Ψουσέννης (Ψουσέννης cod. A) ἔτη μς'.
 γ' Νεφερχερῆς (codd. Νεφελχερῆς) ἔτη δ'.
 δ' Ἀμενωφθίς ἔτη θ'.
 ε' Ὄσοχὼρ ἔτη ς'.
 ς' Ψιναχῆς ἔτη θ'.
 ζ' Ψουσέννης (Σουσέννης cod. A) ἔτη ιδ'.
 Ὁμοῦ ἔτη ρλ'.

E singulis numeris colligitur summa ann. 114. Syncellus exputat 130; Eusebius quoque huic dynastiae annos 130 tribuit. Quare Dindorfius, ut de singulis regnis Africanus cum Eusebio faceret, primo regi annos 46, regi septimo annos 35 adscripsit. Improbatur hoc Bœckhius, qui veram dynastiae summam esse recte censet annorum 114; nam sic demum æra Trojana, quam Africanus cum Eratosthene communem habere supra vidimus, in Thuoris regnum cadere possit. Summa annorum 130 a Syncello vel ab alio ex eo qui subsequitur Eusebii laterculo (fr. 59) huc translata est.

59.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 74, C: Εἰκοστὴ πρώτη δυναστεία βασιλέων Τανιτῶν ἐπτά.

- α' Σμένδης ἔτη κς'.
 β' Ψουσέννης ἔτη μα'.
 γ' Νεφερχερῆς ἔτη δ'.
 δ' Ἀμενωφθίς ἔτη θ'.
 ε' Ὄσοχὼρ ἔτη ς'.
 ς' Ψιναχῆς ἔτη θ'.
 ζ' Ψουσέννης ἔτη λε'.

Ὁμοῦ ἔτη ρλ'.

Euseb. Chron. p. 103: *Vicesima prima dynastia Tanitarum VII regum.*

Smendis annis XXVI (*Mendis ser. regg. Arm.; Semendis Canon. Scal.; Amendis in Canone Arm. An. Abr. 1014—1039*).

Psusennes annis XLI (*Pseusennes in Can. 1040—1080*).

Nephercheres annis IV (1081—1084).

Amenophthis (*Amenophis Can. Scal.; Amenophis Can. Arm.*) *annis IX* (1085—1093).

Osochor (*Osochoris ser. regg. Arm.*) *annis VI* (1094—1099).

Psinnaches annis IX (1100—1108).

Psusennes annis XXXV (1109—1143).

Summa annorum est CXXX,

Quattuor regum priorum nomina in monumentis nondum reperta sunt. Posteriores tres secundum Lepsius in monumentis sunt:

5. PE-HER-SE-SAMEN. (Osochor?!)
6. PIANCH.
7. PI-SHAM-MIAMN II.

Appellantur hi *sacerdotes dei Amen-Ra-Sonther*. Priores quattuor probabiliter eodem modo appellatos, atque principem eorum post extinctam prioris dynastiae stirpem e sacerdotum curia regem creatum esse suspicatur Bunsenius p. 121. Idem monumentorum hujus dyn. raritatem inde explicari vult, quod regia sedes alio translata sit.

VICESIMA SECUNDA DYNASTIA.

60.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 73, D: Εἰκοστὴ δευτέρα δυναστεία Βου-
 βαστιτῶν βασιλέων θ'.

- α' Σέσωγγις (cod. B; Σέσογγις A.) ἔτη κα'.
 β' Ὄσορθῶν (Ὄσωρθῶν A.) ἔτη ιε'.
 γ' δ' ε' Ἄλλοι τρεῖς ἔτη κε' (κθ' Bœckh.).
 ς' Τακέλωθις ἔτη ιγ'.
 ζ' η' θ' Ἄλλοι τρεῖς ἔτη μβ'.
 Ὁμοῦ ἔτη ρκ'.

61.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 74, D: Εἰκοστὴ δευτέρα δυναστεία Βου-
 βαστιτῶν βασιλέων τριῶν.

- α' Σεσώγγωσις (Σεσόγγωσις A) ἔτη κα'.
 β' Ὄσορθῶν ἔτη ιε'.

Τακλωθις ἔτη ιγ'.
Ομοῦ μθ'.

Euseb. Chron. p. 103 : *Vicesima secunda dynastia Babastitarum III regum.*

Sesonchosis annis XXI (1144-1163).

Osorthon annis XV (1164-1178).

Tacelothis annis XIII (1179-1191).

Summa annorum XLIX (Samuelis : 29).

Nomen *Sesonchosis* in Canone et serie regum varie exaratur : *Sysonchosis, Sensecoris, Sensecorus, Senscoris*. Apud Hieronymum in codd. nonnullis etiam hæc notantur : *Hujus Senscoris Ægyptii regis pater fuit Siparis. Hunc ferunt quidam post mortem ab Ægyptiis deum nuncupatum eumque Sarapin appellatum*. Patet hæc aliena esse ab hoc loco. Fluxerunt vero haud dubie ex eo auctore, quem Syncellus sequitur. Is enim inter reges antiquissimos septimo loco ponit Σέραπιν (Ἰσιροπιν cod. B) cum annis 23, cui succedit Σεσώγῳσις.

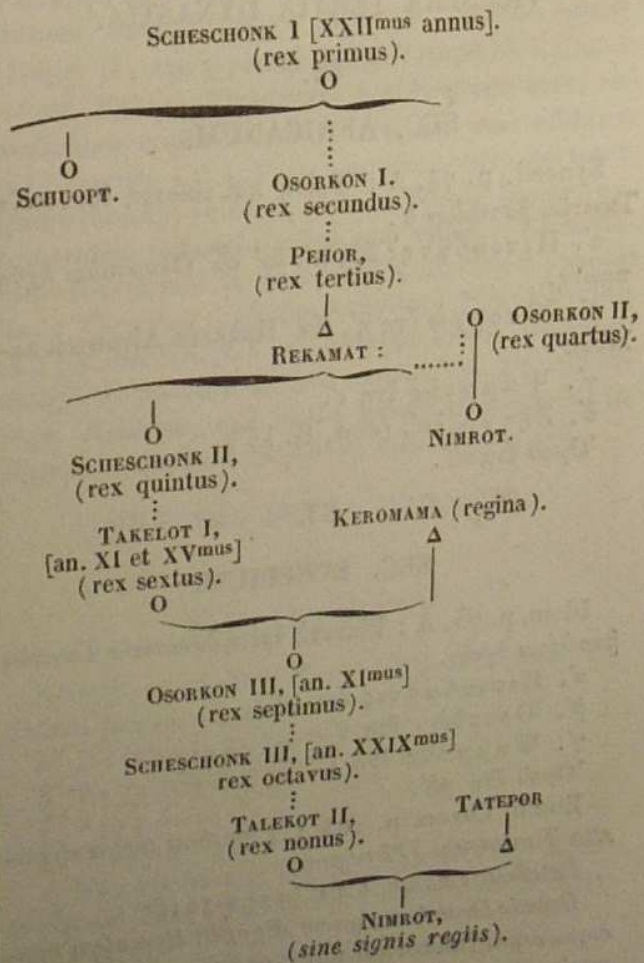
De Eusebio, qui nonnisi tres reges apponit eos, quorum nomina Africanus apponit, dicere nihil habeo, nisi quod jam alii rem eodem modo adornaverant. Nam Syncellus (p. 177 et 184) in suo regum laterculo post Psammum (i. e. Psusennem, regem postremum dynastiæ XXI) recenset reges tres hosce :

71.	Κόγχαρις.	. . . . .	an. 21
72.	Ὁσορθών.	. . . . .	15
73.	Τακλωθρις.	. . . . .	13
			49

Apud Africanum summa, quam ex singulis regnis conficimus, annorum est 116. Ipse auctor supputavit annos 120. Discrepantiam hanc Bœckhius ita tollendam esse putat, ut regibus tertio, quarto et quinto, pro annis 22' adscribantur 26'. Facillime enim litera ε abire potuit in literam θ. — Ceterum *Sesonchidis* regis annus primus ex Africani computo est 934 a. C. Cum his non quadrat, quod Roboami regis anno quinto Sesak vel Sisac vel Susakim (is enim est *Sesonchis* noster) Hierosolyma cepisse in sacris libris perhibetur. Nam Roboami annus quintus, etsi vario modo a chronologis constituitur, tamen ex nullo computo post annum 958 a. C. ponendus est. Videtur igitur *Sesonchidis* regnum longe ultra annos istos 21, qui apud Africanum ei tribuuntur, esse extendendum. Eaque suspicio confirmatur inde, quod in monumentis notatur *Sesonchidis* annus vigesimus secundus. Attamen nisi susque deque habendum esse censueris temporum constitutionem, qualem inde

a Trojana epocha Africani Manethon exhibet, a mutationibus numerorum traditorum abstinentum est. Ut nihilominus tamen sacra chronologia cum Manethonis laterculis quantum ejus fieri potest conciliaretur, Bœckhius (p. 319 sq.) statuentum censet hunc in modum : Nomen *Osorthon* idem est cum *Osochor*, nomine quinto dynastiæ Taniticæ. Ut *Osorthon* fuit filius et successor *Sesonchidis*, sic ejus pater fuerit *Osorchor* dynastiæ XXI, eumque haud recte *Tanitis* Manetho accensuerit. *Osorchor* filio regnum reliquisse, sed post obitum ejus denno *Tanitæ* imperio aliquo potiti regnasse adhuc videntur per annos 23, quos *Psinachi* et *Psusenni* tribuit Manetho, qui *Sesonchidis* regnum ab eo demum anno computat, a quo solus Ægypti universæ imperium tenuit. Hac igitur ratione verum regni *Sesonchidis* initium referendum est ad annum 957, qui proxime abest ab eo quo Hierosolyma *Sesakum* cepisse statuunt.

Ceterum regum seriem rationemque genealogicam ex duobus monumentis hunc in modum constituit Lepsius (ap. Bunsen. III, p. 133).

Monendum denique de ratione qua Bunsenius res sibi adornaverit. Is igitur *Sesonchosi* tribuit annos 26' pro 22'; *Takekoti* 27' pro 23'; postre-

mis tribus regnis v⁶ pro μ⁶; summam denique annorum fuisse putat ρ⁷ pro ρ⁶; unde sequitur regnis tertio, quarto et quinto relinqui annos 36. Itaque laterculus Bunsenii hic est :

1. Sesonchis.	SCHESCHENK I (Sesac) [annus XXII ^{mus}].	24
2. Osorkon.	OSORKAN I (Serach), filius ut videtur.	15
3. * * *	PEHOR, filius uti vid.	} 36
4. * * *	OSERKAN II, filius.	
5. * * *	SCHESCHENK II, filius.	
6. Takelothis.	TAKELOT I, filius, uti videtur, [an. XV ^{mus}].	23
7. * * *	OSERKAN III, filius [an. XI ^{mus}].	} 52
8. * * *	SCHESCHENK III, filius, uti videtur, [an. XXIX ^{mus}].	
1. * * *	TAKELET II, filius.	
	Summa ann.	150

VICESIMA TERTIA DYNASTIA.

62.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 74, A : Τρίτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Τανιτῶν βασιλέων δ'.

α'. Πετουβάτης ἔτη μ', ἐφ' οὗ Ὀλυμπιάς ἤχθη πρώτη.

β'. Ὁσορχὼ ἔτη η', δν Ἡρακλέα Αἰγύπτιοι καλοῦσι.

γ'. Ψαμμοῦς ἔτη ι'.

δ'. Ζήτ ἔτη λα'. (cod. B. λδ').

Ὁμοῦ ἔτη πθ'.

63.

SEC. EUSEBIUM.

Idem, p. 75, A : Εἰκοστὴ τρίτη δυναστεία Τανιτῶν βασιλέων τριῶν.

α'. Πετουβάστις ἔτη κε'.

β'. Ὁσορθὼν ἔτη θ'.

γ'. Ψαμμοῦς ἔτη ι'.

Ὁμοῦ ἔτη μδ'.

Euseb. Chron. p. 103 : *Vigesima tertia dynastia Tanitarum III regum.*

Petubastis annis XXV (1192-1216).

Deinde Osorthon, quem Ægyptii Herculem nuncupaverunt (annorum num. excidit. — In Canone annis 9 regnasse dicitur; sed hi anni novem in turbato laterculo currunt ab an. Abr. 1217 ad 1227).

Psammus annis X (1228-1237).

Summa annorum XLIV.

Nomina regum primi et secundi primus reperit in monumentis Lepsius (PET-PACHT et OSERKNA). Tertius rex ægyptiace est P-SI-MUT, quod nomen ante Lepsius referebant ad Psamuthin dynastiæ XXIX. Quartum regem ZET nonnulli putant eundem cum sacerdote Hephæsti, quem *Sethos* appellat Herodotus. Quod recte non fieri censet Bæckhius p. 324. Olympiadis primæ annus primus secundum Africani laterculum ap. Bæckh. est Petubastis annus 39.

VIGESIMA QUARTA DYNASTIA.

64.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 74, B : Τετάρτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία.

Βόχχωρις Σαίτης ἔτη ς', ἐφ' οὗ ἀρνίον ἐφθέγγατο [ἔτη 704']. Postrema quid sibi velint non liquet.

65.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 75, A : Εἰκοστὴ τετάρτη δυναστεία.

Βόχχωρις Σαίτης ἔτη μδ', ἐφ' οὗ ἀρνίον ἐφθέγγατο. Ὁμοῦ ἔτη μδ'.

Euseb. Chron. p. 104 : *Vigesima quarta dynastia.*

Bocchoris Saites annis XLIV (XLIII Samuel.), sub quo agnus locutus est (an. 1238—1281).

Ad an. 1240 sive Olymp. 1, 1 annotatur : *Bochoris Ægyptiis leges ferebat.* Nomen ægyptium secundum Bunsenium fuit *Pe-hor*, idem quod fuit regis tertii dyn. XXII. In monumentis nondum repertum est. De Bocchori legislatore vid. Diodorus I, 94, 5; 79, 1. Idem I, 45, 2 patrem ejus affert *Tnephachtum* regem, Mene πολλαῖς γενεαῖς posteriorem, quem Athenæus X, p. 418, ex Alexidis Περὶ αὐταρχείας libro, dicit *Neochabin* (Βόχχοριν καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Νεόχαβιν). Plutarcho De Isid. et Os. c. 8 dicitur *Technatis*. In regione aliqua Ægypti regulus fuisse putari possit. Ceterum ap. Diodorum I, 65, 1 Bocchoris statim post Mycerinum regnavit; πολλοῖς δ' ὕστερον χρόνοις ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Σαβάκων. Herodotus II, 137, quo tempore Sabaco Ægyptum subjecit, regnasse dicit *Anysin* : ἀνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι. Nomen urbis Herodotus perperam ad regem transtulisse videtur, ut bene monet Fruin. p. 123 : « *Anysis*, ait, Ægyptiace *Naesi*, significat *Isidis locum*, quæ apta ur-

bis appellatio, non item viri. Vix dubium igitur est, Bocchorim ex Anyside oriundum fuisse. A Manethone Saites vocatur, quia Anysis ad præfecturam Saitem pertinebat, eodem modo quo dynastiam XI Diospolitam vocat, etsi proprie ex Abydo oriunda fuerit. Cæcum porro Anysim fuisse refert, et Diodorus Bocchorim τῷ σώματι παντελῶς εὐκαταφρόνητον describit. » Lysimachus in Ægyptiacis suis ap. Josephum (C. Apion. I, 34) Judæorum exitum Bocchoridis regno assignavit. Eamque sententiam plurimorum fuisse auctorum refert Tacitus Hist. V, 2, ex eoque Orosius I, 10. — ἀρνίον ἐφθέγγετο] Cf. Ælianus N. An. II, 3 : Λέγουσιν Αἰγύπτιοι... ἄρνα καὶ ὀκτάπουν καὶ δίκερρον κατὰ τὸν Βόχχωριν τὸν ἀδόμεινον γενέσθαι καὶ βῆξι φωνήν· καὶ δύο κεφαλὰς ἄδουσι τῆς ἀρνός καὶ τετράκερον γενέσθαι φασὶ τὴν αὐτήν. Noverat Ælianus Manethonem, uti supra vidimus.

VICESIMA QUINTA DYNASTIA.

64.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 74, B : Πέμπτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Αἰθιοπίων βασιλέων τριῶν.

α' Σαθάκων, ὃς αἰχμάλωτον Βόχχωριν ἐλὼν ἔλαυσε ζῶντα, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη η'.

β' Σεβιχῶς (Σεύηχος G.) υἱὸς ἔτη ιδ'.

γ' Τάρκος ἔτη ιη'.

Ὁμοῦ ἔτη μ'.

65.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 75, B : Εἰκοστὴ πέμπτη δυναστεία Αἰθιοπίων βασιλέων τριῶν.

α' Σαθάκων, ὃς αἰχμάλωτον Βόχχωριν ἐλὼν ἔλαυσε ζῶντα, καὶ ἐβασίλευσε ἔτη ιβ'.

β' Σεβιχῶς υἱὸς ἔτη ιβ'.

γ' Ταρακὸς ἔτη κ'.

Ὁμοῦ ἔτη μδ'.

Euseb. Chron. p. 104 : Vigesima quinta dynastia Æthiopum III regum.

Sabaco, qui captum Bocchorim vivum combussit, regnavitque annis XII (a. Abr. 1282-1293).

Sebichus ejus filius annis XII (1294-1305).

Taracus (sic margo; textus Saracus) annis XX (1306-1325).

Summa annorum XLIV.

Sabacus et Sebichus sec. Bunsenium idem est nomen, alterum græcum, alterum ad ægyptium (Schebek) propius accedens; Sabaco fortasse inde in laterculos Manethonis receptum est, quod auctor Sebichum I introduxerat verbis : Sebichus,

quem Sabaco Herodotus appellat. Nomina ægyptia monumentorum :

1. (Sevech I)	SCHEBEK NEFRUKERA.
2. (Sevech II)	SCHEBEK RA ** KE-U.
3. (Tarkos)	THRK i. e. Tirhaka.

Regis secundi notatur annus *duodecimus*, regis tertii annus *vicesimus*, quum Africanus Tarconnonisi 18 annos tribuat. Quare h. l. præferas annos 20 in Eusebiano Manethone. Bunsenius statuit ap. Africanum pro ιη' scribendum esse κη'. Hoc enim modo totius dynastiae annos esse quinquaginta, quos indicare voluisset Herodotus Sabaconem Æthiopem per 50 annos regnasse dicens. — Ceterum Sabako in libris sacris appellatur *Sua* vel *So* (Regg. II, 17, 4), ad quem Hosea circa vitæ annum sexagesimum legationem misit, 720 a. C. sec. Des-Vignoles Chron. S. — *Tarcos* appellatur *Τεαρχὸς* vel *Τεάρχων* ap. Strabonem I, p. 61 et XV, p. 687, ubi vide; *Θαρακὰ* in LXX, *Tarhaka* vel *Tiraka* in textu Hebraico; *Θαρσικῆς* ap. Joseph. A. J. X, 1; *Θαρθᾶς βασιλεὺς Αἰθιοπίων* in Chron. Pasch. p. 116. Hic contra Sanherib regem expeditionem suscepit anno Ezechiae decimo quarto (Regg. II, 19, 9; Jesai 37, 9. Joseph. l. l.), ann. 18 ær. Nabon. Tum vero nondum rex erat, sed auxiliares copias ex Æthiopia Ægyptiis adduxerat (Joseph. l. l.). Postea autem contra eos ipsos, quibus auxilio venerat, se convertisse, imperioque per cædem Sebichi potitus esse videtur. Certe Canon Hieronymi in uno codice Palatino annotat hæc : *Tarachus, Sebicho interfecto, Ægyptiis annis XX* (V. Bœckh. p. 329). Fortasse tamen perperam *interfecto* positum est pro *mortuo*. — De quarto rege Æthiope, qui initio dynastiae sequentis in Ægypto superiore regnavit, vide fragm. seq.

VICESIMA SEXTA DYNASTIA.

66.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 75, D : Ἑκτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Σαίτων βασιλέων ἑννέα.

α' Στεφινάτης ἔτη ζ'.

β' Νεχεψὼς ἔτη σ'.

γ' Νεχαὼ ἔτη η'.

δ' Ψαμμήτιχος ἔτη νδ'.

ε' Νεχαὼ δεύτερος ἔτη σ'. Οὗτος εἶλε τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ Ἰωάχαζ τὸν βασιλέα αἰχμάλωτον εἰς Αἰγυπτον ἀπήγαγε.

ς' Ψάμμουθις ἔτερος ἔτη εζ'.

ζ' Οὐαφρις ἔτη ιθ', ᾧ προσέφυγον ἀλούσης ὑπὸ Ἀσσυρίων Ἱερουσαλήμ οἱ τῶν Ἰουδαίων ὑπόλοιποι.

η' Ἀμωσις ἔτη μδ'.

θ' Ψαμμεχερίτης μῆνας ζ'.
 'Ομοῦ ἔτη ρν' καὶ μῆνας ζ'.

67.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 76, B : "Ἐκτὴ καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Σαῖ-
 τῶν βασιλέων θ'.

α' Ἀμμέρις Αἰθίοψ ἔτη ιβ'.

β' Στεφινάθις ἔτη ζ'.

γ' Νεχεψὺς ἔτη ζ'.

δ' Νεχαὼ ἔτη η'.

ε' Ψαμμῆτιχος ἔτη με' (scr. μδ').

ς' Νεχαὼ δεύτερος ἔτη ζ'. Οὗτος εἶλε κτλ. (ut
 ap. Afric.).

ζ' Ψάμμουθις ἕτερος, ὁ καὶ Ψαμμῆτιχος, ἔτη ιζ'.

η' Οὐαφρις ἔτη κε', ἧ̄ προσέφυγον κτλ. (vid. Afric.).

θ' Ἀμωσις ἔτη μβ'.

'Ομοῦ ἔτη ρξγ'. (Summa annorum est 168; in lati-
 nis rectius 167.)

Eusebius Chron. p. 104 : *Vigesima sexta dy-
 nastia Saitarum IX regum.*

Ammeres Æthiops annis XII (ita margo; tex-
 tus XVII) (a. Abr. 1326-1337).

Stephinathis annis VII (1338-1344).

Nechepsos annis VI (1345-1350).

Nechaus annis VIII (margo VI) (1351-1358).

Psammetchus annis XLIV (1359-1402).

Nechaus alter annis VI (1403-1408). *Ab hoc
 Hierosolyma capta sunt, Iochasusque rex in Ægy-
 ptum captivus abductus.*

*Psammuthes alter, qui et Psammetchus, annis
 XVII* (1409-1425) (Hieronym. perperam XII).

Vaphres annis XXV (1426-1450) (Hieronym.
 XXX perperam), *ad quem reliquiae Judæorum,
 Hierosolymis in Assyriorum potestatem redactis,
 confugerunt.*

Amosis annis XLIII (1451-1492).

Summa annorum CLXVII (sic etiam Samuelis).

Et Africanus et Eusebius novem reges afferunt,
 non eosdem tamen; nam Eusebius omittit nonum
 regem Africani; contra initio dynastiæ Saiticæ pon-
 nit Æthiopem Ammerim, quem consultius Africa-
 nus omittit. Ammeris illa regina erat, quæ in mo-
 numentis scribitur AMNERITH, quæque sub initio
 hujus dynastiæ in superioris Ægypti parte regnavit
 (vide Bunsen. III, p. 139).

Jam quod priores tres reges Africani attinet,
 quibus 21 anni assignantur, explent hi illud tem-
 poris spatium, quod anarchiæ et dodecarchiæ tri-
 buunt Herodotus et Diodorus. Annos Herodotus
 non definit; Diodoro anarchia est annorum duo-
 rum, dodecarchia annorum quindecim. Reges
 quos Manetho recenset, principes Thebæi vel
 Memphidis reges fuisse videntur; reliquos, qui
 eodem tempore in diversis Ægypti partibus regna
 habebant, pro instituto suo auctor noster nihil
 curat. De hisce regibus monumenta hucusque si-
 lent. Nomina sequentium annique summi, qui
 occurrunt singulorum regnorum, ita se habent :

MANETHO.

HERODOTUS.

4. PSANTIK. . . . an. XLV ^{mus} . (Ranefruhet)	Psammetchus. 54	Psammetchus. 54
5. NEKU. . . . an. IV ^{mus} .	Nechao II. 6	Necos fil. . . . . 16.
6. PSANTIK. . . . an. IV ^{mus} . (****)	Psammuthis. . . . . 6 (i. e. Psammetchus II)	Psammis fil. 6
7. HOPHRA. . . . (** Het.)	Uaphres. 19	Apries fil. 25
8. AAHMES. . . . an. XLIV.	Amosis. 44	Amasis. 44
9. PSANTIK.	Psammecheres. . . . . 1/2 (i. e. Psammetchus III Cheres.)	Psammenitus. 1/2

Herodotus a Manethone recedit de regnis Ne-
 chai et Uaphris. Nechao regem Manetho sex, He-
 rodotus sedecim annis regnasse dicit. Hoc verius,
 ut ex monumentis patebit. Scilicet in stela funebri
 (v. Rosselin. tom. II, p. 150; Bœckh. p. 345;
 Bunsen. III, p. 143) Florentina Psammetchus
 quidam natus esse dicitur Nechoi anno tertio,
 Paoni (i. e. mensis decimi) die primo, vixisse 71
 annos, 4 menses, 6 dies; mortuus esse Aahmi regis
 anno trigesimo quinto, ac quidem anni hujus
 mense (secundo) Paopi, ejusque die secundo. Igi-
 tur secundum numeros Manethonianos Psammeti-
 tichus vixisset

sub Nechao.	3 ann. 3 mens. » d.
sub Psammuthi.	6 » »
sub Uaphre.	19 » »
sub Numasi.	34 1 6
	62 ann. 4 mens. 6 d.
Desunt anni.	9 » »
	71 ann. 4 mens. 6 d.

Porro in duabus stelis Leidensibus inscripta hæc
 sunt : Psammetchus, Ochubeni filius vixit 65 annos
 10 menses, 2 dies; natus est die primo Epiphi men-
 sis (undecimi), anno primo regis Nechai; mortuus
 est die vigesimo octavo Pharmuthi mensis (se-

cundi) anno vigesimo septimo (sc. regis Amasis).
Itaque ex Manethonis numeris homo vixisset :

sub Nechao.	5 ann.	2 mens.	5 d.
sub Psammuthi.	6	"	"
sub Uaphre.	19	"	"
sub Umasi.	26	7	27
	<hr/>		
	56 ann.	10 mens.	2 d.
Desunt.	9	"	"
	<hr/>		
	65 ann.	10 mens.	2 d.

Hinc igitur certissime colligimus ab initio Nechai regis usque ad finem Uaphris annos esse quadraginta, dum Manetho annos 31, Herodotus annos 47 exhibeant. Sed Uaphri procul dubio cum Manethone tribuendi sunt anni 19, non vero 25, ut Herodotus habet. Itaque Nechao et Psammuthi relinquuntur anni 21, ad quos Herodotus proxime accedit, Nechao 16 annos, Psammuthi 6 annos tribuens; dum apud Manethonem desiderantur anni novem. Quid igitur statuendum? Bunsenius, Manethonem ex Herodoto corrigendum esse censens, Nechao adscribit annos 16, ita ut summa dynastiae sit annorum 160 (pro 150). Id non admittendum esse Bœckhius censet, quum eo modo reliquarum dynastiæ rationes, quæ bene sese habent, turbarentur. Existimandum potius Nechaum per annos novem regnasse una cum patre, idque vel propterea verisimile esse, quod Psammethicum postremis regni sui temporibus senem admodum fuisse ex historia ejus colligatur. Psammethicum regnasse per annos 54, quot recte ei tribuat Manetho. Nechaum vero (ut alios reges complures) in actis publicis regni sui annos ita computandos curasse, ut annis sex quibus solus regnasset, accenserentur anni novem, quibus cum patre regnum administravisset. Hunc computum secutos esse auctores stellarum istarum funebrium. Sequi igitur Manethonem seriem chronologicam rectius exhibere quam Herodotum, qui, Nechao regi annos sedecim adscribens, Psammethico non 54 annos dare debebat, sed 44, uti est apud Eusebium.

Monendum denique de iis quæ ex Judæorum historia ad Nechai et Uaphris nomina annotantur.

Sub Uaphre (*Hophra* Jerem. c. 44 extr.) Judæi post capta ab Assynis Hierosolyma in Judæa relictis confugerunt in Ægyptum. Pertinet res ad Sedeciae regis annum undecimum, quod Clemens Alex. Strom. I, p. 331 componit cum Olymp. 48 $\frac{1}{2}$, (161 Nabon. 587 a. C.) et cum Uaphris anno secundo. (Singula quæ huc spectant accurate exposuit Bœckhius p. 333 sqq.) Secundum Manethonem (v. Canon. Bœckhii) annus 587 est *sextus* non *secundus* regis Uaphris. Quum vero Manetho Persarum dynastiae (XXVII) tribuat annos 124,

pro 120, quot esse debent, differentia illa evanescit, simulac abundantes istos annos quattuor in dynastia XXVI resecueris. Porro Nechaus, expeditionem contra Assyrios suscipiens, Josiam regem transitu Ægyptios prohibitorum prælio ad *Megiddo* commisso vincit cæditque, et Hierosolymis (*Cadyti* Herod. II, 159) potitur, et tribus mensibus post Joacham Josiæ filium in Ægyptum abducit (Regg. II, 23, 29 sqq.; Chron. II, 36, 3 sqq.). Quæ facta sunt circa annum 609 a. C., uti Bœckhius (p. 337) cum aliis statuit; Bunsenius (p. 146) ponit annum 607 a. C. Jam apud Manethonem Nechai annus primus, quo una cum patre sene regnasse eum diximus, est 613 a. C., vel, si annos quattuor abundantes dynastiae sequenti dempseris, 609 a. C. Itaque Hierosolyma cepisset regni anno tertio.

VICESIMA SEPTIMA DYNASTIA.

68.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 75, D : Ἐβδόμη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Περσῶν βασιλέων η'.

α' Καμβύσης ἔτει ε' τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας Περσῶν ἑβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη ς'.

β' Δαρεῖος Ὑστάσπου ἔτη λς'.

γ' Ξέρξης ὁ μέγας ἔτη κα'.

δ' Ἀρτάβανος μῆνας ζ'.

ε' Ἀρταξέρξης ἔτη μα'.

ς' Ξέρξης μῆνας δύο.

ζ' Σογδιανὸς μῆνας ζ'.

η' Δαρεῖος Ξέρξου ἔτη ιθ'.

Θμοῦ ἔτη ρκδ', μῆνας δ'.

69.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 76, D : Εἰκοστὴ ἑβδόμη δυναστεία Περσῶν βασιλέων η'.

α' Καμβύσης ἔτει πέμπτῃ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ἑβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη γ'.

β' Μάγοι μῆνας ζ'.

γ' Δαρεῖος ἔτη λς'.

δ' Ξέρξης ὁ Δαρείου ἔτη κα'.

ε' Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ ἔτη μ'.

ς' Ξέρξης ὁ δεύτερος μῆνας β'.

ζ' Σογδιανὸς μῆνας ζ'.

η' Δαρεῖος ὁ Ξέρξου ἔτη ιθ'.

Θμοῦ ἔτη ρκ' καὶ μῆνας δ'.

Euseb. Chron. p. 105 : *Vigesima septima dynastia Persarum VIII regum.*

Cambyses, qui regni sui quinto (sic margo; textus : XV) anno Ægyptiorum potitus est, annis III (a. Abr. 1492-1494).

Magi mensibus septem (1495).
Darius annis XXXVI (1496-1531.)
Xerxes Darii annis XXI (1532-1552).
Artaxerxes annis XL (1553-1592).
Xerxes alter mensibus II.

Sogdianus mensibus VII.
Darius Xerxis annis XIX (in canone XVIII
 anni numerantur) (1593-1604).
Summa annorum CXX, mensiumque IV.

		MANETHO AFR.		CANON ASTRONOM.	
1. Cambyses.	7 5	Cambyses.	10 "	Cambyses.	8
2. Smerdis.	" 7				
3. Darius I.	36 "	Darius I.	36 "	Darius I.	36
4. Xerxes I.	20 "	Xerxes.	21 "	Xerxes.	21
5. Artabanus.	" 7	Artabanus.	" 7		
6. Artaxerxes I.	40 "	Artaxerxes I.	41 "	Artaxerxes.	41
7. Xerxes II.	" 2	Xerxes II.	" 2		
8. Sogdianus	" 7	Sogdianus.	" 7		
9. Darius II.	19 "	Darius.	" 19	Darius II.	19

Primo loco posui annos regum Persarum, quos historia suppeditat sec. Clinton. F. H. tom. II, p. 378 ed. tert. Cum his si comparaveris Canonem astronomicum, patet in eo nonnisi integros annos numerari, ita tamen ut comprehendantur iis menses Smerdis, Artabani, Xerxis II et Sogdiani. Contra Manetho eosdem numeros atque Canon astronomicus præbet, et nihilominus recenset Artabani, Xerxis et Sogdiani menses sedecim. — Porro Cambyses secundum Africanum regnavit annis decem, ita ut quintus sit primus dominationis Ægyptiacæ. Hoc falsum est. Nam regnavit nonnisi 5 annis et 7 mensibus; et quoniam Ægyptiaca ejus dominatio ab regni anno quinto computari solet, ei tribuendi sunt, non sex, sed quattuor summum annos, vel tres et dimidia pars (*). Igitur aberravit Manetho annis fere duobus, quibus addendi menses isti sedecim. Denique computandi restant menses sex postremi regis dynastiæ antecedentis.

Ceterum præter Manethonem Africani etiam Vetus Chronicon dynastiæ XXVII tribuit annos 124. Eusebius, qui in apposito laterculo nonnisi 120 annos (sed in Canone ann. 112) numerat, ad veram historiam accedit; et probabiliter auctore usus est qui Manethoniana immutaverat; nam ut putemus Africanum h. l. non retulisse relata, sed corripisse, causa idonea excogitari vix potest. V. Bœckhium p. 352 sq. Error igitur ipsius fuerit Manethonis.

(*) Quodsi in monumento Ægyptio annus VI^{mus} Cambysis notatur, intelligendus est sextus regni Persici. V. Bœckh. p. 356. 360.

Nomina Ægyptia regum Persarum ita scribit. Bunsen. p. 149 :

Cambyses, KEMBATH (an. VI^{mus} sc. regni Persici).

Darius I, NTERIUSCH (an. XXXVI).

Xerxes I, CHESCHE-ARSCHA (an. XII^{mus}).

Artaxerxes I, ART-CHESCH-SESCH (an. XVI^{mus}.)

Darius II, NTERIUSCH (Meri-ann-ra).

VICESIMA OCTAVA DYNASTIA.

70.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 76, A : Είκοστή ὀγδὴ δυναστεία. Ἀμύρτεος (Ἀμύρτεως G.) Σαίτης ἔτη 5'.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 77, A : Είκοστή ὀγδὴ δυναστεία. Ἀμυρταῖος (Ἀμυρτάνος G.) Σαίτης ἔτη 5'.

Euseb. Chron. p. 105 : *Vigesima octava dynastia. Amyrtes Saites annis VI* (sic margo; textus : *mensibus VI*).

Nomen Ægyptium hujus regis Bunsenius dat : MERI-TET-NACHT *ker-em-hebi*. Amyrtæus noster probabiliter nepos est Amyrtæi, qui contra Artaxerxem I rebellavit, atque regnum adhuc obtinebat Olymp. 82, 4 (449 a. C), quo anno in Cyprum profectus est Cimon (Thuc. I, 112). Filius ejus fuit Pausiris, cui possessiones paternas rex Persarum reddidit (Herodot. III, 5). Hujus filius sec. Bœckhium p. 363 est Amyrtæus rex dyn. XXVIII.

VICESIMA NONA DYNASTIA.

71.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 78, A : Ἐνάτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία.
 Μενδήσιοι βασιλεῖς δ'.
 α' Νεφερίτης ἔτη 5'.
 β' Ἀχωρίς ἔτη 1γ'.
 γ' Ψάμμουθις ἔτος α'.
 δ' Νεφερίτης μῆνας δ'.
 Ὅμοῦ ἔτη κ', μῆνας δ'.

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 77, A : Εἰκοστὴ ἑνάτη δυναστεία. Μεν-
 δήσιοι βασιλεῖς δ' (ε' m.).
 α' Νεφερίτης ἔτη 5'.
 β' Ἀχωρίς ἔτη 1γ'.
 γ' Ψάμμουθις ἔτος α'.
 δ' Νεφερίτης (Ἀναφερίτης G.) μῆνας δ'.
 ε' Μοῦθις ἔτος α'.
 Ὅμοῦ ἔτη κα' καὶ μῆνας δ'.

Euseb. Chron. p. 106 : *Vigesima nona dynastia Mendesiorum quattuor regum.*

Nepherites annis VI (a. Abr. 1611-1616).

Achoris annis XIII (in Can. an. 12; a. Abr. 1618-1628).

Psammuthes anno I (1629).

Muthes anno I (in Canone non memoratur).

Nepherites mensibus IV (in Canone non numeratur).

Summa annorum XXI mensiumque IV.

Unde *Muthim* regem habeat Eusebius, quæritur. E nomine regis tertii ortus fuerit. De *Nepherite I* (399-394) v. Diodor. XIV, 79 (ad a. 396), ubi libri præbent *Νεφερέα, Νεφρέαν, Νεφρέα*. Vid. Wesseling. ad h. l. de Justino et Orosio monens. De *Acori* (Ἰακὼν ægypt.) v. Theopomp. fr. 111; Diodor. XV, 2 sqq.; tempora ap. Theopompum sive Diodorum l. l. cum *Manethonis Canone* concinunt; verum errat Diodorus XV, 29 ad Ol. 100, 4, de bello narrans, quod *Acoris* contra regem *Persarum* gesserit. Tum enim *Nectanebes Sebennyta* regnavit. Cf. Bæckh. p. 366.

TRICESIMA DYNASTIA.

72.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 77, B : Τριακοστὴ δυναστεία Σεβεννυ-
 τῶν βασιλέων τριῶν.
 α' Νεκτανέβης ἔτη 1η'.
 β' Τεὼς ἔτη β'.
 γ' Νεκτανεβὸς ἔτη 1η'.
 Ὅμοῦ ἔτη 3η'.

SEC. EUSEBIUM.

Syncell. p. 77, D : Τριακοστὴ δυναστεία Σεβεν-
 νυτῶν βασιλέων τριῶν.

α' Νεκτανέβης ἔτη 1'.

β'. Τεὼς ἔτη β'.

γ' Νεκτανεβὸς ἔτη 1η'.

Ὅμοῦ ἔτη κ'.

Euseb. Chron. p. 106 : *Trigesima dynastia Sebennytarum III regum.*

Nectanebis annis X (in Can. ann. XVIII, a. Abr. 1630-1647).

Teos annis II (a. Abr. 1648-49).

Nectanebis annis VIII (in Can. : *N. adhuc* (ἔτι= ἔτη)] *annis XIX* (1650-1663).

Summa annorum XX.

Igitur in Canone Eusebius eodem modo numerat atque *Manetho Africani*, idque recte. Upde sumpserit annos 20, nescimus.

Nectanebus sec. *Canonem Manethonis Bæckhianum* regnat ann. 378-361 a. C. Cum *Manethonis* calculo consentit *Theopompus*, qui (fr. 111) libro XII narraverat, ὡς *Νεκτανήβιος* παρειληφότες τὴν Αἰγύπτου βασιλείαν, πρὸς Λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν *Εὐαγόρας*, τίνα τε τρόπον ὁ περὶ Κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη. Nam bellum hoc finitum est an. 377 vel 376. Vide *Clinton. F. H. II, p. 392, Bæckh. p. 368.* De bello, quod cum *Artaxerxe Memnone Nectanebis* gesserit, vid. *Diodorus XV, 41 sqq.* (Ol. 101, 3). — Nomen *Ægyptium Nectanebis* *Bunsenius* scribit *Necht-neb*.

Teos Græcis dicitur *Tachos*. *Diodor. XV, 92, Tachi* historiam ad *Olymp. 104, 3 (362)* narrat, et sub eodem anno memorat mortem *Artaxerxis Memnonis* et successionem *Ochi*. Sed *Ochus* sec. *Canon. astron.* regnare cœpit an. 390 *Nabon. sive 358 a. C.* isque annus in *Bæckhiano Canone Manethonis* est *Tei* annus secundus (v. *Bæckh. p. 369*). Igitur erravit *Diodorus*. In monumentis nomen *Tachi* nondum repertum esse videtur.

Nectanebi II somnium in *Papyro Græco* narratur, quem edidit *Lemanns* (*Papyri Græci Musei Lugd. p. 122 sqq.* cf. *Reuvsen Lettres à M. Letronne III, p. 76. Bæckh. p. 373*): De *Nectanebo* nostro tamquam patre *Alexandri M.* apud *Pseudocallisthenem* ejusque *farinæ auctores*, non est quod dicamus.

TRICESIMA PRIMA DYNASTIA.

73.

SEC. AFRICANUM.

Syncell. p. 77, C : Πρώτη καὶ τριακοστὴ δυνα-
 στεία Περσῶν βασιλέων τριῶν.

α' Ξυχος εἰκοστῶ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας Περσῶν
 ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη β'.
 β' Ἀρσῆς ἔτη γ'.
 γ' Δαρεῖος ἔτη δ'.
 Ὅμοῦ ἔτη τρίτου τόμου, αν' (scr. ων').
 Μέχρι τῶνδε Μανεθῶ (libri Μανεθῶς).

SEC. EUSEBIUM.

Idem p. 77, D : Τριακοστῆ πρώτη δυναστεία Περ-
 σῶν βασιλέων τριῶν.

α' Ξυχος εἰκοστῶ ἔτει τῆς αὐτοῦ Περσῶν βασιλείας
 κρατεῖ τῆς Αἰγύπτου ἔτη ς'.
 β' Μεθ' ὃν Ἀρσῆς Ξυχου ἔτη δ'.
 γ' Μεθ' ὃν Δαρεῖος ἔτη εἰς ὃν Ἀλέξανδρος ὁ Μακε-
 δὼν καθεῖλε.

Ταῦτα τοῦ τρίτου Μανεθῶ.

Μέχρι τῶνδε Μανεθῶ.

Euseb. Chron. p. 107 : *Trigesima prima dyna-
 stia Persarum.*

*Ochus vigesimo jam anno Persis imperitans
 Ægyptum occupavit tenuitque annis VI.*

Postea Arsēs Ochi annis IV.

*Tum Darius annis VI, quem Macedo Alexander
 interfecit. Atque hæc e Manethonis tertio (ita
 margo; textus secundo) libro.*

Summa annorum apud Africanum Syncelli ex-
 cidit. Canon astronomicus numerat annos octo,
 Arsi tribuens annos duos. Totidem etiam apud
 Africanum Arsi adscribi vult Bunsen. III p. 150.
 Bœckhii quoque ita in Canone computat, ut octo
 tantum sint anni dynastiæ postremæ (V. Bœckh.
 p. 132 sq.).

Numerus αν' aperte corruptus est ex ων' (850);
 is vero paullo rotundior pro 853.

Dyn. 20 ann. :	135
21	114
22	120
23	89
24	6
25	40
26	150
27	125
28	6
29	21
30	38
31	9
	853

Igitur usque ad finem dynastiæ XXX, quæ po-
 strema est Ægyptiorum, sunt anni 844. Qui additi
 annis 2300 et 2222 tomi primi et secundi sum-
 mam efficiunt annorum 5366.

Apud Eusebium in Canone recensentur anni
 852; in laterculis Manethonianis vero anni 839 et
 menses 8, hoc modo :

20 dyn. in Canon.	178 in Maneth.	lat.	178 an. » m.
21 —	130 —		131
22 —	49 —		49
23 —	44 —		44
24 —	44 —		44
25 —	44 —		44
26 —	167 —		167
27 —	112 —		120 4
28 —	6 —		6
29 —	20 —		21 4
30 —	38 —		20
31 —	20 —		16
	852		839 an. 8 m.

BOECKHII

CANON MANETHONIANUS.

Annus mundi e computo Ægyptio.	I. TEMPUS MYTHICUM. <i>Septemdecim periodi Sothiacæ sive 24057 anni Ægyptii.</i>	Initium anni Juliani ante C. n.
1	DEORUM REGNUM. Hephæsti annus primus.	20 Juli. 30522
9000	Hephæsti annus postremus.	
9001	Solis annus primus	
11985	Typhonis annus postremus. Finis primæ deorum dynastiæ, quæ est annorum 11985.	
11986	SECUNDA DEORUM DYNASTIA. (Semidei diis accensi.) Hori annus primus.	
12843	Jovis annus postremus. Finis secundæ deorum dynastiæ, quæ est annorum 858.	
12844	TERTIA DEORUM DYNASTIA. (Semidei item diis accensi.) Annus primus.	
13900	Finis hujus dynastiæ, cujus rex postremus Bytes.	
13901	PRIME SEMIDEORUM DYNASTIE, quæ est annorum 1255, initium.	
15155	Ejus annus postremus.	
15156	SECUNDÆ SEMIDEORUM DYNASTIE, quæ est annorum 1817, initium.	
16972	Ejus annus postremus.	
16973	TERTIA SEMIDEORUM DYNASTIA MEMPHITICA, annorum 1702. Ejus initium.	
18674	Ejus annus postremus.	
18675	QUARTA SEMIDEORUM DYNASTIA THINITICA, annorum 350. Ejus initium.	
19024	Ejus annus postremus.	
19025	MANIUM DYNASTIA, annorum 5813. Ejus initium.	
24837	Ejus annus postremus.	20 Juli. 5703

Annus mundi.	Annus Manethonianus sive Ægyptius.	Annus periodi Canicularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus periodi Julianæ.
		Per. I. temporis historici.			
			DYNASTIA I. THINITÆ, 253 ann.		
24838	1	1	Menis annus primus.	20. Juli. 5702	
25090	253	253	Bienechis annus postremus.	18. Maj. 5450	
			DYNASTIA II. THINITÆ, 302 ann.		
25091	254	254	Boëthus, 38 annis.	17. Maj. 5449	
25129	292	292	Cæchus, 39 annis.	8. Maj. 5411	
25168	331	331	Binothis, 47 annis.	28. Apr. 5372	
25215	378	378	Tlas, 17 annis.	16. Apr. 5325	
25232	395	395	Sethenes, 41 annis.	12. Apr. 5308	
25273	436	436	Chæres, 17 annis.	2. Apr. 5267	
25290	453	453	Nephercheres, 25 annis.	29. Mart. 5250	
25315	478	478	Sesochris, 48 annis.	22. Mart. 5225	
25363	526	526	Cheneres, 30 annis.	10. Mart. 5177	
25392	555	555	Ejus annus postremus.	3. Mart. 5148	
			DYNASTIA III. MEMPHITÆ, 214 ann.		
25393	556	556	Necherophes, 28 annis.	3. Mart. 5147	
25421	584	584	Tosorthros, 29 annis.	24. Febr. 5119	
25450	613	613	Tyris, 7 annis.	17. Febr. 5090	
25457	620	620	Mesochris, 17 annis.	15. Febr. 5083	
25474	637	637	Soyphis, 16 annis.	11. Febr. 5066	
25490	653	653	Tosertasis, 19 annis.	7. Febr. 5050	
25509	672	672	Aches, 42 annis.	2. Febr. 5031	
25551	714	714	Sephuris, 30 annis.	23. Jan. 4989	
25581	744	744	Cerperes, 26 annis.	15. Jan. 4959	
25606	769	769	Ejus annus postremus.	9. Jan. 4934	
			DYNASTIA IV. MEMPHITÆ, 284 ann.		
25607	770	770	Soris, 29 annis.	9. Jan. 4933	
25636	799	799	Suphis, 63 annis.	1. Jan. 4904	
25699	862	862	Suphis, 66 annis.	17. Dec. 4842	
25765	928	928	Mencheres, 63 annis.	30. Nov. 4776	
25828	991	991	Rhatœses, 25 annis.	14. Nov. 4713	1
25853	1016	1016	Bicheris, 22 annis.	8. Nov. 4688	26
25875	1038	1038	Sebercheres, 7 annis.	3. Nov. 4666	48
25882	1045	1045	Thamphthis, 9 annis.	1. Nov. 4659	55
25890	1053	1053	Ejus annus postremus.	30. Oct. 4651	63

Annus mundi.	Annus Manethonius sive Ægyptius.	Annus periodi Canicularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus periodi Julianæ.
			DYNASTIA V. ELEPHANTINI, 248 ann.		
25891	1054	1054	Usercheris annus primus.	30. Oct. 4650	64
26138	1301	1301	Obni annus postremus.	29. Aug. 4403	311
			DYNASTIA VI. MEMPHITÆ, 203 ann.		
26139	1302	1302	Othoes, 30 annis.	29. Aug. 4402	312
26169	1332	1332	Phiops, 53 annis.	21. Aug. 4372	342
26222	1385	1385	Methusuphis, 7 annis.	8. Aug. 4319	395
26229	1392	1392	Phiops, 100 annis. *	6. Aug. 4312	402
26298	1461	1461	Phiopis annus 70.	20. Juli. 4243	471
		PER. II			
26299	1462	1	Phiopis annus 71.	20. Juli. 4242	472
26328	1491	30	Phiopis annus postremus.	12. Juli. 4213	501
26329	1492	31	Menthesuphis, 1 annus.	12. Juli. 4212	502
26330	1493	32	Nitocris, 12 annis.	12. Juli. 4211	503
26341	1504	43	Ejus annus postremus.	9. Juli. 4200	514
			DYNASTIA VII. MEMPHITÆ, 70 diebus.		
26342	1505	44	Dies 70 numerantur pro anno.	9. Juli. 4199	515
			DYNASTIA VIII. MEMPHITÆ, 142 ann.		
26343	1506	45	Primus annus.	9. Juli. 4198	516
26484	1647	186	Postremus annus.	3. Juli. 4057	657
			DYNASTIA IX. HERACLEO- POLITÆ, 409 ann.		
26485	1648	187	Primus annus.	3. Juni. 4056	658
26893	2056	595	Postremus annus.	21. Febr. 3648	1066
			DYNASTIA X. HERACLEOPO- LITÆ, 185 ann.		
26894	2057	596	Primus annus.	21. Febr. 3647	1067
27078	2141	780	Postremus annus.	6. Jan. 3463	2251
			DYNASTIA XI. DIOSPOLITÆ, 43 ann.		
27079	2142	781	Primus annus.	6. Jan. 3462	1252
27121	2184	823	Postremus annus.	26. Dec. 3421	1293
27122	2185	824	Deinde Ammenemes, 16 annis.	26. Dec. 3420	1294
27137	2300	839	Ejus annus postremus.	22. Dec. 3405	1309
			Finis tomi primi.		

Annus mundi.	Annus Manethon- ianus sive Ægyptius.	Annus periodi Cabi- cularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejus- que initium ex comp. Juliano.	Annus periodi Julianæ.
DYNASTIA XII. DIOSPOLITÆ, 160 ann.					
27138	2301	840	Sesonchosis, 46 annis.	22. Dec. 3404	1310
27184	2347	886	Ammanemes, 38 annis.	11. Dec. 3358	1356
27222	2385	924	Sesostris, 48 annis.	1. Dec. 3320	1394
27270	2433	972	Lachares, 8 annis.	19. Nov. 3272	1442
27278	2441	980	Ammeres, 8 annis.	17. Nov. 3264	1450
27286	2449	988	Ammenemes, 8 annis.	15. Nov. 3256	1458
27294	2457	996	Scemiophris, 4 annis.	13. Nov. 3248	1466
27297	2460	999	Ejus annus postremus.	12. Nov. 3245	1469
DYNASTIA XIII. DIOSPOLITÆ, 453 ann.					
27298	2461	1000	Primus annus.	12. Nov. 3244	1470
27750	2913	1452	Postremus annus.	22. Juli. 2792	1922
DYNASTIA XIV. XOITÆ, 184 ann.					
27751	2914	1453	Primus annus.	22. Juli. 2791	1923
27759	2922	1461	Nonus annus.	20. Juli. 2783	1931
PER. III					
27760	2923	1	Decimus annus.	20. Juli. 2782	1932
27934	3097	175	Ultimus annus.	6. Juni. 2608	2106
DYNASTIA XV. PASTORES, 284 ann.					
27935	3098	176	Saites, 19 annis.	6. Juni. 2607	2107
27954	3117	195	Bnon, 44 annis.	1. Juni. 2588	2126
27998	3161	239	Pachnan, 61 annis.	21. Maj. 2544	2170
28059	3222	300	Staan, 50 annis.	6. Maj. 2483	2231
28109	3272	350	Archles, 49 annis.	23. Apr. 2433	2281
28158	3321	399	Aphobis, 61 annis.	11. Apr. 2384	2330
28218	3381	459	Ejus ultimus annus.	27. Mart. 2324	2390
DYNASTIA XVI. PASTORES, 518 ann.					
28219	3382	460	Primus annus.	27. Mart. 2323	2391
28736	3899	977	Postremus annus.	18. Nov. 1807	2907

Annus mundi.	Annus Manethonianus sive Ægyptius.	Annus periodi Canicularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus periodi Julianæ.
			DYNASTIA XVII. PASTORES ET DIOSPOLITÆ, 151 ann.		
28737	3900	978	Primus annus.	18. Nov. 1806	2908
28887	4050	1128	Postremus annus.	11. Oct. 1656	3058 Amosis annus postremus. Ejus annus decimus tertius a fine regni exputatus labitur a 14 Oct. 1668 usque ad 13 Oct. 1667; anno 1667 Judæorum exitum assignat Clemens.
			DYNASTIA XVIII. DIOSPOLITÆ, 263 ann. (+ 66).		
			Amos. Ejus anni comprehenduntur annis 151 dyn. XVII.		
28888	4051	1129	Chebros, 13 annis.	11. Oct. 1655	3059
28901	4064	1142	Amenophthis, 21 annis.	7. Oct. 1642	3072
28922	4085	1163	Amensis, 22 annis.	2. Oct. 1621	3093
28944	4107	1185	Misaphris, 13 annis.	27. Sept. 1599	3115
28957	4120	1198	Misphragmuthosis, 26 annis.	23. Sept. 1586	3129
28983	4146	1224	Tuthmosis, 9 annis.	17. Sept. 1560	3154
28992	4155	1233	Amenophis, 31 annis.	15. Sept. 1551	3163
29023	4186	1264	Horus, 37 annis (38 ex conjectura).	7. Sept. 1520	3194
29061	4224	1302	Acherres, 32 annis.	29. Aug. 1482	3232
29093	4256	1334	Rhathos, 6 annis (9 ex conjectura).	21. Aug. 1450	3264
29102	4265	1343	Chebres, 12 annis.	18. Aug. 1441	3273
29114	4277	1355	Acherres, 12 annis.	15. Aug. 1429	3285
29126	4289	1367	Armeses, 5 annis.	12. Aug. 1417	3297
29131	4294	1372	Ramesses, 1 anno.	11. Aug. 1412	3302
29132	4295	1373	*Ramses (Rhapsakes), 66 annis.	11. Aug. 1411	3303
29198	4361	1439	Amenophath, 19 annis.	25. Juli. 1345	3369
29216	4379	1457	Ejus annus postremus.	21. Juli. 1327	3387
			DYNASTIA XIX. DIOSPOLITÆ, 209 anni (— 66).		
29217	4380	1458	Sethos, 51 annis.	21. Juli. 1326	3388
29220	4383	1461	Ejus annus quartus.	20. Juli. 1323	3391
29221	4384	1	Ejus annus quintus. *[Hoc loco Africanus ponit Ramsem.]	20. Juli. 1322	3392 Initium πρε από Μενόφρεως.
29268	4431	48	Amenephthes, 20 annis.	8. Juli. 1275	3439
29288	4451	68	Ramesses, 60 annis.	3. Juli. 1255	3459
29348	4511	128	Ammenemnes, 5 annis.	18. Juni. 1195	3519
29353	4516	133	Thuoris, 7 annis.	17. Juni. 1190	3524
29359	4522	139	Ejus annus postremus.	15. Juni. 1184	3530 Trojæ excidium, 18-20 Junii ad. 1184.
			Finis tomi secundi.		

Æra Nabo- nasar.	Annus mundi.	Annus Manc- thonia- nus sive Ægy- ptius.	Annus periodi Cani- cularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus Periodi Julianæ.	Olymp.
				DYNASTIA XX. DIOSPO- LITÆ, 138 ann.			
	29360	4523	140	Primus annus.	15. Jun. 1183	3531	
	29494	4657	274	Postremus annus.	12. Maj 1049	3665	
				DYNASTIA XXI. TANITÆ, 114 ann.			
	29495	4658	275	Smendes, 26 annis.	12. Maj 1048	3666	
	29521	4684	301	Psusennes, 46 annis.	6. Maj 1022	3692	
	29567	4730	347	Nephercheres, 4 annis.	24. Apr. 976	3738	
	29571	4734	351	Amenophthis, 9 annis.	23. Apr. 972	3742	
	29580	4743	360	Osochor, 6 annis.	21. Apr. 963	3751	
	29586	4749	366	Psinaches, 9 annis.	19. Apr. 957	3757	
	29595	4758	375	Psusennes, 14 annis.	17. Apr. 948	3766	
	29608	4771	388	Ejus annus ultimus.	14. Apr. 935	3779	
				DYNASTIA XXII. BUBAS- TITÆ, 120 ann.			
	29609	4772	389	Sesonchis annus primus.	14. Apr. 934	3780	
	29728	4891	508	Postremi regis an. postre- mus.	15. Mart. 815	3899	
				DYNASTIA XXIII. TANITÆ, 89 ann.			
	29729	4892	509	Petubates, 40 annis.	15. Mart. 814	3900	
	29767	4930	547	Ejus annis 39.	5. Mart. 776	3938	1,1
	29769	4932	549	Osorcho, 8 annis.	5. Mart. 774	3940	1,3
	29777	4940	557	Psammus, 10 annis.	3. Mart. 766	3948	3,3
	29787	4950	567	Zet, 31 annis.	28. Febr. 756	3958	6,1
1	29796	4959	576	Ejus annus decimus.	26. Febr. 747	3967	8,2
22	29817	4980	597	Ejus annus ultimus.	21. Febr. 726	3988	13,3
				DYNASTIA XXIV. SAITA UNUS, 6 ann.			
23	29818	4981	598	Bocchoridis annus primus.	21. Febr. 725	3989	13,4
28	29823	4986	603	Bocchoridis annus postremus.	19. Febr. 720	3994	15,1
				DYNASTIA XXV. ÆTHIOPE, 40 ann.			
29	29824	4987	604	Sabaco, 8 annis.	19. Febr. 719	3995	15,2
37	29832	4995	612	Sebichus, 14 annis.	17. Febr. 711	4003	17,2
51	29846	5009	626	Tarcos, 18 annis.	14. Febr. 697	4017	20,4
68	29863	5026	643	Ejus annus postremus.	9. Febr. 680	4034	25,1

Era Nabo-nasar.	Annus mundi.	Annus Manethonius sive Ægyptius.	Annus periodi Canicularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus Periodi Julianæ.	Olymp.
				DYNASTIA XXVI. SAITÆ, 150 ann. 6 m. (= 150 ann.).			
69	29864	5027	644	Stephinales, 7 annis.	9. Febr. 679	4035	25,2
76	29871	5034	651	Nechepsus, 6 annis.	7. Febr. 672	4042	27,1
82	29877	5040	657	Nechao I, 8 annis.	6. Febr. 666	4048	28,3
90	29885	5048	665	Psammetichus, 54 annis.	4. Febr. 658	4056	30,3
144	29939	5102	719	Nechao II, 6 annis.	21. Jan. 604	4110	44,1
150	29945	5108	725	Psammuthis, 6 annis.	20. Jan. 598	4116	45,3
156	29951	5114	731	Uaphris, 19 annis.	18. Jan. 592	4122	47,1
175	29970	5133	750	Amosis, 44 annis.	14. Jan. 573	4141	51,4
206	30101	5164	781	.....	6. Jan. 542	4172	59,3
				.....		Annus pri- mus Cyri dominatio- nis Babylonicæ.	
215	30110	5173	790	.....	4. Jan. 533	4181	61,4
				.....		Annus pri- mus Cambysis re- gis Persarum.	
219	30014	5177	794	Psammecherites, 6 menses.	3. Jan. 529	4185	62,4
				.....		Cambysis regni Persici annus quintus; primus annus dominationis ejus Ægyptiæ. Psam- mecheritæ menses computantur in dyn. XXVII.	
				DYNASTIA XXVII. PERSÆ. 124 ann. 4 m. (= 125 ann.).			
219	30014	5177	794	Cambyses, 6 annis.	3. Jan. 529	4185	62,4
225	30020	5183	800	Darius Hystaspis, 36 annis.	1. Jan. 523	4191	64,2
261	30056	5219	836	Xerxes, 21 annis.	23. Dec. 488	4226	73,1
282	30077	5240	857	Artabanus, 7 mens.	18. Dec. 467	4247	78,2
				Artaxerxes I. Longimanus, 41 annis.		Artabani menses 7 cum Psam- mecheritæ mensibus 6 numerantur pro anno. Abundat mensis unus.	
283	30078	5241	858	.....	18. Dec. 466	4248	78,3
				.....		Menses no- vem Xerxis et Sogdiani cum mense uno qui in antec. abun- dabat, com- putantur pro anno.	
324	30119	5282	899	Xerxes, 2 mens. } Sogdianus, 7 mens. } 9 mens.	7. Dec. 425	4289	88,4
325	30120	5283	900	Darius Xerxis filius, 19 annis.	7. Dec. 424	4290	89,1
343	30138	5301	918	Ejus annus postremus.	3. Dec. 406	4308	93,3
				DYNASTIA XXVIII. SAITA UNUS. 6 annis.			
344	30139	5302	919	Amyrtæi annus primus.	2. Dec. 405	4309	93,4
349	30144	5307	924	Amyrtæi annus postremus.	1. Dec. 400	4314	95,1
				.....		Annus pri- mus Ar- taxerxis II Mnemonis, qui regnat 46 annis.	
				DYNASTIA XXIX. MENDESII 20 ann. 4 mens. (= 21 ann.).			
350	30145	5308	925	Nepherites, 6 annis.	1. Dec. 399	4315	95,2
356	30151	5314	931	Achoris, 13 annis.	29. Nov. 393	4321	96,4
369	30164	5327	944	Psammuthis, 1 anno.	26. Nov. 380	4334	100,1
				Nephorites, 5 mens. (com- putantur pro anno).			
370	30165	5328	945	.....	26. Nov. 379	4335	100,2

Aera Nabonassar.	Annus mundi.	Annus Manethonianus sive Aegyptius.	Annus Periodi Canicularis.	II. TEMPUS HISTORICUM. DYNASTIÆ REGUM MORTALIUM.	Annus ante Chr., ejusque initium ex comp. Juliano.	Annus periodi Julianæ.	Olymp.
				DYNASTIA XXX. SEBEN- NITÆ, 38 ann.			
371	30166	5329	946	Nectanebes, 18 annis.	26. Nov. 378	4336	100,3
389	30184	5347	964	Teos, 2 annis.	21. Nov. 360	4354	105,1
390	30185	5348	965	Tei annus secundus.	21. Nov. 359	4355	105,2
391	30186	5349	966	Nectanebus, 18 annis.	21. Nov. 358	4356	105,3
408	30203	5366	983	Ejus annus postremus. Finis dominationis Ægyptiæ.	16. Nov. 341	4373	109,4
				DYNASTIA XXXI. PERSEÆ, 8 (6 Afr.) ann. (Hæc dyn. fortasse ab alio quodam postea addita est.)			
409	30204	5367	984	Artaxerxes Ochus, 2 annis.	16. Nov. 340	4374	110,1
411	30206	5369	986	Arses, 2 (3 Afr.) annis.	16. Nov. 338	4376	110,3
413	30208	5371	988	Darius Codomannus, 4 annis.	15. Nov. 336	4378	111,1
416	30211	5374	991	Ejus ann. postremus. Finis tomi tertii.	14. Nov. 333	4381	111,4
417	30212	5375	992	Alexandri Magni annus pri- mus.	14. Nov. 332	4382	112,1

SYNCELLI REGUM ÆGYPTIACORUM LATERCULUS (*).

(Chronogr. p. 91, 96, 101, 103, 104, 108, 123, 147, 151, 155, 160, 169, 170, 177, 184, 191, 210.)

(P. 91.) Τῷ βψοσ' (2776) ἔτει τοῦ κόσμου (post diluuium annis 534, quo linguæ confusæ sunt) ὁ πρῶτος οἰκήσας τὴν Μεστραϊαν χώραν, ἦτοι Αἴγυπτον, ἐβασίλευσεν ἐν αὐτῇ πρῶτος ἔτη λέ.

Αἰγύπτου τῆς πάλαι Μεστραϊας βασιλέων ἔτη.			Anni dominationis.	Anno mundi.
Μεστρατῖμ ὁ καὶ Μήνης. . . . . ἔτη	λέ'		35	(2776)
Αἰγύπτου δεῦτερος ἐβασίλευσε Κουρώδης . . . ἔτη	ξγ'	τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος	63	2811
Αἰγυπτίων τρίτος ἐβασίλευσεν Ἀρίσταρχος . . ἔτη	λδ'		βωοδ'	34
Αἰγυπτίων τέταρτος ἐβασίλευσε Σπάνιος. . . ἔτη	λς'	βπθη'	36	2908
Αἰγυπτίων βασιλέων δυοῖν (**), ε' καὶ σ', ἀνεπιγράφων ἔτη	οβ'	βπμδ'	72	2944
Αἰγυπτίων ζ' ἐβασίλευσεν Ὡσιροπίς (***) . . ἔτη	κγ'	,γισ'	23	3016
Αἰγυπτίων η' ἐβασίλευσε Σεσόγχωσις . . . . . ἔτη	μθ'	,γλθ'	49	3039
Αἰγυπτίων θ' ἐβασίλευσεν Ἀμενέμης. . . . . ἔτη	κθ'	,γπη'	29	3088
(p. 96.) Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ι' Ἀμασις . . . ἔτη	β'	,γριζ'	2	3117
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ια' Ἀκεσέφθρης . . . ἔτη	ιγ'	,γριθ'	13	3119
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιβ' Ἀγχορεὺς. . . . . ἔτη	θ'	,γρλβ'	9	3132
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιγ' Ἀρμιῦσῆς. . . . . ἔτη	δ'	,γρμα'	4	3141
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιδ' Χαμοῖς . . . . . ἔτη	ιβ'	,γρμε' (****)	12	3145
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιε' Μιαμοὺς. . . . . ἔτη	ιδ'	,γρνζ'	14	3157
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ις' Ἀμεσῆσις . . . . . ἔτη	ξε'	,γροα'	65	3171
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιζ' Οὔσης . . . . . ἔτη	ν'	,γολς'	50	3236
Αἰγυπτίων ἐβασίλευσεν ιη' Ῥαμεσῆς . . . . . ἔτη	κθ'	,γσπς'	29	3286
(p. 101.) Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν ιθ' Ῥαμεσομενῆς (Ῥαμεσομενῆς cod. A.) . . . . . ἔτη	ιε'	,γτιε'	15	3315
Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν κ' Οὔσιμάρη (Οὔσιμάρης cod. A.) . . . . . ἔτη	λα'	,γτλ'	31	3330
Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν κα' Ῥαμεσσήσεως . . . ἔτη	κγ'	,γτζα'	23	3361
Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν κβ' Ῥαμεσσαμένω . . ἔτη	ιθ'	,γτπδ'	19	3384
Οὗτος πρῶτος Φαραὼ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ μνημονεύεται. Ἐπὶ τούτου ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.				
Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν κγ' Ῥαμεσση Ἰουβασση (***) . . . . . ἔτη	λθ'	,γυγ'	39	3403

(*) Laterculum hunc dedi ex Bunsenii opere, *Aegypten*, tom. III, p. 76 sqq.
 (**) Cod. B. β', ε' καὶ ζ'.
 (***) Ita cod. B. Goar. et Dindorf. ὁ Σέρασις.
 (****) In margine codd. A. B: Εὐσείδιος φησιν, ὅτι παρ' Αἰγυπτίους ἐτύχχανεν ις' δυναστεία, καὶ ἦν ἐβασίλευσαν Θεβαῖοι ἐτη ρζ', ἐν τισὶ δὲ ἀντιγράφοις ρζ', Νίνου βασιλεύοντος Ἀσσυρίου (Bredovius em. Ἀσσυρίας).
 (*****) Sic Scaliger (p. 20) cod. A. secutus, qui lectionem præbet Ῥαμεσση Ἰουβασση sine accentu; codd. B. sic: Ῥαμεσση οὐβασση.

Αἰγύπτου τῆς πάλαι Μεστραίας βασιλέων ἔτη.		Annl do- minations.	Ann roundl.
(p. 103.) Αἰγυπτίων κδ' ἐβασίλευσε Ῥαμεσσῆ Οὐά- φρου. . . . . ἔτη	κθ'	τοῦ δὲ κόσ- μου ἦν ἔτος } , γυμβ'	29 3442
Αἰγυπτίων κε' ἐβασίλευσε Κόγχαρις. . . . . ἔτη	ε'	, γυσα'	5 3471
Τούτῳ τῷ ἔτει, τοῦ κε' βασιλεύσαντος Κογγά- ρεως τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῆς ις' δυναστείας τοῦ Κυνικοῦ λεγομένου κύκλου παρὰ τῷ Μανεθῷ, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ οἰκιστοῦ Μεστραίμ τῆς Αἰγύπτου, πληροῦνται ἔτη ψ', βασιλέων κε', τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ καθολικοῦ κοσμικοῦ βίβρος' ἔτους, καθ' ὃν χρόνον ἡ διασπορὰ γέγονεν, ἐν τῷ λδ' ἔτει τῆς ἡγε- μονίας Ἀρφαξάδ, ε' δὲ ἔτει τοῦ Φαλέκ. Καὶ διεδέ- ξαντο Τανῖται βασιλεῖς δ', οἱ καὶ ἐβασίλευσαν Αἰ- γύπτου ἐπὶ τῆς ιζ' δυναστείας ἔτη σδ', ὡς ἐστοιχείωται.			
(p. 104.) Αἰγυπτίων κς' ἐβασίλευσε Σιλίτης. . ἔτη	ιθ'	— , γυοζ'	19 3477
πρῶτος τῶν ς' τῆς ιζ' δυναστείας παρὰ Μανεθῷ.			
(p. 108) Αἰγυπτίων κζ' ἐβασίλευσε Βαίων. . . ἔτη	μδ'	— , γυζς'	44 3496
Αἰγυπτίων κη' ἐβασίλευσεν Ἀπαχνὰς. . . . . ἔτη	λς'	— , γφμ'	36 3540
Αἰγυπτίων κθ' ἐβασίλευσεν Ἀφωφίς. . . . . ἔτη	ξα'	— , γφρς'	61 3576
Τοῦτον λέγουσί τινες πρῶτον κληθῆναι Φαραῶ, καὶ τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὸν Ἰωσήφ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον δοῦλον. Οὗτος κατέστησε τὸν Ἰωσήφ κύριον Αἰγύπτου καὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐ- τοῦ τῷ ιζ' ἔτει τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ἡνίκα καὶ τὴν τῶν ὀνει- ρων διασάφησιν ἔμαθε παρ' αὐτοῦ, καὶ τῆς θείας συνέ- σεως αὐτοῦ διὰ πείρας γέγονεν. Ἡ δὲ θεία γραφή καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ βασιλέα Αἰγύπτου Φαραῶ καλεῖ.			
(p. 123.) Αἰγυπτίων λ' ἐβασίλευσε Σέθως. . . ἔτη	ν'	— , γχλζ'	50 3637
Αἰγυπτίων λα' ἐβασίλευσε Κήρτως. . . . . ἔτη	κθ'	— , γχπζ'	29 3687
κατὰ Ἰώσηππον, κατὰ δὲ τὸν Μανεθῷ ἔτη μδ'.			
Αἰγυπτίων λβ' ἐβασίλευσεν Ἀσῆθ . . . . . ἔτη	κ'	— , γψις'	20 3716
Οὗτος προσέθηκε τῶν ἐνιαυτῶν τὰς ε' ἐπαγομένας, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ, ὡς φασιν, ἐχρημάτισεν τξέ' ἡμερῶν ὁ Αἰγυπτιακὸς ἐνιαυτὸς, τξ' μόνον ἡμερῶν πρὸ τούτου μετρούμενος. Ἐπὶ αὐτοῦ ὁ μόσχος θεοποιηθεὶς Ἄπις ἐκλήθη.			
Αἰγυπτίων λγ' ἐβασίλευσεν Ἀμοσις καὶ ὁ Τέθμω- σις. . . . . ἔτη	κς'	— , γψλς'	26 3736
(p. 147) Αἰγυπτίων λδ' ἐβασίλευσε Χεβρών. . . ἔτη	ιγ'	— , γψξβ' (*)	13 3762
Αἰγυπτίων λε' ἐβασίλευσεν Ἀμεμφίς (Ἀμεμφῆς cod. A.). . . . . ἔτη	ιε'	— , γψοε'	15 3775
Αἰγυπτίων λς' ἐβασίλευσεν Ἀμενσῆς. . . . . ἔτη	ια'	— , γψδ'	11 3790
Αἰγυπτίων λζ' ἐβασίλευσε Μισφραγμούθωσις. ἔτη	ις'	— , γωα'	16 3801
Αἰγυπτίων λη' ἐβασίλευσε Μισφρῆς. . . . . ἔτη	κγ'	— , γωιζ' (**)	23 3817

(*) Emendavit jam Goar. pro γψξ, quod præbent codd.

(**) Emendavit jam Goar. pro γωζ, quod præbent codd.

Αἰγύπτου τῆς πάλαι Μεστραίας βασιλέων ἔτη.		Annū do- minationis.	Anno mundi.
Αἰγυπτίων λθ' ἐβασίλευσε Τούθμωσις. . . . . ἔτη	λθ'	τοῦ δὲ κόσ- μου ἦν ἔτος } ,γωμ'	39 3840
(p. 151.) Αἰγύπτου μ' ἐβασίλευσεν Ἀμενῶφθις ἔτη Οὗτος ὁ Ἀμενῶφθις ἐστὶν ὁ Μέμων ἐῖναι νομιζό- μενος καὶ φθηγόμενος λίθος· ὃν λίθον χρόνοις ὕστε- ρον Καμβύσης ὁ Περσῶν τέμνει νομίζων εἶναι γοη- τείαν ἐν αὐτῷ, ὡς Πολύαινος ὁ Ἀθηναῖος ἱστορεῖ. [Περὶ Αἰθιοπίων πόθεν ἦσαν καὶ ποῦ ὄκησαν.] Αἰθιοπες ἀπὸ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἀναστάντες πρὸς τῇ Αἰ- γύπτῳ ὄκησαν.	λδ'	— ,γωθ'	34 3879
Αἰγυπτίων μα' ἐβασίλευσεν Ὄρος. . . . . ἔτη	μη'	— ,γθδγ'	48 3913
Αἰγυπτίων μβ' ἐβασίλευσεν Ἀχενχερής. . . . . ἔτη	κε'	— ,γθδξα'	25 3961
Αἰγυπτίων μγ' ἐβασίλευσεν Ἀθωρίς. . . . . ἔτη	χθ'	— ,γθδπς'	29 3986
Αἰγυπτίων μδ' ἐβασίλευσε Χενχερής. . . . . ἔτη	κς'	— ,διε'	26 4015
(p. 155.) Αἰγυπτίων με' ἐβασίλευσεν Ἀχερρής ἔτη	η' ἡ καὶ λ'	— ,δμα' (*)	8 4041
Αἰγυπτίων μς' ἐβασίλευσεν Ἀρμαῖος, ὁ καὶ Δαναός, ἔτη Ἀρμαῖος, ὁ καὶ Δαναός, φεύγων τὸν ἀδελφὸν Ῥα- μεσσῆν τὸν καὶ Αἴγυπτον ἐκπίπτει τῆς κατ' Αἴγυπτον βασιλείας αὐτοῦ, εἰς Ἑλλάδα τε ἀφικνεῖται. Ῥαμεσ- σῆς δὲ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Αἴγυπτος καλούμενος, ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη ξη', μετονομάσας τὴν χώ- ραν Αἴγυπτον τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, ἣτις πρότερον Με- στραία, παρ' Ἑλλησι δὲ Ἀερία ἐλέγετο. Δαναός δὲ, ὁ καὶ Ἀρμαῖος, κρατήσας τοῦ Ἄργους καὶ ἐκβαλὼν Σθένελον τὸν Κροτωποῦ Ἀργείων ἐβασίλευσε· καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν Δαναῖδαι καλούμενοι ἐπ' Εὐρυσθέα τοῦ Σθενέλου τοῦ Περσέως· μεθ' οὓς οἱ Πελοπίδαι ἀπὸ Πέλοπος παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν, ὧν πρῶτος Ἄτρεΰς.	θ'	— ,δμθ' (**)	9 4049
(p. 160.) Αἰγυπτίων μζ' ἐβασίλευσε Ῥαμεσσῆς, ὁ καὶ Αἴγυπτος. . . . . ἔτη	ξη'	— ,δνη'	68 4058
Αἰγυπτίων μη' ἐβασίλευσεν Ἀμένωφθις. . . . . ἔτη	η'	— ,δρκς' (***)	8 4126
Αἰγυπτίων μθ' ἐβασίλευσε Θούωρις. . . . . ἔτη	ιζ'	— ,δρλδ'	17 4134
Αἰγυπτίων ν' ἐβασίλευσε Νεχεψώς. . . . . ἔτη	ιθ'	— ,δρνα'	19 4151
Αἰγυπτίων να' ἐβασίλευσε Ψαμμουθίς. . . . . ἔτη	ιγ'	— ,δρό'	13 4170
Αἰγυπτίων νβ' ἐβασίλευσε ***. . . . . ἔτη	δ'	— ,δλπγ'	4 4183
Αἰγυπτίων νγ' ἐβασίλευσε Κήρτως. . . . . ἔτη	κ' ****)	— ,δρπζ'	20 4187
Αἰγυπτίων νδ' ἐβασίλευσε Ῥάμψις. . . . . ἔτη	με'	— ,δςζ'	45 4207
Αἰγυπτίων νε' ἐβασίλευσεν Ἀμενσής ὁ καὶ Ἀμμενέ- μης. . . . . ἔτη	κς'	— ,δσνβ'	26 4252

(*) Item pro δμα'.

(**) Item pro δμθ'.

(***) Emendavit Goar. pro δνη', quem numerum ex superiore versu transtulit cod. B. Dindorfius, additis ad hos 4058 annos octo illis, qui Amenophi adscribuntur, correxit δςζ'.

(***) Emendavit recte Goar. ex ις'.

Αἰγύπτου τῆς πάλαι Νεστραίας βασιλείων ἔτη.			Anni dominations.	Anno mundi.
(p. 169.) Αἰγυπτίων νς' ἐβασίλευσεν Ὀχυράς. . . ἔτη	ιδ'	τοῦ δὲ κόσμου ἦν ἔτος	14	4278
Αἰγυπτίων νς' ἐβασίλευσεν Ἀμενδής. . . . . ἔτη	κζ'	—	27	4292
Αἰγυπτίων νη' ἐβασίλευσε Θούωρις (*). . . . ἔτη	ν'	—	50	4319
Οὗτός ἐστιν ὁ παρ' Ὀμήρῳ Πόλυβος Ἀλκάνδρας (**) ἀνὴρ ἐν Ὀδυσσεΐα φερόμενος, παρ' ᾧ φησι τὸν Μενέλαον σὺν τῇ Ἑλένῃ μετὰ τὴν ἄλωσιν Τροίας κατῆλθαι πλανώμενον.				
Αἰγυπτίων νθ' ἐβασίλευσεν Ἀθωθις, ὁ καὶ Φουσανός, ἐφ' οὗ σεισμοὶ κατὰ τὴν Αἰγυπτον ἐγένοντο μηδέπω γεγονότες ἐν αὐτῇ πρὸ τούτου. . . . . ἔτη	κη'	—	28	4369
(p. 170.) Αἰγυπτίων ξ' ἐβασίλευσε Κενκένης. . . ἔτη	λθ'	—	39	4397
Αἰγυπτίων ξα' ἐβασίλευσεν Οὐέννεφισ. . . . ἔτη	μβ' (***)	—	42	4436
(p. 177.) Αἰγυπτίων ξβ' ἐβασίλευσε Σουσακειμ ἔτη	λδ'	—	34	4478
Σουσακειμ Λίθυας καὶ Αἰθίοπας καὶ Τρωγλοδύτας παρέλαβε πρὸ τῆς Ἱερουσαλήμ.				
Αἰγυπτίων ξγ' ἐβασίλευσε Ψούενος. . . . . ἔτη	κε'	—	25	4512
Αἰγυπτίων ξδ' ἐβασίλευσεν Ἀμμενῶφισ. . . . ἔτη	θ'	—	9	4537
Αἰγυπτίων ξε' ἐβασίλευσε Νεφεχέρης. . . . . ἔτη	ς'	—	6	4546
Αἰγυπτίων ξς' ἐβασίλευσε Σαίτης. . . . . ἔτη	ιε'	—	15	4552
Αἰγυπτίων ξζ' ἐβασίλευσε Ψινάχης. . . . . ἔτη	θ'	—	9	4567
Αἰγυπτίων ξη' ἐβασίλευσεν Πετουβάστης. . . ἔτη	μδ'	—	44	4576
Αἰγυπτίων ξθ' ἐβασίλευσεν Ὀσώρθων. . . . ἔτη	θ'	—	9	4620
Αἰγυπτίων ο' ἐβασίλευσε Ψάμμος. . . . . ἔτη	ι'	—	10	4629
Αἰγυπτίων οα' ἐβασίλευσε Κόγχαρης. . . . ἔτη	κα'	—	21	4639
(p. 184.) Αἰγυπτίων οβ' ἐβασίλευσε Ὀσώρθων. ἔτη	ιε'	—	15	4660
Αἰγυπτίων ογ' ἐβασίλευσε Τακαλῶφισ. . . . ἔτη	ιγ'	—	13	4675
Αἰγυπτίων οδ' ἐβασίλευσε Βόκχωρις (****). . . ἔτη	μδ' *****	—	44	4688
Βόκχωρις (†) Αἰγυπτίους ἐνομοθέτει, ἐφ' οὗ λόγος ἀρνίον φθέγγασθαι.				
Αἰγυπτίων οε' ἐβασίλευσε Σαθάκων. . . . . ἔτη	ιβ'	—	12	4732
Αἰθίοψ. Οὗτος τὸν Βόκχωριν αἰχμάλωτον λαβὼν ζῶντα ἔκαυσεν.				
Αἰγυπτίων ος' ἐβασίλευσε Σεβήχων. . . . . ἔτη	ιβ'	—	12	3744
(p. 191.) Αἰγυπτίων οζ' ἐβασίλευσε Ταράχης ἔτη	κ'	—	20	4756
Αἰγυπτίων οη' ἐβασίλευσεν Ἀμαῆς. . . . . ἔτη	λη'	—	38	4776
Αἰγυπτίων οθ' ἐβασίλευσε Στεφινάθης. . . . ἔτη	κζ'	—	27	4814
Αἰγυπτίων π' ἐβασίλευσε Νεχεψός. . . . . ἔτη	ιγ'	—	13	4841
(p. 210.) Αἰγυπτίων πα' ἐβασίλευσε Νεχαώ. . ἔτη	η'	—	8	4854
Αἰγυπτίων πβ' ἐβασίλευσε Ψαμίτιχος (†††). . ἔτη	ιδ'	—	14	4862

(*) θούωρις codd. A. B.

(**) ἀλκάνδρας codd. A. B.

(***) λβ' cod. B.

(****) βόκχωρις cod. B.

(*****) μ' cod. B.

(†) βόκχωρις cod. B.

(††) δψνς' codd.

(†††) ψαμίτιχος cod. B.

Αιγύπτου τῆς πάλαι Μεστραίας βασιλέων ἔτη.

			Anni do- minations.	Anno mundi.	
Αἰγυπτίων πγ' ἐβασίλευσε Νεχαὼ β' Φαραὼ . ἔτη	θ'	τοῦ δὲ κόσ- μου ἦν ἔτος	,δωοσ'	9	4876
Αἰγυπτίων πδ' ἐβασίλευσε Ψαμουθῆς ἕτερος δ καὶ Ψαμμῆτιχος (*). . . . . ἔτη	ιζ'				
Αἰγυπτίων πε' ἐβασίλευσεν Οὔαφρις (**). . . ἔτη	λδ'	—	,δωπέ'	17	4885
Αἰγυπτίων πς' ἐβασίλευσεν Ἄμωσις (***) . . ἔτη	ν'	—	,δθβ'	34	4902
			,δθλς'	50	4936

Ἔως τοῦ ,δθπς' χρόνου ἢ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεία διαρκέσασα ἀπὸ τοῦ ,βψος' κοσμικοῦ ἔτους ἐν δυναστείαις ι', βασιλευῖσι δὲ πς', ἔτεσι βσιά', ὑπὸ Καμβύσου καθηρέθη ἐπὶ τοῦ πς' βασιλεύσαντος τῆς Μεστραίας ἦτοι Αἰγύπτου χώρας Ἀμώσεως ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν Μεστρατῆ. τοῦ καὶ Μηνέως.

* (*) Ψαμιτικός cod. B.

(**) Οὔαφρις cod. A. B.

(***) Ἄμωσις codd.; at recurrit Ἀμώσεως infra.

REGES LATERCULI ERATOSTHENICI,

IISQUE RESPONDENTES REGES DYNASTIARUM MANETHONIANARUM.

(Ex Bunsenio, *Æg.* I, p. 164.)

ERATOSTHENES.			MANETHO.		
I.	Menes Thinites.	62 an.	Dyn. I, 1.	Menes Thinites.	62 an.
II.	Athothes fil.	59	2.	Athothes fil.	57
III.	Athothes II.	32	6.	Miebidus.	26
IV.	Miabies.	19			
V.	Pemphos.	18			
VI.	Momcheiri Memphita.				
VII.	Stoichosares.	6	III, 3.	Tyreis.	29
VIII.	Gosormies.	30	2.	Sesorthus.	7
IX.	Mares.	26			
X.	Anoyphis.	20	5.	Soyphis.	16
XI.	Sirius.	18			
XII.	Chnubos-Gneuros.	22			
XIII.	Rayosis.	13	IV, 5.	Ratoises.	25
XIV.	Byres.	10	6.	Bicheres.	22
XV.	Saophis.	29	1.	Sôris.	29
XVI.	Saophis II.	27	3.	Suphis.	66
XVII.	Moscheres.	31	4.	Mencheres.	63
XVIII.	Moscheres II.	33			
XIX.	Pammes.	35	8.	Thamphthis.	9
XX.	Apappus.	100	VI, 2.	Phiops.	100
XXI.	*** (nomen corruptum.)	1	5.	Mentesuphis.	1
XXII.	Nitocris.	6	6.	Nitocris.	12
XXIII.	Myrtæus.	22	VII.	* reges.	70 dies
XXIV.	Uosimares.	12	VIII, 1.		
XXV.	Sethinilus.	8	2.		
XXVI.	Semphucrates.	18	3.	Septem reges dyn. VIII,	
XXVII.	Chuther.	128, 7	4.	quorum nomina non	146
XXVIII.	Mieires.	12	5.	traduntur.	
XXIX.	Tomæphtha.	11	6.		
XXX.	Soicunius.	60	7.		
XXXI.	Peteatyres.	16	XI.	* reges.	43
XXXII.	Stammemenes.	26	XII, 1.	Ammenemes.	16
XXXIII.	Stammemenes II.	23	3.	Ammenemes.	38
XXXIV.	Sistosis.	55	4.	Sesostris.	48
XXXV.	Mares.	43	5.	Lamares.	8
XXXVI.	Siphthas.	5	XIII, 1.	Initium dyn. XIII, quæ	
XXXVII.	Phuoro.	19	2.	est regum 60 The-	
XXXVIII.	Amuthartæas.	63	3.	bæorum.	

SERIES CHRONOLOGICA DYNASTIARUM MANETHONIS

EX ADORNATIONE BUNSENI.

Dyn. I. 190 anni inde ab anno 3643 A. C.	Dyn. XIX. 112 . . . . . 1409 A. C.
III. 224 3453	(Initium regni Menophthæ. . . 1322)
IV. 155 3229	XX. 185 1297
VI. 107 3074	XXI. 130 1112
VII. 22 2967	XXII. 150 982
VIII. 128 2945	XXIII. 89 832
XI. 16 2817	XXIV. 6 743
XII. 147 2801	XXV. 50 737
XIII. 86 2654	XXVI. 160 687
XV. XVI. XVII. 866 (Hyksos) 2567	XXVII. Initium dominationis Per- sarum 527
XVIII. 229 1638	

ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΟΣ.

74.

Euseb. P. E. II proœm. p. 44, D (p. 97 Gsf.): Πᾶσαν μὲν οὖν τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν εἰς πλάτος τῆς Ἑλλήνων μετέλληψε φωνῆς ἰδίως τε τὰ περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς θεολογίας Μανεθῶς ὁ Αἰγύπτιος, ἔν τε ἣ ἔγραψεν Ἰερᾶ βίβλω καὶ ἐν ἑτέροις αὐτοῦ συγγράμμασι.

Huc etiam pertinent verba Theodoretī in Therapeut. II p. 34 : Μανεθῶς τὰ περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος καὶ Ἀπίδος καὶ Σαράπιδος καὶ τῶν ἄλλων θεῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐμυθολόγησε.

75.

Plutarch. De Is. et Osir. c. 9 p. 354, D : Τῶν πολλῶν νομιζόντων ἴδιον παρ' Αἰγυπτίους ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἄμοῦν (ὃ παράγοντες ἡμεῖς Ἀμμωνά λεγομέν), Μανεθῶς μὲν ὁ Σεβεννύτης τὸ κεκρυμμένον οἶεται καὶ τὴν κρύψιν ὑπὸ ταύτης δηλοῦσθαι τῆς φωνῆς. Cf. Hecataei Abderit. fr. 9. Eadem, non nominato Manethone, affert Iamblichus De mysteriis VIII, 3, p. 159. Cf. Champollion. Gramm. Æg. p. 269.

LIBER SACER.

74.

Manetho Ægyptius historiam Ægyptiorum universam Græcis literis fuisse admodum explicavit, præsertim vero quæ ad ipsorum theologiam pertinebant quum in sacro volumine tum in aliis quibusdam voluminibus comprehendit.

Manetho de Iside et Osiride et Apide et Sarapide deque reliquis Ægyptiorum diis fabulas exposuit.

75.

Plurimis putantibus Amum (quod nos in Ammonem mutavimus) proprium apud Ægyptios Jovis nomen esse, Manethos Sebennytes voce hac occultum et occultationem indicari censet.

et Bunsen. I, p. 96 et p. 438 et 560, qui verbum *amn*, i. e. κρύπτειν, in hieroglyphis inveniri docent.

76.

Id. ibid. c. 49, p. 371, C : Βεβῶνα δὲ τινὲς μὲν ἓνα τῶν [τοῦ] Τυφῶνος ἐταίρων γεγονέναι λέγουσιν, Μανεθῶς δ' αὐτὸν τὸν Τυφῶνα καὶ Βέβωνα καλεῖσθαι. Σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθειξιν ἢ κώλυσιν, ὡς τοῖς πράγμασι δὲ βადίζουσι καὶ πρὸς δ' χρή φερομένοις, ἐνισταμένης τῆς τοῦ Τυφῶνος δυνάμεως.

Etiam ea, quæ de reliquis nominibus Typhonis Plutarchus affert, magnam partem ex eodem Manethone fluxerint. Bunsen. I, p. 97. V. 496 sqq. Cf. Hellenici fr. 140.

77.

Id. ibid. c. 62, p. 376, B : Ἔοικε δὲ τούτοις καὶ τὰ Αἰγύπτια. Τὴν μὲν γὰρ Ἰσιν πολλάκις τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ὀνόματι καλοῦσι, φράζοντι τοιοῦτον λόγον, ἧλθον ἀπ' ἐμαυτῆς ὑπερ' ἐστὶν αὐτοκινήτου φορᾶς δηλωτικόν· ὃ δὲ Τυφῶν, ὡσπερ εἴρηται, Σῆθ καὶ Βέβων καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, βριαίον τινα καὶ κωλυτικὴν ἐπίσχεσιν, ὑπεναντίωσιν ἢ ἀναστροφὴν ἐμφαίνειν βουλομένων τῶν ὀνομάτων. Ἔτι τὴν σιδηρεῖτιν λίθον, ὁστέον Ὠρου, Τυ-

76.

Quidam dicunt Bebonem unum de sociis Typhonis fuisse; Manethos Typhoni etiam *Bebonis* nomen factum: voce obstaculum seu impedimentum significante; quod rebus recta incedentibus et ad suum finem tendentibus vis Typhonis obsistat.

77.

His conveniunt etiam Ægyptia. Isidem enim sæpenumero nomine Minervæ significant, quæ vox significat motum a se ipso profectum. Typhon autem, sicut monstratum fuit, *Seth*, *Bebon* et *Smy* appellatur: quibus verbis indicatur violenta quædam inhibitiō, contrarietas, aut inversio. Præterea magnetem lapidem ossis Ori, ferrum ossis Typhonis nomine afficiunt, ut Manetho narrat. Sicut enim

φῶνος δὲ τὸν σίδηρον, ὡς ἱστορεῖ Μανεθῖος, καλοῦσιν. Ὡσπερ γὰρ ὁ σίδηρος πολλάκις μὲν ἐλκομένῳ καὶ ἐπομένῳ πρὸς τὴν λίθον ὁμοίος ἐστὶ, πολλάκις δ' ἀποστρέφεται καὶ ἀποκρούεται πρὸς τοῦναντίον, οὕτως ἡ σωτήριος καὶ ἀγαθὴ καὶ λόγον ἔχουσα τοῦ κόσμου κίνησις ἐπιστρέφεται τε καὶ προσάγεται καὶ μαλακωτέραν ποιεῖ, πείθουσα τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφῶνιον, εἴτ' αὐθις ἀνασχεθεῖσα εἰς ἑαυτὴν ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσε εἰς τὴν ἀπορίαν. Nomen *Smy* occurrit in *Libro mortuorum* c. 19, col. 5 : *Dies ille justificationis adversus Typhonem ejusque Smy*.

78.

In eodem fortasse opere Manetho narraverit quæ leguntur ap. Plutarch. l. l. c. 28, p. 361, F :

Πτολεμαῖος δὲ ὁ Σωτὴρ ὄναρ εἶδε τὸν ἐν Σινώπῃ τοῦ Πλούτωνος κολοσσόν, οὐκ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἑωρακῶς πρότερον, οἷος [ἦν] τὴν μορφήν, κελεύοντα κομίσει τὴν ταχίστην αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ἄγνοοῦντι δ' αὐτῷ καὶ ἀποροῦντι, ποῦ καθίδρυται, καὶ διηγουμένῳ τοῖς φίλοις τὴν ὄψιν, εὐρέθη πολυπλανῆς ἀνθρώπος, ὄνομα Σωσίβιος, ἐν Σινώπῃ φάμενος ἑωρακῆναι τοιοῦτον κολοσσόν, οἷον ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ἔδοξεν. Ἐπεμψεν οὖν Σωτέλη καὶ Διόνυσον, οἱ χρόνῳ πολλῷ καὶ μόλις, οὐκ ἄνευ μέντοι θείας προνοίας, ἤγαγον ἐκκλέψαντες. Ἐπεὶ δὲ κομισθεὶς ὤφθη, συμβαλόντες οἱ περὶ Τιμόθεον τὸν ἐξηγητὴν καὶ Μανέθωνα τὸν Σεβεννύτην Πλούτωνος εἶναι ἀγαλμα, τῷ Κερβερῷ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ δράκοντι, πείθουσι τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἐτέρου θεῶν οὐδενός, ἀλλὰ Σαράπιδός ἐστιν. Οὐ γὰρ ἐκεῖθεν οὕτως ὀνομαζόμενος ἦκεν, ἀλλ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν κομισθεὶς τὸ παρ' Αἰγυπτίους ὄνομα τοῦ Πλούτωνος ἐκτίσατο, τὸν Σάραπιν.

De Serapi (i. e. *Osiri-Api*. Plutarch. l. l. c. 29. Athenodorus ap. Clement. Alex. Protr. p. 22. Ὁσαράπης in Papyro Leidensi) v. Bunsen. I, p. 502 sq. Fruinus l. l. p. 149 sqq. De Pontico deo cf.

ferrum sæpe simile est tracti a lapide et eum sequentis, sæpe avertitur in diversam partem, ita motus mundi salutaris, bonus, et ratione constans aliquando versat, ad se ducit et molliorem reddit obsequentem sibi duram illam ac Typhoniam vim : aliquando hæc in se revertitur, et in impotentiam relabatur.

78.

Ptolemæus Soter Plutonis colossus qui Sinopæ erat somnio vidit, quum neque nosset neque vidisset unquam talem, quali forma per quietem imaginatus fuerat se videre, ac juberi eum quamprimum Alexandriam perferre : ignorantem autem et anxie inquirenti ubinam locorum situs esset, amicisque rem narranti, oblatus est Sosibius quidam late vagatus homo, qui Sinopæ a se visum talem colossus diceret, qualem rex imaginatus fuerat : missi itaque Soteles et Dionysus, longo tempore et ægre, neque sine providentia divina, furtim ablatum colossus ad regem pertulerunt : qui ubi conspectus fuit, Timotheus sacrorum antistes, et Manetho Sebennyta a Cerbero et dracone conjecturis ductis

Macrob. I, 20. Quæ nostro fragm. leguntur, paullo aliter narrat Tacitus Hist. IV, 83, unde discimus Timotheum, Atheniensem Eumolpidam, antistitem ceremoniarum, Eleusine a Ptolemæo arcessitum esse. Nisi fallor, idem est cum eo, quem *non ignobilem theologorum virum* dicit Arnobius V, 5, ubi plura ex eo de diis Phrygiis. Eundem laudat Macrob. Sat. I, 17 ; Steph. B. v. Γάλλος.

79.

Ælian. N. H. X, 16 : Ἀκούω δὲ καὶ Μανέθωνα τὸν Αἰγύπτιον, σοφίας εἰς ἄκρον ἐληλακότα ἀνδρα, εἰπεῖν, ὅτι γάλακτος θείου ὁ γευσάμενος ἀλφῶν ὑποπίμπλαται καὶ λέπρας· μισοῦσι δὲ ἄρα οἱ Ἀσιανοὶ πάντες τὰδε τὰ πάθη. Πεπιστεύεσθαι δὲ Αἰγύπτιοι τὴν ἕν καὶ ἡλίω καὶ σελήνῃ ἐχθίστην εἶναι· ὅταν δὲ Αἰγύπτιοι πανηγυρίζωσι τῇ σελήνῃ, θύουσι αὐτῇ ἄπαξ τοῦ ἔτους ὕς, ἄλλοτε δὲ οὔτε ἐκείνη οὔτε ἄλλῳ τῶν θεῶν τότε τὸ ζῶον ἐθέλουσι θύειν, ὡς μυσαρὸν.

« Eundem Manethonis locum tractasse videtur Plutarch. Mor. p. 353, F : Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἕν ἀνιέρων ζῶων ἡγοῦνται· ὡς μάλιστα γὰρ ὀχεύεσθαι δοκεῖ τῆς σελήνης φθινούσης, καὶ τῶν τὸ γάλα πινόντων ἐξανθεῖ τὰ σώματα λέπραν καὶ ψωρικός τραχύτητας. Consentit Herodot. II, 47, ubi v. Wesseling ; at dissentit idem II, 45. » SCHNEIDER. Cf. Bochart. Hieroz. I, p. 699 ; Bunsen. p. 97. Fortasse aptius hæc referuntur ad opus sequens.

ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΤΟΜΗ.

Hunc librum sive amplius ejusdem generis opus innuit Suidas (v. Μανεθῶς), Manethonem Φυσικολογικὰ scripsisse dicens.

80.

Diogenes L. Proœm. § 10 : Θεοὺς δ' εἶναι ἥλιον καὶ σελήνην· τὸν μὲν Ὁσίριν, τὴν δ' Ἴσιν καλομένην.

collegerunt Plutonis esse simulacrum, Ptolemæoque persuaserunt, non esse alius dei quam Sarapidis. Non enim istinc hoc nomen gerens venerat ; sed allatus Alexandriam, Sarapidis nomen, quo Ægyptii Plutonem afficiunt, invenit.

79.

Manethonem Ægyptium, summa sapientia virum, accipi dicere eum qui suillo lacte vescatur, vitiliginibus et lepra oppleri, quos quidem morbos Asiani omnes oderunt. Credunt vero Ægyptii suem et Soli et Lunæ inimicissimum esse animal. Et quando Lunæ festa celebrant, semel ei per annum suem mactant, alias vero neque Lunæ neque alii deo istud animal, utpote impurum, sacrificare volunt.

PHYSICORUM EPITOME.

80.

Deos Ægypti habent solem et lunam ; illum Osirim, hanc Isim appellari. Eosque indicari signis scarabæi et serpentis

Δινίττεσθαι τε αὐτοὺς διὰ τε κανθάρου καὶ δράκοντος καὶ ἰέρακος καὶ ἄλλων, ὡς φησι Μανεθῶς ἐν τῇ τῶν Φυσικῶν Ἐπιτομῇ. Cf. Hecatæi Abderit. fr. 7. Plurima eorum quæ de Ægyptiorum philosophia Digenes tradit, ex Hecatæo potius quam e Manethone fluxisse, ex comparato Diodoro, Hecatæi sectatore, fit probabile.

81.

Eusebius Pr. E. III, 2 p. 88, A (p. 187 Gsf.) : Τὴν Ἴσιν φασὶ καὶ τὸν Ὅσιριν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἶναι, καὶ Δία μὲν τὸ διὰ πάντων χωροῦν πνεῦμα, Ἥφαιστον δὲ τὸ πῦρ, τὴν δὲ γῆν Δήμητραν ἐπονομάσαι. Ὡκεανόν τε τὸ ὑγρὸν νομίζεσθαι παρ' Αἰγυπτίοις καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν ἀναθεῖναι γενέσεις· τὸν δὲ ἀέρα φασὶν αὐτοὺς προσαγορεύειν Ἀθηνᾶν. Τούτους δὲ τοὺς πέντε θεοὺς, τὸν Ἀέρα λέγω καὶ τὸ Ὑδωρ τὸ τε Πῦρ καὶ τὴν Γῆν καὶ τὸ Πνεῦμα, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, ἄλλοτε ἄλλως εἰς μορφὰς καὶ ἰδέας ἀνθρώπων τε καὶ παντοίων ζῶων σχηματιζομένους· καὶ τούτων ὁμωνύμως παρ' αὐτοῖς Αἰγυπτίοις γεγονέναι θνητοῦς ἀνθρώπους, Ἥλιον καὶ Κρόνον καὶ Ῥέα, ἔτι δὲ καὶ Δία καὶ Ἥραν καὶ Ἥφαιστον καὶ Ἐστίαν ἐπονομασθέντας. Γράφει δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων πλατύτερον μὲν ὁ Μάνεθως (sic), ἐπιτετημένως δὲ ὁ Διόδωρος (Sequitur locus Diodori I, 11 sqq.)

Eusebius sua e Diodoro, Diodorus ex Hecatæo, qui Manethonis erat æqualis. Res h. l. expositæ vereor ne magnam partem a Manethone alienæ fuerint.

ΠΕΡΙ ΕΟΡΤΩΝ.

82.

Jo. Lydus De mens. IV, 55 : Ἰστέον δὲ, ὡς ὁ Μανεθῶν (sic) ἐν τῷ Περὶ ἐορτῶν λέγει τὴν ἡλιακὴν ἔκλειψιν πονηρὰν ἐπήρειαν ἀνθρώποις ἐπιφέρειν περὶ τῆς τὴν κενὴν (περὶ τὸν κενεῶνα corr. Schow.) καὶ τὸν στόμαχον.

et accipitris et aliorum, uti tradit Manetho in Physicorum Epitome.

81.

Aliunt Ægyptii Osiridem solem esse, Isidem vero lunam; Jovem spiritum cuncta pervadentem; Vulcanum ignem, terram Cererem, Oceanum humorem ac Nilum apud illos fluvium, cui ipsas quoque deorum procreationes attribuunt; aerem denique Minervam ab hisdem nominari ferunt. Atque hos quinque deos, Aerem videlicet, Aquam, Ignem, Terram ac Spiritum, orbem universum percurrere, varias subinde hominum et omnis generis animalium figuras ac vultus induentes; quorum nomina cum aliquot hominibus morti obnoxii et in Ægypto natis communicata fuerint, quos utique Solem, Saturnum, Rheam, Jovem, Junonem, Vulcanum Vestamque cognominarunt. Quæ Manethos

De festis Ægyptiorum præter Manethonem scripsit NICOMACHUS, quem laudat Athenæus XI, 478, A : Νικόμαχος δ' ἐν πρώτῳ περὶ ἐορτῶν Αἰγυπτίων φησί· « Τὸ δὲ κόνου ἐστὶ μὲν Περσικόν, τὴν δὲ ἀρχὴν, ἣν Ἐρμιππος ὁ ἀστρολογικὸς, ὡς ὁ κόσμος, ἐξ οὗ τῶν θεῶν τὰ θαύματα καὶ τὰ καρπώσιμα γίνεσθαι ἐπὶ γῆς· διὸ ἐκ τούτου σπένδεσθαι. » Locus vix persanandus. Casaubonus conj. : Ἔστι μὲν Περσικόν τὴν ἀρχὴν· εἶδος δ' ἔχει, ὡς φησὶν Ἐρμ. κτλ. Alii : Τὴν δὲ ἀρχὴν ἣν ὡς ὁ κόσμος, ἐξ οὗ, φησὶν Ἐρμ. κτλ. Idem Nicomachus intelligendus ap. Jo. Lydum De mensib. IV, 46, p. 220 ed. Ræth. : Ἡρακλῆς δὲ ὁ χρόνος παρὰ τῷ Νικομάχῳ εἴρηται, ἀλλὰ μὴν καὶ Ἥλιος, λέγοντι οὕτως· « Ἡρακλῆς μὲν οὖν ὁ τὴν περὶ τὸν ἀέρα κλάσιν τῇ τῶν ὠρῶν περιτροπῇ ποιούμενος, τουτέστι Ἥλιον. Cf. etiam Joan. Lyd. p. 94 (cf. Müller. Dor. I, 450). Alius, opinor, Nicomachus fuit Pythagoreus, qui de Pythagora quædam scripsit. V. Iamblich. Vit. Pythag. c. 35, § 252. Simplic. in Aristot. De cælo p. 123. Nostri Nicomachi nomen fortasse corruptum est in Νίκαρχος ap. Bekker. An. p. 380, 30. Vide Lysimachi fragm. 1.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΪΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ.

83.

Porphyr. De abstin. II, 55 (et ex eo Euseb. Pr. E. IV, 16. p. 155, D) : Κατέλυσε δὲ καὶ ἐν Ἡλίῳ (Εἰληθείας correx. Fruin.) πόλει τῆς Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρωποκτονίας νόμον Ἀμωσις, ὡς μαρτυρεῖ Μανεθῶς ἐν τῷ Περὶ ἀρχαΐσμου καὶ εὐσεβείας. Ἐθύοντο δὲ τῇ Ἡρα· καὶ ἐδοκιμάζοντο καθάπερ οἱ ζητούμενοι καθαροὶ μόσχοι καὶ συσφραγιζόμενοι· ἐθύοντο δὲ τῆς ἡμέρας τρεῖς, ἀνθ' ὧν κηρίνους ἐκέλευσεν ὁ Ἀμωσις τοὺς ἴσους ἀποτίθεσθαι. Cf. Theodoret. Therap. lib. VII, p. 109. Erravit igitur Herodot. II, 45. V. Movers. Phœniz. I, p. 42.

quidem omnia fusius uberiusque persequitur, summam vero Diodorus.

DE FESTIS.

82.

Sciendum est Manethonem in libro De festis dicere Solis defectum malum damnum hominibus afferre circa illa et ventrem.

DE PRISCIS MORIBUS DEQUE PIETATE.

83.

Hominum immolatorum consuetudinem in Ithylia; urbe Ægypti urbe sustulit Amosis, uti testatur Manetho in libro, quem De priscis moribus deque pietate scripsit. Immolabantur vero homines Junoni, atque accurate examinabantur uti vituli isti, quos quærebant, puri et sigillo notati. Mactabantur per eundem diem tres, quorum loco cereos jussit Amosis pari numero consecrari.

Id. *ibid.* p. 380, D : Πολλῶν δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῷα τὴν [τοῦ] Τυφῶνος αὐτοῦ διάρασθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξειεν ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἀλογος καὶ θηριώδης τῆς [τοῦ] κακοῦ δαίμονος γέγονε μοίρας, κάκεινον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν· ἂν δὲ πολὺς ἐμπίπτῃ καὶ χαλεπὸς αὐχμὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους ἢ συμφορὰς ἄλλας παραλόγους καὶ ἀλλοκότους, ἔνια τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἀπάγοντες ὑπὸ σκότους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίττονται τοπρῶτον, ἂν δ' ἐπιμένῃ, καθιεροῦσι καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν ὄντα τοῦ δαίμονος τοῦτον, ἢ καθαρμὸν ἄλλως μέγαν ἐπὶ μεγίστοις· καὶ γὰρ ἐν Εἰληθυίας πόλει ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίπρασαν, ὡς Μανεθῶς ἰστορήκε, Τυφῶνιους καλοῦντες, καὶ τὴν τέφραν αὐτῶν λιχμῶντες ἠφάνιζον καὶ διέσπειρον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδρᾶτο φανερώς καὶ καθ' ἓνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνάσις ἡμέραις· αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζῶν καθιερεύσεις ἀπόρρητοι καὶ χρόνοις ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπίπτοντα γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλὴν ὅταν ταφὰς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες ἔνια πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἴομενοι τοῦ Τυφῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἡδόμενον.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΥΦΩΝ.

De xϋφι confectione scripsisse Manethonem *Mendesium* sacerdotem testis est Suidas v. Μάνεθως. Verum istum *Mendesium* a Nostro non esse diversum recte procul dubio statuunt Fabricius et

Porro quum multi dicant ipsam Typhonis animam in has bestias avolasse : fabulæ involucro tegi hoc potest videri, omnem brutam et belluinam naturam malo genio jure deberi, eumque placantes et demulcentes eos ista colere atque venerari. Magno autem æstu incidente ac molesto, qui ultra modum adducat vel pestilentes morbos, vel alias inusitatas calamitates, sacerdotes quædam eorum quæ coluntur animalium abducentes facite in tenebras, terrent primum ea minis : sin malum duret, immolant atque mactant : tamquam supplicium aliquod genii hoc si esset, aut alias expiatio magni mali magna. Nam et in Ilithyæ urbe vivos combusserunt homines, ut Manetho scribit, Typhonios appellantes, et cinerem eorum ventilando dissiparunt atque aboleverunt. Verum hoc palam factum est, et certo tempore, diebus canicularibus : consecrationes animalium quæ coluntur occultæ, neque statis fiunt temporibus, et vulgo sunt ignotæ : nisi quod sepulturam Apidis celebrantes,

Bernhardy. — E Manethone potissimum hauserit Plutarchus De Is. et Osir. c. 80, p. 383, D :

Τὸ δὲ Κϋφι, μῖγμα μὲν ἑκκαίδεκα γενῶν συντιθεμένων ἐστὶ, μέλιτος καὶ οἴνου καὶ σταφίδος καὶ κυπέρου, βητίνης τε καὶ σμύρνης καὶ ἀσπαλάθου καὶ σεσέλευς, ἔτι δὲ σκίνου τε καὶ ἀσφάλτου καὶ θρύου καὶ λαπάθου, πρὸς δὲ τούτοις, ἀρκευθίδων ἀμφοῖν (ὧν τὴν μὲν μείζονα, τὴν δὲ ἐλάττονα καλοῦσι) καὶ καρδαμώμου καὶ καλάμου, κτλ. Cf. *idem* c. 52; Steph. Thes. v. Κϋφι et Kircherus in *OEdip.* tom. II, p. II, p. 539.

[ΤΑ ΠΡΟΣ ἩΡΟΔΟΤΟΝ.]

Etym. M. v. Λεοντοκόμος : Τὸ λέων παρὰ τὸ λάω, τὸ θεωρῶ· ὄξυδερκέστατον γὰρ τὸ θηρίον, ὡς φησι Μανέθων ἐν τῷ Πρὸς Ἡρόδοτον· ὅτι οὐδέποτε καθεύδει ὁ λέων, τοῦτο δὲ ἀπίθανον. Eustath. ad II. A, 480 : (Τινὲς λέγουσιν) ὅτι ἐκ τοῦ λάω, τὸ βλέπω, γίνεται ὡσπερ ὁ λέων, οὕτω καὶ ὁ λις, κατὰ τὸν γραμματικὸν Ὄρον, ὡς ὄξυδερκής, καὶ ὅτι, ὡς φησι Μανέθων ἐν τοῖς Πρὸς Ἡρόδοτον, οὐ καθεύδει ὁ λέων.

Herodotum utpote falsa de rebus Ægyptiis tradentem sæpius a Manethone reprehensum esse testatur Josephus (v. *introduc.*). Idque passim in Man. scriptis factum esse. Num præterea peculiare opus de Herodoti erroribus a Manethone conscriptum sit vel sub nomine ejus editum sit sciri nequit. De leonibus fabulosa quædam Herodotus tradit III, 108, ut de hoc loco Manetho disputasse possit existimari.

atque illa producentes, quædam omnibus præsentibus una in sepulcrum conjiciunt, existimantes hoc pacto se Typhoni voluptatem percipienti vicissim molestiam objicere, lætitiâque ejus infringere.

DE CYPHIORUM PRÆPARATIONE.

Kyphi porro, mixtura est sedecim rerum in unum compositarum : mellis, vini, uvæ passæ, cyperi, resinæ, myrrhæ, aspalathi, seselis, junci odorati, bituminis, folii ficulni, rumicis, juniperi utriusque (duas enim nominant, majorem ac minorem), cardamomi, et calami.

CONTRA HERODOTUM.

Leo dicitur a voce *lao*, i. e. video; nam visum acutissimum habet animal istud, ut Manetho dicit libro contra Herodotum scripto. Quod autem dicit nunquam dormire leonem, id non est probabile.